

SOCIALDEMOKRATERNA I KALMAR LÄN

100 ÅR

Omslagets fotografier

Framsidan:

Linnéuniversitetets nya lokalisering i hamnområdet i Kalmar, kallat Universitetskajen.

Drönarbild tagen av Anton Barck. Källa: Linnéuniversitetet

Möte med murare under fackföreringsfanan i Folkets park i Kalmar.

Möjligen från år 1898 vid ett tillfälle då även kvinnor närvarade.

Foto: Kalmar läns museum

Baksidan:

Interiörbild från universitetets nya lokaler i hamnområdet.

Foto: Johannes Rydström. Källa: Linnéuniversitetet

SOCIALDEMOKRATERNA

I KALMAR LÄN

100
ÅR

ISBN-nummer: 978-91-527-2875-8
Copyright: Socialdemokratiska Partidistriktet i Kalmar
Redaktör: Rolf A Karlson
Layout och tryck: Infoservice i Kalmar AB

INNEHÅLL

Förord	5
PARTIDISTRIKTETS UTVECKLING UNDER 100 ÅR	6
De första 50 åren	6
Utvecklingen under perioden 1972 – 2021	18
Nya svenskar aktiva i partidistriktet	69
Arbetartidningarna i Kalmar län	73
PARTIET I NÅGRA REGIONALA OCH INTERNATIONELLA FRÅGOR	77
Den högre utbildningen	77
Glasriket	78
Regionaliseringsprocessen	80
Sydsvenskt samarbete	81
Östersjösamarbete	81
VART GÅR SOCIALDEMOKRATIN? AV STIG-BJÖRN LJUNGGREN	82
PARTIORGANISATIONEN	85
ARBETAREKOMMUNERNA	87
Västerviks Arbetarekommun	87
Vimmerby Arbetarekommun	92
Hultsfreds Arbetarekommun	96
Högsby Arbetarekommun	101
Oskarshamns Arbetarekommun	103
Mönsterås Arbetarekommun	109
Kalmar Arbetarekommun	115
Nybro Arbetarekommun	121
Emmaboda Arbetarekommun	125
Torsås Arbetarekommun	129
Norra Ölands Arbetarekommun	133
Södra Ölands Arbetarekommun	139
PARTIETS SIDOORGANISATIONER	144
LO-distriktet	144
Nedslag i SSU-distriktets historia	149
Socialdemokratiska kvinnodistriktet	153
Socialdemokrater för Tro och Solidaritet	157
BILAGOR ÖVER FÖRTROENDEVALDA OCH DISTRIKTETS PERSONAL	158
Distriktsstyrelsen	158
Personal	161
Arbetsgrupper, projekt och utskott	162
Mottagare av Tage Erlanders Hedersmedalj	162
Kommunförbundsgruppen	164
Regionförbundsgruppen	165
Landstinget/Region Kalmar län	166
Landstingsledamöter	166
Riksdagsledamöter	170
Representanter i partistyrelsen	171
Ombud på partikongresserna	171
Partistyrelsens förtroenderåd	177

Deltagarna i arbetsgruppen vid en mötespaus utanför partidistriktets hus i Kalmar i september 2021. Fotograf: Helmut Petersson

Sittande från vänster: *Margareta Lundgren Johansson, Högsby, Tommy Englund, Mönsterås, Ann-Marie Fagerström, Emmaboda, Christer Bergqvist, Kalmar, Mona Jeansson, Kalmar, Torsten Carlsson, Oskarshamn, och Carina Adolfsson Elgestam, Mörbylånga.*

Stående från vänster: *Rolf A Karlson, Kalmar, Nils-Erik Gustavsson, Nybro, Ann-Britt Mårtensson, Torsås, Lennart Andersson, Borgholm, Inger Loord, Hultsfred, Gunilla Johansson, ombudsman och partidistriktets representant, Gunnar Jansson, Västervik, Roger Kaliff, Kalmar, Krister Örnfjäder, Västervik, Lena Segerberg, Västervik, Börje Slättman, Nybro, Inger Sundbom, Borgholm, Jussi Grön, Kalmar, och Annika Högberg, Vimmerby och representant för partidistriktet.*

På bilden saknas: *Jan G Andersson, Kalmar, Kenneth Björklund, Vimmerby, Jonas Hellberg, Kalmar, Sven-Åke Johansson, Oskarshamn och Gerd Mahil Nilsson, Oskarshamn.*

Förord

Till firandet av partidistriktets 50-årsjubileum i Hultsfred 1972 skjutsade jag Gust. L Johnsson med fru. Han var den första ordföranden för vårt partidistrikt och innehade posten i hela 20 år. Han kunde ge mig värdefull information som varit till nytta när vi nu färdigställt skriften inför distriktets 100-årsjubileum i juni 2022. Ett sekel har flutit sedan distriktet bildades, ett sekel där arbetaren gått från att med mössan i hand be om sina rättigheter till att ha kämpat sig till starka fackliga rättigheter och generella sociala försäkrings- och pensionssystem. Rättvisa och människovärde ifrågasätts alltmer sällan men kampen för solidaritet och jämlikhet fortsätter. Demokratin får aldrig tas för given. Den måste dagligen och stundligen upprätthållas och försvaras.

Inför 25-årsjubileet 1947 skrev Adolf Malmborg och inför 50-årsjubileet Bertil Pettersson, Jarl Ekstam och Axel Kylsten minnesskrifter. Nu inför 100-årsjubileet har vi valt att med metoden ”Gräv där du står” göra jobbet. Ett tiotal olika träffar med representanter för samtliga arbetarekommuner i distriktet – på grund av pandemin till största del digitala – har varit det gemensamma kittet för diskussion och sammanfattning. Ett omfattande sökande efter protokoll, berättelser, artiklar och bilder, men också intervjuer har sysselsatt deltagarna som porträtteras på fotografiet här intill.

De två första jubileumsskrifterna har bildat grund för texterna om de första 50 åren. Folkrörelsearkiven är ovärderliga i efterforskning av handlingar. Det har under vårt arbete blivit uppenbart att vi skulle behöva skapa ett länsarkiv som samlar allt det material som nu finns spritt på ett osäkert sätt på olika ställen i distriktet innan det går till förgängligheten på grund av bristande resurser och tillsyn.

Representanter för arbetarekommunerna har spelat en viktig roll i arbetet med skriften. Deltagare från distriktets samtliga arbetarekommuner har lagt ner ett omfattande arbete med underlagstexter. Detta kan förhoppningsvis leda till fortsatta fördjupade historiebetydelser om arbetarekommunerna. Företrädare för partiets sidoorganisationer har också lämnat viktiga bidrag till skriften. Arbetet har bedrivits i samarbete med ABF.

Arbets- och industrihistoria är tyvärr ett eftersatt forskningsområde i Sverige och behöver uppmärksammas mer i den akademiska världen. För att kunna sikta framåt är det nödvändigt att ha en god kunskap om historien. Utan att känna till den är det svårt att navigera i nutid och framåt samt förstå och kunna bemöta alla de mörka krafter som finns i världen idag när såväl demokrati som mänskliga rättigheter hotas.

Som ett komplement till vår historiska berättelse har statsvetaren Stig-Björn Ljunggren bidragit med en betraktelse om möjliga framtider för partiet.

Jag vill tacka alla som medverkat i detta arbete. Ett särskilt tack till förre chefredaktören Jan G Andersson som starkt bidragit till texterna om partidistriktet och belyst arbetartidningarnas betydelse i partiets utveckling och till sekretariatet för det konstruktiva samarbetet med att få till stånd denna skrift - Mona Jeansson, Christer Bergqvist och inte minst Rolf A Karlson som ställt samman, bearbetat och redigerat allt material. Ett tack också till Jonas Hellberg som i redigeringsarbetet hjälpt till med textgranskning, bildurval och kontakter med tryckeriet.

Kalmar i mars 2022
Roger Kaliff

PARTIDISTRIKTETS UTVECKLING UNDER 100 ÅR

De första 50 åren

Åren innan bildandet var oroliga

Turbulenta år under Första världskriget föregick partidistriktets bildande. Fattigdomen var stor i breda folklager och allt starkare krav ställdes på en demokratisering av samhället, bland annat genom införande av allmän rösträtt. Under 1917 var situationen särskilt svår med utbredd hungersnöd i landet. Vid ett Stadsfullmäktigemöte i Kalmars Rådhus var det ett stort antal demonstranter som samlats för att visa sitt missnöje med stadens livsmedelstilldelning. Rykten spreds om att de välbeställda skodde sig på flertalets bekostnad. Stadsfullmäktiges vice ordförande Gust. L. Jonsson talade till demonstranterna som sedan avtågade till Folkets Hus. Där lovade Gust. L. Jonsson att Socialdemokraterna skulle verka för mera mat till

Kalmar under hungeråret 1917, hörnet Larmgatan – Storgatan. Köer för livsmedelstildelning.

Hungerdemonstration i centrala Västerwik samma år.

folket. Folkmassan lugnade sig och upplöstes. Liknande hungerdemonstrationer genomfördes på många håll i landet, bland annat i Västerwik.

Det fanns en mycket stor oro under 1917 och 1918 att den svåra situationen för de breda folklagren skulle leda till en revolutionär utveckling liknande den i Ryssland och Finland. Oron gav styrka för demokratiseringssträvandena. Allmän och lika rösträtt infördes år 1921, året innan det socialdemokratiska partidistriktet bildades i Kalmar län. Sverige och den svenska socialdemokratin valde den fredliga vägen för demokratisering och utveckling av välfärd för folket.

Hjalmar Branting, som ledde Sveriges första regering vald med den allmänna och lika rösträtten, konstaterade att det fanns så mycket mer än allmän rösträtt att genomföra för att man skulle kunna tala om verklig demokrati i vårt land. Han menade bland annat att det inte på långt när räckte med liberala politiska reformer. Det som var minst lika viktigt var ekonomiska och sociala reformer som bygger bort fattigdom, arbetslöshet, trångboddhet och de stora skillnaderna i rikedom. Bara en sådan politisk utveckling kunde leda till ökad jämställdhet och jämlikhet, menade han. Reformerna med sådan inriktning har sedan varit ett signum för socialdemokratins politik.

Partidistriktets bildande 1922

Utdrag ur protokollet vid bildandet:

”Sedan ett enhälligt beslut fattats om bildandet av Kalmar läns socialdemokratiska partidistrikt, och kontingenten fastställts till 75 öre för helbetalande och 38 öre för halvbetalande medlem i arbetarekommunerna, gick kongressen att bestämma platsen för V.U:s förläggning. Med åtta röster mot sju beslöts att V.U. skulle förläggas till Kalmar. Minoriteten röstade för Oskarshamn.”

Bildandet av Kalmar läns socialdemokratiska partidistrikt i Oskarshamn den 4 juni 1922 var kulmen på en två decennier lång strävan att samla partifolket i vår del av landet till en organiserad gemenskap. Det var ombud från 13 arbetarekommuner som var närvarande. Det främsta skälet till att bilda distriktet var att röst-rättsreformen 1918, som gav allmän och lika rösträtt också för kvinnorna, innebar att Kalmar län skulle omvandlas till en valkrets i valen till riksdagens andra kam-mare. Tidigare var det en valkrets för norra länet och en för södra.

Historiskt sett började samarbetet mellan de socialdemokratiska sympatisörerna vid slutet av 1800-talet, då det efter partiets grundande 1889 skapades ett distrikt som omfattade de fem sydligaste landskapen utom norra Halland men spår av någon verksamhet kan inte skönjas i den minnesskrift som utgavs till partidistriktets 25-årsjubileum. Det var först omkring sekelskiftet till 1900-talet som arbetarekommunerna började bildas. Först i städerna och på tiotalet i de omkringliggande tätorterna. När Kalmar läns distrikt etablerades 1922 fanns det 1 046 medlemmar registrerade i 23 arbetarekommuner.

Redan 1905 beslutade man att det skulle bildas ett distrikt som omfattade Små-land och att kvartalsavgiften skulle sättas till fem öre för varje arbetarekommun. Intresset för detta var starkast i arbetarekommunerna i Jönköpingsområdet. Från Kalmar län deltog bara Västervik. Kalmar hade två ombud med, men bara som observatörer och man anslöt sig inte till Smålandsdistriktet. I ett protokoll från ett kommunmöte hette det, att ”vi är inte intresserade av att betala distriktets agitatorer genom vår anslutning”.

Det dröjde ända till 1912 innan Nybro och Kalmar var representerade på Smålandsdistriktets kongress. Vid andrakammarvalet 1911 hade Småland fått tre socialdemokratiska riksdagsmän. Det var en från varje län och Karl Magnusson, även kallad Kalle Masse, valdes från Kalmar läns södra valkrets.

KARL "MASSE" MAGNUSSON (1873 – 1943) var en av de allra första stora profilerna i socialdemokraternas historia i Kalmar. Han startade sitt yrkesliv som kvarnarbetare. Han framträdde första gången 1904 som ordförande för den nybildade fackföreningen vid Ångkvarnen i Kalmar. En föreningsstrid 1905 förde in honom i arbetarrörelsens tjänst. Han verkade under de kommande åren som agitator för arbetarrörelsens idéer på Kalmar läns konservativa och svårarbetade landsbygd. Hans insatser värderades högt och belönades med ett riksdagsmandat 1911. Han anförtröddes också att sitta ordförande på Södra Smålands partidistrikts kongresser under många år. 1912 – 1935 var han ledamot i riksdagens andra kammare, 1919 – 1943 stadsfullmäktigeledamot i Kalmar, 1937 – 1943 ledamot i landstinget, och 1935 valdes han in i riksdagens första kammare. Foto: Kalmar läns museum

Samtidigt fanns det en stark rörelse bland partivännerna – särskilt i Kalmar – att bilda ett eget distrikt. Men tiden ansågs inte av de norrsmåländska partivännerna mogen för en sådan förändring. Istället agerades det där för att Småland skulle få utgöra en valkrets och det förslaget segrade med 16 röster mot 15. Bollen var i rullning och 1914 beslutade man att dela Smålandsdistriktet i två: Jönköpings län och norra Kalmar län i ett distrikt och Kronobergs län och Kalmar södra i ett distrikt. 49 organisationer konfirmerade beslutet och den 17 januari 1915 beslöt man att bilda Södra Smålands partidistrikt.

Ny valkretsindelning

Redan 1920 kom frågan om en ny distriktsindelning upp på kongressens dagordning och året efter var man beredd att ta konsekvenserna av den nya valkretsindelningen som skulle följa länsgränserna. De båda distriktskongresserna i Småland enades om att utreda frågan om en ny distriktsindelning. Förvånansvärt nog mynnade utredningen, som lades fram på kongressen 1922, ut i att Smålandsdistriktet skulle återförenas. Det blev strid om detta och ombud från Smålands södra reserverade sig när majoriteten trumfade igenom en återförening. Den reservationen segrade när södra distriktets kongress tog ställning och till slut blev det partistyrelsen som avgjorde smålänningarnas tvist genom att följa reservanternas förslag. Därmed kunde Kalmar läns socialdemokrater bilda ett eget distrikt.

Om intresset i Kalmar län hade varit närmast obefintligt för Smålandsdistriktet, så hade engagemanget varit betydligt större för Södra Kalmar läns valkretsorganisation. Den bildades 1912 under Karl Magnussons ordförandeskap. Här anslöt sig ett 10-tal arbetarekommuner och ombud från fackföreningar agerade. Intresset berodde naturligtvis på att huvuduppgiften var att utse en valsedel till andrakammarvalet, en uppgift som togs över av det nya partidistriktet. I protokollet finns bevarad en intervju med Gust. L. Johnsson som var mångårig ordförande.

GUST. L. JOHNSSON (1887 – 1975) var en nestor i den tidiga socialdemokratin i Kalmar län. Han var först järnarbetare, sedan mångårig kommunalpolitiker i Kalmar stad, arbetsförmedlingsdirektör i Kalmar län och riksdagsman. Han valdes in i Kalmar stadsfullmäktige 1916 och stannade där i 41 år till utgången av 1958, varav de sista 24 åren som stadsfullmäktiges ordförande. Han utsågs till partidistriktets första ordförande 1922 och innehade posten till 1942. Han var sammantaget distriktets ordförande i 23 år. Han var ledamot av riksdagens andra kammaren från 1927 till 1940. Foto: Privat

Gust. L. Johnsson beskrev organisationsarbetet som oerhört slitsamt. Allt fick göras på fritiden. Vid valen skulle materialet ut till kommunerna och man fick planlägga agitationsturnéer för både kretsens egna talare och för partiets agitatorer. ”Det fanns inga bilar på den tiden och efteråt undrar man många gånger hur man kunde få det hela att klaffa, men man var ju ung då... Det var roligt och intressant och de framgångar vi nådde sporrade oss till mera arbete.”

Distriktskongressen 1928

Det nybildade partidistriktet fick inte heller vila på några lagrar. Gust. L. Johnsson ställde sig också här i ledningen och man kunde direkt konstatera att inte mindre än 9 arbetarekommuner i norra och mellersta länet hade lagt ner verksamheten och måste reorganiseras. Det lyckades man med och vid distriktskongressen 1928 kunde man redovisa 33 arbetarekommuner i länet med 2 297 medlemmar, vilket var en fördubbling på fyra år.

Man hade tagit ett riksdagsmandat till i andrakammarvalet 1928 och Gust. L. Johnsson ersatte Ruben Wagnsson. Johnsson kom att sitta kvar till 1940. Wagnsson gick efter fem år i riksdagen över till Första kammaren, i riksdagsslangen ”senaten”, där han verkade i 20 år innan han blev landshövding i Kalmar.

RUBEN WAGNSSON (1891 – 1978) var redaktör för tredagarstidningen Oskarshamns-Posten 1920–1923 och stadsfullmäktiges ordförande i Oskarshamn 1928 – 1934.

Han blev riksdagsledamot i andra kammaren 1922. Efter två mandatperioder övergick han till första kammaren 1928 och blev då dess yngsta ledamot. Han utsågs till undervisningsråd i Skolöverstyrelsen 1935 och var ordförande i TCO 1937 – 1947. Han var chef för IOGT, International Order of Good Templars, i Sverige 1929 – 1942 och var godtemplarordens världspresident 1947–1966. År 1947 blev han landshövding i Kalmar län och stannade på denna post fram till sin pensionering 1958. Under hans tid som landshövding förbättrades länets vägar, järnvägar och flygförbindelser. Ölandsbrofrågan blev aktuell liksom etableringen av det första kärnkraftverket i Figeholm i Oskarshamns kommun. Sitt liv har Ruben Wagnsson skildrat i memoarboken *Många järn i elden* 1969. Foto: Kalmar läns museum

Ledamöterna i Första kammaren valdes indirekt av landstingen och de två landstingen i Kalmar län bildade tillsammans med Gotlands landsting en valkrets. Man får intrycket att partistyrelsen hade ett stort inflytande över vilka som placerades på valsedeln, eftersom det saknades bostadsband. Men några centrala aktioner för att placera stockholmare på listan här finns inte redovisade i protokollet.

Uppbyggnadsperioden fortsatte och tillbakagången i valet 1928 från 26,9 % 1924 till 24,2 var bara ett hack i kurvan. Antalet partimedlemmar passerade 3 000 1929 och det fanns då 58 arbetarekommuner. Partidistriktet fick också fasta kansliresurser med en deltidsanställd ombudsman.

Livet var fortfarande mycket hårt för stora grupper i samhället, särskilt för statarna och lantarbetare. 1929 vräktes många av dem i Ljungbyholm från sina bostäder och sitt uppehälle. Demonstrationer utbröt och den så kallade Södra Mörekonflikten pågick till 1932. Man kan förstå att det var förhållandevis lätt att få gehör för en socialdemokratisk politik som lovade ekonomiska och sociala reformer.

Fotografi från en vräkning av statare i Ljungbyholm år 1929. Foto: Kalmar läns museum

Genombrott för socialdemokratin

Valet 1932 blev det stora genombrottet för svensk socialdemokrati och i Kalmar län gick man fram från 24 till 34 % av väljarna. I riket blev det 41,7 %. Det räckte till att ta över regeringsmakten med bondeförbundets stöd. Landstingsvalet 1934 blev också en stor framgång och tre nya mandat kunde vinnas. Det noteras ytterligare vinster efter 1938 års val. Fem nya mandat erövrades i södra landstinget och tre mandat i det norra. De försök att bygga ut landstingens verksamhet, som tidigare stött på de borgerligas patrull, kunde nu förverkligas.

1930-talet blev inledningen till en mycket snabb expansion för partiet och 1938 kunde man bokföra 100 arbetarekommuner med 7 376 medlemmar. För första gången omvaldes en socialdemokratisk regering 1936 och i Kalmar län blev valet en dundrande framgång. Man gick fram 7,6 % till 41,6 % och närmade sig riksgenomsnittet.

1930-talets kongresser

Ett nytt inslag på 30-talets kongresser var att arbetarekommunerna började efterlysa utbildningsinsatser och träning i agitation från partidistriktets sida. Trots påstötningar på kongresserna dröjde det enda till 1941 innan man anställde en ombudsman på heltid. Man kan notera att i valrörelsen 1936 hölls på frivillig basis 237 föredrag. Den valfilm som partiet centralt framställde visades 108 gånger i länet. 40 000 personer kom till valmötena. Noterbart är att vid 1938 års kongress utökades distriktsstyrelsen med två kvinnor: Astrid Peterson, Oskarshamn och Tekla Torbrink, Kalmar.

TEKLA TORBRINK (1901 – 1994) var den första kvinnan som tog plats i partiets distriktsstyrelse och senare invald i riksdagens andra kammare. Hon valdes in i partidistriktets styrelse 1938 och var ledamot i trettio år. Hon var stadsfullmäktigeledamot i Kalmar 1939 – 1954, och i Kalmar läns södra landsting 1943 – 1967. Hon valdes in i riksdagens andra kammare 1948 och behöll riksdagsplatsen till 1968 då hon pensionerades. Foto: Porträtt från 1948, Kalmar läns museum

*Lena Öhrsvik, Tekla Torbrink och Gerd Mahl Nilsson vid en sommarträff på 1970-talet.
Privat foto*

Vid 1940 års val växte sympatisörerna med över 6 % till 48 %, ett rekord som stod sig till Tage Erlanders stora segerval 1968, då partiet i Kalmar län nådde 48,6 %.

1944 års val blev ett bakslag till följd av kommunisternas framgångar. På distriktskongressen 1947 var den mest uppmärksammade motionen från Oskarshamns arbetarekommun att hemställa om en allsidig utredning att slå samman länets båda landsting. Den bifölls men när utredningen lades fram nästa år, konstaterade den att det fanns varken praktiska eller ekonomiska skäl för en sammanslagning. Det skulle dröja ända till kongressen 1964 innan landstingsfrågan kom upp på dagordningen igen genom en motion av Tor Johansson i Hultsfred som förordade en sammanslagning. Nu blev beslutet att utreda igen och 1970 slogs de båda landstingen ihop efter en lång förankringsprocess.

1948 års distriktskongress

Denna distriktskongress präglades av en fem timmar lång debatt om placeringarna på valsedeln till riksdagsvalet. I protokollet talas om ”motsättningar mellan stad och landsbygd, mellan norra och södra länsdelen och om kvinnornas krav på en valbar plats”. Rösträkningen utföll så att de sex första namnen blev: Sigvard Olsson, Kastlösa, G.E. Holm, Hjorted, Einar Johansson, Kalmar, Waldemar Olsson, Oskarshamn, Tekla Torbrink, Kalmar och Eric W. Johansson, Västervik. Listan gick ut på omröstning och 6 334 partimedlemmar deltog i valet. Det visade sig att partiets kvinnor hade mobiliserats i så stor utsträckning att Tekla Torbrink hamnade på den tredje valbara platsen på listan. Tekla kom sedan att väljas om till riksdagen fem gånger.

I redogörelsen för 1948 års valrörelse fäster man sig vid att aktiviteten blev mycket hög med sex statsråd på besök i länet. Nya grepp som fackeltåg på kvällen före valdagen prövades. Det var den hårdaste valrörelsen sedan ”kosackvalet” 1928 men i Kalmar län höll partiet ställningarna och till och med ökade med några tiondelar.

Det blev efterdyningar från valåret och Västerviks arbetarekommun yrkade på att ”i fortsättningen vid riksdagsmannaval gå fram med en kandidatlista per landstingsområde” men det avslogs liksom kravet från Böda arbetarekommun på att alla bosatta i de 10 nordligaste socknarna på Öland skulle få nedsatt pris på köp av husbehovsvirke och ved från Böda kronopark.

1950 gjorde partiet ett bra val och nådde 47,1 % i Kalmar län. Man erövrade tre nya mandat i södra och ett nytt mandat i norra kretsen.

Ny generation socialdemokrater tog över

I början på 50-talet kan noteras, att den tredje generationen av partiets aktiva började visa framfötterna på kongresserna. Det var 30-talets starka SSU-generation som klev fram med Stig Alemyr i spetsen, samtidigt som partiveteraner som Elof Persson, Lars V. Lindén och G. E. Holm lämnade och avtackades. Det blev åter en lång debatt om placeringen på riksdagslistan till 1952 års val. Debatten tog två dagar men det blev namnen från 1948 som toppade. Listan gick ut på medlemsomröstning men ordningen ändrades inte. 9 171 medlemmar deltog. Valet blev en mindre tillbakagång i Kalmar län. Ett av de fyra mandaten tappades och det var Sigvard Olssons.

På 1955 års distriktkongress kunde man särskilt notera motionen från Emmaboda arbetarekommun om att ”undersöka förutsättningarna för en folkomröstning om att anslå en procent av BNP som hjälp åt underutvecklade länder”. Det blev lång debatt och kongressen var positiv till u-hjälp. Man tyckte dock att enprocentmålet var väl högt.

Distriktkongressen 1956

Vid denna kongress blev det åter en lång debatt om valsedeln. När alla dimmor skingrats hade Stig Alemyr flyttats upp till valbar tredje plats efter Tekla Torbrink och Eric W. Johansson.

STIG ALEMYR (1924 – 2006) var i många år altmeistern på Kalmarbänken i riksdagen där han valdes in 1956 och satt i hela 38 år till valet 1994. Han krönte denna långa riksdagskarriär med posten som förste vice talman under mandatperioden 1991 - 94. Han var en av våra mest meriterade parlamentarer och deltog aktivt i den svenska skolans omformning som ordförande i riksdagens utbildningsutskott 1971 - 82. Efter det anlätades han i utrikespolitiken och var ordförande i utrikesutskottet 1982 - 91 och ledamot av utrikesnämnden och krigsdelegationen. Han satt i Europarådets svenska delegation 1983 - 91. Han var medlem av den socialdemokratiska partistyrelsen 1968 - 93 och ordförande för Kalmar läns partidistrikt 1983 - 1991. Han var rektor för Vimmerby folkhögskola 1956 - 89. Foto: Från stadshuset i Vimmerby

Det blev ett rekorddeltagande i medlemsomröstningen med 11 490 avgivna röster. Den föreslagna listan fastställdes. Bland motionerna kan man notera att Söderåkra arbetarekommun tog upp oron för prisutvecklingen på jordbruksprodukter och eftergifterna till Bondeförbundet, samtidigt som man konstaterade att stödet till barnfamiljer skulle skjutas på framtiden till förmån för skattesänkningar.

”Gärna medalj, men först en rejäl pension”

Det var socialdemokratins budskap inför folkomröstningen om ATP 1957. Omröstningen och det följande extravalet till Andra kammaren var den stora politiska frågan på 50-talet. En kommitté med partirepresentanter och företrädare för de fackliga organisationerna med sammantaget 59 ledamöter bildades i länet för linje 1, som pläderade för en obligatorisk tjänstepension i motsats till den borgerliga frivilliglinjen. Det blev, som när arbetarrörelsen bestämmer sig, en massiv kampanj med fem konferenser, fyra filmturnéer, 114 möten och 14 debatter. Linje 1 segrade i Kalmar län, även om det var knappt. Förslaget om ATP lades fram av den socialdemokratiska regeringen men fälldes i Andra kammaren och extraval utlöstes. I en valrörelse med 165 möten i Kalmar län bidrog partidistriktet till den valframgång som ledde till att ATP till slut genomfördes 1959 efter stöd av en nedlagd folkpartiröst.

Valet bröt 50-talets nedgång för partiet och ledde till den framgångsrikaste epoken i partiets historia under statsminister Tage Erlanders tema ”det starka samhället”. Det var i en tid när strukturuomvandlingen av industrin började och det märktes i de krav som ställdes på distriktskongressen om en rimligare fördelning av samhällsutgifterna mellan stat och kommun. I kongressprotokollet började vid den här tiden den andra generationens partiveteraner som Waldemar Olsson, Oskarshamn och John W. Jonsson, Nybro att falla ifrån och fick erkännanden för sina mångåriga insatser.

Inför valet noterades ett nytt inslag och det var att 16 debatter genomfördes

med de politiska motståndarna. Stig Alemyr stod för 12 av dem och han omnämndes som skicklig och framgångsrik. Han kom sedan att bli den flitigaste i sådana debatter för decennier framöver. Valet 1960 blev framgångsrikt i länet med 46,5 % av rösterna. Riksdagsstrion Torbrink, Alemyr och Eric W. Johansson omvaldes.

Nya partiaktiviteter

Det som utmärkte 60-talets verksamhet var att utbildnings- och informationsverksamheten i partidistriktets regi expanderade och statsråden och centrala experter medverkade med mer än högtidstal på kongresser. Det internationella engagemanget ökade också. Ungdomsfrågorna började ta större plats. Kraven på en starkare lokaliseringspolitik växte också från flera håll. Landstingsvalet 1962 blev en så stor framgång att majoriteten erövrades i det södra landstinget och ett oavgjort resultat uppnåddes i det norra. Partidistriktets ordförande sedan 1946 Gustav Lundkvist avled och ersattes av Gösta Erlandsson.

År 1963 dominerades av en bredare studieverksamhet och en lång rad konferenser som följdes upp av ”Kampanj 64”. På kongressen avslogs en motion från Grönskåra om införande av högertrafik. Vid fastställandet av riksdagslistan blev det samma tre namn som toppade som vid det föregående valet men det blev strid om fjärde namnet och den vanns av Tor Johansson. Efter en valrörelse som präglades av partidebatter och starka fackliga insatser lyckades man dock inte bärga det hägrande fjärde mandatet.

1965 års distriktkongress i Nybro väckte riksuppmärksamhet därför att statsrådet Ulla Lindström gick till kraftigt angrepp mot de höga matpriserna som berodde på att de svenska bönderna skyddades av importtullar som drev upp konsumenternas matkostnader. Regeringen tillsatte en utredning om matpriserna vilket ledde till ett motdrag från böndernas LRF som klistrade landet fullt med affischen ”Kan du tänka dig den här bygden utan jordbruk?”. Kampanjen kom att spela stor roll i valet 1966. Den anses ha bidragit till socialdemokratins dittills största valsmäll med en nära åtta-procentig nedgång. I Kalmar län blev tappet 6,7 % och man förlorade majoriteten i södra landstinget och tappade den i 23 kommuner. Länet var vid den tidpunkten indelat i sex städer, tre köpingar och 41 landskommuner, totalt 50 kommunala enheter. Det nuvarande antalet 12 kommuner bestämdes genom den kommunreform som genomfördes successivt under en period från slutet av 1960-talet till utgången av 1973.

Valförlusten 1966 blev sporen för en mobilisering av hela arbetarrörelsen inför valet 1968, då borgerligheten kände segervittring. Aldrig hade en sådan aktivitet utvecklats som under 1967 och 1968. 50 rådslagsgrupper samlades och distriktet startade en egen medlemstidning. Trots att det var ett mellanvalsår blev det riksomfattande debatter och man höll uppe trycket. Det kulminerade valåret 1968 med en stor Riv-i-gång-turné med partisekreterare Sten Andersson och i april hölls 38 debatter runt om i Kalmar län med lokala talarkrafter. I valrörelsen genomfördes ytterligare 23 debatter.

Det andra inslaget var LO-förbundens kraftiga engagemang i valet. Flera förbund hade anställt egna valombudsmän och LO-ordföranden Arne Geijer medverkade vid ett möte i Kalmar. Ett 30-tal pensionärsmöten och ett 25-tal offentliga möten hölls också. Statsråden for som skottspolar till Kalmar län och ett offentligt möte med Olof Palme i Borgholm drog 2 000 personer. Dåvarande biträdande finansminister Krister Wickman lockade hela 3 000 åhörare i Oskarshamn.

Stor valframgång 1968

Valet blev Socialdemokraternas största revansch med över 50 % av rösterna. I Kalmar län överträffades till och med 1940 års siffror med 48,6 % och 71 892 röster. Det ledde till ett nytt riksdagsmandat till länet som gick till Birger Rosqvist, Oskarshamn vilket betydde att sedan dess har alla tre länsdelarna varit representerade i riksdagen. Bernt Nilsson, Kalmar ersatte Tekla Torbrink som avgått.

Birger Rosqvist. Foto: Riksdagsarkivet

Bernt Nilsson. Foto: Riksdagsarkivet

Valsegern innebar inte att man vilade på hanen. På 1969 års distriktkongress stod som alltid sysselsättningsfrågorna i fokus men motionsfloden var diger och det var en ny generation som började kliva fram med Lena Öhrsvik i spetsen. Georg Karlssons Hultsfredsmotion om vikten av en fysisk riksplanering väckte uppmärksamhet. Den understöddes starkt av gästande statsrådet Svante Lundkvist som då hade ansvar för riksplaneringen och motionen fick kongressens gillande.

Redan 1970 var det riksdagsval igen och det gällde bland annat den nya riksdagsordningen till enkammarriksdagen. Enigheten var stor om de fem första valbara platserna på riksdagslistan: Stig Alemyr, Bertil Petersson, Nybro, Bernt Nilsson, Birger Rosqvist och Eric W. Johansson. Det blev strid om nästa namn och Ingrid Karlén från Kalmar placerades före Lars Ternblad från Färjestaden.

Bertil Petersson. Foto: Riksdagsarkivet

En annan stor fråga gällde att fastställa stadgar för länets nya socialdemokratiska landstingsgrupp eftersom landstingsvalet nu omfattade sex valkretsar. En ”tung” motion från både Emmaboda, Oskarshamn och Västerviks arbetarekommuner gällde ökade insatser på familjepolitikens områden, vilket kongressen instämde i.

I valrörelsen medverkade många statsråd och mest intresse tilldrog sig finansminister Gunnar Strängs valtal i Hultsfred och Högsby. I valet, som var det första med samtidigt val till riksdag, kommuner och landsting, kunde inte segersiffrorna från 1968 matchas men regeringsmakten behölls och resulterade i fem socialdemokratiska mandat i Kalmar län. Den borgerliga majoriteten i landstingen bröts till 29 - 29 i den nya gemensamma organisationen.

År 1971 dominerades studie- och utbildningsverksamhet av kurser för skolstyrelseledamöter och studieledare. Flera statsrådsbesök ägde rum, med bland annat statsminister Olof Palme på en partidag i Nybro med 280 deltagare. I denna ständiga ambition till förkovran var det en person, som mer än andra under åren medverkat som föreläsare i olika ämnen och det var Tor Johansson, Hultsfred. Man kunde också notera ett utökat trelänssamarbete i Sydost mellan Blekinge, Kronoberg och Kalmar.

1971 var utrikesminister Krister Wickman distriktskongressens högtidstalare. Han betonade att kravet på full sysselsättning nödvändiggjorde fortsatta aktiva samhällsinsatser, vilket ledde till en omfattande diskussion om insatser för Kalmar län. Krav restes på meningsfull sysselsättning för handikappade. Invandrarfrågorna dök upp på kongressen med krav på att invandrarna skulle få skolundervisning och yrkesutbildning, vilket kongressen instämde i.

Utvecklingen under perioden 1972 – 2021

Spektakulära invigningar i länet

År 1972 präglades av två spektakulära händelser i Kalmar län. Den 30 september klippte kronprins Carl Gustaf bandet mitt på den färdigställda Ölandsbron och kung Gustav VI Adolf invigde Sveriges första kommersiella kärnkraftverk utanför Oskarshamn. Visserligen hade kraftverket Oskarshamn 1 fasats in på nätet år 1971 men den officiella invigningen skedde den 8 maj 1972. Vad kungen inte visste var att en turbin hade havererat, så någon egentlig start blev det inte men invigning blev det ändå. Det var kulmen på ett 20-årigt projekt som blev konkret när Atomkraftkonsortiet AKK år 1962, med Krångede och Sydkraft som största delägare, köpte Simpevarps by i Misterhults kommun. Efter kommunsammanläggningen 1967 tog Oskarshamns kommun över det lokala ansvaret.

Dåvarande Kronprins Carl Gustaf klipper bandet vid invigningen av Ölandsbron. Foto: Kalmar läns museum

Vy från byggandet av Ölandsbron. Här ser man hur vägbanan på högbron gjuts från vagnar som, hängande under bron, matades fram från pelare till pelare. I bildens vänstra nederkant syns den tillfälliga vägbank som byggdes från Svinö och ut i sundet. Foto: Harry Jansson, Kalmar läns museum

Ölandsbrons tillkomst – en seg historia

Ölandsbrons historia var betydligt längre. Brofrågan hade utretts sedan 1933. År 1958 motionerade riksdagsledamöterna Fritz Börjesson (c), Mac P Hamrin (fp), Tekla Torbrink (s), Eric W Johansson (s) och Stig Alemyr (s) på Kalmarbänken i andra kammaren om att en bro skulle byggas. Vid invigningen deltog de före detta riksdagsmännen Sigvard Olsson (s) i Kastlösa och Fritz Börjesson från Glömminge (c) som äntligen fick se det projekt förverkligat som de så länge kämpat för. Bron är en av de framgångsrikaste statliga satsningarna som gjorts i länet. Utarmningen av Öland hade lett till att befolkningen minskat till 16 000 invånare men tack vare bron vändes utvecklingen. År 2020 var 26 000 invånare bofasta på ön och turismen har växt lavinartat från 500 000 besökare innan bron byggdes till nu tre miljoner med många nya arbetstillfällen som följd. Dessutom finns idag cirka 13 000 fritidshus på ön.

Partidistriktet firar 50-årsjubileum

En stor händelse inom partiet år 1972 var 50-årsjubileet av distriktets bildande. Det firades i Hultsfred. Finansminister Gunnar Sträng var hedersgäst och över 1 000 personer deltog.

Den tyngsta motionen vid jubileumssammankomsten kom från Vimmerby som krävde att samhället skulle skaffa sig ökad kontroll över de offentliga investeringarna. Motionen bifölls men den största diskussionen gällde en hälso- och sjukvårdsplan med inriktning på mer öppen vård och begränsning av lasarettsvården i en tid med knappare ekonomiska resurser. Partiet hade detta år 29 000 medlemmar i länet - det högsta antalet någonsin. Man segade sig upp successivt och vid valet 1970 kunde man konstatera att partiets siffror i Kalmar län nästan på decimalen överensstämde med andelen i riket: 45,0 mot 45,3 %. ”Som Kalmar län röstar, röstar Sverige” blev ett ofta citerat uttryck.

På den socialdemokratiska distriktskongressen 1972 motionerades det om behov av förändringar som samhällsutvecklingen medfört, med bland annat krav på en ny affärstidslag och planeringskrav på stormarknader som började växa fram. Också formerna för utbildningsbidrag och bostadstillägg behandlades.

Inom landstingsgruppen arbetade man med ett förslag till en hälso- och sjukvårdsplan för perioden 1980 – 1985. Det blev starkt ifrågasatt inte minst från Oskarshamns representanter eftersom förlossningsvården enligt förslaget skulle koncentreras till Kalmar och Västervik. Ett enhälligt beslut fattades dock till slut i landstingsfullmäktige om att BB i Oskarshamn skulle läggas ner.

Landstinget tog över skogsutbildningen i Helgesbo efter riksdagsbeslut liksom huvudmannaskapet för de skyddade verkstäderna i länet. En utredning om tvätteriverksamheten påbörjades med inriktning att ta över verksamheten i egen regi.

I Kommunförbundet drev partiet frågan om ett gemensamt intagningskansli för länets gymnasieskolor, vilket förverkligades året efter. En överenskommelse träffades med SJ och Taxiförbundet om ersättningen för skolskjutsar.

Lilla valrörelsen på våren 1973

Valrörelsen 1973 präglade partidistriktets verksamhet och i slutet på april genomfördes den Lilla valrörelsen. Dessa dagar blev en nyhet i valarbetet, där inhyrda bussar rörde sig runt hela länet för att genomföra debatter och besök i kommunerna. Särskilt flitiga var länets riksdagsledamöter. Flera av statsråden som Gunnar Sträng, Kjell-Olof Feldt och Ingemund Bengtsson besökte länet. Uppslutningen var också stor från partidistriktets medlemmar till Olof Palmes stora valmöte i Kolmårdens djurpark. I den för Socialdemokraterna tuffa motvinden i lågkonjunkturen med vikande opinionssiffror gjorde partiet dock en stark upphämtning. Efter att ha legat under med 41 % två veckor före valet segade sig partiet upp till 43,6 % vilket innebar ett oavgjort resultat med 175 mandat för respektive block i riksdagen. Det skildrades i Jonas Simas film ”Våran Olof”. I landstingsvalet visade endast Högsby – Oskarshamn – Mönsterås valkrets plussiffror. Endast tre kommuner kunde visa upp plussiffror i de kommunala valen – Oskarshamn, Torsås och Vimmerby.

Partistyrelsen valde att fortsätta att regera denna lotteririksdag men i de avgörande frågorna, främst budgeten, träffades uppgörelser med mittenpartierna. En uppgörelse gjordes med folkpartiet som innebar sänkt statsskatt, förbättrade

folkpensioner och sänkt pensionsålder. I Kalmar läns valkrets behöll Socialdemokraterna sina fem riksdagsmandat. I riksdagen drev länets partirepresentanter frågor om tandvårdsförsäkring, förbättrad föräldraförsäkring och sjukförsäkring samt ökad anställningstrygghet. Man lyfte också frågan om att förbättra högskoleutbildningen i Kalmar län. Man drev även frågan om framtiden för F 12 i Kalmar men där gav inte ansträngningarna något positivt resultat utan flottiljen lades ner.

Oförändrad landstingskatt på 10 kr

Landstingsfullmäktige beslutade om oförändrad skatt på 10 kr per skattekrona. Beslut togs om att uppföra nya produktionskök i Kalmars och Västerviks sjukhus med möjlighet att servera 4 000 huvudmål per dag. Verksamheten vid Borgholms sjukhus reducerades genom ökad samverkan med Kalmar lasarett och distriktläkarorganisationen. Förslag utarbetades i Kommunförbundet för att ge vårdanställda möjlighet till bibehållen lön för utbildning till undersköterska.

År 1974 efterträdde Alf Johansson i Nybro Gösta Erlandsson som partidistriktets ordförande. Gösta hade lett verksamheten sedan 1962.

PORTRÄTT AV ALF JOHANSSON, NYBRO (1917 – 1983).

Någon från Kalmar lär ha sagt vid en konferens att om vi får Alf Johansson, så får ni Kalmar slott. Det säger något om Alf Johanssons popularitet och storhet bland politikerna i Kalmar län. Han hade mycket nära personliga kontakter med partiledningen i Stockholm vilket gjorde hans möjligheter betydande att påverka politiken även centralt. Alf var mångårig kommunstyrelseordförande – till och med under en mandatperiod med borgerlig majoritet i kommunen. Han hade många uppdrag som vittnar om ett stort förtroende för honom också utanför kommungränsen. Alf var dessutom partidistriktets vice ordförande 1968 – 1973 och ordförande 1974 fram till sin död 1983. Oljemålning från kommunhuset i Nybro. Foto: Porträtt målat av konstnären Björn Gidstam

Landstingsgruppen under ledning av Tor Johansson, Hultsfred, beslutade efter en socialdemokratisk gruppmotion att inrätta 15 tjänster för halvskyddad sysselsättning. En tvåårig trädgårdsutbildning beslutades starta vid Valstadsskolan. Det blev stor debatt på landstingsmötet om hur många platser som skulle finnas på Vimmerby sjukhus.

TOR JOHANSSON, HULTSFRED (1922 – 1983).

Tor Johansson var den dominerande politikern i Hultsfred under 25 år. Han var heltidsengagerad under merparten av denna period och kommunalråd 1971 – 73 i den nybildade Hultsfreds storkommun, trots att de borgerliga partierna hade majoritet i kommunen efter valet 1970. Tor var den drivande kraften till bland annat det första gymnasiet i nordvästra delen av länet och till att kommunen fick en flygplats. Torget i Hultsfred är uppkallat efter honom – Tors Plan. Han var också länge den ledande kraften i Kalmar läns norra landsting och verkade redan på 1940-talet för att slå ihop de båda landstingen, vilket skedde 1971. Efter 1973 fram till sin död 10 år senare var han den ledande politikern i Kalmar läns landsting och ledamot av Landstingsförbundets styrelse. Han var en mycket skicklig debattör och hans krafter räckte också till för att vara en flitigt anlitad föredragshållare och kursledare i utbildningsverksamheten i partidistriktet, där han var ledamot i styrelsen 1955 – 1981.

I Kommunförbundets utbildningsverksamhet deltog hela 1 829 personer i olika aktiviteter, varav 539 förtroendevalda. Det var en satsning som Socialdemokraterna drivit. S-gruppen trumfades också igenom rekommendationer till kommunerna om bostadstillägg till pensionärerna och regler för färdtjänst åt de handikappade.

Stark medlemsökning 1975

Verksamhetsåret 1975 visade på en stark medlemsökning i partiet till 32 000 medlemmar. Samtidigt pågick arbetet med den nya partiorganisationen som ledde till att partiväsendet i Vimmerby, Hultsfred, Högsby, Oskarshamn, Mönsterås och Emmaboda ombildades till arbetarekommuner på kommunal grund med lokala s-föreningar i basen. Länets s-riksdagsgrupp uppvaktade både Olof Palme och Ingemund Bengtsson för att få fram en arbetsgrupp för ersättning för F12 i Kalmar.

Fria glasögon för unga

Landstinget omsatte för första gången över en miljard och de privatägda sjukhemmen kom över i landstingets regi efter partiuppens initiativ. Det beslutades att en ögonklinik skulle skapas i Kalmar och att ungdomar upp till 19 år skulle få fria glasögon från 1976. Ett 100-kronorskort infördes vid länets sjukvårdsinrättningar och att man efter åtta besök skulle få fri sjukvård – en genomgripande förändring till förmån för barnfamiljer, pensionärer och medborgare med stort vårdbehov.

Löntagarfondsdebatten blev en omöjlig strid för socialdemokratien med en exempellös skrämselfkampanj mot LO:s förslag till löntagarfonder. Sverige fick sin första borgerliga regering sedan 1932. Socialdemokraterna nådde 42,8 % i riksdagsvalet. I landstingsvalet gjorde partiet ett bättre val och ökade med 4 000 röster. Det räckte inte för att klara majoriteteten utan Socialdemokraterna förlorade alla ordförandeposter i landstingets nämnder. I valet fick också bosatta invandrare för första gången rätt att rösta i landstings- och kommunvalen.

En förändring genomfördes i valen till lekmanstyrelsen i länsstyrelsen som innebär att löntagarorganisationerna framtogs möjligheten till representation.

Partidistriktet drev frågan om skatteutjämningsystemet i förhållande till kommunernas åldersstruktur där hänsyn till en åldrande befolkning borde vägas in. En strategi för att man skulle få den borgerliga regeringen att skyndsamt hantera frågan arbetades fram.

Arbetslöshet och ökande klyftor

Arbetslösheten ökade kraftigt mot 1977 års slut. Industrins investeringar och bostadsbyggandet nådde bottenivå. Utlandsskulden och den interna statskulden ökade mer än någonsin. Den borgerliga regeringen tog upp utlandslån för att slippa att betala lånen via skatthöjningar. Inflationen var under året rekordhög och priserna på dagligvaror sköt i höjden. I ett skede när de stora löntagargrupperna fick en betydligt sänkt levnadsstandard, gavs stora skattefördelar för de gynnade grupperna. 1977 blev första året sedan trettioalet då folkhushållets gemensamma tillgångar minskade, något som inte hade hänt sedan det var borgerlig regering förra gången.

Arbetet i opposition medförde för de socialdemokratiska riksdagsledamöterna att de i alla för partiet viktiga frågor presenterade sina förslag i parti- och utskottsgrupper. Även om vissa framgångar nåddes i ärendehantering i utskotten, avvisades alla när det voterades i kammaren där det borgerliga blocket dominerade med tio mandats övervikt. Genom den borgerliga pressdominansen nådde inte alltid vår alternativa politik ut till tillräckligt breda medborgargrupper.

Vid årets första gruppsammanträde i landstingsfullmäktige inrättades tre arbetsgrupper. En grupp för kollektivtrafikfrågor, en för arbetsmiljöfrågor och en för hälso- och sjukvårdsfrågor. I varje grupp skulle en sammankallande lämna rapport vid gruppmötena om ställningstaganden och vad som framkommit i gruppens arbete för att ge underlag till de politiska beslut som skulle fattas. Frågor som under året var uppe till beslut i landstingsfullmäktige var bland annat en satsning och utbyggnad av tvätterierna i Vimmerby och Västervik, en utbyggnad av hälso- och sjukvården i primärkommunerna och att landstinget efter en motion från s-gruppen skulle vidta åtgärder för att bereda sysselsättningstillfällen för arbetslösa ungdomar.

Kommunförbundsgruppen arrangerade under året framtidssyftande utbildningar för förtroendevalda och tjänstemän, cirka 3 000 förtroendevalda och tjänstemän inom energi, hushållning och energiplanering och om den nya kommunallagen. Vidare anordnades konferenser om barnomsorg och socialutredningar.

De senaste årens våldsamma kostnadsutveckling slog hårt även mot Kalmar läns landsting och för att försäkra medborgarna en väl fungerande sjukvård måste landstingsskatten höjas med hela två kronor.

En vitalisering och uppbyggnad av arbetarrörelsens fackliga och politiska organisationer skulle bidra till att bryta den borgerliga maktkoncentrationen. Satsningen som gjordes slog väl ut. Viktiga frågor i reformarbetet om energi- och skattepolitik, ekonomisk demokrati, arbetsmarknads-, närings- och sysselsättningspolitik diskuterades ingående i de många organisationerna inför höstens partikongress, där partiets linje skulle läggas fast.

Landstingsmötena präglades under året av intensiva debatter som länsinnevånarna kunde ta del av genom att de sändes av Radio Kalmar. Frågan om Oskarshamns BB skulle läggas ner eller inte vållade stor debatt och utlöste en ”folkstorm” och en demonstration på stan i Oskarshamn. Landstingsgruppen arbetade vidare med nya arbetssätt inom den egna gruppen eftersom det visade sig vara en bra satsning med de olika ämnesgrupperna med kontinuerliga rapporter. I kommunförbundets redogörelse för 1978 framkom att de flesta kommuner, på länsavdelningens initiativ, upprättade planer för den framtida äldreomsorgen. Kommunerna hade också fått ett förslag till ändrade färdtjänstnormer för yttrande.

I riksdagsgruppens berättelse till distriktet framgick vid en summering av de två första åren med den borgerliga regeringen en deprimerande bild av politisk oförmåga och en försämring av landets välstånd. Arbetslösheten hade fördubblats, konsumentpriserna stigit med 21 %, maten blivit 23% dyrare och industriarbetarnas löner sjunkit med 5 %. Under partikongressen 1978 manifesterades i fullständig enighet en vilja och beslutsamhet att ta itu med arbetsmarknads- och strukturfrågorna och kraven på ekonomisk demokrati.

Hösten 1978 sprack den borgerliga trepartiregeringen på kärnkraftsfrågan och centerpartiet med Fällidin i spetsen lämnade regeringen. Eftersom det bara var ett knappt år kvar till ett nytt val och regeringen stod inför stora uppgifter, enades den socialdemokratiska riksdagsgruppen om att släppa fram en folkpartistisk minoritetsregering med Ola Ullsten som statsminister. Det visade sig vara ett misstag. Socialdemokraterna föll på en månad med 6 % i väljaropinionen, tappade under våren 1979 sitt övertag och förlorade valet samma höst med minsta marginal.

Under valrörelsen 1979 arrangerades en stor tre-länsträff med tusentals deltagare från Kalmar, Blekinge och Kronobergs län på Skälby gård i Kalmar. Trelänssamarbetet var en viktig del i partidistriktets verksamhet. Syftet var att genom det nätverket arbeta för gemensamma intressen för länens utveckling, främst på partikongresserna och för länens representanter i partiet centralt. Huvudtalare vid träffen var Olof Palme och LO-ordföranden Gunnar Nilsson.

Valet gick bättre i kommunerna

Valet 1979 avgjordes med endast några tusen röster till borgarnas fördel. En liten tröst var dock att den minskning av valmanskåren som partiet fått känna av sedan 1962, med undantag av 1968, bröts i 1979 års val. I Kalmar län ökade partiet med 0,8 % till 44,1 %, och i landstingsvalet med 0,7 % till 44,3 %, vilket dock inte gav något nytt mandat. Borgarna fortsatte att styra även landstinget med stöd av ett enda mandat för KDS. I kommunvalet återtog partiet majoriteten i Västervik och Kalmar. I ett flertal kommuner knappades det borgerliga övertaget in.

Med tre års borgerligt styre, präglad av splittring och oförmåga av regeringarna Fällidin och Ullsten med ökande klyftor i samhället borde partiet ha kunnat vinna tillbaka regeringsmakten. I en analys efter valet framstod det som möjligt

att det kunde ha blivit en liten arbetarmajoritet i riksdagen om inte reglerna för utlandssvenskarnas rösträtt hade ändrats så att alla utlandssvenskar hade rätt att rösta – även de som inte haft kontakt med Sverige under större delen av deras liv. Den knappa majoriteten på cirka 8 000 röster gav borgarna ett mandats övervikt i riksdagen och den säkrades antagligen med hjälp av dessa nya regler.

I landstingsfullmäktigegruppen slet man med hur tvätteriverksamheten skulle lösas. Beslut hade tagits om att bygga tvätterier i Västervik och i Vimmerby, samtidigt som det på sista landstingsmötet 1979 togs beslut av den borgerliga majoriteten att det multinationella och Wallenbergägda företaget Tvättman skulle sköta landstingets tvätterier i Vimmerby. S-gruppen reserverade sig mot beslutet. Beslut togs också om en helt ny organisation i landstinget. Från och med 1980 indelades Kalmar län i sex direktioner, där gränserna utgjordes av landstingets valkretsar med undantag av Torsås kommun som skulle ingå i Kalmardirektionen. Representanter för landstingsgruppens styrelse hade kontinuerligt sammanträden med landstingsstyrelserna i Östergötlands och Jönköpings län för överläggningar i gemensamma frågor.

Medlemsökningen slår rekord

Det socialdemokratiska partidistriktet hade under 1980 den största medlem-
sökningen någonsin i distriktets historia. Inte mindre än 2 161 nya medlemmar
tillkom under året och det totala medlemsantalet uppgick till 38 367. Partiets
facklig-politiska samverkan utvecklades ytterligare där bland annat nya former
för organisationsanslutning till partiet prövades av Kommunal avdelning 36. De
gemensamma satsningar som gjordes slog väl ut och ”Dackeupproret” - arbetarrö-
relsens upprop för fortsatt välstånd och utveckling i Kalmar län - skrevs under av
över 43 000 länsinvånare. Länskraven överlämnades till Olof Palme vid hans besök
i Överum i september för vidare befordran till den borgerliga regeringen.

Kärnkraftsomröstningen 1980

Den 23 mars hölls en folkomröstning om kärnkraften som föregicks av ett stort
engagemang inom partidistriktet för att få länets medborgare att rösta.
Folkomröstningen gällde tre alternativ som kallades Linje 1, Linje 2, och Linje
3. De olika linjerna motsvarade olika partigrupper syn men alla innebar en
avveckling av kärnkraften på kortare eller längre sikt. Linje 3 i snabb takt, de två
övriga senast när existerande eller reaktorer under utbyggnad tjänat ut. Linje 2 var
socialdemokratins och folkpartiets alternativ. Det innebar att kärnkraften skulle
avvecklas i en takt med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att upprätthålla
sysselsättning och välfärd. I Kalmar län enades man om att utse socialdemokraten
Ulf Nilsson, Oskarshamn som kampanjgeneral för Linje 2. Ulf Nilsson och hans
medarbetare utförde ett intensivt och genomgripande valarbete i länet med debat-
ter och informationsmöten på flera platser. Utfallet i valet för Linje 1 i Kalmar län
blev 17,3 % (18,9 % i riket), för Linje 2 40,19 % (39,1 %) och för Linje 3, 39,5 %
(38,7 %). Valdeltagandet i Kalmar län var 2,2 % lägre än i riket (75,6 %).

Landstinget måste spara

För landstingsgruppen var uppbyggnaden av den nya distriktsorganisationen
med sex direktionsområden den största frågan under året. Andra stora frågor var

diskussionen om utbyggnaden av hemsjukvården och naturligtvis långtidsplanen som liksom allting annat präglades av statens dåliga ekonomi. Den från år 1977 beslutade skattehöjningen med två kronor revs upp av den borgerliga majoriteten med hänvisning till ett statligt utjämningsbidrag. Beslutet blev slutligen en sänkning med en krona. Det visade sig sedan att det generösa utjämningsbidraget till Kalmar läns landsting halverades på grund av statens dåliga ekonomi och att landstingets verksamhetsökning måste minskas. Besparingsplanerna som sedan räknades fram innebar förslag på neddragningar inom barnmedicin i Kalmar och för BB-verksamheten i Oskarshamn samt jämnt fördelade besparingar på övriga verksamheter i länet. Förslaget till neddragningar i Oskarshamn ledde till starka reaktioner. 16 000 Oskarshamnare protesterade och krävde bibehållen BB-verksamhet.

Kommunförbundets länsavdelning genomförde under 1980 en utredning om kollektivtrafiken gemensamt med landstinget. Med den som grund bildades Kalmar läns trafik AB. Bolaget som ägdes av landstinget och kommunerna övertog den 1 juli 1981 ansvaret för kollektivtrafiken i länet.

Sysstättning och företagsnedläggningar

Partidistriktets arbete under 1981 präglades av förberedelser inför valrörelsen det kommande året. Folk var nu trötta på alla nedläggningar och sparpaket och sökte efter andra lösningar och förslag till utveckling. Partidistriktet hade märkt av detta och kunde under året skriva in ytterligare nya partimedlemmar.

Kalmar län tappade under året återigen arbetstillfällena, särskilt inom träindustrin. Träarbetare i hela sydöstra Sverige samlades i augusti i Nybro för att manifesteras sitt stora missnöje med den förda politiken och protesterade mot nedläggningarna. Manifestationen följdes senare upp med en demonstration på Sergels torg i Stockholm, en uppvaktning på Swedish Matches kontor och på arbetsmarknads- och industridepartementet i syfte att förhindra en nedläggning av Kalmar Interiör och Svenska Dörr. ”Socialdemokraterna är det enda partiet i landet som har ett program som kan föra oss ur krisen”, menade man.

Förädling av skogsråvara har sysselsatt generationer i länet. Sågverk, pappersmassa, tändsticks-, möbel-, golv- och inte minst husindustri har dominerat på många orter. Träfacket har varit pådrivande i det politiska arbetet i många arbetarekommuner. Möbelfabriker fanns bland annat i Virserum, Ruda och Nybro. När husfabrikerna i Gullringen, Hultsfred och Fågelfors blev nedläggningshotade startade ett omfattande arbete från arbetarekommunerna och partidistriktet tillsammans med facken för att rädda sysselsättningen. Nedläggningarna blev omfattande. Berörda kommuner och Regionförbundet arbetade intensivt för att skapa ersättningsjobb. Idag kan vi se några kvarvarande framgångsrika verksamheter: IKEA:s Spånskivan i Hultsfred, Kährs golv i Nybro och produktionen av pappersmassa i Mönsterås.

Länets riksdagsledamöter följde länsfrågorna på riksplaneln och medverkade i olika sammanhang till att lösa länets problem bland annat genom frågor och motioner i riksdagen och genom uppvaktningar och personliga kontakter. Landstingsgruppen utvidgade sitt arbete med arbetsgrupper om hälso- och sjukvård, psykiatri och social omsorg.

Efter den borgliga regeringsperioden sedan valet 1976 var viljan och ambitio-

nen att återta regeringsmakten i landet mycket stor. Partikongressen 1981 skulle lägga grunden till detta. Ingvar Carlsson hade utsetts till ordförande i en bred programgrupp som skulle skapa en politisk strategi för valseger. Resultatet blev programmet Framtid för Sverige som antogs av kongressen. Valplattformen som var heltäckande, konkret och offensiv, skapade inspiration, kraft och trygghet i det politiska arbetet. Valet 1982 blev en framgång. Olof Palme fick bilda regering. Socialdemokraternas program Framtid för Sverige blev i många avseenden också Framtid för Kalmar län.

Socialdemokraterna återtog regeringsmakten i valet 1982 efter sex års ökenvandring med fyra borgerliga regeringar. Det präglade självfallet distriktsstyrelsens återblick på året, där man med tillfredsställelse konstaterade att förhoppningen infriades och att 80-talet skulle bli arbetarrörelsens decennium. Styrelsen påpekade samtidigt att det inte skulle bli någon lätt uppgift för den nya regeringen att ta landet ur den ekonomiska krisen. Detta krävde, menade styrelsen, bland annat alla partimedlemmars helhjärtade stöd.

Palme och Fälldin i Kalmar inför valet

Ett av valrörelsens mest spektakulära inslag utspelade sig i Kalmar den 1 september, då de båda statsministerkandidaterna Olof Palme och Thorbjörn Fälldin debatterade. I publiken satt 1500 socialdemokrater och lika många centerpartister. Under uppvärmningen sjöng centerpartisterna och socialdemokraterna i en allsångskraftmätning omväxlande Du gamla, du fria och Internationalen. Olof Palme var förkyld och vilade ut på Hotell Witt innan drabbningen. De två debattörerna leddes under publikens jubel in på scenen som inför en VM-tungviktsmatch i boxning. Palmes slutord i debatten ” Vi skall segra den 18 september” besannades och den splittrade borgerliga regeringsperioden var över.

Partidistriktets ordförande Alf Johansson, Olof Palme och Torbjörn Fälldin under valdebatten i Kalmar 1982.

I riksdagsvalet ökade partiet med två procent till 46,1 %. En av de första åtgärderna som den nya regeringen genomförde var en chockdevalvering av den svenska kronan med 16 %. Detta bidrog starkt till att stimulera ekonomi och arbetsmarknad samt sätta fart på den svenska exportindustrin, inte minst i industrilänet Kalmar.

*Bengt Kronblad när han tar emot Tage Erlanders hedersmedalj år 2016.
Källa: Partidistriktets arkiv*

Socialdemokraten Bengt Kronblad från Kalmar tog en av länets riksdagsplatser. Han satt i riksdagen under fyra mandatperioder fram till valet 1998. Bengt var också ordförande för LO-distriktet under 14 år. Han var under många år också ordförande i PRO-distriktet. I landstingsvalet ökade partiet med 2,2 % till 46,5 %. Detta räckte ändå inte till maktskifte i landstinget. I länets kommuner blev det majoritet och socialdemokratiska ledningar i Västervik, Oskarshamn, Mönsäterås, Högsby, Nybro, Emmaboda och Kalmar. I Högsby fick partiet egen majoritet efter 119 år med borgerligt styre.

Den socialdemokratiska valframgången med majoritet i sju av länets kommuner och en socialdemokratisk regering i Stockholm, skapade goda förutsättningar för ett effektivt och förtroendefullt samarbete mellan den lokala politiken och regeringsmakten. Ministrar var ofta sedda gäster i Kalmar läns verklighet. Stora politiska frågor var löntagarfonder, inflationsbekämpning och återställande av samhällsekonomisk balans samt reducering av den enorma statsskuld som uppstått under de borgliga regeringsåren.

Valet 1985 blev också en framgång för Socialdemokraterna efter att det utvecklades till ett systemskiftesval, där Olof Palme framgångsrikt försvarade den generella välfärdspolitiken mot moderaternas attacker. När detta angrepp slagits tillbaka skrev distriktsstyrelsen: ”Det är en svår balansgång för vårt parti att tvingas föra en kärv ekonomisk politik och samtidigt angripa brister i samhället. Det är dock nödvändigt att utveckla en klar och gripbar strategi för ökad rättvisa. I denna strategi ska också ingå en jämnare fördelning mellan olika regioner i vårt land”. Den politiska stabiliteten behölls med fem riksdagsledamöter även efter valet 1985.

Landstingsvalet samma år medförde en socialistisk majoritet. Ett landstingspolitiskt handlingsprogram som utarbetades under 1984 - 85 lade grunden för valsegern men ”nu väntar ett hårt arbete för att på ett bättre sätt än borgarna föra Kalmar läns landsting framåt”, hette det. Landstingsstyrelsen konstaterade också efter första året med majoritet, att de motioner man lagt i opposition nu kunde förverkligas. Uppdragsutbildning av 90 sjukvårdsbiträden till undersköterskor, inrättandet av en försörjningsnämnd och ett förbättrat äldreboende påbörjades. En tillbakagång i valet var förlusten i Mönsterås kommun.

År 1986 var det de regionalpolitiska frågorna som stod i centrum för distriktsstyrelsen. Man konstaterade att Kalmar län präglades av problem. Länets invånarantal minskade. Framför allt var det ungdomar som flyttade till storstadsområdena och sysselsättningsläget i vissa länsdelar påverkade utflyttningen. Man krävde en aktiv politik för att lösa problemen.

Kärnkraften

För sydöstra Sverige och i synnerhet för Kalmar län och Oskarshamns kommun hade etableringen av kärnkraften betytt mycket för sysselsättningen med 900 – 1500 anställda, lönebildningen, skattekraften och utbildningsnivån. Kärnkraftsetableringen i Oskarshamn medverkade också till att Kalmar län hamnade i fokus på den internationella kartan genom Oskarshamns kommuns arbete som drivande i beslutsprocessen för omhändertagande av kärnavfallet. Kommunalrådet Torsten Carlsson gjorde stora insatser i det sammanhanget. Också industrins hantering av transporter med fartyg av det använda kärnbränslet och förvaringen i det Centrala lagret för använt kärnbränsle (CLAB) var aktiviteter som uppmärksammades både nationellt och internationellt. I övriga länder skedde transporter och förvaring av kärnavfall mestadels på land.

Forskningslaboratoriet på Äspö i Oskarshamn med utveckling av omhändertagandet av kärnavfallsbränsle 500 meter ner i berggrunden är förmodligen det internationellt mest kända och största forskningsprojekt som genomförts i Kalmar län. Forskare från alla världens hörn har under olika perioder bedrivit forskning i denna miljö. Oskarshamn hade därmed blivit landets kärntekniska centrum. Det besked som landshövding Ruben Wagnsson fick med sig till länet efter sin sista tjänsteresa till Stockholm i slutet av 1950-talet har haft mycket stor betydelse. Det var en avskedsgåva om att ”länet skulle få ett atomkraftverk”. En episod som inträffade i slutet av april 1986 med närvaro av biträdande industriminister Birgitta Dahl vid invigningen av CLAB, var informationen om kärnkraftsolyckan i Tjernobyl. Ministern fick abrupt avbryta sitt besök. Under invigningen vände sig dåvarande kommunalrådet i Oskarshamn, Stig Carlsson, till Birgitta Dahl med begäran om ett enskilt samtal under fem minuter men det fick hon bestämt avvisa beroende på den uppkomna situationen.

Erlander avlider och Palme mördas

1980-talet var utan tvekan år fyllda av både framgångar och svåra händelser i Sverige. Blickar vi framåt är energi och industri viktiga för länets framtid. Delar av länets tillverkningsindustri hade försvunnit medan andra delar hade expanderat.

Sommaren 1985 avled Tage Erlander som varit partiets ordförande och statsminister i hela 23 år. Tage Erlander fick status som landsfader och personifierade socialdemokratins framgångsrika bygge av det starka, rättvisa och jämlika samhälle som ofta benämns den svenska modellen.

Endast åtta månader efter Erlanders bortgång, den 28 februari 1986, mördades Olof Palme på öppen gata i Stockholm. Den chockartade händelsen skakade om hela samhället och många äldre och medelålders i Sverige minns tydligt när de nåddes av beskedet att Olof Palme hade mördats. Under Ingvar Carlssons erfarna ledning behölls dock stabilitet och kontinuitet i den politiska styrningen av landet.

Vid begravningshögtiden i Stadshuset och avskedsmarschen genom Stockholm var samtliga partidistriktets arbetarekommuner med fanor representerade, liksom en barnkör från alla landets kommuner. Drygt femtio år efter Olof Palmes första valrörelse som partiledare 1970, känns hans ord därifrån fortfarande viktiga: ”Endast en fast politisk vilja kan fördela det växande välbefinnandet rättvist”.

Olof Palme och platschefen Karl-Agne Larsson i samband med statsministerns besök i Volvofabriken i Kalmar ett år innan han mördas 1986. Foto: Ola Lejonborn, Kalmar läns museum

Aktiv regionalpolitik

När Sverige stod på toppen av högkonjunkturen var våra riksdagsmän oroad för att den starka ekonomiska utvecklingen inte kom en eftersatt region som Kalmar län till del. Utflyttningen fortsatte, befolkningen minskade och ungdomen flyttade till de växande storstadsregionerna. Distriktsstyrelsen efterlyste en aktivare regionalpolitik och insåg att det inför det kommande valet krävdes ett betydande arbete.

Det som förenade både riks- och regionalpolitikerna i länet var att man starkt fördömde det förslag till kommunal skatteutjämning som hade lagts fram. Det skulle drabba Kalmar län hårt genom kraftigt minskat stöd. Ett intensivt lobbyarbete hade dock gett positivt resultat och i det nya förslaget som lades fram under 1987 blev inte Kalmar län lika missgynnad. Kommunförbundsgruppen pekade i sin rapport på att den positiva förändringen av utjämningsförslaget var ett resultat av ett samarbete i hela Sydsverige.

Landstingspolitikerna var mest nöjda med att man lyckats undvika stora skattehöjningar genom olika sparprogram men samtidigt kunnat utveckla vården genom

bland annat utbyggnaden av Västerviks sjukhus och om- och tillbyggnaden av länsjukhuset. Samtidigt var man kritisk till att man inte lyckats tillgodose behovet av bostäder för psykiskt utvecklingsstörda.

Valsegern räckte inte

Valåret 1988 var ett vinstrikt år konstaterade distriktsstyrelsen men präglades också av vissa motgångar. Mest nöjd var man med att den socialistiska majoriteten i riksdagen kunde bibehållas och att man kunde försvara de fem socialdemokratiska mandatena på länsbänken i riksdagen. Distriktsstyrelsen ansåg att det var den facklig-politiska samverkan som låg bakom valframgången. Den förändrade situationen i landstinget, med inträdet av Miljöpartiet, ledde till att makten kunde behållas endast genom en valteknisk samverkan med det nya partiet och med Vänsterpartiet Kommunisterna.

Den fråga som engagerade hela partidistriktet mest var kampen för att bevara lärarutbildningen vid högskolan i Kalmar. En nedläggning skulle vara ett dödligt hot mot den högre utbildningen i Kalmar och utan den basen i högskolans verksamhet befarade man att högskolan skulle förtvina. Hela partiet engagerade sig i en räddningsaktion tillsammans med länsstyrelsegruppen. Samtidigt tryckte man på från Kommunförbundets sida för att utveckla en bredare teknikutbildning vid högskolan.

Politiken otrygg

1989 var ”ett svårt år ur opinionssynpunkt”, konstaterade distriktsstyrelsen i sina slutord i verksamhetsberättelsen. ”Flera stora frågor har partiet tagit på sig att finna lösningar på” men fått svårigheter som minoritetsregering att lotsa igenom i riksdagen. Man pekade också på att många medborgare hade upplevt den förda politiken som otrygg och frågat sig vad partiet ville. Särskilt avsågs det nya skatteförslaget med sina omfattande marginalskattesänkningar till de högst avlönade.

Distriktsstyrelsen talade om informationsbrister som skapade oklarheter om partiets fördelningspolitiska syften. Det var en anmärkningsvärd kritik mot partiet för att komma i en verksamhetsberättelse men styrelsen skyndade sig att säga att man trodde att det var ett informationsproblem som man kunde komma till rätta med om man ”utvecklade informationen och utbildningen.” Annars engagerade sig partidistriktet starkt för en ökad satsning på kollektivtrafiken, där distriktskongressen 1989 kraftigt ställde sig bakom kraven. Det ledde till att riksdagsmännen fick i uppdrag att samordna ägerandet med kollegorna från Östergötlands och Jönköpings län i parlamentet för att öka anslagen till upprustning av järnvägarna. Det i sin tur ledde till en konferens i Hultsfred, där det beslutades att kommunikationsminister Georg Andersson skulle uppvaktas om den starka opinionen i sydöstra Sverige. Detta arbete bidrog till att trafiken på Stångådalsbanan kunde återupptas.

I landstinget beslutades det om en skattehöjning med 50 öre för att klara omsorgen och vården i länet och man sökte en parlamentariskt bred lösning. Alla partier utom moderaterna ställde upp på det socialdemokratiska förslaget. Den borgerliga fronten splittrades sedan moderaternas förslag till lösning var att inte bry sig om alla domar från länsrätt och kammarrätt om bostäder och sysselsättning till utvecklingsstörda. Man pekade också på att den nya gemensamma länsjukvårds-

nämnden för de tre sjukhusen hade tagit som ett mål att maximera väntetider för såväl operationer som mottagningsverksamhet.

1988 års val till kommunerna ledde till en likaställning i länets Kommunförbund, vilket betydde att de ledande posterna fick fördelas lika, så att den ena sidan fick majoritet i styrelsen och arbetsutskottet och den andra sidan fick ordförandeposten.

Distriktet har inte undgått partiets kris

Distriktsstyrelsen kunde konstatera att länet i högkonjunkturen hade ökat befolkningen med 1 000 personer och att sysselsättningen var god, men man slog sig inte till ro. Man konstaterade också att det under året beslutade övertagandet från staten till kommunerna av lärarna sågs som ”naturligt” men att det var ett stort arbete med genomförandet som låg framför kommunpolitikerna.

”Distriktet har inte undgått den kris som Socialdemokraterna drabbades av 1990”, hette det och man beskrev utan några inlindande omskrivningar den process som ledde fram till att regeringen avgick efter att ha förlorat omröstningen om den stabilitetspolitik man ville genomföra när ekonomin gått över styr i en överhettad situation. De åtgärder som regeringen ville genomföra för att kyla ner krisen med pris-, hyres-, löne- och strejkstopp fick inte Vänsterpartiet Kommunisternas välsignelse och fälldes av riksdagen.

Regeringen kom visserligen tillbaka, eftersom moderatledaren Carl Bildt inte kunde bilda en majoritet och eftersom det bara var ett år kvar till nästa ordinarie val, fick Ingvar Carlsson bilda en ny regering. Det värsta var att förtroendet för Socialdemokraternas förmåga att regera landet hade förbrukats. Opinionssiffrorna som hållit sig över 40 % rasade till under 30 % och i Kalmar län till 35 %. Partiet förlorade fackföreningsrörelsens förtroende och lyckades inte övertyga de breda löntagargrupperna att syftet för socialdemokraterna varit att trygga sysselsättningen. Många människor kände sig besvikna. Det blev knappast bättre av att det förslag på tvångssparande för att dra in köpkraft, som Centerpartiet lanserade, fick riksdagens majoritet. Det var harmlöst och gjorde varken till eller från för att dämpa den ekonomiska tjurrusningen samtidigt som tecken på att Sverige var väg in i en ekonomisk nedgång började bli allt tydligare.

Antalet varsel om uppsägningar började öka på hösten 1990 och antalet lediga jobb minskade snabbt. Hotet om nedläggning av sockerbruket i Mörbylånga engagerade men tyvärr föreslogs att det skulle läggas ner med hänvisning till överproduktion av socker i landet. Det hade socialdemokratin i länet svårt att acceptera. ”En fortsatt sockerproduktion här är nödvändig eftersom någon ersättning inte finns och det skulle leda till såväl kraftig arbetslöshet som miljökonsekvenser”, hette det. Framgångsrikare var partiet i länsstyrelsen, där man försökte driva på planerna på en utbyggnad av Mönsterås bruk med beaktande av högt ställda miljökrav. En utbyggnad av Mönsterås bruk blev också den största industriinvesteringen på 1990-talet.

Det stundade ett stort återhämtningsarbete inför valet 1991, konstaterades det av distriktsstyrelsen, samtidigt som man underströk att de svenska problemen var små om än viktiga jämfört med den omvälvning som pågick i Östeuropa mot demokrati och frihet. Styrelsen konstaterade att ”Det tyska folket kunde återförenas, nedrustningsarbetet intensifieras och samförståndet växte mellan stormakterna

men hösten 1990 blev mörk. Självständighetssträvandena i Baltikum motverkades starkt av Sovjet. Vi följer våra grannars öden med bestörtning”. Mot bakgrund av det som hänt konstaterade man: ”Det är i denna situation svårt för styrelsen att se den ljusa och spännande framtid som beskrevs vid förra verksamhetsårets slut”.

Valnederlag 1991

Ett år före valet fick partiet 28 % av rösterna i SIFO-undersökningen men började nu långsamt klättra uppåt. När distriktsstyrelsen analyserade valrörelsen i efterhand konstaterade man att det dåliga opinionsläget blockerade en bra diskussion bland väljarna, vilket märktes tydligt ute på arbetsplatserna. På vårkanten såg det ut att börja hända något och de låga förväntningarna på Första-Majfirandet kom på skam. Det blev god tillslutning i tågen. Rörelsen samlade ihop sig. Socialdemokraterna gick upp med 10 procentenheter under valåret.

Det räckte tyvärr inte. Partiet nådde 37,7 % i valet. Så litet stöd hade man inte haft sedan år 1928 i ett riksdagsval. Men det blev ingen borgerlig majoritet. Ett uppstickande missnöjesparti Ny Demokrati fick 7 % av rösterna, så Sverige gick från en minoritetsregering till en annan, vilket skulle visa sig ödesdigert när svensk ekonomi kollapsade i världskrisen året efter.

I sin rapport konstaterade länets s-riksdagsgrupp att den kraftiga upphämtningen i valrörelsen hade fortsatt under hösten efter valet och i december kunde socialdemokratin åter redovisa ett väljarstöd på 40 %. Man noterade hur fyrpartiregeringen inlett en social nedrustning under sin första regeringshöst med aviserade karensdagar, uteblivna barnbidragshöjningar, fördubblade egenavgifter i A-kassan, slopat skatteavdrag på A-kasseavgiften, samtidigt som den gett rundhänt utdelade skattesänkningar på kapital, förmögenheter, gåvor och arv. Det blev ett valnederlag också i landstingsvalet, där partiet förlorade två mandat och Miljöpartiet åkte ur landstinget efter en mandatperiod. Den borgerliga majoriteten blev stabil och vårt parti fick, som det hette, börja arbeta fram en konstruktiv oppositionspolitik.

Länsstyrelsegruppen kunde konstatera, efter Sockerbolagets beslut att lägga ner Mörbylånga-fabriken, hur svårt politiker har att påverka beslut om nedläggningar i länet. Trots goda produktionsförutsättningar på Öland väljer företag ändå att lägga ner. Man kritiserade också att den statliga förvaltningen centraliserar sin verksamhet utan att se på konsekvenserna. Efter valet återstod endast en kommun i Kalmar län med socialdemokratisk ledning och det var Oskarshamn.

I Kommunförbundsrapporten uttryckte man mest oro för vilka förutsättningar som kommunerna kunde vänta sig från den nya regeringens sida, särskilt som kommunerna i länet befann sig på nedre delen av skalan över förutsättningarna. Speciellt också eftersom regeringen lämnat ifrån sig ett nytt förslag till skatteutjämnningssystem där lågskattekommunerna i storstadsområdena skulle få ytterligare resurser och kommunerna i Kalmar län åderlätas ännu mer.” Det kommer omedelbart att leda till ytterligare nedskärningar i den kommunala servicen”, varnades det för.

Kris för länets industrier

1992 blev ett turbulent år. Distriktets finansiella resultat försämrades jämfört med året innan. Detta berodde på konsekvensen av 1991 års val men också på medlems-tappet efter att kollektivanslutningen upphörde samma år.

Partiorganisationen hade nu startat ett förnyelsearbete där ett av målen var att skapa ett starkt och effektivt parti som kunde bidra till att sätta tillbaka Kalmar län på den industriella kartan över landet. Under året hamnade länet i den värsta industrikrisen sedan industrialismens genombrott. Om inte särskilda åtgärder sattes in bedömdes risken som stor att branscher och orter helt avindustrialiserades.

Distriktskongressen beslutade att inför 1993 års distriktskongress ändra antalet ombud från tidigare 250 till 150 samt inrätta en facklig-politisk utvecklings- och utbildningsfond.

I riksdagsgruppens berättelse till distriktet, där Krister Örnfjäder fick tjänstgöra vid två tillfällen, står bland annat att läsa om regeringen Bildts första ordinarie budget som starkt gick i konfrontation mot socialdemokratiska värderingar. Där föreslogs stora ingrepp i välfärdssystemen samtidigt som skattesänkningar redan skett på kapital och förmögenhet. Genom upphävande av tidigare beslut om statlig bostadsfinansiering blev det i det närmaste totalstopp på byggmarknaden. Socialdemokraternas alternativ innehöll satsningar på byggande och alla former av utbildning, nej till karensdagar i sjukförsäkringen, borttagen delpension samt krav på åtgärder mot arbetslösheten. Socialdemokraterna röstade också mot förslag om indragning av mångmiljardbelopp från kommunerna.

Svenska valutan attackeras

Med ett underskott på drygt 150 miljarder kronor tappade regeringen Bildt helt greppet om den ekonomiska politiken. Valutan utsattes under sensommaren 1992 för flera attacker och riksbanken höjde räntan successivt. Först efter en marginalränta på 500 % bad regeringen om hjälp. Marknaden saknade då förtroende för en regering som var beroende av stöd från partiet Ny Demokrati. Socialdemokratien tog i opposition ansvar för två stora så kallade krisuppgörelser som innebar satsningar på sysselsättning och utbildning, ett moratorium för utförsäljning av statliga företag, stopp på angreppen mot arbetsrätten och fackföreningsrörelsen, stopp för fortsatt utdelning till enskilda ur löntagarfonderna, utredning om överföring av sjuk- och arbetsskadeförsäkringen till arbetsmarknadens parter samt ett program för nedskärning och inkomstförstärkning i statsbudgeten. Dessvärre räckte inte detta för att rädda den fasta växelkursen. Kronan fick i stället flyta.

Partistyrelsens representant på distriktskongressen var Jan Bergqvist. Roger Kaliff valdes till partidistriktets ordförande efter Stig Alemyr som haft uppdraget sedan 1983. Sju motioner hade inkommit varav två innehöll förlängd mandatperiod och utökad kvinnorepresentation i det politiska livet.

ROGER KALIFF (1944 -), är den nuvarande nestorn bland länets politiker. Han började sin bana inom SSU på 1960-talet. Han är fortfarande kommunfullmäktiges ordförande i Kalmar, en församling som han tillhört i över 50 år. Han var SSU-ombudsman, kommunalråd i Kalmar 1979 – 1991, distriktsordförande 1992 – 2005, ordförande i länets kommunförbund och regionförbund 1986 - 2001, ersättare i socialdemokraternas partistyreelse, ordförande i Sydsams¹ styrelse 1991 – 2006, ledamot av Svenska Kommunförbundets styrelse, och ordförande i Kommun- och Landstingsförbundets bolag för internationellt samarbete. Roger gjorde stora internationella insatser i EU:s Regionkommitté, COR – ett organ med för närvarande 329 folkvalda lokala och regionala ledamöter från alla EU:s medlemsländer. Hans viktigaste insats gällde förberedelserna för att utvidga EU i början av 2000-talet som blev resultatet av de central- och östeuropeiska ländernas frigörelse från Sovjetunionen ett tiotal år tidigare. Han var då ordförande för den grupp inom COR som praktiskt förberedde de aktuella EU-kandidatländerna genom konferenser och utbildningsinsatser i frågor om kommunalt och regionalt självstyre. Han var ordinarie ledamot i COR 1995 – 2007 och ordförande för den svenska COR-delegationen 1995 – 2006. Han bidrog också i hög grad till utvecklingen av flera samarbetsorgan i Östersjöregionen. Foto: Jan Magnusson

I landstingsfullmäktigegruppens berättelse stod att läsa att invånarna i Kalmar län är betjänta av en bred politisk majoritet och inte av den nuvarande extrema moderata politiken med förslag om mycket stora besparingar. Först efter att socialdemokraterna inledde en uppgörelse med centerpartiet förändrades budgetförslagen och besluten blev till förmån för att trygga välfärdsfrågorna.

Ädelreformen genomfördes 1 januari 1992. Den innebar bland annat att kommunerna fick ett samlat ansvar för service, vård och omsorg för äldre och handikappade.

Två av de ledande landstingspolitikerna under senare delen av 1900-talet var Göran Adolfsson och Gerd Dahl.

GÖRAN ADOLFSSON (1941 – 2014) verkade under en period med stark expansion. Han ledde en omfattande utbyggnad av sjukhusen i länet och moderniserade och förstärkte den psykiatriska vården. Han kom in i landstinget 1971 efter att ha varit metallarbetare på Arenci i Kalmar. Han kom att sitta i landstinget i 30 år och avancerade från uppdrag i södra sjukvårdsdirektionen till landstingsråd och ordförande i landstingsstyrelsen. Han engagerade sig i en utbyggnad av Öresundstrafiken. Göran var ordförande i Östra Småland AB under de framgångsrikare åren på 1980-talet och han var inte den som vek undan när A-pressledningen i Stockholm försökte styra tidningarna. Göran satt i partidistriktets styrelse 1976 – 1992. Foto: Partidistriktets arkiv

GERD DAHL (1941 – 2013) kom från Överum och lät sig övertalas av två aktiva politiker i Överum, Folke Kant och Hugo Gustafsson, att engagera sig politiskt. För Gerd blev arenan landstingspolitiken. 1986 blev Gerd ansvarig för hälso- och sjukvården i hela länet. Hon hade också uppdrag på nationell nivå. Inom Landstinget samarbetade hon mycket med partikollegerna Ulf Nilsson och Göran Adolfsson. Gerd satt i partidistriktets styrelse 1994 – 2000. Därefter lämnade hon politiken och flyttade till Linköping. Fotografi från Holmbergsska rummet på Västerviks sjukhus

År 1992 tog partidistriktet också initiativ till ett utökat samarbete med Blekinge och Kronobergs partidistrikt. Syftet var att stärka Sydöstra Sveriges position i ett vidare utvecklingsperspektiv samt att genom samverkan och erfarenhetsutbyte bidra till en positiv utveckling för det socialdemokratiska partiet i regionen.

Kommunförbundsgruppens berättelse handlade i huvudsak om länets utveckling i en försämrad konjunktur och om kommunernas engagemang i de regionala frågorna i södra Sverige, där samarbetet i Sydsam utgjorde ett viktigt forum. Kommunförbundet tog över kansliet för Sydsam 1991.

Riksdagen fattade beslut om "försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning" i Skåne, Gotland och Kalmar län 1996. Regionförbundet bildades den 1 juli 1997.

1993 års distriktskongress hölls på stadsteatern i Västervik där Bengt Holgersson, ordförande i Skånes partidistrikt, var partistyrelsens representant. Förslag till årskongressen valåret 1994 antogs. Beslut fattades om att minska styrelsen från 19 till 13 ledamöter och verkställande utskottet från fem till tre samt valberedningen från 18 till sju ledamöter. Åtta motioner hade inkommit där bland annat framtida regioner och rörlig pensionsålder behandlades.

Framgång för Juholt på partikongressen

Socialdemokraternas 32:e kongress år 1993 hölls på Svenska Mässan i Göteborg. Störst uppmärksamhet där väckte Håkan Juholt med distriktets motion om partiets feltänkande i skattepolitiken. Finansminister Allan Larsson och handelsminister Leif Pagrotsky gjorde allt för att kongressen skulle avslå motionen men fick se sig besegrade. Håkan var dagens man och fick göra 14 intervjuer för de stora medierna. Östra Småland fick skicka extrafolk till kongressen i Göteborg för att täcka uppmärksamheten.

Framgångsvalet 1994

Distriktets årskongress hölls under två dagar i Nybro Folkets Hus. Efter kongressens öppnande på lördagen tågade de 150 ombuden med musikkår i spetsen ut för att möta väljare på torget. Fyra motioner förelåg för behandling där en handlade om Gröna jobb. Riksdagsledamöterna Lena Öhrsvik och Stig Alemyr avtackades.

Stora satsningar gjordes inför höstens val. Kandidatutbildningar genomfördes såväl som projektledarutbildning. Arbete och Framtids-kongressen gästades av bland andra Margaretha Winberg. Distriktet inriktade sig på att vara en resurs till arbetarkommunerna i valet. Facklig-politisk samverkan syntes med tydlighet på många områden. Partistyrelsen valde att lägga den stora kommun- och landstingskonferensen på tre dagar till Kalmarsalen. Ett handlingsprogram med sex arbetsområden utarbetades för Kalmar län där ett av områdena var Kalmar län i Europa. I november genomfördes en folkomröstning om svenskt EU-medlemskap där 52,3 % av väljarna röstade för. I Kalmar län röstade 48,3 % för.

Valet den 18 september blev en framgång för partiet. Socialdemokraterna fick 45,25 % i riket. Landstinget tog tillbaka styret med sina 45,5 % och i Emmaboda, Hultsfred, Kalmar, Nybro, Oskarshamn och Västervik vann partiet stort. I Emmaboda blev Karl-Erik Nilsson kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande.

Under tiden mellan riksdagsvalet och regeringens tillträde inträffade den tragiska Estoniakatastrofen, närmare bestämt den 28 september. Ingvar Carlsson utsågs till statsminister. Det var under hans period som partiledare som socialdemokraternas valsedlar utarbetades efter principen "varannan damernas". Efter valet bestod hälften av regeringen av män och hälften av kvinnor. Mandatperioden förlängdes med ett år till fyra år. Distriktets riksdagsgrupp utökades från fyra till fem ledamöter.

Fotografi från Östran valåret 1994: Ingvar Carlsson flankerad av två av länets riksdagskandidater, Ann-Marie Fagerström, Emmaboda, till vänster och Agneta Ringman, Borgholm, till höger. Båda blev invalda i riksdagen. Foto Maths Bogren

Flammor ska fixa valglöd

EU-valet

År 1995 präglades av EU-valet där samarbetet med fackföreningsrörelsen var av stor betydelse. Också samarbetet med andra partidistrikt i södra Sverige ökade. Partidistriktet var mycket aktivt i regionfrågan vilket i sin tur stärkte Kalmar läns möjligheter att på försök bilda en regional styrelse från kommuner och landsting i syfte att samordna och utveckla länets intressen. Förvärv av tidningen Östra Småland kunde genomföras genom en kraftfull insats av länets samlade arbetarrörelse. På det sättet garanterades mångfalden i media i Kalmar län.

Distriktskongressen hölls i Rockpartys lokaler i Hultsfred. Den gästades av partisekreterare Leif Linde. Tre motioner behandlades varav en berörde personal inför kommande valrörelse.

På hösten meddelade Ingvar Carlsson att han ville avgå som partiledare och statsminister. Det fanns då bara en villig efterträdare, Mona Sahlin. Efter ett osmakligt och intensivt mediedrev av hennes person och den så kallade Toblerone-affären, drog hon tillbaka sin kandidatur.

1996 års distriktskongress hölls på Stadshotellet i Kalmar och gästades av arbetsmarknadsminister Margaretha Winberg. Åtta motioner hade inkommit där en behandlade informationsteknologin – en ny utmaning. En IT-strategi för distriktet antogs och distriktet hade under hösten fått e-postadresser och egen hemsida. Arbetsrekommunernas expeditioner var nu datoriserade och en del av dem var redan uppkopplade på Internet.

Göran Persson ny partiordförande

Den 15 - 17 mars 1996 höll partiet en extrakongress i Stockholm. Där valdes Göran Persson till ny partiordförande efter avgående Ingvar Carlsson som avslutade sin "avskedsturné" i Kalmar, förlagd på Kalmar slott. Där spelade han bland annat en uppskattad pingismatch mot självaste JO Waldner som på den tiden ingick i Kalmars allsvenska pingislag.

Regeringen Persson tillträdde den 22 mars. Inför kommande år verkade det som regering, kommuner och landsting hade lyckats komma i fatt något så när efter borgarnas nedrustning av välfärden.

Ingvar Carlsson på Kalmar slott 1996 flankerad av Nasim Malik och Roger Kaliff. Överst till vänster står Kjell Henriksson. Privat fotografi

Landstinget genomförde omprioriteringar och regeringen sanerade finanserna efter det stora underskott som de borgerliga lämnade efter sig i valet 1994. Nu var det nästa mål som måste infrias, det vill säga att halvera arbetslösheten. I december var 11 000 personer arbetslösa i Kalmar län, en oacceptabelt hög siffra. Arbetet inriktades på att aktivt jobba för att skapa förutsättningar för nya företag. Lokalt och regionalt bildades sysselsättningsgrupper vars uppgift var att göra fler delaktiga i att lösa arbetslösheten. Tillsammans med arbetsgivarna inleddes ett unikt samarbete för att underlätta för företagen.

Landstingets mål var att inte säga upp någon personal. Kontakt togs med inrikes- och arbetsmarknadsdepartementen om försöksverksamhet av olika slag där syftet var att med nya typer av insatser skapa ny sysselsättning. Antalet sysselsatta ökade och under kommande år måste också den öppna arbetslösheten minska. Regeringen räknade med att den svåraste perioden hade passerats och att landet gick in i en tid av förbättringar både på arbetsmarknaden och för den enskildes hushållsekonomi.

Mobilisering inför valet

1997 var ett intensivt år som innebar många förberedelser inför det kommande valet. Det präglades också av en stor mobilisering i Kalmar län där partiet engagerade sig starkt för att samla hela länet inför starten av det nybildade Regionförbundet. Länets kommun- och landstingspolitiker fick med försöksverksamheten uppgiften att leda framtidsplaneringen för Kalmar län. Nya arbetsformer och metoder måste nu utvecklas och den demokratiska förankringen förstärkas. Utvecklingssamarbete med näringslivet, Företagarna och Handelskammaren måste bli viktiga ingredienser i det nya förbundets uppgifter.

Konferensen Arbete och Framtid genomfördes för första gången av partidistriktet tillsammans med LO och Företagarnas riksorganisation. Konferensen samlade många deltagare och upplevdes mycket positiv. Styrelsen skrev i verksamhetsberättelsen att Företagarnas medverkan hade inneburit att samarbetet mellan alla tre organisationer utvecklats ytterligare.

Statsministern på besök

Statsminister Göran Persson deltog vid distriktskongressen som var förlagd till Emmaboda. Kongressen gästades även av europaminister Gerd Walter, Schleswig-Holstein. Kongressen behandlade sex motioner om bland annat länstrafik och charterresenärer, kvinnors deltagande i förvärvslivet, arbete hellre än bidrag och om vården i mellersta länet.

En nyhet inför valet 1998 var inslaget av personval. Av det skälet beslutade distriktsstyrelsen att för första gången genomföra ett rådgivande provval till riksdagslistan. Nytt blev också att allmänheten genom annonser uppmanades att nominera kandidater till riksdagen. Provvalet genomfördes via poströstning i samtliga arbetarekommuner. 34 % av distriktets medlemmar deltog vilket innebar 2 740 röstande av totalt 8 156. Flest poäng fick Håkan Juholt, Oskarshamn, följd av Krister Örnfjäder, Västervik, Agneta Ringman, Borgholm, Anne-Marie Fagerström, Emmaboda och Peter Akinder, Kalmar. Sammanlagt deltog 30 kandidater i provvalet.

Ordinarie partikongress genomfördes i september i Sundsvall. 14 ombud valdes att representera socialdemokraterna i Kalmar län. För första gången genomfördes poströstning i ombudsvalet. Sex arbetarekommuner genomförde poströstningen och röstdeltagandet ökade markant jämfört tidigare ombudsval. 23,6 % röstade 1997 jämfört med 13,4 % 1993.

Under året pågick också förberedelserna för bildandet av ett sydsvenskt representantskap för partiet. Beslut var tagna i fem av sex partidistrikt och det formella bildandet skedde under 1998.

Återhämtning i ekonomin

Av landstingsgruppens årsberättelse framgick att återhämtningen fortsatte i den svenska ekonomin. Under året hade den socialdemokratiska regeringen höjt statsbidragen. Pengarna hade använts för att korta vårdköer, höja kvaliteten i omvårdnaden och till att förbättra vården i livets slutskede. Insatser kunde också göras för att behålla personal i vårdarbetet.

Under år 1997 firades också 600-årsjubileet av Kalmarunionens bildande. Kalmar kommun gjorde en stor satsning under ledning av kommunalrådet Anders Engström. Inför det kommande valåret konstaterade distriktsstyrelsen att nyrekryteringen av medlemmar i arbetarekommunerna var svag. Det skulle krävas nya unga människor för politiskt arbete. Det är de som är unga idag som kommer att forma framtidens samhälle. Styrelsen var dock mycket förhoppningsfull inför framtiden. Kalmar län och sydöstra Sverige är en framtidsregion, menade man.

Under valåret 1998 fortsatte opinionsstormen mot den förda ekonomiska saneringspolitiken och valet ledde till att de samarbetande socialdemokraterna och centerpartiet fick betala ett högt pris med kännbara förluster i valet. Väljarströmmen gick inte till Moderaterna utan till Vänsterpartiet. Budgetsaneringen fortsatte och år 2000 var den avslutad och partiet kunde gå in i 2000-talet med nya reformambitioner.

Intensivt valår i länet

1998 blev också ett intensivt valår i Kalmar län med både framgångar och bakslag för Socialdemokraterna. Under året genomfördes en valkampanj med många nya metoder. För första gången anordnades en telefonkampanj som nådde över 11 000 väljare. Dessutom genomfördes valledartrimningar, affischering, valsedelutdelning och mycket mer. Trots dessa insatser gjorde partiet ett av de sämsta valresultaten i modern tid. Även om valresultatet var dåligt lyckades partiet behålla majoriteten i sju av länets kommuner, Emmaboda, Nybro, Kalmar, Oskarshamn, Högsby, Hultsfred och Västervik samt i landstinget men förlorade ett mandat i riksdagen.

I riksdagsvalet erhöll partiet 39,36 % av rösterna, vilket var en minskning med 8,22 procentenheter mot valet 1994. Samtidigt sjönk valdeltagandet från 86,1 till 81,56 %. Ingen av partiets kandidater kom upp i de 8 % personröster som krävdes för att bli personkryssad.

I valet till landstingsfullmäktige minskade partiet röstetalet från 47,68 % till 38,43 %. I mandat handlade det om ett så stort tapp som från 33 till 24 mandat. Tre till fyra av de förlorade mandaten kunde förklaras av att antalet mandat i landstingsfullmäktige minskade från 69 till 63.

1998 års distriktkongress var förlagd till Västervik och samlade 142 ombud från länets arbetarekommuner. Partistyrelsens föredragande var Elvy Söderström. Kongressen behandlade två motioner som tog upp medlemsavgift för 1999 samt statsbidrag och utjämningssystem.

Konferensen Arbete och Framtid präglades helt av det kommande valet och var förlagd till Borgholm. Där medverkade finansminister Erik Åsbrink och LO:s ordförande Bertil Jonsson tillsammans med andra seminarieföreläsare som talade om strategin inför valet, det politiska alternativet samt hur man kommunicerar ett politiskt budskap.

Under året startade arbetet i det nya Sydsvenska representantskapet. Vid sitt första möte i Nässjö antogs stadgar för organisationen. Det politiska samarbetet i södra Sverige fördjupades.

Landstingsfullmäktigegruppen konstaterade i sin berättelse att valresultatet inte blev som gruppen hade tänkt sig. Partiets goda idéer fick inte det genomslag som man hoppats på. Det nödvändiga men smärtsamma arbetet med att sanera landets ekonomi belönades inte av väljarna. Det mest oroväckande, menade gruppen, var det låga valdeltagandet som på sikt riskerade att urholka demokratin.

Trots valresultatet menade dock landstingsgruppen att det gick att peka på många positiva saker som kunde förverkligas. Genomförandet av fri vård för barn och ungdomar rönste stor uppskattning, liksom att man kunde behålla de låga patientavgifterna vid besök i vården. Fritt vårdval kunde genomföras och en utökad vårdgaranti vidareutvecklades för senare genomförande.

Regionförbundet fick stark ställning

Det regionala utvecklingsprogrammet blev en central plattform för utvecklingen av Kalmar län. Regionförbundet under socialdemokratisk ledning fortsatte att stärka länets roll i Östersjösamarbetet. Under året togs bland annat initiativ till att skapa Baltic Business School, en kraftsamling kring en internationell handelshögskola med Östersjöinriktning. Idén fullföljdes under 1999 och skolan var igång år 2000.

1999 var ett år då partiet fortsatte att stärka den regionala kraftsamlingen genom ett aktivt engagemang i bland annat Regionförbundet. Många konkreta projekt såsom Baltic Business School, Industriellt UtvecklingsCentrum, IUC, Rock City i Hultsfred för musikbranschen och Ungdomsparlamentet sjosattes.

Distriktsstyrelsen förbryllades över opinionsläget. Trots bättre tider stod partiet kvar och stampade på historiskt låga nivåer. Styrelsen menade att om partiet skulle kunna vända utvecklingen till det bättre måste det till nya sätt att arbeta. På det regionala och lokala planet låg ansvaret helt på oss själva, konstaterade styrelsen i verksamhetsberättelsen.

Distriktskongressen hölls i april och var förlagd till Vimmerby. 138 ombud från länets arbetarekommuner var närvarande. Demokratiminister Britta Lejon var partistyrelsens föredragande. Kongressen behandlade motioner om bland annat alla barns rätt till lika villkor, alla barns rätt till bidrag och A-kasseersättningen.

”Svensk sjukvård är mest jämlik i hela världen” skrev landstingsfullmäktigegruppen i sin rapport. Den är offentligt och solidariskt finansierad. Så ska det vara även i framtiden men det finns problem underströk man. Landstingets ekonomi hade kommit in i en tillfällig svacka, vilket bland annat berodde på en stor utflyttning från länet kombinerat med en förhållandevis låg skattekraft menade man. Därför ansökte landstinget om en extra tilldelning av statliga medel från den så kallade kommun- och landstingsakuten.

Landstingsfullmäktigegruppen konstaterade också att kontakterna mellan landstinget och länets kommuner hade förbättrats. Sådan samverkan var viktigt för alla parter. Överenskommelser som berörde gemensamma åtaganden inom vården hade tecknats med alla tolv kommunerna, fortsatte gruppen i sin berättelse.

Under året var det val till Europaparlamentet. En kort men intensiv valrörelse genomfördes och arbetarekommunerna anordnade öppna möten där riksdagsledamöter och styrelseledamöter medverkade. En telefonkampanj genomfördes även i detta val. I länet gick 61 848 invånare till röstlokalerna och 17 289 lade sin röst på Socialdemokraterna.

Det nya seklet – optimism och nyetableringar

År 2000 var ett år då optimism och framtidstro återigen började prägla partiet, skrev styrelsen i sin berättelse. Det hade värvats många nya medlemmar, opinionssiffrorna hade ökat och förberedelserna inför valet 2002 hade redan påbörjats. Detta hängde samman med att den ekonomiska utvecklingen i landet hade gjort det möjligt att återigen bygga ut och förbättra välfärden. Parallellt med detta hade Kalmar län stått i fokus för många andra läns intresse. En parlamentarisk kommitté om regionalt självstyre, PARK, gav i sitt betänkande Kalmar läns försöksverksamhet goda betyg.

Arbetet med att utveckla länet gav ett konkret resultat i form av etableringen av en designhögskola i Nybro kopplad till högskolan i Kalmar. Apoteket planerade en etablering i Kalmar, i Hultsfred hade planerna på ett Rock City tagit konkret form, i Västervik hade färjetrafik startat till Ventspils i Lettland och i Oskarshamn hade man fått besked om att man nu var med i finalen om slutförvaring av kärnavfall i landet. Alla dessa för länet positiva besked var viktiga i arbetet för den regionala utvecklingen, ”ett arbete där Socialdemokraterna varit i högsta grad drivande” skrev distriktsstyrelsen.

I det sydsvenska samarbetet inom Sydsam var partidistriktet innehavare av ordförandeskapet och därmed även kanslifunktionen. Styrelsen ansåg att själva ordförandeskapet gett en större tyngd i de politiska frågorna än tidigare.

Distriktskongressen hölls i april i Oskarshamn. 134 ombud från länets arbetarekommuner var närvarande. Partisekreterare Urban Ahlin var partistyrelsens föredragande.

Arbetslösheten ner till 4 procent

Riksdagsgruppen konstaterade i sin berättelse att arbetet hade präglats av den fortsatta goda utvecklingen för Sverige. Det märktes inte minst av den starka ekonomin och den positiva utvecklingen när det gällde konsumtion, investeringar och utrikeshandel. Den största politiska framgången var att partiet klarade målet att pressa ned den öppna arbetslösheten till 4 %. En god grund hade lagts för att gå vidare med att minska orättvisorna. Alltför många är fortfarande arbetslösa och de regionala skillnaderna är för stora, skrev gruppen i sin berättelse.

I 2000 års verksamhetsberättelse fick distriktets internationella verksamhet stort utrymme. Distriktet hade fått det nationella ansvaret för en hemsida med ett östersjönätverk. Ett omfattande arbete för partiets vänner inom Belarus Socialdemokratiska Parti startade. Initialt var Oskarshamn och Mönsterås arbetarekommuner mest aktiva. Efter besök i och besök från staden Mogilev i östra Belarus, ansökte styrelsen till partiets internationella avdelning om stöd till projektet.

Tormod Nesset till vänster tackar Belarus Socialdemokratiska partis dåvarande ordförande Mikolai Statkevich för gott samarbete i ett demokratiprojekt som genomfördes i början av 2000-talet. Mikolai Statkevich är en av de politiker i opposition som stått upp mest gentemot diktatorn Lukachenko. Vid detta besök i Minsk hade han utgångsförbud och har i princip varit fängslad sedan dess. Nyligen dömdes han till 14 års fängelse för rent uppdyktade anklagelser. Foto: Mikael Algotsson

I Sydafrika beräknades, via det vänortsavtal som tecknats mellan Port Shepstone och Oskarshamn, ett ytterligare intensifierat samarbete inom sektorerna kommunal förvaltning, IT, miljöfrågor och hiv-aids. Distriktet deltog även i bilaterala samtal mellan ANC:s högsta ledning och partiets internationella enhet.

Vusi Mahlasela och Tormod Nesset vid ett möte på Svenska Ambassaden i Pretoria år 2017 som ett led i ett mångårigt samarbete mellan Sverige och Sydafrika. Vusi är en av de mest respekterade kulturarbetarna i Sydafrika i kampen mot apartheid. Foto: Lillemor Nesset

2001 var året då distriktet lade grunden för en valseger i 2002 års val. Det var ett år då det på allvar vände för partiet, året då förtroendet för partiets politik och våra företrädare återvanns. Distriktsstyrelsen konstaterade i verksamhetsberättelsens slutord att utgångsläget inför det kommande valet var utomordentligt gott. Det får dock inte innebära att partiet slår sig till ro och tror valet redan är avgjort, underströk styrelsen. Man återkom också till nödvändigheten att värva många nya medlemmar. Den kommande mandatperioden måste användas till att skola in nya personer på uppdrag i partiet, menade man.

Vallöften infrias

Under året förverkligades tre av de viktigaste vallöften från 1998 års val. Det var invigningen och öppnandet av Baltic Business School i Kalmar, öppnandet av Rock City i Hultsfred och Designhögskolan i Nybro/Kalmar. Det hade också blivit klart med hur det framtida regionala utvecklingsarbetet skulle bedrivas. Regionförbundet i Kalmar län lyftes fram som en förebild för hur arbetet borde bedrivas i övriga Sverige.

Det fanns samtidigt orosmoln på himlen. En vikande konjunktur och en pågående strukturomvandling i näringslivet medförde att Moteco i Ruda lades ner, att pappersbruket i Silverdalen gick samma öde till mötes, liksom att det fattades beslut om nedläggningar av mejerierna i Borgholm och Västervik. Förändringar av detta slag ställde stora krav på både näringslivet och samhället i stort.

Även inom landstinget i Kalmar län skedde stora förändringar. En ny politisk och administrativ ledning hade trätt till. Ett tuftt paket för att räta upp ekonomin hade tagits av landstingsfullmäktige. Den nya politiska landstingsledningen tillträdde den första mars. Göran Adolfsson, Kalmar, avtackades efter femton år som landstingsstyrelsens ordförande och Ulf Nilsson, Oskarshamn, trädde till. Till ansvarigt landstingsråd för hälso- och sjukvårdsfrågor utsågs Anders Henriksson, Kalmar. Samtidigt rekryterades också en ny landstingsdirektör, Johan Assarsson.

ULF NILSSON (1951-) inledde sin politiska karriär i början av 1970-talet som ombudsman i Kalmar läns SSU-distrikt. 1987 – 2009 var han ledamot i partiets distriktsstyrelse. Ulf var också kommunalpolitiskt aktiv i Oskarshamns kommun. Från 1985 var han heltidspolitiker inom landstinget. Han innehade poster som landstingsråd, landstingsstyrelsens ordförande, gruppleddare och ordförande i Regionförbundet samt ordförande i KLT tills han slutade 2018.

Som nytilträd landstingsstyrelseordförande ställdes Ulf inför stora utmaningar. Det gällde bland annat arbetet med att bryta den negativa budgetutvecklingen och att korta väntetiderna i vården. Han var starkt drivande i regionala utvecklingsfrågor.

Foto: Agneta Weissglas

Den nya landstingsledningen inledde arbetet i högt tempo. Målet var att bryta den negativa budgetutvecklingen både på kort och lång sikt. Resultaten lät inte vänta på sig och före årsskiftet konstaterades att den negativa kostnadsspiralen brutits. Parallellt med besparingar, höjda avgifter och ökad utdebitering med trettio öre startade ett arbete med att korta väntetiderna i vården. Andra positiva händelser var att det unika projektet att rekrytera läkare från Polen fortsatte med gott resultat och att ett framåtsyftande medarbetarprogram antagits.

Rekryteringen polska läkare till Kalmar län

Politik handlar om att vilja förändra men också om samverkan och att arbeta långsiktigt. Alla dessa faktorer fanns med i bilden när landstinget i Kalmar län rekryterade polska läkare i början av 2000-talet.

Det hela hade sitt ursprung i ett EU-finansierat projekt för politiker som startade år 1999. Deltagare var regionerna Pommern och Västpommern i norra Polen och Skåne och Kalmar län. Målet var att öka samverkan på olika områden och i diskussionerna kom vårdfrågor upp. Det visade sig att läkarutbildningen i Polen vid den tidpunkten var överdimensionerad och att unga nyutbildade specialister hade svårt att få tjänst i hemlandet. Detta ”problem” tog deltagarna från Kalmar län upp hemmavid, med socialdemokraten Gert Wollinger som drivande kraft. Små landsting hade stora problem att rekrytera läkare och hyrläkarkostnaderna ökade dramatiskt.

Lokaler hyrdes i Warszawa, lärare rekryterades och en annons i Polens största dagstidning sattes in för att undersöka om intresse fanns bland läkarna. Förhoppningar fanns att några tiotal anmälningar skulle komma in men det visade sig att över 1 000 kandidater var intresserade för arbete i Kalmar län.

Efter beslut i landstingsfullmäktige år 2000, där endast Folkpartiet Liberalerna var emot en rekrytering från Polen, kunde den första kullen antagna specialister inom olika medicinska områden starta sin utbildning. Den genomfördes i Warszawa och leddes av erfarna lärare från Folkuniversitetet och andra föreläsare från Sverige. Personal från landstinget förberedde den kommande vistelsen i länet, även för övriga familjemedlemmar. Efter avslutad utbildning och obligatoriska svenska medicinska tentamina startade provtjänstgöring i länet.

Gert Wollinger, mångårig ledamot i landstinget, bland annat ordförande för den socialdemokratiska gruppen 1995 – 2005. På bilden tar han emot Tage Erlanders hedersmedalj 2016. Källa: Partidistriktets arkiv

Läkarprojektet blev en succé och väckte stor uppmärksamhet runt om i Sverige. Kalmar län kunde fylla luckor i bemanningen och även hjälpa andra landsting med deras rekryteringsproblem. Majoriteten av de polska läkarna stannade kvar efter det att kontraktstiden gått ut. Här spelade det förberedande arbetet med bostad, skolgång för barn och arbete åt medföljande stor roll. Möjligheten att lösa praktiska problem fanns då tolkhjälp hela tiden fanns tillgänglig. Den socialdemokratiska politikern Kristina Podolak-Andersson gjorde en viktig insats som tolk. Att det redan fanns flera polska läkare i länet underlättade kontakterna mellan familjerna, ökade trivseln och villigheten att stanna. Med tiden knöts också tandläkare till länet och även sjuksköterskor, när deras utbildning i Polen uppnått EU-standard.

Rekryteringen och utbildningen i Warszawa fortsatte även efter att Polen blev medlem i EU år 2004. Med tiden kunde fri rörlighet ske mellan medlemsländerna och därför avslutades projektet år 2010. Sammantaget rekryterades genom projektet 124 läkare och tandläkare till länet men hela 20 svenska regioner blev med tiden involverade och totalt beräknas 500 läkare, tandläkare och sjuksköterskor ha rekryterats till Sverige tack vare projektet.

Distriktskongress på Larmtorget

Distriktskongressen år 2001 genomfördes i maj på Larmtorget i Kalmar. Det var första gången som distriktet öppet genomförde en kongress och flyttade ut förhandlingarna till det soliga och varma Kalmar. Det visade sig vara ett mycket lyckat drag. För barnen fanns hoppborg och popcorn och för de som ville gick det bra

att följa förhandlingarna som pågick i det stora tältet. Biträdande finansminister Lars-Erik Lövdén var partistyrelsens föredragande.

Den 16 september var det val till Svenska kyrkan. Kyrkovalet blev en stor framgång för partiet, särskilt på kyrkomötes- och stifts nivå där partiet gick fram med egen partivalsedel. Till kyrkomötet röstade 29,4 % på partiet, vilket gav 74 mandat. Socialdemokraterna blev därmed största parti. Även i de båda stiftsvalen blev det framgång. I Växjö stift fick partiet 24,9 % och i Linköpings stift erhöles 26 %. Också här blev Socialdemokraterna största parti.

Även 2001 års verksamhetsberättelse visade på en bred internationell verksamhet runt om i hela distriktet. Distriktsstyrelsen konstaterade att den internationella verksamheten hade varit både omfattande och nyskapande. En internationell konferens genomfördes för sjätte gången på Oskarshamns folkhögskola. Temat för året var ”Bildning och Medias roll i samhället”. Konferensen samlade inte mindre än 120 delegater.

Opinionsgenombrott för partiet

År 2002 kom det socialdemokratiska opinionsgenombrottet och partiet noterade 45 % i mätningarna. Göran Persson, som samtidigt med att detta besked kom var på industribesök på Orrefors glasbruk, varnade för att ta ut en valseger i förskott. ”De borgerliga partierna är starkare än deras opinionsmässiga storlek. De har sina stora resurser, näringslivet bakom sig och det stora övertaget i tidningarna”, hette det.

Men arbetarrörelsen hade mobiliserat för en stor valstrid och slog tillbaka de moderata attackerna mot den generella välfärden. Det så kallade systemskiftet kom av sig och Moderaterna inkasserade ett svidande nederlag. Socialdemokraterna var tillbaka och snuddade vid 40-procentsnivån.

Den ideologiska striden följdes upp regionalt och lokalt med budskap om stopp för utförsäljningar och privatiseringar i landsting och kommuner. Argumenten gällde de grundläggande idéerna för partiet i form av ett starkt samhälle som värnar välfärden och allas lika värde och tillgång till vård, skola och omsorg.

Utöver detta kan nämnas att partiet för första gången tog beslut om valetiska riktlinjer för kandidaterna. Något som sedan visade sig fungera på ett bra sätt. För att nå partiets mål lades mycket energi ner på att samla valledarna inom arbetarekommunerna och LO-facken vid ett flertal tillfällen. Detta gjorde att partiet var väl förberett och gjorde det möjligt att i större utsträckning nå enskilda väljare genom dörknackning och andra utåtriktade arrangemang. Utfallet i länet blev 40,2 % för partiet i landstingsvalet. Vi fick majoritetsställning i fem av länets 12 kommuner.

På hösten 2002 inträdde två socialdemokrater från Kalmar län i regeringen när Persson ombildade den. Det var LO:s förre avtalssekreterare Hans Karlsson, som blev arbetsmarknadsminister i näringsdepartementet och 29-åriga Lena Hallengren som blev biträdande utbildningsminister och ungdomsminister.

När partidistriktet utvärderade valrörelsen 2002 kunde man konstatera att det övergripande målet nåddes i nästan alla länets kommuner. Partiet ökade med 4,4 % i riksdagsvalet och behöll fyra mandat. I landstinget ökade vi med 2,2 % och fick två nya mandat. På grund av att miljöpartiet fick mindre än 3 % av länsrösterna, åkte partiet ur landstinget samtidigt som vänsterpartiet minskade, vilket innebar att vänstergrupperingen tappade majoriteten där med ett mandat. Detta tillsammans

med att vårt parti minskade i Västerviks kommunval med 1,2 %, vilket fick till resultat att vi förlorade majoriteten även där med ett mandat, betydde att partiet även förlorade majoriteten i Regionförbundet.

Dålig infrastruktur och oro för jobben

Den fråga som hade särskild tyngd i partiets arbete var länets dåliga infrastruktur och brist på satsningar från staten. Det gällde i första hand järnvägarna men även vägarna där det var svårt att få gehör för situationen i länet i konkurrens med andra delar av landet. Regionen hade agerat och försökt hitta ett tillvägagångssätt för att hela Sydsverige skulle komma överens om ett så kallat stråktänkande, där länet skulle kunna få in E22 i sin helhet som ett begrepp och inte som ett intresse för ett län i taget.

År 2003 var oron i länet stor för jobben, inte minst för nedskärningarna som hotade inom sjukvården. Landstinget bar på ett stort budgetunderskott och den borgerliga majoriteten gick förutom att genomföra nedskärningar inom vården, även ut med förslag om att länets sjukhus eller delar av dem skulle bjudas ut på entreprenad eller säljas till privata intressen. Länets (s)-politiker engagerade sig starkt i namninsamlingarna för en folkomröstning för att behålla Västerviks sjukhus i offentlig regi. Hela 13 555 personer skrev på listorna men någon folkomröstning genomfördes inte och det blev ingen privat verksamhet på sjukhuset.

En mycket stor demonstration genomfördes med cirka 10 000 personer för att rädda BB i Västervik som också var hotad. Efter en turbulent vår med tuffa diskussioner kring landstingets ekonomi och nedskärningar, ställde sig distriktsstyrelsen bakom ett förslag om att socialdemokraterna i landstinget skulle föreslå den borgerliga majoriteten om ett blocköverskridande samarbete och beslut. Så skedde också.

På riksnivå diskuterades bland annat ungdomsarbetslösheten och välfärdsfrågorna. Våra riksdagsledamöter lyfte behovet av ökad statlig verksamhet i Kalmar län. Statsrådet Ulrica Messing instämde i det angelägna i att sprida statlig verksamhet över hela landet. Våra ledamöter lovade att noga bevaka att Kalmar län skulle få en rimlig del av dessa satsningar.

Distriktskongressen 2003 genomfördes i Borgholm och huvudtalare var utbildningsminister Thomas Östros som tog upp frågor om utbildning, högskolor och omvärlden. Några motioner som behandlades på kongressen var rättvis tandvårdsförsäkring och nytt betygssystem i skolan. Första Maj-parollen lades fast till ”Alla folks frihet - hela världens fred”. Mycket arbete detta år handlade om förberedelser och information inför folkomröstning om EMU den 14 september. Statsminister Göran Persson besökte under valrörelsen Seniortinget i Kalmar Folkets Park. Mötet samlade många besökare från hela länet. Partiet gick splittrat ut i folkomröstningen om införande av euron och förlorade.

Anna Lindh mördas

Den 10 september 2003, i slutskedet av EMU-omröstningen, drabbades Sverige och socialdemokratin av en mycket tragisk och traumatisk händelse. Utrikesminister Anna Lindh blev överfallen och knivhuggen på varuhuset NK i Stockholm. Motivet till överfallet var politiskt och hennes skador var så allvarliga att hon avled den 11 september. Hela Sverige och stora delar av världen sörjde en enastående politiker och de sista dagarna före folkomröstningen ställde alla partier in sina utåtriktade aktiviteter.

Peter Wretlund och Anna Lindh vid ett besök i Mönsterås 2003. Foto: Lars-Olof Jonsson

Den 19 september deltog representanter för arbetarekommunerna vid en minneshögtid i Stockholm. Mordet på Anna Lindh har tillsammans med mordet på Olof Palme satt djupa spår både i det socialdemokratiska partiet och i Sverige som nation.

Många varsel inom industrin

Under år 2004 skedde som vanligt både positiva och negativa händelser men negativa skeenden dominerade i länet. Många blev varslade om att deras jobb kunde försvinna inom industrin. Den 12 februari kallades samtliga drygt 500 anställda på Electrolux i Västervik till information om företagets framtid. Beskedet var att man tagit beslut om att lägga ner verksamheten i Västervik. Tillverkningen skulle flyttas till Ungern. Som av en händelse var dagens lunch i personalmatsalen ungersk gulaschsoppa! Beslutet kom som en fullständig chock för framför allt de anställda men också för kommunen och regionen. Fabriken i Västervik hade god lönsamhet.

Detta var långt ifrån det enda nedlägningsbeskedet under året. Även Bombardier och Rifa i Kalmar och Kährs i Blomstermåla drabbades hårt. Också glasbruket omstrukturerade vilket medförde betydande uppsägningar. Regeringen utsåg före statsrådet Ulf Lönnqvist till kontaktperson med uppgift att tillsammans med många av länets politiker finna nya satsningar till länet. Bland annat togs beslut

om att fördubbla antalet platser i det nya fängelse som planerades i Västervik från 120 till ca 250 platser och 250 anställda. Till detta kom förslag om att lokalisera centrala verksamheter till Skattemyndigheten och Försäkringskassan i Västervik.

Årets distriktskongress genomfördes på Folkets Hus i Nybro och gästades av infrastrukturministern Ulrika Messing. I sitt anförande lovade hon satsningar i Kalmar län som blivit särskilt hårt utsatt för varsel och uppsägningar. Hon lovade också pengar till projektering och upprustning av Tjustbanan och det möttes av applåder. Resultatet blev att 200 miljoner avsattes i den nya infrastrukturplanen för upprustningsinsatser under 2007 och 2008 men denna satsning togs bort av alliansregeringen 2007.

EU-valet 2004

Under 2004 var det dags att ännu en gång gå till val och utse ledamöter till EU-parlamentet. Liksom tidigare var det mycket debatt för och emot EU och det var inte lätt att mobilisera partiets medlemmar på samma sätt som i svenska valrörelser. Det blev en kort valrörelse under cirka en månad fram till valdagen den 13 juni. Valdeltagandet blev 33,75% och 37,85% i riket vilket är mycket lågt eftersom vi är vana vid högt valdeltagande i länet. Anna Hedh från Öland kryssades från 31:a plats på valsedeln in till en plats i EU-parlamentet.

ANNA HEDH (1967-) var Europaparlamentariker 2004-2019. Hon var fram till början av 2022 ordförande för S-kvinnor i Kalmar län och ledamot i S-kvinnors förbundsstyrelse sedan 2013. Åren 1999-2002 var Lööf Hedh politisk sekreterare åt S-kommunalråden i Kalmar kommun, 2002-04 var hon oppositionsråd i Mörbylånga kommun. Hon lämnade partiet i mars 2022 efter att ha uttryckt missnöje mot ledande socialdemokrater i Kalmar.
Foto: Jonas Hellberg

Inom landstinget var det under året stor debatt om olika förslag och utspel från de borgerliga partierna om att sälja ut sjukvård till privata entreprenörer. Till stor del på grund av partiets motstånd, lyckades borgarna inte särskilt väl med sina planer. Landstinget genomförde under året försäljning av området där det tidigare mentalsjukhuset S:ta Gertrud i Västervik låg.

Kyrkovalet

Länet är uppdelat i två stift, Linköping och Växjö. Valresultatet för partiet år 2005 blev 23,59% i Växjö stift och 24,89 i Linköpings stift. Detta var närmast ett oförändrat valresultat jämfört med 2001. Dessvärre var det ett lägre valdeltagande 2005 trots ett bra valarbete.

I oktober 2005 genomförde partiet en Sverigeturné. Samtliga kommuner skulle före partikongressen besökas av riksdagsledamöter eller statsråd. Så skedde också i Kalmar län, där våra riksdagsledamöter besökte länets kommuner. Vi fick under året många besök av statsråd, bland andra Morgan Johansson och Ulrica Messing. Statsminister Göran Persson och jordbruksminister Ann-Christin Nyqvist besökte Öland under Skördefesten.

Bredbandsutbyggnaden går trögt

En viktig fråga som diskuterades i Regionförbundet och hela länet under 2006 var utbyggnaden av bredband och dess täckning i länet. Det har varit en komplicerad fråga ända sedan dess och utbyggnaden var tyvärr fortfarande år 2021 ej helt genomförd. Andra viktiga frågor som var uppe i regionstyrelsen under året var träindustrins framtid, skapandet av en fossilbränslefri region, turismen, utbyggnaden av vindkraft och en handlingsplan för vuxnas lärande. De socialdemokratiska ledamöterna var starkt pådrivande i dessa frågor, inte minst om träindustrins framtid och om vuxnas lärande. Regionförbundet anordnade en resa till den region i Kina, där man 2004 etablerat ett samarbetsavtal med syfte att stödja handel och affärsutbyte mellan företag samt skapa utbyte inom utbildning och forskning. Med på resan var bland andra Regionförbundets presidium, ett tiotal företag, kommunala representanter och representanter för Högskolan.

Ulf Lönnqvist presenterade sin slutrapport över arbetet med att få till stånd nya statliga satsningar i Kalmar län. Genom beslutade åtgärder tillfördes cirka 6 - 700 statliga arbetstillfällen till Kalmar län. De gällde bland annat den nya slutna kriminalvårdsanstalten i Västervik och Försäkringskassans avdelning för bilstöd, också till Västervik, Apotekets lokalisering av utvecklingsavdelningen för IT till Kalmar och upprustning av järnvägslinjen Emmaboda – Karlskrona.

Landstingets beredskap förbättras

Landstingsfullmäktige fick information om fågelinfluensan och dess möjliga konsekvenser. Landstinget fastställde en epidemiberedskapsplan och en beredskapsplan för pandemisk influensa. Epidemiberedskapen hade till uppgift att förebygga och förhindra spridning av smittsamma sjukdomar. Beredskapsplanen för pandemisk influensa definierade pandemiutvecklingens faser enligt WHO och beskrev ansvarsfördelningen inom landstinget.

Det fanns tydliga ideologiska skillnader mellan den röd-gröna majoriteten och den borgerliga oppositionen i en mängd frågor där oppositionen ofta förespråkade privata lösningar. Detta gällde en mängd sjukvårdsfrågor men även många andra. Ett exempel var diskussionerna om yrkesutbildningen med inriktning på video- och TV-produktion mellan Lernia AB och Gamleby folkhögskola. Lernia, som tidigare var huvudman, hade beslutat att avveckla verksamheten och efter en tuff politisk diskussion beslutades att verksamheten skulle finnas kvar inom landstinget och inte överlåtas till en privat aktör.

Partidistriktets kongress 2006 hölls i Oskarshamn där socialminister Berit Anneroth var partistyrelets representant. Hela kongressen flyttade ut till köpcentret Flanaden där socialministern höll sitt tal.

Valåret 2006 innebar att mycket av partidistriktets arbete var inriktat på att planera och genomföra en stark valrörelse. Målet var att återta makten i landstinget

och i fler kommuner. Man kan se i olika tidningsklipp att det var ett aktivt valarbete i hela länet. Ett Senioring hölls i Blomstermåla där vice statsminister Bosse Ringholm medverkade och talade inför cirka 100 deltagare.

Partidistriktet utarbetade ett valmanifest i 10 punkter med inriktning på miljön och tillskapande av tillväxt genom omställning av energi. I manifestet ingick också en satsning på närproducerad mat, ett ökat byggande i trä, en utveckling av vindkraften och en test av våkraft. Den socialdemokratiska landstingsgruppen gick till val med ett program på 13 punkter för en bättre vård och omsorg. Några av vallöfterna var att inte sälja ut eller privatisera länets sjukhus, förbättra cancervården, och införa kostnadsfri vård för ungdomar under 20 år.

Fastighetsskatten avgjorde valet

Det blev en mycket hård och jämn valstrid som socialdemokratin förlorade på upploppet när storstadsrösterna räknades in. Den nybildade borgerliga Alliansen hade inför valet lovat att ersätta fastighetsskatten med en betydligt mindre fastighetsgift, som var ett särskilt attraktivt vallöfte till främst villaägarna i Stor-Stockholms och Göteborgs välbärgade förorter. De skulle tjäna tiotusentals kronor på vallöftet och när rösterna därifrån räknades in vägde vågen över till Alliansen fördel.

Socialdemokratin nådde 35 % av rösterna i riksdagsvalet. I Kalmar län gick det bättre. Partiet fick 40,6 % av rösterna i landstingsvalet. I sex av länets 12 kommuner blev det socialdemokratiskt styre. Partiet vann majoritet i Torsås kommun. Trots ett hårt arbete nådde partiet inte ända fram i Västerviks kommun. I landstinget fick partiet ytterligare två mandat i fullmäktige vilket resulterade i en rödgrön koalition.

I december 2007, efter att Sverige för första gången på 30 år fått leva ett helt år med en borgerlig majoritetsregering, noterade Socialdemokraterna de högsta opinionssiffrorna någonsin i SIFO-mätningarna. I Kalmar län var det 53 % och de tre rödgröna partierna hade tillsammans nära två tredjedelar av väljarsympatierna. Knappt tre år senare ledde Mona Sahlin och Tomas Östros partiet till dess försmädligaste nederlag dittills med en väljarandel på 30 %. Vad hade hänt? Det var ett resultat av en lång nedförsbacke.

Redan i början på 2008, när allt fortfarande såg så ljus ut, varnade vår distriktsstyrelse i sina slutord i verksamhetsberättelsen att partiet inte får slå sig till ro. ”Det är nu viktigare än någonsin att vi tydliggör vår politik, synliggör orättvisor-na. Valet är långt ifrån givet och opinioner kan svänga snabbt, det vet vi sedan tidigare.”

Alliansregeringen skyllde på andra krafter

Inför kongressen 2008 erkände distriktsstyrelsen att Alliansregeringen hade hant-erat lågkonjunkturen skickligt och lyckades ”skylla det mesta av den dåliga arbetsmarknaden på den internationella lågkonjunkturen”. Samtidigt fortsatte Alliansregeringens politik att, som distriktsstyrelsen skrev, ”ge mer till de som redan får mer och de som saknar får än mindre”.

I början av valåret 2010 såg det inte kört ut för socialdemokratin. Regeringens brutala politik mot de cancersjuka och haveriet med sjukförsäkringen orsakade en stark opinionsstorm. Socialdemokratin lyckades inte fånga upp den opinionen mer än temporärt. Mona Sahlins ambition var att vilja etablera ett regeringssamarbete med vänsterpartiet och miljöpartiet. Efter många gemensamma motioner skrev de tre partierna ihop sig i en budgetmotion till vårpropositionen med en lång rad av skattehöjningar som skulle påverka hushållens ekonomi. Alliansregeringen tog chansen att gå i opposition mot oppositionen och i den matchen kunde inte de rödgröna vinna några sympatier. Valrörelsen blev sedan en av partiets sämsta och valmanifestet kom alldeles för sent för att påverka valutgången. Alliansregeringen förlorade majoriteten och blev tvungen att börja förhandla med oppositionspartierna. Det var början till slutet för Alliansen.

Mona Sahlins Första Maj-tal i Kalmar

Det mest spektakulära inslaget under 2007 var att den nya partiordföranden Mona Sahlin valde att förelägga sitt Första Maj-tal till Larmtorget i centrala Kalmar. Det ledde till stor medial uppmärksamhet och samlade 2 000 deltagare i demonstrationståget och ytterligare 2 000 till torgmötet med deltagare från hela länet och angränsande partidistrikt. När den bakre delen av tåget nådde Fredriksskansbron hade täten redan passerat brandstationen. Marschvägen fick delvis läggas om på grund av störande nazistiska individer. Efteråt kontaktade Säpo partiets organisatörer och gratulerade till en väl genomförd Första Maj-demonstration.

Mona Sahlin samtalar med Håkan Juholt i samband med firandet av första maj på Larmtorget i Kalmar 2007. I bakgrunden Mattias Adolfson, Nasim Malik och Roger Kaliff. Privat fotografi

Länets S-riksdagsledamöter var i sin rapport över arbetet under 2007 agitatoriska när de redovisade sitt arbete och konstaterade att den borgerliga regeringens budget innehöll vare sig åtgärder för att bryta långtidsarbetslösheten eller strategiska framtidssatsningar. Håkan Juholt hade då utsetts till biträdande partisekreterare. Riksdagsgruppen rapporterade att den lagt 45 motioner under året. De tyngsta gällde krav från distriktskongressen om behovet av utbyggnad av E 22 och offensiva sysselsättningsprojekt i Kalmar län som förbättrad infrastruktur, vindkraft och vägupprustningar, men de avsatte inget resultat.

Rödgrön majoritet ledde till vårdförbättringar

Om det fanns anledning till besvikelse över valförlusten 2006 så var glädjen stor när landstingsgruppen redovisade hur man använt den rödgröna majoriteten i landstinget som vanns i valet 2006. Man pekade på den första egna utarbetade Landstingsplanen, där vallöften utställdes om kortare vårdköer, kortare väntetider till barn- och ungdomspsykiatrin och en beskedsgaranti inom 14 dagar efter genomförd undersökning. Fri barnsjukvård fram till 20-årsdagen beslutades liksom ett medborgarförslag att inrätta ett Medborgarutskott för att lyssna på alla röster från medborgarna.

Ambitionshöjningar kunde också noteras inom psykiatrin och cancervården och man skapade bättre möjligheter för medarbetarna att arbeta heltid. Uppmärksamheten kring de offensiva tongångarna illustrerades av att det i de öppna jämförelserna, där alla landsting mättes mot varandra, konstaterades att ”ett av de bästa landstingen är Kalmar läns både när det gäller primärvård och specialiserad vård.”

Lena Segerberg, Anders Henriksson och Yvonne Hagberg, s-landstingsråd. En trio som ledde partiet till valseger 2006, 2010, 2014 och 2018.

Slaget om Sverige

”Orättvisor gör inte ett land bättre”, konstaterade distriktsstyrelsen i sin genomgång av 2008 års sociala nedrustning och skrev att det är en idéernas kamp som pågår i Sverige. ”Det är ett blodigt slag mellan social demokrati och nyliberalism. Vad generationer byggt upp rivs nu snabbt ner ” och man erinrade om att partiet under året stärkt agitationen inte minst genom ett stort genomslag på YouTube, kampanjen mot försäljningen av Apoteket och det välbesökta Jobbetmötet i Nybro.

Länets S-riksdagsledamöter pekade i sin årsredogörelse på hur deras arbete präglades av lågkonjunkturen, finanskrisen och den efterföljande jobbkrisen. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen ville investera Sverige ur det kärva läget, där fler jobb går före skattesänkningar. Viktiga insatser hade gjorts för träindustrins fortlevnad och en regional aktivitet för besöksnäringens utveckling och hamnarnas betydelse hade genomförts.

Kalmar – hälsolänet

Landstingsgruppen myntade i sin redogörelse begreppet Hälsolänet med prioritet för det förebyggande folkhälsoarbetet och ett hälsobefrämjande tänkande. Hög tillgänglighet och ett gott bemötande skulle prägla verksamheten och ambitionen var att landstinget skulle ha Sveriges mest nöjda patienter med en sjukvård fri från köer. ”Det är de ständiga små stegen varje dag som ska ge högre kvalitet”, skrev man och redovisade bland annat:

- Beslut om förbättrad vårdgaranti. Högst 45 dagars väntan till första besöket hos en specialistläkare.
- Beskedsgaranti med rätt att få svar inom 14 dagar efter undersökning.
- Akutgaranti med högst tre timmars väntetid.
- Fem nya dialysplatser på Oskarshamns sjukhus.
- Ny magnetröntgenutrustning till länssjukhuset i Kalmar.
- Fyra veckors vårdgaranti till barn- och ungdomspsykiatri.

År 2009 dominerades av EU-valet och förberedelser inför det allmänna valet 2010 med startpunkt i partikongressen. Den beskrevs av distriktsstyrelsen som en stor framgång och ledde också till ett uppsving i opinionen men det höll inte i sig när man kom närmare valet. ”Tillströmningen av medlemmar till socialdemokraterna i Kalmar län har inte varit så hög sedan 1991”, hette det i årsrapporten.

Länets riksdagsgrupp pekade i sin berättelse på hur samarbetet med vänsterpartiet och miljöpartiet utvecklats ytterligare genom gemensamma motioner och ställningstaganden i utskotten på en rad områden. Samtidigt prioriterade gruppen verksamheten på hemmaplan med aktiviteter varje måndag och flera gemensamma studiebesök i kommunerna. En tågturné i augusti med stopp i Emmaboda, Nybro, Kalmar, Högsby, Vimmerby och Västervik genomfördes.

”Ett röd-grönt politiskt skyltfönster har öppnats”, förkunnade landstingsgruppen i sin redogörelse för året, där man konstaterade att vårdköerna och väntetiderna är kortast i Sverige och att ambitionen är en sjukvård helt fri från köer. Landstinget redovisade ett överskott på 123 miljoner trots lågkonjunkturen. Landstingsfrågor lyftes också fram i debatten: ”Vi säljer inte ut sjukhusen. Vi bygger ut”, var en av de slagkraftigare replikerna från Kalmar län.

Ett år i moll för socialdemokratin

”2010 blev ett år i moll för svensk socialdemokrati”, konstaterade distriktsstyrelsen när man sammanfattade året. ”Efter fyra år i opposition med ökade klyftor och massarbetslöshet vände medborgarna vårt parti ryggen på ett sätt som aldrig tidigare skett”, skrev man. ”I vårt eget landsting har vi tillsammans med miljöpartiet och vänsterpartiet lyckats göra det röd-gröna samarbetet framgångsrikt och uppskattat men på riksnivå misslyckades detta totalt. Vårt parti framstod varken tillräckligt modernt, spännande, tryggt eller kompetent”, var domen. Man kastade inte yxan i sjön. ”Efter vinter kommer en ny vår för socialdemokratin”.

Den regionala riksdagsgruppen konstaterade för sin del att de förslag inom välfärdsområdet som presenterades inte fick något genomslag i valrörelsen. Man rapporterade att man lagt 91 motioner i riksdagen, däribland de som skickats med från distriktskongressen. De behandlade barns utsatthet i medier, barns rätt till skola, barnomsorg och fritids samt goda kommunikationer även på landsbygden.

Kravet att barnkonventionen inkluderas i den svenska lagstiftningen gillades av riksdagen men barnomsorg på obekvämt arbetstid ansågs inte vara en riksdagsfråga utan faller under kommunernas ansvar. Bättre kommunikationer på landsbygden fick inget riksdagsgehor.

Landstingsvalet framgångsrikt

Landstingsgruppen var mäkta stolta över att landstingsvalet blev en framgång, där partiet fick 40,9 % av rösterna. Det var en ökning med 0,23 %, medan partiet i riksdagsvalet tappade 5,73 % i länet eller nära 6 000 röster. Den röd-gröna majoriteten i landstinget på ett mandat blev en övervikt på fem mandat och man konstaterade att "aldrig har en politisk ledning haft ett sådant starkt stöd i landstingsfullmäktige för sin politik som den nuvarande". Man förklarade valframgången med den starka vårdutbyggnaden och det långsiktiga arbetet inom landstingsgruppen samt att man haft fokus på de geografiska frågorna som satsningen på Oskarshamns sjukhus, levandegörandet av det borgerliga hotet att privatisera Västerviks sjukhus och vidmakthållandet en väl dimensionerad ambulansverksamhet i länet. Samtidigt ökade partiets stöd i sju av länets 12 kommuner men majoriteten förlorades i Hultsfred och Torsås.

Att valet gick så mycket bättre i Kalmar län förklarades med att organisatoriskt och kampanjmässigt genomfördes valrörelsen bättre än på överskådlig tid. Målet att föra personliga samtal med 32 740 väljare infriades sannolikt, liksom att 1000 volontärer aktivt skulle bidra i valrörelsearbetet. Däremot nåddes inte målet om 600 nya medlemmar, även om man i vissa arbetarekommuner mer än infriade förväntningarna, till exempel på Norra Öland.

Juholt – från partiordförande till ambassadör

2011 års mest uppmärksammade händelse var förstås att partidistriktets ordförande Håkan Juholt i november valdes till partiordförande. Han avgick 10 månader senare efter en exempellös mediekampanj mot honom och inre stridigheter i partiet. När han avgått skrev distriktsstyrelsen att Håkan gjort mycket stora insatser för partiet. Han besökte samtliga partidistrikt i landet och fick ett stort gensvar. Här i Kalmar län togs han emot av flera hundra jublande supportere på Flanaden i Oskarshamn den 17 december. Han gjorde en av sina bästa debatter när han mötte partiledarna i riksdagen. Självklart påverkade denna enormt negativa mediebevakning förtroendet både för vår partiordförande och för partiet i stort.

*Håkan Juholt gratuleras som nyvald partiordförande av Mona Sahlin.
Fotograf: Lena Dahlström*

HÅKAN JUHOLT (1962 -) föddes i Oskarshamn och engagerade sig tidigt i SSU i Kalmar län och blev dess ordförande. Yrkesmässigt var han i 15 år anställd vid Östra Smålands redaktion i Oskarshamn som fotograf och journalist. 1994 valdes han in i riksdagen och engagerade sig i försvarspolitik. Han blev ledamot i försvarsutskottet 1994 och dess ordförande 2010. Han satt i försvarsberedningen från 1995 och var dess ordförande 2000 – 2007. I Kalmar läns partidistrikt var han ordförande 2005 – 2011. Partiet centralt tog Håkans tjänster i anspråk och han blev biträdande partisekreterare år 2004. I sökandet efter ny partiordförande efter Mona Sahlin blev han en kompromisskandidat på vintern 2011 och valdes då till partiordförande. Men den karriären blev kort, eftersom han saknade Verkställande Utskottets förtroende och valde att avgå efter knappt ett år. Han trappade ner engagemanget i riksdagen och avgick 2016. Därefter utsågs han av regeringen till ambassadör i Island och efter 3 år där med stort folkligt engagemang erbjöds han ambassadörsposten i Sydafrika som han tackade ja till sommaren 2020. Foto: Daniel Holking

Landstingsgruppen drev vidare ambitionen att Kalmar län ska vara ett nationellt skyltfönster. ”Hit ska man titta om man vill se en sjukvårdsregion som ligger i framkant av utvecklingen”. ”Vi bär ansvaret att föra en långsiktigt hållbar, jämställd och solidarisk sjukvård och vill ta ytterligare steg på resan mot Sveriges säkraste vård och Sveriges nöjdaste patienter”, hette det i en rapport som präglades av stort självförtroende.

Till den socialdemokratiska distriktkongressen 2012 på Ölands Skogsby hade Håkan Juholt anmält sitt deltagande. Det var första gången efter avgången som han skulle möta sina partikamrater på hemmaplan och han var spänd på hur han skulle tas emot. När han möttes av en flera minuters varm välkomstapplåd brast han i gråt. Det var som i bibeln med den förlorade sonens återkomst till hemmet.

När lågkonjunkturen på senhösten förvärrades gick Sverige in i recession och när Reinfeldt-regeringen stod handfallen ledde socialdemokratin klart i opinionen igen. När distriktsstyrelsen sammanfattade året pekade man också på att den nya partiledningen framgångsrikt fokuserat på jobben, arbetslösheten och ekonomin. Man framhöll problemen i länet inom trä- och framförallt glasindustrin med nedläggning av klassiska varumärken som Orrefors. Distriktsstyrelsen konstaterade också att frågan om en framtida sydsvensk region hade lett till ett statligt förslag om att slå ihop Kalmar och Kronobergs län. Det föranledde omfattande protester från styrelsens sida och förslaget drogs också tillbaka.

Ett nationellt skyltfönster

Landstingsgruppen kunde under året lägga fram sin sjunde budget som arbetats fram tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Detta vänsterstyrda samarbete framhölls ”som ett nationellt skyltfönster” som kunde påvisa förbättrad vårdkvalitet med nya högsta rankingplatser. Även om ekonomin varit osäker kunde man investera 74 miljoner extra och göra stora insatser för att förbättra cancer- och dialysvården.

En mellanvalskampanj på hösten 2012 tillsammans med partidistriktet genomfördes som ett startskott för valarbetet inför 2014. Landstingsgruppen under ledning av Lena Segerberg deklarerade klart och tydligt att man avsåg att utveckla sjukvården i hela länet inklusive satsningar på sjukhuset i Oskarshamn.

LENA SEGERBERG (1956 -), Västervik, har gjort mycket breda och centrala insatser i landstingspolitiken i över 40 år. Hon invaldes i mitten av 1970-talet då som yngsta ledamot. Hon var ledamot i Landstingsfullmäktige 1977 – 1989. År 2000 blev hon ny vice ordförande efter Ulf Nilsson i Regionförbundet och ny ordförande i Landstingets Samverkansutskott efter Anders Henriksson. De uppdragen innebar att hon blev heltidspolitiker. Hon var landstingsråd under perioden 2006 – 2018. Åren 2011 – 2015 var hon den första kvinnliga ordföranden i partidistriktet.
Foto: Partidistriktet

Två distriktkongresser under samma år

Partidistriktet ägnade mycket åt förkovran under 2013. I januari samlades 600 Workshop-ledare i Oskarshamn och träffar hölls i alla kommunerna under året. I en trainee-utbildning för unga blivande politiker deltog 24 personer vid fem tillfällen under hösten, där partiets ledande företrädare delade med sig av sina erfarenheter. Utbildningen avslutades med att studera arbetet i riksdagen. En avancerad tre-stegsutbildning om olika partiaktiviteter för 17 personer genomfördes med internt i Ädelfors folkhögskola och i Bryssel.

En nyhet under året var att partidistriktet samlades till en extrakongress i november för att fastställa valsedelns till valet 2014. Det blev extra spännande därför att Håkan Juholt, som satts på sparlåga som suppleant i kulturutskottet, antydde att han nog skulle hoppa av politiken efter halva mandatperioden. Det blev därför strid om den fjärde platsen på listan och efter omröstning placerades Laila Naraghi, Oskarshamn där. Valberedningen ville ha henne en plats längre ner men ombuden ville annorlunda, och placerade henne före Gunilla Johansson som var valberedningens förslag. Håkan Juholt toppade listan före Lena Hallengren och Krister Örnfjäder.

LAILA NARAGHI (1982 -) är född i Iran. Hon flydde med sina föräldrar till Sverige och hamnade i Oskarshamn, där hon växte upp. Hon gick som 14-åring med i SSU och var ordförande i Kalmar läns SSU-distrikt 2001 – 2004. Hon engagerade sig i ungdomsförbundets internationella verksamhet och satt i förbundsstyrelsen 2003 – 2007. Hon kandiderade år 2014 till riksdagen. I valet förlorades Lailas mandat och hon fick vänta på att komma in i riksdagen till 2016 då Håkan Juholt avgick. Hon återvaldes till riksdagen 2018 där hon är ledamot av konstitutionsutskottet. Hon är sedan 2012 ledamot av Svenska FN-förbundets styrelse och styrelseledamot i Olof Palmes minnesfond.
Foto: Privat

På den tidigare ordinarie distriktkongressen togs ett nytt grepp då den hölls delvis tillsammans med LO-distriktet Sydost. Bland motionerna kan nämnas allmän körkortsutbildning för bil och året-runt-trafik mellan Byxelkrok och Oskarshamn, vilka båda lades fram i riksdagen.

I slutorden om verksamheten under 2013 konstaterade distriktstyrelsen att klyftorna gör att Sverige och Kalmar län glider i sär. Arbetslösheten är fortfarande skyhögt och ungdomsarbetslösheten är bland de högsta i Europa. Utbildningsplatserna vid Linnéuniversitetet har skurits ner och regeringen har fortsatt prioriterat skattesänkningar till priset av att kommunerna har tvingats spara på välfärden. ”Det är bilden av Sverige och Kalmar län efter snart åtta år med en borgerlig regering”, skrev man i början på valåret 2014 när Stefan Löfven ledde med 16 procentenheter före Reinfeldt.

Skatthöjning för vårdatsningar i länet

Landstingsgruppen kunde rapportera att i Kalmar län hade medborgarna de kortaste vårdköerna och bland de nöjdaste patienterna i landet. Istället för den borgerliga lösningen med det fria vårdvalet, som lett till allt större katastrofer där det tillämpats, satsade det vänsterstyrda Kalmarlandstinget på ett systematiskt förbättringsarbete, som involverade alla medarbetare, med ekonomin under kontroll. Efter att statsanslagen minskat med 110 miljoner tvingades landstinget höja skatten 2013. Alternativet, som flera landsting valde, var att införa kraftiga

nedskränningar, uppsägningar och investeringsstopp. Det avvisades i Kalmar län. I stället blev det satsningar på akutsjukvården, psykiatri för barn och unga och kortare vårdköer inom cancervården. Skattehöjningen gav möjlighet att från årsskiftet 2013 – 2014 införa fri sjukvård för alla över 85 år.

2013 var ett valår för kyrkan och det beskrevs som en ”klockren” framgång för Socialdemokraterna. Det blev nya mandat både i stiftsfullmäktige och på kyrkomötet. Det ansågs att det var mobiliseringen som gjordes i valrörelsen som låg bakom de nya mandaten.

Största smäleken för Alliansen

Regeringens mest prestigefyllda nederlag kom i budgeten inför 2014. Anders Borgs enda medicin i lågkonjunkturen var densamma som i högkonjunkturen, nämligen att sänka skatten på arbete genom jobbskatteavdrag. Den här hösten när regeringen låg illa till snickrade han och Reinfeldt till ett extra jobbskatteavdrag på 300 kronor i månaden för de bättre avlönade utöver det alla förvärsarbetande fick. Det osade valfläsk lång väg och förslaget kunde inte motiveras. Både Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade bort förslaget i budgeten, vilket mer än något visade att regeringen inte var herrar i eget hus. Upprördheten över att oppositionen snuvade högerpartierna på det här valgodiset var stor i den regering som nu gick mot sitt nederlag.

2014 var ett super-valår med en pågående valrörelse i ett halvår, eftersom EU-valet låg i maj och riksdagsvalet i september. Distriktskongressen hölls den 10 maj på Larmtorget i Kalmar och blev ett startskott för EU-kampanjen och samtidigt ett stort utåtriktat arrangemang med torgmöten, dörrknackning och utdelning av rosor på stan. Optimismen bland partifolket förhöjdes av att partiet höll ställningarna i opinionsundersökningarna. Borgarregeringens orkeslösa vårbudget gjorde att den allmänt dömdes ut som oförmögen att ta tag i landets bekymmer.

Bland motionerna på distriktskongressen fanns kravet på gratis körkortsutbildning på gymnasiet som bifölls och skickades över till länets S-riksdagsmän för motion i riksdagen. Detsamma gällde ett krav på höjd ersättning till lanthandlarna. En annan uppmärksammas motion som kongressen ställde sig bakom var att tillsätta en kommission för en nollvision för självmord. Kongressen krävde också att det skulle tillsättas rådgivare för företagsetablering och underströk att pensioner och lön ska beskattas lika. Det blev ett vallöfte i partiets valmanifest.

EU-valet blev ett mobiliseringsval där det gällde att engagera fler medborgare i att rösta. Valdeltagandet steg också till över 51 % på riksnivå, vilket dock var cirka 35 % lägre än i riksdagsvalet. Partiets ambition var att dra till sig minst 25 % av rösterna. Trots en omfattande kampanj med dörrknackning och medlemsvärvning nåddes 24,19 % och i Kalmar län var andelen 28,4 %. Partiet tappade ett mandat till fem i EU-parlamentet. Anna Hedh från Mörbylånga omvaldes för en ny femårsperiod.

Framgångsrik valkampanj

En samtalskampanj inför valet i september genomfördes med telemarketing och personliga besök. Den dominerade valarbetet, där partidistriktets valorganisation förstärktes för att stötta arbetarekommunerna, utbilda valarbetarna i kampanjmetoder och ta fram målgruppskartor. Sommaraktiviteterna var flera och det sågs till att partiet syntes vid marknader och sportarrangemang. När samtalskampanjen summerades efter valet kunde man konstatera att målsättningen uppfyllts och att det kunde bokföras över 59 000 samtal med väljarna.

Samtidigt rullade den mer traditionella valrörelseverksamheten vidare med offentliga möten och besök av statsråd och länets riksdagsledamöter. 248 partimedlemmar registrerade sig som valarbetare. I en medlemsenkät som besvarades av 416 medlemmar uppgav 85 % att de deltagit i valrörelsen. Målet var att nå ett valresultat på 40 % i riksdagsvalet och 45 % i landstingsvalet. För kommunerna var målet ett samlat resultat på 43 %.

Resultatet blev 35,9 % i riksdagsvalet vilket medförde att partiet tappade ett mandat på länsbanken. I landstingsvalet blev utfallet oförändrat jämfört med 2010 med 40,88 % men samtidig en förlust med tre mandat i valkretsarna. Distriktsstyrelsen konstaterade att man gjorde ett bra val i landstinget och i många kommuner och satt efter valet i majoritet i sju av länets 12 kommuner. ”Vi har nått vårt viktigaste mål: en socialdemokratiskt ledd regering”, hette det. Man var bekymrad över det röriga parlamentariska läget men när detta skrevs i början på 2015 hade dock sikten klarnat något. Vänsterpartierna fick i valet 159 mandat mot borgerlighetens 141 med Sverigedemokraterna som vågmästare med 49 mandat. Reinfeldt avgick på valnatten och Stefan Löfven kunde bilda regering. När budgeten skulle antas i december valde Sverigedemokraterna att rösta på det borgerliga budgetalternativet och regeringen fick regera första året på en borgerlig budget. Då ilsknade Stefan Löfven till över detta etiketsbrott och hotade med att utlysa ett extraval. Inför det hotet träffades en överenskommelse mellan partierna, så att regeringen i fortsättningen skulle kunna driva den politik som svenska folket röstat fram. Överenskommelsen bröts, först av Kristdemokraterna.

Landstingsgruppen uppehöll sig i sin rapport för året mest vid det genomförda valet och konstaterade att resultatet i länet var ett av de tre bästa i landet och att vänstermajoriteten kunde bibehållas. Budskapen man gick till val på hade handlat om snabbare ambulansvård, förbättrad cancervård, en vård utan köer och avgiftsfri sjukvård för äldre. Man ställde höga ambitioner, som en vård 2018 utan köer, ett tobaksfritt län 2025, en halverad kostnad för inhyrd personal 2017 samt ett löfte om cancerbehandling inom 28 dagar genom bland annat en länsgemensam onkologisk klinik.

Viktig post för Lena Hallengren

Länets S-riksdagsgrupp, som under valåret ägnat mycket av sitt arbete på opinionsbildning på hemmaplan, fokuserade på de utvalda huvudfrågorna: Jobben, skolan, välfärden och sjukvården. Lena Hallengren utsågs till ordförande i riksdagens socialutskott.

LENA HALLENGREN (1973 -) Som 29-åring utsågs Lena Hallengren till biträdande utbildningsminister år 2002, tillika ungdomsminister och ledare för partiets särskilda ungdomsgrupp. Hon kom direkt från SSU, där hon var förbundssekreterare och tidigare ordförande i Kalmar läns SSU-distrikt. Hon var också ledamot av kommunstyrelsen i Kalmar och vice ordförande i kommunfullmäktige. Hon valdes in i riksdagen på Kalmarbänken 2006 och betroddes med presidieposter i trafik-, social- och utbildningsutskotten och blev ordförande i socialutskottet. 2018 utsågs hon till barn-, äldre- och jämställdhetsminister i regeringen för att knappt ett år senare bli socialminister och departementschef. När coronaviruset slog till och pandemin spred sig över världen under våren 2020 blev Lena Hallengren regeringens mest hårdbevakade statsråd med närmast dagliga presskonferenser om hur denna samhällsfara skulle bemötas och motverkas. Lena är ledamot i partistyrelsen och vid partikongressen i november 2021 valdes hon in i partiets verkställande utskott. Foto: Regeringskansliet, Kristian Pohl

Året 2015 dominerades av den stora ström av flyktingar som sökte skydd i Sverige när 160 000 personer sökte sig hit. Detta frestade på Migrationsverkets resurser och i november tvingades regeringen att radikalt lägga om regelverket för immigrationen och införa passkontroll vid de södra gränstationerna. Distriktsstyrelsen skrev i sin årsrapport att ”Vi i Sverige och i synnerhet i Kalmar län har tagit ett stort ansvar både med ensamkommande barn och övriga asylsökande”. Man torgförde också sin oro för ”förändringar i vårt samhälle som vi måste möta och att vi tydligare och starkare behöver möta dessa mörka krafter. Utmaningar och möjligheter ligger nu framför oss att integrera och ta vara på våra nya svenskers erfarenheter och kunskaper.”

Distriktsstyrelsen konstaterade att det under året skapats breda politiska lösningar i flera kommuner för att åstadkomma arbetsdugliga majoriteter. I Torsås bildade alla partier utom C och SD en koalition och även i Vimmerby, Oskarshamn, Borgholm, Västervik och Kalmar hittade man nya samarbetslösningar.

Överskott och nya satsningar för landstinget

Landstingets ambition hade varit att klara av att upprätthålla en god asyl- och flyktinghälsovård. Stora ansträngningar hade krävts för att genomföra hälsoundersökningar och hantera det ökade trycket inom övrig hälso- och sjukvård. Till detta kom att det hade formats en ökad ekonomisk oro i hela landstingssektorn men landstinget i Kalmar län kunde redovisa ett överskott på 62 miljoner för 2015, vilket var elfte året i rad med överskott. Man var inte helnöjd och behövde minska sitt beroende av bemanningsföretag och dra större fördel av ny teknik och digitala lösningar, hette det. Man fortsatte dock att ligga i topp när det gällde tillgänglighet och förtroende och på andra plats för i stort sett samtliga andra områden som jämfördes. Landstingsgruppen ville inte slå sig för bröstet och pekade på att vårdgarantin fortfarande inte uppnåtts fullt ut och att patienter fortfarande oroas av att få vänta. Målet att landstinget 2018 ska ha en vård utan köer upprepades och trots det kärva läget hade 23 miljoner satsats på att minska väntetiderna. Det gällde primärvården men också barn- och ungdomstandvården, psykiatrin och cancersjukvården. Det konstaterades också att regeringsskiftet inneburit att landstinget fått 100 miljoner i statsbidrag som gjorde det möjligt att göra tandvården kostnadsfri upp till 21 års ålder och att nya satsningar kunde göras på bland annat kvinnosjukvården.

”Stupstocken” togs bort

Bland motionerna som behandlades på distriktskongressen fanns ett förslag om att främja och premiera ungt företagande i landet som vann kongressens gillande. Kongressen ställde sig bakom kravet på ändrade regler för sjukpenning som växt sig starkt under Alliansens försämrade villkor. I kongressens verksamhetsberättelse kunde meddelas, att regeringen från och med 1 februari avskaffat den starkt kritiserade borte tidsgränsen, den så kallade stupstocken för sjukpenning. Ett inslag i kongressen var en paneldebatt om frågan hur besöksnäringen kunde utvecklas med länets ledande turismaktörer.

Distriktskongressen hölls tillsammans med LO Sydost och var upplagd som ett seminarium på temat ”Den svenska modellen” som gick ut på att återställa och utveckla välfärdsfrågorna. Statsrådet Anna Johansson konstaterade att Sverige nu hade den lägsta arbetslösheten på 19 år och låg på sjätte plats när det gäller tillväxten i EU. Frågestunden med Anna dominerades av kommunikationsfrågorna, bland annat ett tredje spår på Södra stambanan och Stångådalsbanans framtid. Seminariet fortsatte med ett inlägg av statsvetaren Stig-Björn Ljunggren om ”Vart är Sverige på väg?” där trenden från folkrörelsedemokrati till publikdemokrati analyserades. Kongressen innebar en nystart för det facklig-politiska samarbetet och man beslutade inrätta ett facklig-politiskt utskott i distriktet för att stärka samarbetet.

Lena Segerberg avgick som distriktsordförande efter fem år och ersattes av Anders Henriksson.

ANDERS HENRIKSSON (1962 -) är 2000-talets dominerande landstingspolitiker i Kalmar län. Ordförande i landstingsstyrelsen 2008 – 2018 , och ordförande i partidistriktet sedan 2015. 2019 utsågs han till socialdemokratisk gruppleddare och andre vice ordförande i Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Han blev då också ledamot av arbetsutskottet i SKR, ett uppdrag på heltid. Han var ungdomssekreterare på LO och partiombudsman i Kalmar län innan landstingspolitiken tog över. Han är ordförande i Kalmar FF och ledamot i Linnéuniversitetets styrelse. Foto: Partidistriktets bildarkiv

Bland motionerna som kongressen biföll fanns en om kollektivtrafiken i länet som engagerade flera med många yrkanden som till slut kunde rymmas i Ulf Nilssons kompromissförslag att ”närtrafiken ska utvecklas i samarbete med länets kommuner så att fler kan erbjudas bättre utbud av kollektivtrafiken på landsbygden”. Den skickades till Trafikstyrelsen liksom kravet på gratis eller rabatterat pris med KLT, där det konstaterades att förslagen skulle behandlas när ett nytt avgiftssystem blir föremål för beslut. Riksdagsledamöterna fick krav från kongressen att motionera om att stoppa vapen till diktaturer, där en proposition i frågan förväntades.

Studieverksamheten följde den uppgjorda planen med medlemsutbildning och ledarutbildning för förtroendevalda med fokus på det andra steget med sex träffar i tre olika områden. 63 förtroendevalda fullföljde och 26 var cirkelledare med tonvikt på opinionsbildning och studerande av maktstrukturen i samhället. En handfull medlemmar har gått vidare i steg tre som anordnades av partiets studiekommitté. Ett antal studiedagar arrangerades för styrelseutveckling under året. Rådsgruppen för de högsta förtroendevalda i partidistriktet hade sex träffar under året i olika ämnen.

Färre flyktingar 2016

Landstingsgruppen pekade i sin rapport på att trots fortsatta oroligheter, krig och terrorbrott i olika delar av världen har färre flyktingar kommit till vårt land och till vårt län. I länets flykting- och asylboenden har det däremot funnits många och ett stort arbete har lagts ner av landstingets medarbetare när det gäller vården av de nyanlända.

Trots det kärvare ekonomiska läget har landstinget redovisat ett överskott för tolfte året i rad. En rad förbättringar har kunnat genomföras inom landstingets olika områden utan att man behövt låna pengar. Det har beslutats att bygga helt nya lokaler för psykiatri i Vimmerby, Kalmar, Oskarshamn och Västervik. Rätt till heltid har börjat införas inom landstingsverksamheten och alla nyanställningar som ska göras ska vara på heltid. På kulturområdet ska landstinget vara med och finansiera Byteatern Kalmar Länsteater och höja anslagen för teaterns föreställningar i länet.

Glasetts arkiv och samlingar

Länets S-riksdagsgrupp deltog i en mängd partiarrangemang och fackliga aktiviteter både lokalt och regionalt. Aktiviteter förekom i sex kommuner och flera personliga besök genomfördes med att studera företag och kommunal verksamhet. Ansvaret för Glasetts arkiv och samlingar poängterades kraftfullt i en motion. Den frågan har under 2021 fått en lösning genom att Region Kalmar län och Emmaboda kommun bidrog med vardera tre miljoner kronor för att säkra glasskatten.

Landstingsgruppen var nöjd med årets arbete och levererade på nytt ett överskott som gav möjligheter att fortsätta investera. Ett aktivt arbete hade påbörjats för cancerrehabilitering. En palliativ vårdenhet har skapats i Västervik. I Kalmar har man infört robotkirurgi och investerat i nya lokaler. Landstingsgruppen pekar också på att tack vare ökade statsbidrag har man kunnat utöka utbildningsanställningar för specialistsköterskor och barnmorskor.

Man kunde också notera att landstingets sjukhus åter rankades högt i Dagens Medicins undersökning med förstaplats för både Västerviks och Oskarshamns sjukhus i sina klasser och en fjärdeplats för länssjukhuset i Kalmar. Man påminde om att inom kollektivtrafiken togs beslut om seniorkortet som ger den som fyllt 65 år möjlighet att under lågtrafik åka i hela länet under en månad för 200 kr.

Studieverksamheten intensifierades under året med traineeutbildning vid fem träffar, stadgeutbildning och utveckling av styrelsearbetet inför valrörelsen. Det senare samlade 100 deltagare med fokus på kommunikation och kampanjarbete. 16 deltagare från åtta arbetarekommuner i länet deltog i ”Ledarutbildning Sydöstra” som hölls tillsammans med granndistrikten. Syftet var att deltagarna ska kunna ta ledande uppdrag i partiet. Rådsgruppen med de ledande i kommunerna träffades sex gånger för trimning i bland annat politiskt ledarskap och verksamheten avslutades med ett seminarium tillsammans med partiets nationella valledare.

I september 2017 var det kyrkoval och socialdemokraterna gick återigen framåt. I Växjö stift behöll partiet fem mandat i kyrkomötet och i stiftsfullmäktige ökade partiet med ett till 17 mandat. I Linköpings stift behölls de fyra mandaten i kyrkomötet och partiets 17 mandat i stiftsfullmäktige. Partiet ökade med 7 300 röster i båda stiftet efter att valdeltagandet ökat med 5 %. En särskild telefoninsats gjordes i augusti för att få alla partimedlemmar med medlemskap i Svenska Kyrkan att gå och rösta.

Valåret 2018

Valrörelsen präglade hela året och inleddes tidigt och var väl förberedd. Partiet hade motvind på våren och i maj noterades att regeringspartierna samlade endast 32,6 % mot Alliansens 38,6 %. I valrörelsen segade sig partiet upp. I Kalmar län blev resultatet 31,2 % i riksdagsvalet, medan de högsta resultaten i regionvalet skedde i Kalmar med 36,9 % och i Västervik med 36,7 %. I kommunvalet blev det 42,4 % i Kalmar och 34,0 % i Borgholm. Valets utgång ledde till att det i stort sett i alla kommuner och i landstinget, som bytt namn till regionen, förhandlades fram nya majoritetsbildningar. En ny majoritet skapades efter regionvalet tillsammans med Centern och Liberalerna och i Kalmar kommun och i de båda Ölandskommunerna bildade man majoritetskoalitioner. För första gången på decennier skedde det i Mörbylånga. Socialdemokraterna kom att styra också i Västervik, Oskarshamn och Torsås.

Samtalskampanjen dominerade valrörelsearbetet och distriktsstyrelsen konstaterade med stolthet att målsättningen att ringa 53 000 samtal till väljarna överträffades med 1 620 samtal och Kalmardistriktet var bland de första i landet att uppnå målet, mycket tack vare den utbildning som genomfördes i flera arbetarekommuner. Ledarutvecklingen tillsammans med granndistrikten fortsatte och 17 personer från länet deltog. I partiets ledarutbildning deltog fyra personer. Målsättningen att värva 600 nya medlemmar under året kunde uppfyllas redan på valnatten och det blev 650 nya medlemmar när året var slut. I den facklig-politiska verksamheten har arbetet koncentrats på valrörelsen och lokala LO-fack har bildats i några av kommunerna.

Valresultatet utmynnade i att vänsterpartierna slog tillbaka Alliansen med 144 mot 143 mandat i riksdagen, vilket ledde till att de liberala partierna vägrade att sätta sig i en regering som i varje beslut skulle bli beroende av stöd från Sverigedemokraterna.

2018 blev ett unikt år i den över 100-åriga svenska parlamentariska historien. Partisplittringen i riksdagsvalet ledde till att Sverige i fem månader var utan en regering som kunde accepteras av riksdagen. Tre statsministeromröstningar hölls men det var först när den sedan decennier nedärvda blockpolitiken kunde brytas som den långa regeringskrisen löstes upp. Genom att Socialdemokraterna och Miljöpartiet träffade den så kallade Januariuppgörelsen med Centerpartiet och Liberalerna kunde dödläget brytas eftersom Vänsterpartiet lade ner sina röster.

14 statsråd besökte länet

Aldrig har så många statsråd deltagit i länets valrörelse som i denna rekordlånga valrörelse. Många besök kunde noteras av socialminister Annika Strandhäll och ministern för den högre utbildningen Helene Hellmark Knutsson. Lena Hallengren besökte i stort sett varje kommun. Hon deltog också i Prideparaden i Kalmar tillsammans med Sören Juvas, ordförande för HBT-Socialdemokrater.

Från motionsbehandlingen på distriktskongressen kan nämnas att man beslutade gå vidare med kravet på att fördela arvsvinsten på dem med låga pensioner och att i pensionärernas inkomstdeklarationer inkludera ansökan om bostadstillägg. Ordförande Anders Henriksson såg positivt på det nya politiska läget vid distriktskongressen i länet. ”Vi kan nu leverera så mycket det bara är möjligt av våra vallöften. Miljarder till sjukvård och skola, byggande av hyresrätter, bättre ekonomi för pensionärerna och en familjevecka för barnfamiljerna”.

EU-valet i maj

EU-valet inföll månaden efter distriktskongressen, där förstanamnet på partiets valsedel, Helene Fritzon, medverkade med att markera partiets viktigaste krav. Svenska kollektivavtal ska gälla allt arbete i Sverige, den svenska jämlikheten ska genomsyra EU och Sverige kommer att gå i täten i klimatfrågan. I valet behöll Socialdemokraterna sina fem mandat i EU-parlamentet och nådde i riket 23,48 % av rösterna. Valdeltagandet ökade till 55 %. I Kalmar län fick partiet 26,4 % av rösterna.

Under våren färdigställdes en ny studieplan för Socialdemokraterna i Kalmar län och under hösten hölls utbildning för distriktsstyrelsens ledamöter, där verksamheten planerades på både kort och lång sikt. Tre av ledamöterna deltog i partistyrelsens pedagogiska handledarutbildning. Det fackliga utskottet genomför-

de fyra träffar under året där samordningen i valrörelsen var det primära. Under hösten ökade ambitionerna till en bredare verksamhet. Seniorutskottet hade tre möten och utöver EU-valet siktade man in sig på sjukvårdens framtida utmaningar. Rådsgruppen möttes tre gånger och ägnade sig bland annat åt att beskriva de olika kommunernas profilfrågor och strategier. Distriktets internationella ledare Tormod Nesset lyfte fram arbetet inom Palmecentret och länets insatser i Sydafrika, som han uppmanade ombuden att stödja, eftersom Palmecentret är helt beroende av frivilliga ekonomiska bidrag.

Satsningar på närvården

I den regionala politiken lovade Anders Henriksson på distriktskongressen kortare vårdköer, satsningar på primärvården, bättre barnpsykiatri, rätt till heltid och satsningar på tågtrafiken. Samma optimism präglade partiets nya regionala ledning sedan Anders Henriksson utsetts till gruppledare för socialdemokraterna i Sveriges Kommuner och Regioner. Landstingsfullmäktigegruppen föreslog Angelica Katsanidou till ordförande i regionstyrelsen och Mattias Adolfsson till nytt regionråd med ansvar för medarbetarfrågorna. Stora delar av det valmanifest som partiet mötte väljarna med 2018 kunde genomföras av den nya så kallade länsunionen. En kraftfull satsning på 100 miljoner till närsjukvården aviserades och ett första steg på 23 miljoner togs.

ANGELICA KATSANIDOU (1983 -) tog 2019 över posten som ordförande i regionstyrelsen i Region Kalmar Län. Hon är den första kvinnan någonsin på den högsta politiska positionen i länet. Hon tillträdde posten året innan Covid19-pandemin bröt ut med allt vad det innebar för att ställa om sjukvården till den akuta pandemisituationen. Fokus under 2020 och 2021 handlade helt om att hantera denna pandemi, med en krisledningsnämnd under Angelicas ledning. Angelica hade betydande politisk erfarenhet med sig. Hon hade under flera år arbetat som kommunpolitiker i Västervik, bland annat som ordförande i socialnämnden. Angelica är ersättare i SKRs beredning för socialpolitik och individomsorg. Foto: Jonas Hellberg

Under 2019 föll stödet för Socialdemokraterna till 23 - 24 % samtidigt som vänsterpartiet noterade rekordsiffror på 10 - 11 %. När distriktsstyrelsen summerade året såg man helt nya möjligheter öppna sig för att forma och föra partiets politik framåt genom att blocktänkandet brutits. Man underströk också vikten av att ett Arbetarrörelsens hus hade skapats i centrala Kalmar med utrymme för flera av rörelsens aktiviteter.

Covid 19-pandemin dominerar politiken

År 2020 kom att präglas av den dödligaste och mest smittosamma farsoten på över 100 år med en karantän och social isolering som ökade och inte kunde stoppas utan återkom efter sommaren med nya toppar i smittspridningen. Hoppet stod till en massvaccinering som förbereddes. ”Vi har under det senaste året levt med en tid som kommer att gå till historieböckerna... Det har varit en svår tid och den är inte slut än”, kommenterade distriktsordförande Anders Henriksson när han sammanfattade året på distriktskongressen 2021 och fortsatte: ”För oss socialdemokrater var det ingen nyhet att kriser förstärker ojämlikhet. Varje kris har ett tydligt klassperspektiv som är inetsat i socialdemokratins DNA. Vi är inte en rörelse som accepterar tingens tillstånd.”

*Lena Hallengren vid ett ministermöte för hälsoministrarna i franska Grenoble, februari 2022.
Foto: Nicole Revelli Beaumont*

2020 års distriktskongress flyttades på grund av pandemin till oktober och hölls digitalt. Ombuden deltog delegationsvis i respektive arbetarekommun och partistyrelsens representant, finansminister Magdalena Andersson, deltog via länk.

Den mest uppmärksammade motionen på distriktskongressen gällde införande av förändrad beskattning av lyxbostäder med ökad beskattning för mycket högt värderade fastigheter. Det blev strid om kravet men efter votering fick motionärerna från Oskarshamns arbetarekommun kongressens stöd för att skicka motionens krav vidare till partikongressen i november 2021. Motioner om att partiet ska verka för att värnskatten återinförs och att det nuvarande statsbidragssystemet med många riktade bidrag på skolans område ersätts med generella bidrag skickades också vidare till partikongressen. Distriktskongressen beslöt vidare att partiet ska verka för att antalet biogasmackar fördubblas i Kalmar län och att man ska stötta initiativ för att producera biogas från gödsel i länet.

Restriktionerna i sociala möten ledde till att studieverksamheten snabbt ställdes om och den tekniska kompetensen utvecklades för digitala möten. Partistyrelsens kansli gick också över till digitala utbildningar och det innebar att ett större antal av partiets medlemmar kunde delta i dem och att ambitionerna höjdes.

Regiongruppens berättelse handlade till stor del om bekämpandet av pandemin och den otroliga kraftsamling det inneburit att omorganisera verksamheten med ökat antal IVA-platser, genomföra smittspårning och bygga ut testkapaciteten samt förbereda massvaccinering. En krisledningsnämnd aktiverades och för att skapa arbetsro slöts en ”borgfred” med den politiska oppositionen. Trots denna koncentration har också annat planerats. En ny regionplan har sjösatts med bland annat resurstillskott för att ta itu med den uppskjutna vården, fortsatta extra resurser för jämlika löner och förstärkta logopedinsatser inom strokevården. Krispaketet har därtill riktats till näringslivet och kultursektorn, som drabbats hårt av pandemin.

“Vi har kommit närmare varandra” under en turbulent period

I slutorden för 2020 konstaterade distriktsstyrelsen att trots att pandemin inneburit att vi har hållit avstånd, har vi kommit närmare varandra och hittat lösningar som svetsat oss samman på många sätt. Vi har tagit oss in i den digitala världen fortare än vi trodde var möjligt. Det digitala är här för att stanna.

2021 kom att bli ett betydligt mer turbulent år än vad någon föreställt sig. Liberalernas nye ledare Sabuni förklarade att man hoppade av Januariavtalet som man träffat med regeringspartierna och Centerpartiet om budgetsamverkan och sökte sig över till högerlägret där partierna samtidigt började närmar sig varandra. Det skapade en ny situation i riksdagen, då ställningen mellan de båda samverkande sidorna blev 175 – 174 i de rödgrönas favör. På sommaren markerade vänsterledaren Dadgostar att hon skulle begära misstroendevotum mot statsminister Löfven för den skrivning som fanns i Januariavtalet om fri hyressättning i nyproducerade lägenheter, vilket Vänsterpartiet tolkade som införande av marknadshyror i hela bostadsbeståndet. Högeroppositionen, som egentligen ville ha marknadshyror, hakade naturligtvis på misstroendeförklaringen och statsministern fälldes och blev avsatt. Det var första gången det hände. Moderatledaren Ulf Kristersson misslyckades att samla en majoritet i riksdagen bakom sin kandidatur och bollen gick tillbaka till Stefan Löfven. Denna gång lade Vänsterpartiet ner sina röster och det fanns inte längre någon majoritet mot honom. Den rödgröna expeditonsregeringen hade strukit passusen om fri hyressättning, eftersom Januariavtalet var uppsagt och det nöjde sig Vänsterpartiet med.

Den omvalde statsministern meddelade kort därpå i sitt sommartal att han ville avgå på den kommande partikongressen i november. I partiet fanns bara en kandidat, finansministern Magdalena Andersson som fick stöd av samtliga partidistrikt och kunde väljas i november till ny ordförande. Den kongress som på förhand utpekades som en tydlig vänstersväng efter att flera partidistrikt krävt höjd fastighetsskatt och ökade kapitalskatter blev istället en triumffärd för den nyvalde ordföranden som beskrev kongressen som ”Lite rött, litet grönt och litet grått”. Den blev ett bakslag för fraktionen ”Reformisterna”. Ett av de motionskrav som gick igenom var Kalmardistriktets krav på hårdare tag mot skarvarna.

Helgen efter partikongressen samlades ombuden till distriktskongress i Hultsfred för att fastställa riksdagslistan till valet i september 2022. Det blev en mycket odramatisk tillställning och under stor enighet fastställdes listan som toppades av Lena Hallengren med Thomas Kronståhl på andra plats och Laila Naraghi på tredje plats. Det var samma uppställning som vid förra valet och Björn Pettersson

belade fjärdeplatsen igen, som kan bli en ersättarplats om Lena Hallengren blir statsråd igen efter valet.

Magdalena Andersson var den första kvinnliga kandidaten till statsministerposten. Hon valdes också men när riksdagen samma dag antog en marginell budgetreservation från högerpartierna om bensinskattesänkning, slog Miljöpartiet bakut och lämnade regeringen. Då gjordes röstningen om och Magdalena Andersson valdes till statsminister. Det ledde till en stark uppgång i förtroendet för henne och en stark ökning för sympatin för Socialdemokraterna. När decembersiffrorna från SIFO redovisades var uppgången för regeringspartiet påtaglig och kunde noteras till 31 %, en stark ökning med 3–4 procentenheter. SIFO konstaterade att regeringspartiet tog nya sympatisörer från alla håll.

När förhoppningarna var stora på hösten 2021 att pandemin var på tillbakagång, slog den tillbaka stenhårt. Många länder började släppa efter på restriktionerna och invånarna börjat leva sina liv som vanligt. Optimismen hade återvänt i resandeströmmar och hotell- och restaurangbesök men covid-19 slog till med en ny variant som snabbt visade sig vara smittsammare än sina föregångare. Julen 2021 blev därför en ny prövning för hårt drabbade människor och dagarna före julafton tvingades regeringen Andersson liksom flera andra regeringar att slå till med att förbjuda stora folksamlingar och begränsa mänsklig rörlighet.

Nya svenskar aktiva i partidistriktet

Under de senaste 150 åren har Sverige gått från att vara ett utvandringsland till att bli ett invandringsland. Efter andra världskriget fram till mitten av 1970-talet var behovet av arbetskraft så stort att vi fick rekrytera yrkesarbetare från andra länder. Först kom många finländare till Sverige. Därefter rekryterades arbetare från Italien, Grekland, Jugoslavien och Turkiet. Invandringen bidrog starkt till det ekonomiska uppsvinget i landet under denna period. Sedan början av 1990-talet har människor sökt sig till Sverige för att få asyl från krigsdrabbade områden i främst forna Jugoslavien och i Irak, Syrien, Afghanistan och Somalia.

Invandringen har varit och är viktig för utvecklingen i Kalmar län inom såväl industrin, service- och tjänstesektorn som äldreomsorgen och sjukvården. Under perioden 1970 – 2020 har länet tagit emot cirka 69 000 arbetskraftsinvandrare och flyktingar, varav drygt 11 000 har flyttat från länet. Det har räddat en något så när konstant befolkningsstorlek i länet under 50-årsperioden. Utan invandring säger prognoser att länets folkmängd inom en tioårsperiod skulle minska med mellan 5 – 10 %.

Många partimedlemmar kom som flyktingar

I följande intervjuer möter vi några partimedlemmar som är eller har varit aktiva i politiken. De får representera alla våra medlemmar med utländsk bakgrund de senaste 50 åren.

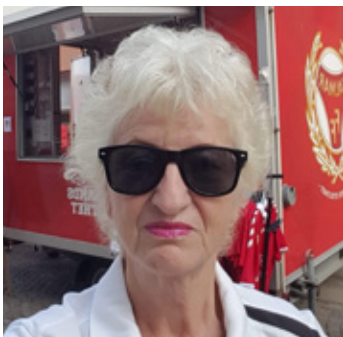
*Dzenita Abaza kom som flykting från
Bosnien-Hercegovina.
Källa: Partidistriktet*

Jag var inte politiskt aktiv innan jag kom till Sverige. Jag bodde först i Karlskrona några månader och när jag fick uppehållstillstånd flyttade jag till Kalmar. Jag visste inte mycket om Kalmar innan jag kom hit. För mig handlar politiken om att alla ska få förutsättningar att lyckas med det man vill göra. Solidaritet är för mig viktigt och det är socialdemokratin byggd på. Det har alltid känts rätt för mig att grundbultar i partiet är jämlikhet, solidaritet och alla människors lika värde. Jag fick ett mycket trevligt bemötande i partiet redan från början och hade en bra mentor. Dzenita har varit ledamot i olika nämnder i Kalmar kommun, ordförande i servicenämnden och nu kommunalråd och ordförande i Kalmarsunds gymnasieförbund. Hon brinner för utbildnings-, arbetsmarknads-, trygghets- och integrationsfrågor.

*Ilko Corcovic kom som flykting från
Bosnien-Hercegovina,
Foto: Partidistriktet*

När jag kom till Sverige tillbringade jag de första 14 månaderna i en flyktingförläggning på Lundegårds Camping i Borgholms kommun. Efter det valde familjen att stanna i Borgholm. Det kändes tryggt och bra. Det solidariska har funnits sedan barnsben hos mig. Jag har mina rötter i arbetarklassen och har alltid blivit bra bemött i partiet. Ilco har varit ledamot i kommunfullmäktige, socialnämnden och utbildningsnämnden i Borgholms kommun och ledamot i länets regionfullmäktige. Sedan 2014 är jag kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande i Borgholm. Jag är också ersättare i Sveriges Regioner och Kommuners beredning för Primärvård och Äldreomsorg. Alla kommunala frågor är viktiga för mig, allt från jobb och välfärd till samhällsutvecklingen i stort.

*Irén Johansson, flykting från Ungern.
Foto: Privat*

Jag kom först till Alvesta 1981. 1984 flyttade familjen till Växjö. 1998 flyttade jag till Kalmar för kärlekens skull. Jag blev inbjuden till ett möte med Lindsdals socialdemokratiska förening. Det var ett bra möte och jag blev mycket trevligt bemött. Irén har varit med i Skattenämnden och varit ersättare i Landstingsfullmäktige, ordförande i Butiksrådet för Berga Centrum och Norrliden KF-Göta. Numera är jag pensionär och en hängiven Kalmar FF-supporter som sköter kioskverksamheten för klubben. Jag är fortfarande engagerad i äldres rättigheter som medlem i PRO.

*Angelica Katsanidou vars föräldrar
kom som flyktingar från juntans
Grekland. Foto: Privat*

Jag är uppväxt i Sverige och engagerade mig tidigt i SSU. Partiet har alltid har satsat på mig. Angelica har varit ordförande i socialnämnden i Västerviks kommun och landstingsledamot. 2019 efterträdde jag Anders Henriksson som första kvinnliga ordförande i Regionstyrelsen. Demokrati och mänskliga rättigheter är viktiga frågor för mig. Vi tar dem för lätt och måste kämpa hela tiden för att upprätthålla dem.

Veikko Kärki kom tillsammans med sina föräldrar och syskon från Finland till Ankarsrum 1969. Privat fotografi

Jag jobbade på bruket i Ankarsrum och blev tidigt intresserad av det fackliga arbetet inom Metall, såväl i klubb som på avdelningsnivå. På klubbnivån satt jag i Verkstadsklubbens styrelse i 37 år, varav sex år som vice ordförande och 25 år som ordförande. I avdelningsstyrelsen satt jag i drygt 25 år. Under 1980-talet var jag ordförande i LO-facket i Västervik och satt även i styrelsen för LO-distriktet i Sydöstra Sverige. När invandrarna fick rösträtt i kommunal- och landstingsvalen 1976 blev jag vald till suppleant i Fullmäktige i Västervik och suppleant i Sociala Centralnämnden. Under åren har jag haft ett flertal politiska uppdrag i Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen, bland annat som vice ordförande i åtta år. Jag har varit ordförande och vice ordförande i Personalutskott och suttit i flera kommunala bolag som ledamot, ordförande eller vice ordförande. I Arbetarekommunen har jag varit styrelseledamot och kassör under många år.

*Nasim Malik, flykting från Pakistan.
Foto:*

På grund av förföljelse och angrepp för mitt engagemang i organisationer för mänskliga rättigheter och yttrandefrihet, tvingades jag lämna Pakistan. Jag blev placerad i en flyktingförläggning på Öland och skapade tidigt goda relationer med Socialdemokraterna i Kalmar där jag valde att bosätta mig. Det var inga problem alls att komma in i partiet. Mina politiska åsikter och mitt parti i Pakistan var också socialdemokratiskt inriktat och jag var i kontakt med socialdemokraterna i Tyskland och Sverige innan jag kom hit. Jag sitter som ledamot i Kalmar kommunfullmäktige och var vald som ersättare i riksdagen under två mandatperioder. Nasim är ledamot i Kalmar Arbetarekommuns styrelse och ansvarig för integrations- och invandrarfrågor i partidistriktet. Integrationsfrågorna är centrala för mig. Jag arbetar för International Human Rights Commission och brinner för mänskliga rättigheter och yttrandefrihet i världen.

Arbetartidningarna i Kalmar län

En partiägd tidning behövdes

Det redan under 1920-talet vanligast förekommande ärendet på dagordningen för det nybildade partidistriktets årskongresser gällde önskemålet att starta en egen partitidning i länet. Man var missnöjd med att området var delat. I södra länet hade man Sydöstra Sveriges Dagblad i Karlskrona, som för uppgiften att utöka spridningsområdet döpts om från Blekinge Folkblad men någon positiv reaktion fanns inte i Kalmar. I mellandelen av länet gjorde man i tidigt 1920-tal ett försök att ta över en kollapsad högertidning med Ruben Wagnsson som chefredaktör men det höll bara ett par år.

I norra länet var det Smålands Folkblad i Jönköping som skulle sköta bevakningen och det gjorde man med en egen lokalredaktion i Västervik med Adolf Malmborg i spetsen. Han kom 1928 att bli den förste chefredaktören när arbetarrörelsen i Kalmar län kunde starta tidningen Östra Småland. Man hade samlat ihop 40 000 kronor. Det räckte till en gammal flatpress som placerades på baksidan av Folkets hus i Kalmar, ett kvarter som Östra Småland skulle komma att vara troget i 50 år.

Östra Småland bildades som en lokal tryckeriförening men 1941 ombildades den till aktiebolag, där A-pressens Förlagsbolag tog majoriteten av aktierna. Detta ägande övertogs och stärktes 1970 då A-pressen AB övertog ägandet till nära 100 procent. Det upphörde 1995 då A-pressen AB gick i konkurs och 1996 kunde de lokala ägarna ta över. Cirkeln hade slutits efter 55 år.

Lantarbetarstrejken i Mörebygden

Tidningsutgivningen började lite försiktigt med utgivning två dagar i veckan med en stark inriktning på agitation och propaganda men det var hög journalistisk klass på artiklarna tack vare duktiga redaktörer. Avgörande för den nya tidningens framväxt blev den strejk som lantarbetarna i Möre gick ut i sommaren 1929 för att tvinga fram ett kollektivavtal. Den kulminerade i september när statarna vräktes från sina arbetarbostäder.

Östra Småland satte då sin första helsidesrubrik med orden ”Dådet har nu fullbordats!”

*Demonstration för föreningsrätt och mot vräkningar 1929 i Mörebygden.
Källa: Kalmar läns museum*

Tidningen tog kompromisslös ställning för lantarbetarnas sak och de strejk- och blockadbrytare som godsägarna enrullade brännmärktes med namn i tidningen. Framgången ledde till att Östra Småland kunde gå upp till tre-dagarsutgivning 1929 och till fyra-dagars 1931, då man som enda Kalmartidning kom ut på söndagarna.

Högertidningen Barometern ställde sig lika konsekvent på godsherrarnas sida och statskyrkopräster mobiliserades för att från predikstolarna förkunna att det är en synd och ogudaktigt att strejka. Strejken varade ända till 1933 då statarna fick sitt avtal. I denna inflammerade klasskamp blev tidningsvalet en politisk handling som talade om var man stod i konflikten mellan kapital och arbete. Det ledde till att Östra Smålands spridning ökade med några tusen exemplar. Barometerns försök att uppmana affärsmännen i Kalmar att bojkotta Östra Småland blev ett dundrande fiasko då annonserna i Östran inför julen blev så många att det knappt fanns plats för någon text.

Ett annat skäl till att en stor del av Kalmarborna ville slå vakt om en motvikt till Barometern var att tidningen var nazianstucken och beundrade de så kallade "krafttagen" av Hitler att krossa demokratin. Chefredaktören tillät de svenska nazisterna att annonsera i Barometern och till och med hakkors kom in på förstasidan. Till slut blev han avsatt av styrelsen men nazifläcken kunde Barometern inte tvätta bort på mycket lång tid.

Missnöje i mellersta länet med Östrans bevakning

Allt var inte frid och fröjd med partiets tidning. I mellersta delen av länet var varken politiker eller medborgare nöjda med den begränsade lokaltext som Östra Småland erbjöd och tidningen lockade bara ett par hundra läsare i Oskarshamn. När den liberala Oskarshamns-Nyheterna 1933 gick i likvidation köpte Oskarshamns starke man Arnold Pettersson tidningens teknikutrustning och ställde sig i spetsen för ett försök att starta om tidningen i arbetarrörelsens regi genom att bilda en tryckeriförening.

Ryktet om den nya tidningen nådde Kalmar och Waldemar Olsson som satt i Östrans styrelse förnekade alla planer. Därför blev bitterheten stor i Kalmar som förlorade 20 000 kr i intäkter från Oskarshamn och det ledde till att allt samarbete omöjliggjordes. Men Oskarshamns-Nyheternas tillkomst gjorde att de socialdemokratiska idéerna fick mycket större spridning. Östran sålde före Nyheternas tillkomst 721 exemplar i mellersta länet och ett år efter endast 502 exemplar. Samtidigt hade Nyheterna 2 530 exemplar i upplaga efter första året. Östra Småland hade då 4 398 exemplar totalt. Det betydde som nämnts tidigare att Östra Småland hade råd att gå upp till tre-dagarsutgivning och lite senare till fyra-dagarsutgivning. Samtidigt stärkte Nyheterna sin ställning och hade ökat till 4 100 exemplar 1937 och till 5 400 år 1941.

1930- och 40-talen var en optimistisk tid för tidningsvärlden och 1944 startades i Västervik en veckotidning som döptes till Västerviks-Demokraten, V-D. Här blev det problem direkt samtidigt som Nyheterna ställdes i en besvärlig situation när konkurrenten Oskarshamns-Tidningen gick upp till att ges ut varje vardag. Det hade Östra Småland orkat med 1942. Det hjälpte inte att Nyheterna och Västerviks-Demokraten började samarbeta. Allt ledde till allvarliga förluster som det år 1937 bildade A-prensens förlagsbolag fick gå in och lösa.

Koncentration till Kalmar

En sanering av tidningsutgivningen i Kalmar län stod högt på A-pressens åtgärdslista och 1948 var man klar med en lösning, Det handlade om en koncentration till Kalmar och vid ett stormigt möte i Hultsfred gjorde A-presschefen Anders Nilsson klart att alternativet var nedläggning. Beslutet accepterades under galgen och från och med 1950 skedde all tryckning i Kalmar. Där hade åren efter kriget varit lyckosamma för A-pressen och Östra Småland blev över 10 000 ex och passerade därmed den borgerliga Kalmar läns tidning.

Det blev en tungrodd process att driva det sammanslagna företaget. Det blev A-pressens största ekonomiska bekymmer på 1950-talet med årliga ekonomiska bidrag för att säkra utgivningen. Samtidigt drog man till sig nya läsare. Bäst gick det i Oskarshamn. Upplagan steg där till 6 400 exemplar och tidningen lästes i 40 procent av hushållen i staden.

En betydande insats gjorde A-presschefen Bertil Nilsson, uppväxt i arbetarrörelsen i Oskarshamn, som i en krissituation i slutet av 1950-talet gick in som verkställande direktör. Bertil Nilsson efterträddes 1961 av Sven Persson som satsade på att bygga upp en civilavdelning som blev en av A-pressens mest lönsamma. Det ledde till att tre nya tryckverk från Aftonbladets gamla press kunde köpas och redaktionella förstärkningar göras. Den moderniserade tekniken slog väl ut och Östrans upplaga steg till 22 000 ex innan tiderna blev kärvare.

Presstödet och ny teknik

1970 var ett tufft år för de så kallade andratidningarna och Östra Småland räknades in bland de A-presstidningar som riskerade att läggas ner. Då slog finansminister Gunnar Sträng till med ett särskilt presstödet till de svagaste andratidningarna – ett stöd som han hade sytt ihop med centerledaren Gunnar Hedlund. Här hade de två folkrörelsepartierna gemensamma intressen att ta till vara. Tidningsstödet räddade de utsatta tidningarna men det behövde förstärkas. Det nya presstödet blev ett avstamp för en ny tid när upplagan för Östran hade rasat till 17 000 exemplar 1978. Då började det hända saker. Sven Persson hade förmått LO-chefen Gunnar Nilsson, bördig från Emådalen, att bygga ett nytt tidningshus i Kalmar och fått Pressens lånefond att ställa upp med en modern tryckpress i offset och datorutrustning. Denna förnyelse kombinerades med en offensiv journalistik och en hårdare granskning av länets makthavare. Satsningen fick ett starkt gensvar bland länsborna och upplagan gick på några år upp till 26 000 exemplar med tiotusentals nya läsare.

Partiets roll i tidningsutgivningen

Partidistriktets insatser för att behålla ett självständigt språkrör i Kalmar län bidrog mycket starkt till att Östra Småland/Nyhetererna kunde bli en av de mest långlivade arbetartidningarna i landet. När A-presstidningarna uppvaktade koncernledningen i Stockholm under de ständigt pågående kriserna var principen att om partiet och LO skulle engagera sig, så var kravet att de lokala ägarna måste visa att de själva var beredda att medverka i det ekonomiska upprustningsarbetet och i Kalmar län ställde man upp. Man måste nog säga, att hade inte partidistriktet engagerat sig i en stark rekonstruktion på 70-talet hade nog Östra Småland/Nyhetererna gått samma väg som Kronobergaren och Västgöta-Demokraten och

lagts ner 1984. Det kan också sägas att den insats som gjordes på 60-talet med inköp av ny press och journalistisk förnyelse skedde på partidistriktets initiativ. Det var en extra uttaxering på 25 öre i månaden genom fackavdelningarna som var grundplåten men insatserna var inte bara pengar. Lokala politiker ställde upp som styrelseordföranden. Till en början gick det mycket bra för partidistriktets utsedda styrelse med ett ägarbolag och ett driftsbolag som i början på 2000-talet hade ett kapital på 25 miljoner. Den kanske viktigaste betydelsen för tidningen var att de som engagerade sig började tala väl om tidningen överallt och försvara den mot överdrivna förväntningar som fanns runt om i partiet. Framtiden såg tryggad ut men så inträffade finanskrisen 2008 med dramatiskt sjunkande annonsintäkter samtidigt som Internet tog över en stor del av tidningsläsarna. Detta tvåfrontsslag drabbade alla tidningar men hårdast de svaga socialdemokratiska andratidningarna i regionerna. De tvingades läggs ner eller köptes upp av sina konkurrenter för att, som i Östra Smålands fall, dö sotdöden i konkurrentens bolag 2019.

Chefredaktörer

Förre SSU-ordföranden Lars Engqvist efterträdde Sven Persson som lett tidningen i 30 år men Lars försvann snabbt till Arbetet i Malmö och Berndt Ahlqvist efterträdde. Berndt blev på kort tid en av landets mest uppmärksammade politiska kommentatorer och Tidningskrönikans favorit i radion. Han gav tidningen prestige i breda lager. Jan G Andersson efterträdde honom i ett kärvt läge när annonskrisen drabbade tidningarna. Västerviks-Demokraten tvingades lägga ner och några tusen läsare försvann. Det nya namnet blev Östran/Nyheterna.

Sedan slog finanskrisen till år 2008 och annonsmarknaden kollapsade samtidigt som internet blev en hård konkurrent om både läsare och annonsörer. Förlusterna blev de följande åren 6 miljoner per år och snart var pengarna slut och de lokala ägarna tvingades sälja tidningen till Gota som ägde Barometern. Ny chefredaktör blev Gunilla Persson. Peter Akinder blev politisk chefredaktör.

De förde en ojämn kamp med mindre resurser än Barometern och i november 2019 meddelade Gota att Östra Småland och Nyheterna skulle läggas ner omedelbart. Tidningen blev 91 år. Försök med att utge en ny nättidning, Hela Östra Småland, gjordes hösten 2020 men det gick trögt att få tillräckligt många prenumeranter så försöket avslutades under våren 2021.

*Jan G Andersson, chefredaktör och politisk redaktör för Östran/Nyheterna 1992 – 2009.
Foto: Per Carlsson, Ateljé Olson*

PARTIET I NÅGRA REGIONALA OCH INTERNATIONELLA FRÅGOR

Den högre utbildningen

Kalmar är idag en dynamisk universitetsstad. Spridningseffekter av universitetsverksamheten finns i Nybro med designcentret i Pukeberg och i Oskarshamn och Västervik med orternas högskolecentra. Utvecklingen av den högre utbildningen i länet påbörjades i och med att Högskolan i Kalmar etablerades i samband med högskolereformen 1977. Den initiala inriktningen med ämnesområdena naturvetenskap, miljö, turism och lärarutbildning utvecklades ytterligare under åren och år 1999 etablerades till exempel ett naturvetenskapligt vetenskapsområde. Totalt läste som mest cirka 9 500 studenter på Högskolan i Kalmar.

Ledande socialdemokratiska företrädare har i hög utsträckning varit aktiva i utvecklingen av Kalmar som högskole- och universitetsstad. I början 1980-talet var t.ex. lärarutbildningen i Kalmar hotad eftersom den inte uppfyllde de nationella kraven. En nedläggning skulle vara ett hårt slag för högskoleutbildningen. Alla politiska krafter i länet mobiliserades, vilket resulterade i att utbildningen blev kvar.

I samband med Kalmar kommuns försäljning av Kalmar Energi till företaget Graninge, slöts ett avtal om att avsätta 90 miljoner i en stiftelse, Graningestiftelsen, för att stärka Högskolan i Kalmar. Satsningarna bestod främst i inrättandet av Baltic Business School, BBS - en internationell handelshögskola med inriktning mot den nya ekonomin och Östersjöområdet och anställningar av ett antal professorer. Drivkraften bakom satsningarna var Kjell Henriksson som då var kommunstyrelsens ordförande i Kalmar. Insatserna har haft stor betydelse och varit avgörande för att Kalmar idag är en framgångsrik universitetsstad.

Högskolan i Kalmar ingick redan tidigt i en så kallad strategisk allians med Växjö Universitet och Blekinge Tekniska Högskola. Samarbetet som gällde både utbildning och forskning, var i många avseenden fröet till det som blev Linnéuniversitetet. Under ledning av Kalmars högskolerektor Agneta Bladh, tidigare statssekreterare (s) på utbildningsdepartementet, föreslogs Blekinge Tekniska Högskola, Växjö Universitet och Högskolan i Kalmar bilda ett triangeluniversitet. Av olika skäl valde Blekinge Tekniska Högskola att ställa sig utanför.

Linnéuniversitetet bildades den 1 januari 2010 genom sammanslagning av Växjö Universitet och Högskolan i Kalmar. Högskolerektor Agneta Bladh drev framgångsrikt frågan och var starkt bidragande till att fusionen kom till stånd. Idag finns ett nytt väl integrerat universitet lokaliserat centralt vid hamnen i Kalmar. Kommunen under ledning av Johan Persson och Linnéuniversitetet fortsätter ett nära samarbete och i augusti 2021 offentliggjordes en ny satsning på 300 miljoner kronor under 10 år för nya utbildningar och forskning inom juridikområdet. Kommunen bidrar till satsningen med 100 miljoner. Linnéuniversitetet har nu 2021 sex fakulteter i Växjö och Kalmar, 34 000 studenter, varav ca 15 000 helårsstudenter och 2 000 anställda. Det är nu det femte till sjunde största universitetet i Sverige, beroende på hur man räknar.

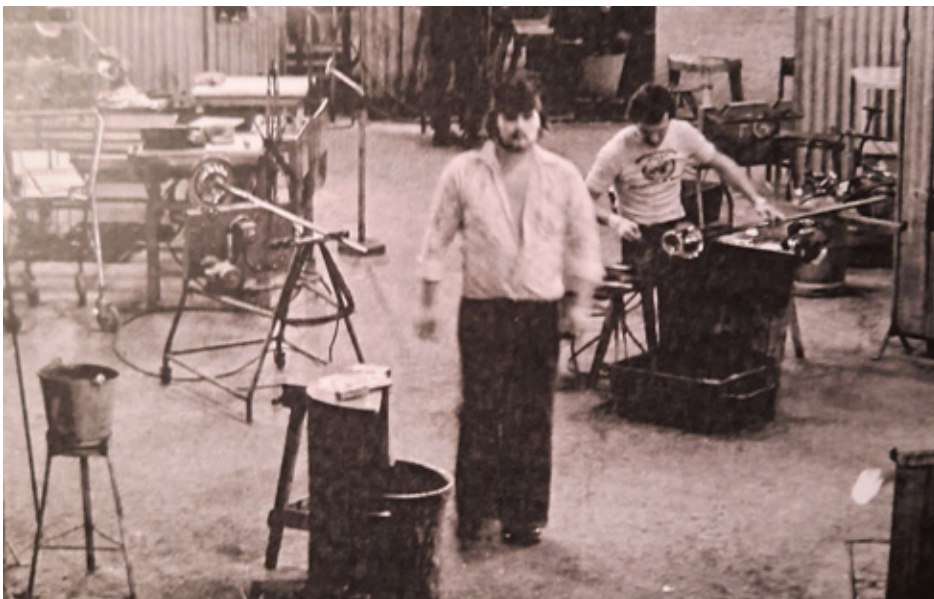
Linnéuniversitetets rektor Peter Aronsson och Kommunstyrelsens ordförande Johan Persson vid invigningen av universitetets nya lokaler i hamnområdet i Kalmar en regnig dag i augusti 2021. Foto: Privat

Glasriket

I ett historiskt tidsperspektiv sammanfaller Glasrikets och Socialdemokratins födelse. Med undantag av moderbruket Kosta inleddes etableringen av glasbruken i slutet av 1800-talet när den politiska och fackliga arbetarrörelsen föddes.

Från en socioekonomisk utgångspunkt dominerade arbetarklassens människor ur ett numerärt perspektiv. Detta blev den strukturella grunden för socialdemokratins starka politiska dominans i Glasriket. Partiets organisationer dominerade även civilsamhällets institutioner. SSU-klubbarna blev brukssamhällenas fritidsgårdar och de socialdemokratiska kvinnoklubbarna katalysatorn i arbetet för jämställdhet mellan könen. Arbetarekommunerna organiserade det partipolitiska arbete som var grunden för kommunpolitiska majoriteter.

Sambandet mellan politiken och kulturen var mycket starkt. Folkets Hus och Folkets Park skapades ofta i samverkan mellan arbetarrörelsen och bruksledningen. Den lokala kompetensen mobiliserades gränslöst. I Orrefors ritade Simon Gate Folkets Hus och Park. Föreningslivet och bruket ordnade finansieringen.

Hyttan i Orrefors när verksamheten var i full gång. Fotografi från Nybro kommuns arkiv

Även idrottsrörelsen byggdes upp enligt samma mönster. De tre starka kulturaktörerna i Glasrikets samhällen var föreningslivet, fotbollslagen och musikkåren. Bildningstörsten och den starka viljan att skapa en god och rättvis samhällsutveckling blev den gemensamma drivkraften.

Det geografiska området Glasriket är centrerat till kommunerna Nybro, Emaboda, Lessebo och Uppvidinge. Fram till mitten av 1970-talet var även Högsby kommun genom glasbruken i Björkshult och Ruda en del av glasriket. På 1930-talet fanns totalt 70 glasbruk i området. 1970 fanns det 30 kvar på vilka det jobbade 3000 personer. 1989 hade Orrefors 500 anställda och det året tog glasriket emot 600 000 besökare och var då en av de största turistdestinationerna i landet. Idag finns det endast två glasbruk kvar enligt den industriella och historiska definitionen, nämligen Kosta och Målerås. Därutöver finns ett flertal små hyttor som producerar konstglas.

Det var tre faktorer som skapade Glasrikets kulturella och kommersiella framgångar: kloka bruksledning, kreativa konstnärer och skickliga hantverkare med mästaregenskaper. Den unika skaparkraften och den stolthet som den förde med sig befrämjade även det samhällspolitiska entreprenörskapet.

Ur Glasrikets humankapital växte en mängd skickliga socialdemokratiska och fackliga förtroendemän och kvinnor fram – kommunpolitiker, riksdagsledamöter, fackföreningsledare och statsråd. Två blev innehavare av det Arne Geijer kallade ”det finaste uppdrag en arbetargrabb kan få”, nämligen LO-ordförandeskapet som innehades av Karl-Petter Thorwaldsson från Kosta och Gunnar Nilsson från Ruda. Thomas Eneroth, också han från Kosta, är sedan år 2017 infrastrukturminister. Karl-Petter är sedan slutet av november 2021 näringsminister i Magdalena Anderssons regering. Ett exempel på den korsbefruktande kreativiteten i glasriket är att både Karl-Petter och Thomas spelade i Kosta musikkår. Deras instrument var trumpet respektive trombon.

De sociala, ekonomiska och kulturella strukturerna i Glasrikets samhällen och dess särprägel bäddade för en mångfald i samhälle och näringsliv – en mångfald som gynnade förnyelse. Vissa delar av välfärdsstaten byggdes faktiskt på prov i de typiska brukssamhällena. Vid sidan av den traditionella kampen mellan arbete och kapital när det gäller värdefördelningen av det växande välståndet fanns tillit och visioner.

Man skapade nya arbetsformer och organisationsstrukturer. Tillsammans ordnade man förutsättningar för kvinnornas intåg i glasbrukens mansdominerade arbetsmiljöer. En föregångsman i denna process var fackordföranden i Orrefors, Börje Hermansson, sedermera kommunfullmäktiges ordförande i Nybro.

Kommunerna i glasriket och glasbruken skapade tillsammans den framgångsrika destinationen Glasriket, som blev ett av Sveriges allra största turistmål. Ledande personer i detta projekt var de socialdemokratiska kommunalråden i Nybro och Emmaboda: Bernt Svensson och Anita Jonsson. När glasblåsarmästaren och kommunstyrelseordföranden i Nybro, Markus Lundh blev organisationens ordförande konkretiserades samarbetet mellan Glasrikets kommuner och företag.

Invånarna i Glasriket hade en särskild kärlek till sina samhällen som ibland tog sig uttryck i form av en sund patriotism. Vem hade det bästa fotbollslaget? Vilket bruk gjorde det finaste glaset? Denna kärlek resulterade på 1970- och 80-talen i ett stort ABF-drivet studieprojekt, Glasrikesprojektet. I nästan alla samhällen tillkom genom studiecirklar enligt ”Gräv där du står”-metodiken en bok som beskrev människornas leverne i Glasriket.

På ett internt julkort i Orrefors med glaskonstnären Nils Landberg som upphovsman kunde man läsa: ”Att göra glas mina herrar är varken konst eller vetenskap. Det är ett helvete.” Trots den bildliga och symboliska svårigheten är det ställt utom varje rimligt tvivel att människorna i Glasriket i enlighet med svensk tradition av samverkan tillsammans skapade en konstindustriell industri som bidrog till att göra Sverige till en världsberömd designnation. Socialdemokratin var som politisk drivkraft en viktig inspiration i arbetet med denna samverkans- och kreativa utvecklingsprocess.

Regionaliseringsprocessen

Från den 1 juli 1997 till och med utgången av 2002 genomfördes en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Skåne, Kalmar län och Gotland. Från den 1 januari 1999 utökades försöken till ett fjärde län, Västra Götaland. Försöksverksamheten innebar i huvudsak att det statliga ansvaret för vissa politiska frågor överfördes till försökslänen.

För Kalmarregionen påbörjades processen med en ny regional samhällsordning redan hösten 1989, då kommunförbundets styrelse i Kalmar län uttalade att ”staten är inte längre vår enda problemlösare”. Bakgrunden till uttalandet var viljan att i större utsträckning påverka den egna regionala utvecklingen. Generella lösningar från ett riksperspektiv var, enligt kommunförbundets styrelse, ett allt för trubbigt instrument. Satsningarna borde istället bygga på länets unika förutsättningar. Beslut om länets utveckling borde fattas så nära verkligheten som möjligt. Det uttalades även en önskan om att få pröva och utveckla nya arbetsformer i det regionala utvecklingsarbetet.

Beslutet om försöksverksamhet med en ny regional samhällsordning fattades av riksdagen hösten 1996. I realiteten träffades överenskommelsen om att Kalmar län skulle vara ett av försökslänen redan på våren samma år vid ett möte på restaurang Cattelin i Gamla Stan i Stockholm mellan inrikesminister Jörgen Andersson och ledande företrädare för Kalmar län.

Starka centrala drivkrafter önskade avbryta försöksverksamheten hösten 2001. SydSam agerade då kraftfullt för en fortsättning och utökning av verksamheten. Vid ett telefonmöte mellan ledande s-politiker i sydlänen och dåvarande inrikesminister Lars-Erik Lövdén träffades en överenskommelse om att försöksverksamheten i Skåne och Västra Götaland skulle fortsätta och att Regionförbundets verksamhet i Kalmar län skulle permanentas.

Sydsvenskt samarbete

Samarbetsorganisationen Sydsam bildades i slutet av 1980-talet. Syftet med organisationen var att hävda Sydsveriges gemensamma intressen utifrån ett omvärldsperspektiv och som en region i Europa. Arbetet byggde initialt på befintliga resurser hos kommunförbund och landsting i södra Sverige. Senare, efter 1997, företrädde den lokala och den regionala nivån av regioner, regionförbund och kommunförbund i Sydsverige.

Roger Kaliff var Sydsams ordförande under drygt 15 år. Under denna period fanns organisationens sekretariat på Kommunförbundet/Regionförbundet i Kalmar. Organisationen agerade framför allt i gemensamt övergripande frågor, inte minst mot bakgrund av det ökade beroendet av EU och omvärlden. Redan i mars 1994, ett halvår innan Sverige blev medlem i EU, etablerade Sydsverige en egen representation i Bryssel - Sydsveriges Europakontor.

Sydsam spelade en viktig roll som förebild för hur ett större regionalt samarbete kunde utvecklas. Organisationen var pådrivande part för samarbetet i Östersjöregionen och då framför allt i södra delen.

Östersjösamarbete

Insikten om Östersjöregionens betydelse för länet växte sig allt starkare efter järnridåns fall 1989 - 91. Ett omfattande vänortssamarbete utvecklades som engagerade många av länets kommuner. Idag är det en självklarhet att Östersjön är ett hav som förenar länderna och regionerna längs kusterna, även om det konkreta vänortssamarbetet har minskat betydligt. Samarbetet har istället utvecklats med stöd av de EU-fonder som finns för transnationellt samarbete.

Ett viktigt initiativ för att utveckla Östersjösamarbetet togs av ledande socialdemokrater i sydostlänen när Euroregion Baltic bildades 1998.

Roger Kaliff tar emot en gåva från Polens dåvarande utrikesminister Bronisław Geremek. I bakgrunden står Witold Gintowt-Dziewałowski, Elblags dåvarande borgmästare. Fotografiet är taget på slottet Malbork vid bildandet av Euroregion Baltic. Fotograf från Euroregion Baltics arkiv

Euroregion Baltic är en politisk plattform för att utveckla det regionala samarbetet i sydöstra Östersjöområdet. Organisationen är idag projektledare, projektpartner, associerad partner eller plattform i över 20 internationella projekt.

VART GÅR SOCIALDEMOKRATIN?

Som ett komplement till vår historiska berättelse skriver här Stig-Björn Ljunggren, statsvetare och politisk chefredaktör på den socialdemokratiska tidningen Sydöstran i Blekinge, en betraktelse om möjliga framtider för partiet. Stig-Björn var i början av 1990-talet ledarskribent på Östra Småland.

Stig-Björn Ljunggren. Foto: privat

Om vi ska försöka gissa om framtiden gör vi klokt i att utgå från hur det är nu och sedan utgå från att allt kommer att fortsätta ungefär på samma sätt, fast lite annorlunda. Vad vet vi då? Låt oss ta några exempel:

Globalisering kontra nationalism

Vi vet att världen globaliseras men att pendeln just nu verkar svänga. Framtiden kommer därför antingen att fortsätta bli allt mer global där de nationella särdragen försvagas, centralmakten blir mindre betydelsefull och de regionala särdragen förstärks. Eller så får vi nationens återkomst där länder retirerar in i sina kulturella traditioner och huvudstaden åter sätts som kyrkan mitt i byn. För socialdemokratien är detta ingen stor utmaning. Rörelsen är både nationell och internationell. Med sina rötter i en exportberoende industri som kräver frihandel och goda förbindelser med omvärlden, kombinerat med de ideologiska rötterna i socialismens budskap om ”proletärer i alla länder förenas eder”, finns gott om utrymme för anpassning efter läget.

För en socialdemokratisk rörelse baserad i sydöstra delarna av Sverige är det kanske extra tydligt med en lång historia som gränsland mot Danmark, med ett öppet hav som gynnat handelskontakter med andra länder, samtidigt som Kalmarregionen också varit en del av det mer ”skogligena” Sverige. Regionen har också haft en traditionellt självständig ställning gentemot Stockholm.

Låt oss gissa att socialdemokratien därför står rätt väl rustad att möta en dynamisk utveckling såväl åt det globala som nationella hållet.

Arbetarklass och medelklass

Socialdemokratien har traditionellt byggt på den historiska arbetarklassen men har med tiden kommit att också väva in en bred medelklass i partiets politiska strävanden. Hela välfärdssystemet är konstruerat på ett sätt som ska omfatta alla samhällsgrupper, vilket också är förklaringen till en bred svensk enighet om att staten ska ta ett övergripande ansvar för människors välfärd på alla områden, från vaggan till graven. Det är inte om den strävan som den politiska oenigheten rått utan när det gäller hur detta bäst åstadkoms.

För sydöstra Sverige är det rätt tydligt att det gått utmärkt att kombinera positionen som såväl ett parti som företrädare den grupp personer som duschar efter jobbet, kroppsarbetarna, som den som duschar före att de går till arbetet. Här har socialdemokratien medverkat till att leverera det framtidsforskarna säger är en av grundförutsättningarna för en globaliserad kunskapsekonomi, nämligen högre utbildning. Till detta kommer också en annan framtidsnyckel för den som vill locka talanger och skapa goda förutsättningar för inflyttning, nämligen attraktivt boende och ett livaktigt kulturutbud. Framtidsförutsättningarna är med andra ord mycket goda så länge det politiska programmet förmår leverera en högkvalitativ utbildning på alla nivåer och inriktningar, inte minst yrkesutbildningar, ett bra och attraktivt boende samt möjligheterna till en riklig fritid när det gäller kultur, idrottsaktiviteter, naturupplevelser med mera. Om vi till det lägger behovet av en kraftig uppdatering av transport- och kommunikationssystemen torde framtiden för sydöstra Sverige vara god. Inget av detta kommer att skänkas av centralmakten utan kräver självständigt och aktivt agerande av de folkvalda regionalt och lokalt.

Parti och ideologi

Det finns anledning att ställa en allvarlig fråga: Vad menar vi egentligen med att säga ”socialdemokraterna”? Det vi nu diskuterar är det socialdemokratiska partiet. Vi kan också hävda att det finns en socialdemokratisk politik eller rent av ideologi.

Det senare är något som andra partier också kan prenumerera på. Menar vi med "socialdemokrati" sådant som folkhemmet, den svenska modellen, välfärdsstaten, den generella välfärdspolitiken, barnbidrag och a-kassa? Då kan vi också konstatera att det finns ett stort antal partier som säger sig stå för detta, fast var och en på sitt sätt. Exempelvis är vänsterpartiet "socialdemokrater med pengar", eller Sverigedemokraterna ett parti med anspråk på att vilja vara ett Per Albin-parti för 2000-talet. Moderaterna har kallat sig för "Det Nya Arbetarepartiet".

Det vi kan konstatera är att en hel del av det vi idag ser som "de socialdemokratiska idéerna" inte var något som föll ner från himmelen någon gång på 1800-talet och snappades upp av sådana som August Palm och Hjalmar Branting, utan också var sådant som fanns insjunket i svenska traditioner. Socialdemokratin som parti blev starkt därför att det förmådde anpassa sitt budskap om människors frigörelse till den verkligheten som vanligt folk levde i. En sådan socialdemokratisk hållning har varit en realism till rådande omständigheter. Socialdemokraten är i själen ett slags kommunalråd eller fackklubbsordförande som har en verklighet under naglarna som måste åtgärdas. Det gäller inte alltid att göra enbart det som är bäst, utan ibland välja det minst dåliga. Att denna pragmatism haft framgång beror i hög grad på att folket, tillika väljarna, har förstått att problem inte kan lösas i ett nafs. Det socialdemokrater har gjort är att beskriva verkligheten och sedan försöka visa hur denna kan förändras med den stilla lunk som reformism innebär.

Folk har uppskattat ett parti som försöker göra vardagens vedermödor mindre besvärliga. De har fortsatt rösta på socialdemokraterna därför att de uppfattat dem som trovärdiga och handlingskraftiga och så har skett även när folk varit förbannade på partiet. De har mumlat "jävla sossar" och sedan när de andra pratkvarnarna, gnällpellarna och fantasifostret ställt upp sig på startlinjen, har rösterna ändå tillfallit sossarna i hög utsträckning.

Men detta ger inga garantier för framtiden. Kanske kommer vi, om partigränserna fortsätter att suddas ut, att få ett antal mer eller mindre socialdemokratiska partier som konkurrerar om väljarna och det politiska inflytandet. Det kommer att ställa framtidens partiorganisation inför svåra avgöranden om vilka man ska samverka med och vilka som inte ska ingå i koalitionssträvanden. Inte minst kan detta också förstärkas om vi även i fortsättningen får se olika varierande politiska kompositioner ute i kommunerna, där den ena inte är den andra lik. Då måste vi fråga oss vad det är för minsta gemensamma nämnare vi kan se hos socialdemokratin. Det socialdemokratiska grundackordet, vilket är det egentligen? Finns det något som är specifikt socialdemokratiskt?

Till arbetarrörelsens styrka hör att det inte finns något entydigt svar på denna fråga. Stora politiska rörelser är nämligen mångfacetterade, ett slags miniuniversum av politiska idéer och inriktningar. Uppsättningen av olika lokala partiorganisationer, fackliga sammanslutningar och folk rörelser skapar en mångfald av åsikter och infallsvinklar. Och ur denna vildvuxna djungel av företeelser kan stora variationer åstadkommas.

För små partier och organisationer är denna mångfald förstås en styggelse. De vill ha enhetlighet. Raka led. Tydliga budskap som inte varierar över tid. Således hovrar också deras valresultat de senaste 100 åren någonstans mellan fem och 10 procent, medan ett stort parti som socialdemokratin funnits någonstans mellan 25 och 50 procent. Vi kan säga att priset för att vara stor och stark är att tvingas ha en variationsrik teori och praktik.

I grunden är förstås socialdemokratien en rörelse som strävat efter att frigöra människor från maktstrukturer och ge var och en chansen att utvecklas efter sina egna önsknings- och förutsättningar. Det är i så måtto en mycket individualistisk rörelse. Men samtidigt har socialdemokratien också drivit uppfattningen att denna frigörelse endast kan ske genom kollektiv politisk handling. I denna skärningspunkt mellan individualism och kollektivism finns socialdemokratiens grundackord men det kan variera mycket beroende på omständigheterna. Mycket tyder på att dessa just nu är på väg att förändras på ett sätt som gör de kommande decennierna mycket intressanta för den socialdemokratiska rörelsen.

PARTIORGANISATIONEN

En kort tillbakablick

Efter bildandet av Kalmar läns partidistrikt den 4 juni 1922 och vid den konstituerande konferensen i Oskarshamn, beslutades att Verkställande Utskottet skulle förläggas till Kalmar. Det fick till följd att den kommande partiexpeditionen också fick sitt säte här trots att det fanns de som ansåg att mittenlänet skulle vara mera tillgängligt. Vid den här tiden bestod partiorganisationen av kretsar och arbetarekommuner. Från bildandet 1922 till 1927 redovisades 33 arbetarekommuner och 2 297 medlemmar. Under perioden 1928 – 1932 hade antalet arbetarekommuner mer än fördubblats till 71 stycken och medlemsantalet uppgick till 4 128. Bara under 1932 hade 15 nya arbetarekommuner tillkommit. Arbetet hade också ökat i motsvarande grad och det gick inte längre att enbart på fritiden sköta distriktet. Därför anställde distriktskongressen 1929 en ombudsman på deltid. Det blev John W Johnsson, Nybro. 1941 anställdes en ombudsman på heltid, Olaus Leion från Jämtlands län. I minnesskriften inför partidistriktets 50-årsjubileum står att läsa: ”1941 är så tillvida en milstolpe i distriktets historia i det att man för första gången anställer en ombudsman på heltid.”

1970 och framåt

Partiorganisationen har i viss utsträckning präglats av kommunsammanslagningarna genom åren. Kommunreformen 1971 var en av de kommunreformer som skett i Sverige. Riksdagen tog beslutet 1962 och den livligt debatterade processen inleddes 1964 och var avslutad 1974.

Samtidigt, i början av 1970-talet, startade partiet ett utredningsarbete om den framtida partiorganisationen. Dåvarande partikretsar skulle övergå till arbetarekommuner och tidigare arbetarekommuner till socialdemokratiska föreningar och klubbar. I Kalmar läns partidistrikt fattades olika beslut i organisationsfrågan. Exempelvis beslutade Kalmar, Nybro och Torsås om ombildning från och med den 1 juli 1972, Borgholm och Mörbylånga från och med den 1 mars 1973 och Västerвик tog beslutet 1974. 1975 var dock den nya organisationen genomförd i samtliga länets 12 primärkommuner.

1970 var 11 partikretsar verksamma i partidistriktet och antalet arbetarekommuner var vid årets slut 101 stycken. Medlemsantalet var vid årets början 28 946 och vid rapporten för tredjekvartalet 27 864. En minskning med 1 082 medlem-

mar. Medlemstappet antog man berodde på den omläggning av medlemsavgiften som infördes vid årsskiftet, som innebar att medlemskap i partiet erhöles antingen i form av helbetalande eller genom befrielse om man uppnått 67 års ålder och varit med i partiet i minst 15 år.

Redovisningen nedan visar partiets medlemsutveckling de senaste 50 åren och är uppdelade i femårsperioder.

1972 – 1976	28 619 - 33 302	+ 4 683 medlemmar
1977 – 1981	35 443 – 38 531	+ 3 088 medlemmar
1982 – 1986	40 766 – 44 103	+ 3 337 medlemmar
1987 – 1991	34 294 – 10 278	- 24 016 medlemmar

På partikongressen 1987 togs beslut att avskaffa kollektivanslutningen av LO-fackliga medlemmar till det socialdemokratiska partiet och 1991 upphörde kollektivanslutningen helt. Det var en stor och viktig principiell fråga som med jämna mellanrum hade kommit upp på Arbetarrörelsens agenda. Inför varje valrörelse ifrågasattes och kritiserades kollektivanslutningen av såväl näringslivet som den politiska oppositionen, understödd av media. Partiet stod nu inför det största medlemstappet någonsin som det naturligtvis var svårt att ta igen, om det alls är möjligt. Medlemsrekryteringen fick därmed högsta prioritet i partidistriktets verksamhet.

1992 – 1996	9 507 – 8 905	- 602 medlemmar
1997 – 2001	7 626 – 6 425	- 1 201 medlemmar
2002 – 2006	6 318 – 5 022	- 1 296 medlemmar
2007 – 2011	4 199 – 4 020	- 179 medlemmar
2012 – 2016	3 814 – 3 257	- 557 medlemmar
2017 – 2021	3 078 –	

Medlemsantalet perioden 1992 – 1996 sträcker sig till december 1995 på grund av ej inlämnade rapporter.

Partiexpeditionen

Genom åren har partidistriktet bytt adress. I Folkets Hus på Smålandsgatan 6 i Kalmar hade partidistriktet expedition tillsammans med Kalmar arbetarekommun och en rad fackliga organisationer, Sydöstra Sveriges FCO-distrikt senare LO-distrikt, Kalmar FCO senare Kalmar LO-sektion samt SSU-distriktet och dess Kalmarets. 1991 renoverades fastigheten och Arbetarrörelsen flyttade in i tillfälliga lokaler på Scheelegatan 8 i Kalmar, 1993 gick flyttlassen till Kaggensgatan 42 i centrala Kalmar och direkt efter valet 1998 till Riskvarnen på Södra Långgatan 62 i Kalmar.

I början av 2000-talet inleddes en strukturomvandling inom den fackliga rörelsen då en rad avdelningar gick samman och storavdelningar bildades. Detta resulterade så småningom i att den ena efter den andra fackliga organisationen lämnade Riskvarnen. Till slut fanns endast Parti- och SSU-distrikten, Kalmar Arbetarekommun och Kalmar LO-sektion kvar. Den annars så livliga stämningen och de täta kontakterna glesnade allt mer ut och fick konsekvenser på den facklig/politiska samverkan. En tråkig utveckling för Arbetarrörelsen i Kalmar län.

2019 blev det känt att Kalmarposten stod i begrepp att sälja sin fastighet på Jenny Nyströms Gränd i Kalmar. Arbetarrörelsen undersökte då möjligheten att kunna förvärva fastigheten och så blev det. Det blev en lustfylld flytt in i det egna huset och den 17 oktober 2019 invigdes Arbetarrörelsens Hus i Kalmar län med tal av ordföranden Anders Henriksson, visning och trevlig samvaro. På bottenplanet sitter medarbetare i Kalmar läns partidistrikt och Kalmar Arbetarekommun och en trappa upp företrädare för SSU-distriktet och Kalmar LO-sektion.

ARBETAREKOMMUNERNA

Västerviks Arbetarekommun

Organisationstanken hos arbetarna i Västervik väcktes redan före 1890. Den 5 april 1890 bildades Västerviks Stenhuggeriarbetares fackförening, vilken var den första kända fackföreningen i staden. Man skulle verka för bland annat en understödskassa, kortare arbetstid, yrkesskolor, nykterhet med mera. Efter ett besök av August Palm år 1899 bildades Västerviks arbetarekommun. Det var stenhuggarna som gick i spetsen för bildandet. Arbetarekommunens första ordförande blev stenhuggaren Oskar Svensson. Fram till 1918 var det ytterligare tre stenarbetare som var ordförande. Västerviks Arbetarekommunen är troligtvis den äldsta i länet.

Tre år efter starten, 1902, hölls den första Första-majdemonstrationen i Västervik. Samma år var dansbanan i Folkets Park färdigbyggd, mycket tack vare alla socialdemokrater som engagerade sig och hjälpte till med bygget. Många Västerviksbor har säkert trevliga minnen från parken – den sista säsongen för parken var så sent som 1970. En anekdot är att Olle Adolphsons visa ”Karlsson – evig vår” ur visboken Folia, handlar just om Västerviks Folkets Park.

Efter storstrejken 1909 var Västerviks Arbetarekommun den största i länet, med 406 medlemmar. En av de stora frågorna vid seklets början var när Arbetarekommunen drev kravet på ett varmbadhus som till slut blev verklighet 1910. Det fanns en grupp i stadsfullmäktige som motsatte sig kravet – de tyckte inte att småfolket och arbetarna behövde bada.

I samband med hungerkravallerna 1917 uppstod en spricka bland socialisterna och en öppen brytning när kommunisterna bildades i Västervik. Året 1918 hade arbetarekommunen endast 20 medlemmar och det var då som Elof Persson blev ordförande, ett uppdrag som han hade i hela 38 år. Han dominerade det politiska livet vid den här tiden och hade en rad politiska uppdrag. Han var ordförande i stadsfullmäktige i 16 år, från 1939 till 1955. Han var även nämndeman och hedrades med titeln nämnddomare. Han avled 1971, 86 år gammal och han fick en gata uppkallad efter sig, Elofs Backe i Brevik där han själv bodde.

År 1904 bildades en arbetarekommun i Gamleby med ett 20-tal medlemmar och redan inom ett år hade den vuxit till att ha 109 medlemmar varav 14 kvinnor. Bland kända agitatorer som tidigt besökte Gamleby fanns Carl Lindhagen och Fabian Månsson.

Ankarsrums Arbetarekommun såg dagen ljus i juni 1908 och fick en kollektiv anslutning med Gjutarna och Metallarna redan från början, totalt 104 medlemmar. Verksamheten var livlig i början men 1922 tvingades man lägga ner. Verksamheten startade dock på nytt påföljande år. Under 1922 bildades också en arbetarekommun i Loftahammar. År 1927 fick Socialdemokraterna med den första kvinnan i Västerviks stadsfullmäktige, fröken Maria Eriksson.

Under efterkrigstiden på 1950- och 60-talen växte välståndet och samhällsutvecklingen i Sverige under den socialdemokratiska regeringen. Västerviks representant i Riksdagen var Erik W Johansson som var ledamot mellan åren 1963 och 1973. Erik var även ordförande för Arbetarekommunen under en kortare period på 60-talet.

Västerviks stad hade socialdemokratiskt styre från 1939 och flera decennier framåt. Man beslutade bland annat om att bygga Gertrudsgården för pensionärsboende och införde hemtjänst, skyddad verkstad med mera. 1957 anslog stadsfullmäktige pengar till att bygga Folkets Hus i kvarteret Bryggaren som invigdes i februari 1965. Hedersgäst var Olof Palme som då var konsultativt statsråd, men blev samma år kommunikationsminister. 1959 gick Socialdemokraterna till val på löften om skolmat till alla elever, fler pensionärshem, nytt daghem och nya lek- och idrottsplatser.

I slutet av 1960-talet och början av 70-talet genomfördes den stora kommunreformen i Sverige, vilket innebar att Västerviks kommun bildades med orter som Gamleby, Ankarsrum, Överum med flera. Det gjorde också att partiorganisationen ändrades och en arbetarekommun bildades för hela storkommunen som bestod av socialdemokratiska föreningar i Västervik och i de mindre orterna. Den första som blev kommunalråd i storkommunen under åren 1971 – 73 var Arne Andersson från Gamleby.

*Arne Andersson i Gamleby till höger
inviger gångbron mellan Näset och Melkers
holme på vandringsleden till Källvik.
Fotograf: Ingemar Pettersson*

Arnes styrka var att han hade förmågan att ena partiet vilket var viktigt under denna tid då stad och landsbygd skulle samarbeta i den nya kommunen. Arne var också ordförande för Arbetarekommunen mellan åren 1977 och 1984. Han satt i riksdagen på Kalmarbänken under fem mandatperioder åren 1973 – 1991. Gunnar Oskarsson från Ankarsrum var en annan stabil och kunnig politiker som var kommunstyrelsens ordförande från år 1979 och tio år framåt.

Under 1970-talet skedde en stor samhällsförändring som starkt påverkade Socialdemokraterna. Kommunens fem största tätorter efter Västervik – Ankarsrum, Edsbruk, Gamleby, Gunnebo och Överum, hade företag med många anställda som till stor del bar upp samhällena. Orterna ställdes då inför stora påfrestningar. Där fanns aktiva fackföreningar och S-föreningar med en tydlig facklig-politisk samverkan på lokal nivå. Detta förändrades när bruken lades ned, Samhällsstrukturen förändrades och orterna tappade invånare. Den facklig-politiska samverkan luckrades upp och så småningom togs kollektivanslutningen bort från Socialdemokraterna, vilket i hög grad påverkade medlemsantalet.

I början av 80-talet var Västerviks Arbetarekommun distriktets största till medlemsantal. Då ordnade fackföreningsrörelsen och arbetarekommunen gratis bussar för sina medlemmar till valupptakten på Kolmården i Östergötland för att lyssna till Olof Palme. Minst ett 10-tal bussar avgick från Västervik.

Valet 1982 innebar ett mycket bra valresultat för partiet, som fick egen majoritet i kommunen och tog ytterligare ett mandat till 38 ledamöter av totalt 75. Även landstinget i valkretsen tog ett mandat, från sex till sju. I riksdagen hade partiet fem ledamöter från länet. Vi kunde nu också glädja oss åt en socialdemokratisk regering ledd av Olof Palme.

1984 valdes Krister Örnfjäder till Arbetarekommunens ordförande och den posten hade han i nio år. Krister blev tidigt intresserad av politik och aktiv i SSU och senare med olika uppdrag i partiet och i Västerviks kommun. Åren 1989 – 1991 var Krister kommunstyrelsens ordförande. 1992 blev han ersättare i Riksdagen för att sedan bli ordinarie ledamot under hela 25 år, 1993 – 2018. De sista åren var han även Riksdagens ålderspresident. Hela 1980-talet präglades av en aktiv verksamhet

i partiet. Arbetarekommunen bedrev bland annat informationsinsatser på möten om förslaget till löntagarfonder och många utskott och grupper jobbade aktivt, bland annat miljöutskott, pensionärsutskott och en fredsgrupp. En omfattande studieverksamhet genomfördes. Arbetarekommunen började också sända närradio, där även LO-sektionen var med. Sändningarna gick under namnet "Radio A".

År 1986 påverkades naturligtvis också Västerviks arbetarekommun av att partiordföranden och statsministern Olof Palme mördades. 1988 blev ett tufft valår där partiet förlorade mandat i både kommun och landsting men lyckades ändå behålla majoriteten.

1989 var ett jubileumsår då arbetarekommunen uppmärksammade både socialdemokraternas 100 år och arbetarekommunens 90 år. Det firades den 15 april med bland annat underhållning av Ankarsrums Arbetareteater. Dessutom visades filmer och en utställning gjord av medlemmar inför jubileet.

Inledningen av 90-talet präglades av stora underskott i statens finanser med borgerlig politik på alla nivåer. Förslag kom för att försvaga fackföreningarna och arbetslösheten var på historiskt höga nivåer. Västerviks kommun gick från nära 0 till 12 % öppen arbetslöshet. Vi hade fått ett 2/3-dels samhälle där borgerliga politiker sa att "det går bra när 2/3 av befolkningen har en bra situation". I mitten av 90-talet genomfördes Psykiatrireformen där kommunerna fick ett ökat ansvar för personer med psykiatrisk sjukdom. Det berörde starkt Västervik eftersom många patienter funnits på Norra Sjukhuset, tidigare Sankta Gertruds Sjukhus, under många år. Där fanns många anställda som påverkades av omstruktureringen.

Efter valet 1994 och fram till 2002 styrdes Västervik av sitt första kvinnliga kommunalråd, Anita Bohman. Anita hade bred erfarenhet från både fackliga och politiska uppdrag. Hon var en rak och ärlig politiker som alltid var väl påläst. Anita hade ett nära samarbete med Gerd Dahl som bland annat ledde till nya vårdcentraler och införande av trygghetslarm för äldre. Tillsammans lyckades de locka både Olof Palme och Gunnar Sträng till sitt Överum. Anita var med och drev fram beslut om Campus Västervik och starten av ett högskolesamarbete med Vimmerby och Hultsfreds kommuner. För det fick hon en hedersbetygelse som "hedersstudent", utfärdad av Campus Västervik 2017. Hon har även tilldelats Tage Erlanders hedersmedalj.

Anita Bohman tackar distriktskongressen för Tage Erlander-medaljen

Partiet var på alla nivåer, inte minst i kommunen, starkt påverkat av de svekdiskussioner som fanns med anledning av de kraftiga besparingar som genomfördes för att kunna balansera den statliga budgeten. 1995 ställdes därför många Första maj-demonstrationer in som en protest mot politiken. Dock inte i Västervik där demonstrationen fick stor uppslutning.

Nu började partiet också tydligt märka det sjunkande medlemsantalet. Kollektivanslutningen upphörde och regeringen Persson fick sanera Sveriges ekonomi med beslut som många traditionella socialdemokratiska väljare blev förlorare på. Många av partiets förtroendevalda valde att avsluta sina uppdrag under valperioden. 1998 blev det sämsta valet i partiets historia i kommunen. Västervik och Socialdemokraterna backade hela 6 mandat i fullmäktige och förlorade därmed den egna majoriteten.

1999 firade Västerviks Arbetarekommun 100 år och hedersgästen då var statsminister Göran Persson.

Millenniumskiftet innebar inte någon stor förändring för partiets arbete. För att öka kunskapen om privata företag och offentlig verksamhet hade arbetarekommunen möten där man besökte olika verksamheter. Det var uppskattat bland medlemmarna. Vi jobbade också med rådslag inom områdena arbete, välfärd, miljö/klimat och internationella frågor. Byggnads bildade en ny s-förening som innebar 49 nya medlemmar.

2002 var valåret då hela arbetarrörelsen borde ha samlat sig för ett bra valresultat men tyvärr inte i Västervik. LO deltog inte i valrörelsen och inte heller i Första Maj-firandet. Lyckligtvis var de flesta enskilda fackförbunden aktiva och deltog på ett utmärkt sätt i valarbetet. Socialdemokraterna förlorade makten i Västerviks kommun och fick gå i opposition.

2003 års stora händelse var demonstrationen i Västervik mot en nedläggning av BB och andra verksamheter på Västerviks sjukhus. Här var många av partiets medlemmar och landstingspolitiker aktiva och till slut kom beskedet från den borgerliga majoriteten att man drog tillbaka förslaget.

År 2004 beslutade Electrolux att lägga ner verksamheten med över 500 anställda, trots god lönsamhet men med företagets bedömningar om bättre lönsamhet i låglöneländer som Ungern. Det drabbade flera företag i kommunen och antalet som förlorade sina jobb var betydligt fler än de som förlorades genom Electrolux nedläggning. Det var ett år som innebar stora påfrestningar för kommunen och även för socialdemokratin. Det krävde en politisk samling. Samma år tog Gunnar Jansson över som ordförande i Arbetarekommunen och hade det uppdraget till 2020, alltså i hela 16 år. Gunnar var fackligt aktiv i Metall och jobbade även på Electrolux när beskedet om nedläggning kom. Han hade en bred erfarenhet som var till stor nytta i partiet.

År 2012 fick partiet på nytt ta ett stort ansvar. Efter ett antal år med borgerligt styre var ekonomin i kommunen i fritt fall. Socialdemokraterna bildade då majoritet med Moderaterna under åren 2012 - 2014, med ett stort inslag av socialdemokratisk politik. I valrörelsen var partiföreträdarna oroliga för hur väljarna skulle "döma" samverkan med Moderaterna. Det visade sig att vi hade lyckats bra på alla nivåer i valet, medan Moderaterna "straffades" hårt av sina väljare. 2015 valdes Tomas Kronståhl till nytt kommunalråd. Han efterträdde sedan Krister Örnfjäder som riksdagsman 2018. Tomas är ordinarie ledamot i Utbildningsutskottet och bland annat suppleant i Miljö- och jordbruksutskottet.

*Krister Örnfjäder.
Foto från Riksdagsarkivet*

*Tomas Kronståhl.
Foto från Riksdagsarkivet*

Hela 2000-talet har präglats av stora utmaningar för kommunen och partiet. Vi har haft en rad möten med väljare och genomfört många dörrknackningar vid valrörelser, inte minst under 2018. Partiet har också fortsatt att ta stort ansvar för den kommunala politiken och idag leder Socialdemokraterna, med Dan Nilsson som kommunalråd en minoritetskoalition, vilket kräver mycket tricksande för att få igenom s-politiken.

Vimmerby Arbetarekommun

Vid Smålandsdistriktets kongress 1914 var Vimmerby arbetarekommun representerad, liksom under kongresserna 1916 - 1918. Sedan låg verksamheten nere fram till slutet av 1925 då Vimmerby arbetarekommun återbildades. I Storebro bildades en arbetarekommun 1916. Fram till slutet på 1960-talet fanns det flera arbetarekommuner i det som idag är Vimmerby kommun. Sedan kommunreformen 1974 omfattar Vimmerby arbetarekommun hela den nya kommunen.

Tidningsklipp från firandet av arbetarekommunens 50-årsjubileum. Ruben Wagnsson, senare bland annat riksdagsman och landshövding i Kalmar län, tog initiativ till att bilda Vimmerby Socialdemokratiska Arbetarekommun den 18 oktober 1925.

Redan 1922 fick en socialdemokrat från Vimmerby en viktig funktion i staden. Det var Lars W Lindén som blev kommunalborgmästare, en chefstjänsteman som valdes av stadsfullmäktige. Den 17 augusti 1924 föddes en gosse i Göteborg som skulle komma att betyda mycket för Vimmerbys socialdemokrater. Det var Stig Roland Alemyr¹. Han flyttade till Vimmerby och blev rektor på Vimmerby Folkhögskola. 1957 valdes han till Sveriges riksdag där han sedan satt fram till 1994². Under många år satt Stig Alemyr också som ordförande för kommunfullmäktige i Vimmerby. 1984 – 1991 var Stig ordförande i partidistriktets styrelse.

En fråga som väckte stor uppståndelse i Vimmerby kommun under slutet av 1970-talet var frågan om byggnation av en ishall. Folkopinionen var starkt för en byggnation medan många partier, däribland Socialdemokraterna, var delade i frågan. Kampanjen från ishallsförespråkare var långt ifrån rumsren och tonläget var hårt. Ledande partiföreträdare fick utstå en hel del påtryckningar. Flera ledande socialdemokrater, bland annat Inge Schultz och några till svängde i frågan och ishallen röstades igenom. Frågan delade partiet och det var fri röstning i kommunfullmäktige måndagen den 24 november 1980 då man trots allt beslutade bygga ishallen.

¹ Ett porträtt av Stig Alemyr och hans uppdrag finns på sid 14.

Stor glädje på Vimmerby arbetarekommuns valvaka i september 1994 när Socialdemokraterna vinner riksdagsvalet. Från vänster ses stående Vivianne Wallerstedt, Solveig Ericsson, Tage Gustavsson, Ellinor Dahlström, Pär-Ola Johansson, Mariette Åberg, Inge Schultz och Eva Berglund. Sittande från vänster ses Nils Linderoth, Rune Hultqvist, Kenneth Björklund, då ordförande för arbetarekommunen. Privat fotografi

1997 besökte statsminister Göran Persson kommunen. Han hade med sig en kappsäck full med pengar som han ville ge Astrid Lindgren i 90-årsgåva. Under ett mycket välbesökt möte på Vimmerby torg meddelade Göran Persson från stads-hotellens trappa att regeringen skänkte 7,5 miljoner kronor till Stiftelsen för bevarandet av Astrid Lindgrens gärning. Summan motsvarade ett nobelpris och det var nog många som kände att regeringen gav Astrid Lindgren det pris som Svenska Akademien aldrig gav henne.

I slutet av augusti 2001 beslutade det s-styrda landstinget i Kalmar län att lägga ned nattakuten vid Vimmerby sjukhus. Beslutet möttes av en folkstorm som underblåstes av Vimmerby Tidnings chefredaktör Bengt Ingemarsson. 1 500 personer deltog i en manifestation. SSU i Kalmar län anmälde Vimmerby Tidning till Pressombudsmannen eftersom SSU bedömde att tidningen nyttjat sin dominerade ställning till att bedriva en politisk kampanj. Kristdemokraten Anders Andersson skrev en motion till landstingsfullmäktige där han krävde att nattakuten skulle återöppnas. När Anderssons motion kom upp för beslut i landstingsfullmäktige så hade de borgerliga tagit makten i Kalmar läns landsting. Dåvarande vice ordförande i landstingsfullmäktige var Gert Wollinger (s), Västervik. Han gav snabbt ordet till den nyvalda ledamoten från Vimmerby, Peter Högberg, som fick debutera i landstingstalarstolen genom att yrka bifall till Anders Anderssons motion om att öppna nattakuten i Vimmerby. Anders Andersson uppskattade inte tilltaget eftersom han själv och de övriga borgerliga politikerna i landstingsledningen fick rösta nej till återöppnandet i den begärda voteringen. Det sägs att dåvarande landstingsrådet i opposition, Ulf Nilsson (s) från Oskarshamn, fick trä en strumpa över mikrofonen för att skona den från Anders Anderssons ilska.

Den 12 mars 2006 gick nynazister till attack mot den samlade Arbetarrörelsens Hus på Sevedegatan i Vimmerby. Där inne hade några från partiet Socialisterna lånat lokal för att hålla studiecirkel. Nynazisterna stormade in och gav sig på cirkeldeltagarna. De använde fanor som fanns på platsen och hade egna tillhyggen med sig. Dåvarande ordföranden för Metall Avd 134 i Västervik, Kenneth Björklund, minns att lokalen såg ut som ett slagfält när han anlände en stund efter att nynazisterna lämnat platsen. Som tur var kom ingen till allvarlig skada. Nynazisternas närvaro och aktivitet i Vimmerby mynnade ut i en av de största opolitiska manifestationer som staden haft. Runt 1000 Vimmerbybor vandrade genom staden för att uttrycka missnöje med nazistiska härjningar.

Vid valet 2014 gick Socialdemokraterna i Vimmerby starkt framåt och fick för första gången på 43 år styra Vimmerby kommun. Socialdemokraterna bildade majoritet med Moderaterna och påbörjade ett slitsamt arbete med att sanera en hårt eftersatt ekonomi i kommunen. Kommunalaren Helen Nilsson blev Socialdemokraternas kommunalråd tillsammans med Moderaternas Micael Glennfalk som kommuniststyrelsens ordförande.

*Helen Nilsson, kommunalråd 2014 – 2018.
Foto: Partidistriktet*

Besluten var många och ett av de tuffare förslagen handlade om att lägga ner flera skolor ute i kransorterna. Förslaget föll inte i god jord och en namninsamling startades. Den fick ihop så många namn som krävdes och kommunfullmäktige fattade beslut att hålla en folkomröstning i skolfrågan. En stor majoritet röstade för att bevara småskolorna.

Samarbetet mellan Socialdemokraterna och Moderaterna fungerade förhållandevis väl. Partierna enades om att inte driva frågor där det fanns starka ideologiska motsättningar, något som exempelvis resulterade i att Socialdemokraterna kunde förhindra att ett av två nybyggda äldreboenden privatiserades. Många bra beslut kom till under samarbetet. Ett helt nytt industriområde skapades eftersom det skedde många nyetableringar och expansioner på de tomter som fanns. Bredbandsutbyggnaden tog fart och bostadsbyggandet prioriterades. Trots många positiva beslut, överskuggade skolfrågan det kommande valet och Socialdemokraterna förlorade makten i valet 2018.

Hultsfreds Arbetarekommun

I början av 1900-talet var det område som idag ingår i Hultsfreds kommun med några undantag en utpräglad jordbruksbygd. Många stora jordbruk fanns i socknarna. Lantarbetarnas villkor var hårda och de organiserade sig fackligt tillsammans med skogsarbetare och bildade en arbetarekommun under 1900-talets första årtionde.

1903 kan man i Smålands Folkblad läsa att ”den 14 maj bildades Virserums arbetarekommun av F E Elmgren och beslutades att från och med innevarande kvartal ansluta sig till det socialdemokratiska partiet”. Denne Frans Elov Elmgren var under 30 år en av partiets bästa och mest hängivna agitatorer. Han var skräddare liksom sin föregångsman August Palm.

Arbetsmarknaden i Virserum 1903 präglades av stor oro. Träarbetarnas fackförening som hade bildats redan 1899, stred 1903 för ett avtal med den störste arbetsgivaren möbelfabrikanten Oskar Edv. Ekelunds AB i Virserum. Detta ledde till lockout och strejk som inte upphörde förrän 1908.

Den nybildade arbetarekommunen anordnade i augusti 1903 två offentliga möten med föredrag av fru Kata Dalström. Den andra mötesdagen, som var en söndag, samlade drygt 300 deltagare däribland lantbor och flera av Svenska Arbetsförbundets medlemmar. Kata Dalström agiterade för att arbetarna skulle gå samman och att inkallade strejkbrytare svek arbetarna och sig själva.

Virserums tätort blev 1918 municipalsamhälle, vilket innebar ökade krav på stadsplanering, renhållning och brandförsvar och när municipalfullmäktige och municipalnämnd inrättades några år senare ställdes ytterligare krav på de förtroendevalda.

Efter en skrivelse till Kunglig Majestät år 1918 från en grupp på sex personer från Hultsfred om att få bilda en egen kommun, fick Hultsfred 1927 efter många utredningar bilda egen kommun och församling. Bland de sex som anhöll hos kungen om att få bilda en egen kommun fanns Hultsfreds socialdemokratiska riksdagsman under åren 1925 till 1949, Axel Verner. Han var också verksam inom kommun- och landstingspolitiken.

På samma sätt som järnvägen hade avgörande betydelse för träindustrins framväxt när den byggdes på 1870-talet, blev järnvägens tre linjer som korsades i Hultsfred avgörande för ortens utveckling med industrier och servicenäringar några decennier senare. Anställda vid järnvägen innebar för Hultsfred, liksom för många andra kommuner, en vitalisering av såväl det politiska som det fackliga, kulturella och samhällseliga engagemanget och i Hultsfreds första fullmäktigeförsamling var sju av de 20 ledamöterna anställda vid järnvägen. Samhällsstrukturen förändrades då industrier och verkstäder växte fram i de olika kommunerna och arbetarekommuner fanns nu i såväl Rosenfors, Målilla, Mörlunda, Tveta, Triabo, Virserum, Järnforsen, Vena, Hultsfred och Lönneberga.

Affärs- och serviceverksamhet utvecklades i centralorterna i kommunerna. Under 1950 och -60-talen uppfördes lokaler till den nya enhetsskolan och ålderdomshem byggdes i såväl Hultsfred som Målilla, Mörlunda och Virserum. Sammanslagningar av arbetarekommuner blev senare effekten av att medlemsantalet minskade, och Tveta gick 1954 ihop med Rosenfors som senare gick ihop med Mörlunda. Triabo gick över till Virserum.

Den förestående storkommunbildningen förde med sig en samordning av det

politiska arbetet och i september 1967 var representanter för de olika arbetarekommunerna på en konferens där riksdagsman Bertil Pettersson informerade om den nya kretsens organisatoriska uppläggning. Beslut togs där enhälligt att kretsen skulle kallas Hultsfred-Virserumskretsen av SAP.

I slutet av 1960- och början av 70-talet genomgick det svenska samhället stora förändringar. Många små kommuner slogs samman i en strävan att skatteunderlaget i en kommun skulle svara mot de krav som den kommunala verksamheten innebar. Skulle den sedan tidigare etablerade köpingen Virserum eller den efter järnvägens etablering snabbt växande industriorten Hultsfred bli det mest lämpliga alternativet som centralort? När sedan regeringen förde fram Hultsfred som centralort mötte det hårt motstånd från Virserum som ville kvarstå som egen kommun. Det fick man dock inte gehör för.

Det var inte bara i Virserum som beskedet om sammanslagning till storkommun rörde upp heta känslor. I Mörlunda ansåg en del att Oskarshamn var det bästa alternativet. Striden kom där att bli en kamp mellan socialdemokrater och borgerliga politiker. De borgerliga drev sitt krav om en sammanslagning med Oskarshamn, medan socialdemokraterna stod kvar vid beslutet de tagit i kommunfullmäktige 1963 om ett samgående med Hultsfred. Det starkaste motståndet mot Hultsfred i Mörlunda kommun fanns i Bockara. Där hävdade man att avståndet var så mycket längre till Hultsfred än till Oskarshamn. För att få en lösning på konflikten togs ett beslut om en lokal folkomröstning i Mörlunda. Folkomröstningen genomfördes i augusti 1967. Oskarshamnsalternativet fick en övertygande majoritet, kanske beroende på att endast 50 % av de röstberättigade röstade. Folkomröstningen medförde inte några förändringar från regeringens förslag på gränsdragning för den nya storkommunen och sammanslagningen skulle vara genomförd 1971.

I den nybildade storkommunen blev det vid valet 1968 borgerlig majoritet med ett mandats övervikt. Då borgarna inte kunde enas om vem som skulle bli kommunalråd valdes det socialdemokratiska kommunalrådet sedan många år i Hultsfred, Tor Johansson², till kommunstyrelsens ordförande. Han är en legend i kommunen och skapade bland annat AB Hultsfreds Bostäder, omdanade den centrala delen av tätorten, låg bakom att kommunen vann striden med Vimmerby om det första gymnasiet i denna del av länet och var drivkraften bakom att kommunen fick en flygplats. Han har ett torg – Tors Plan – i centrum uppkallat efter sig³.

Kommunsammanslagningarna förde också med sig förändrade villkor för de politiska organisationerna. Det krävdes nu mycket mer av samordning. Samtidigt behövde organisationen inrikta sig på att bygga upp den lilla yttersta basorganisationen med arbetsplatsombud och partigrupper i det som nu blev S-föreningar.

1972 fick arbetarekommunen i Hultsfred förtroendet att stå värd för det Socialdemokratiska Partidistriktets 50-års-jubileum. Cirka 1 000 personer från hela länet samlades i ett demonstrationståg genom centrala Hultsfred till ett efterföljande möte i Sporthallen. Gunnar Sträng högtidstalade, Monica Nielsen underhöll med sång och Silverdalens Musikkår spelade de gamla kända arbetarsångerna.

² Ett porträtt av Tor Johansson och hans insatser i länet och partidistriktet finns på sid 21.

Den nybildade SAP-kretsen enades 1973, efter det att även Virserum, Mörunda och Vena anslutits till storkommunen, att i kommunvalet gå fram med en gemensam lista på ett program för samverkan och solidaritet. I valet förlorade socialdemokraterna med ett mandat. Det innebar att den politiska ledningen i kommunhuset i Hultsfred för första gången på decennier inte innehades av en socialdemokrat.

En ihållande lågkonjunktur medförde stor arbetslöshet och mycket av det politiska arbetet handlade om sysselsättningen. Flera industrier hade lagts ner, andra hade gjort kraftiga neddragningar av antalet anställda. Kulmen nåddes när Södra Skogsägarna överlät Hultsfreds Hus till kommunen efter en halvering av antalet sysselsatta.

Medlemsantalet i den nybildade sammanslagna arbetarekommunen sjönk och när Träindustriarbetareförbundet år 1978 beslöt att upphäva kollektivanslutningen minskade antalet medlemmar kraftigt.

Kommunen hade vid årsskiftet 1980 – 81 cirka 500 öppet arbetslösa. Socialdemokraterna agerade såväl kommunalt i samband med budgetarbetet som med skrivelser till ansvariga statsråd med krav om insatser. I den rådande samhällsutvecklingen med fortsatt höga arbetslöshetssiffror var många av arbetarekommunens medlemmar engagerade i studier där framförallt sysselsättningen och partiets ekonomiska program ”Framtid för Sverige” var aktuella.

Två år i rad var Hultsfred den arbetarekommun i distriktet som hade flest medlemmar i politiska studiecirklar. Förutom studier hölls informationer på medlemsmöten om bland annat löntagarfonder och yttrandefrihetsutredningen. Arbetsgrupper för miljö- och fredsfrågor bildades. I början av 1980-talet var arbetarekommunen medarrangör för en fredsfestival i Folkets Park vid sjön Hulingen.

Bild från fredsfestivalen i Hultsfred i början av 1980-talet. Källa: Hultsfreds Hembygdsförenings arkiv

Festivaler kom sedan att bli ett signum för Hultsfred sedan en grupp driftiga ungdomar i föreningen Rockparty arrangerade en rockfestival varje sommar – Hultsfredsfestivalen. Lokala och svenska band i kombination med internationellt kända artister, som flögs in direkt till flygplatsen i Hultsfred, lockade många, främst ungdomar. Många föreningar ställde upp som funktionärer, vilket gjorde att föreningskassorna fick goda inkomster till sina respektive verksamheter. Festivalerna gav samtidigt tillfälle för olika organisationer att visa upp sig och i besöksmassorna rörde sig både partiledare och ministrar.

Våren 1986 präglades verksamheten i Hultsfreds arbetarekommun av mordet på Olof Palme. En stämningsfull och välbesökt minneshögtid med tal och diktläsning och fackeltåg genom Hultsfred hölls den 3 mars. Vid begravningen i Stockholm deltog arbetarekommunens ordförande Georg Karlsson med arbetarekommunens fana i fanborgen och Louise Hasting från Unga Örnar i Hultsfred var med och sjöng i den stora barnkören vid begravningen.

Regelbundna medlemsmöten hölls i såväl S-föreningarna som i kvinnoklubben. SSU-klubbar bildades och lades ner allt eftersom medlemmarna flyttade från orten eller också gick SSU-arna med i arbetarekommunen. Julfester och gökottor varje år var tradition. Höjdpunkten för det interna arbetet i organisationen under året var dock Första majfirandet. Då kunde det hända att deltagarna kom till Hultsfred med inhyrt smalspårståg. Långa demonstrationståg med musikkår i täten och riksdagsmän eller fackliga ledare som huvudtalare och familjeaktiviteter under dagen växlade mellan orterna Virserum, Målilla och Hultsfred – allt i samarbete med LO.

Informationskommittén i arbetarekommunen delade med jämna mellanrum under ett antal år ut ett informationsblad kallat S-Nytt till samtliga medlemmar.

Även om uppslutningen kring studieverksamheten var god blev det allt svårare att kanalisera det politiska intresset som fötts för att finna kvinnor och män till att arbeta för partiet i den egna organisationen. Vid nomineringsmötena inför ett val däremot, var intresset stort. Bevakningen för en rättvis placering på valsedeln och att fördelningen av de kommunala uppdragen fördelades över kommunens samtliga tätorter var viktig.

I början av 90-talet kunde man glädjas åt en ökning av invånarantalet i kommunen. Medlemsantalet i arbetarekommunen ökade också efter en period av katastrofal minskning med anledning av att fackens anslutningsform hade ändrats men även som en följd av den utflyttning som nedläggningen av företag medförde.

Det genomfördes många medlemsmöten i samband med att huvudmannskapet för sjukhemmen skulle övergå från landstinget till kommunen och innan det blev klart att kommunen köpte de båda sjukhemmen. De hade under flera decennier varit en stor arbetsplats för kvinnor och frågan engagerade många i partiet. Några år senare kom psykiatrireformen vilken också innebar en förändring för de anställda, företrädesvis kvinnor. Oron var stor inte bara hos de anställda utan allmänt i samhället. Trycket på politikerna var stort och medlemsmötena var välbesökta.

Kommunens ekonomi var kärv, inte minst som en följd av att statens ekonomi var körd i botten av den borgerliga regeringen 1991 – 1994. Stora nedskärningar fick göras i de kommunala verksamheterna. Eftersom vården och omsorgen var omfattande personalmässigt drabbades de extra hårt av nedskärningarna.

Det var i en tuff tid när socialdemokraterna efter 24 års borgerlig majoritet i kommunen vann valet 1994. Sven Gustavsson blev då kommunstyrelsens ordförande efter att han verkat i opposition under många år. Hans tid blev tyvärr inte så långvarig då han efter ett och ett halvt år hastigt gick bort. Han efterträddes av Bo Bergman som sedan var kommunalråd i 12 år fram till 2008.

Bo Bergman. Foto: Kombispiel

Det var svåra ekonomiska tider under 1990-talet med många företagsnedläggningar. I Hultsfred tappades 2000 arbetstillfällena inom industrin. Befolkningen minskade med över 2 500 invånare fram till 2008. Under några månader i slutet av 1996 lades varsel vid batterifabriken Varta i Hultsfred och vid MoDo pappersbruk i Silverdalen med 200 uppsägningar vardera. Både Varta/Hawker och Pappersbruket lades ner 1999 respektive 2001 och totalt försvann över 400 arbetstillfällena. Den kommunala verksamheten drabbades hårt när miljonbesparingar blev nödvändiga. Det var en slitsam tid för de ansvariga politikerna. Trots det tuffa läget lyckades Socialdemokraterna bra under Bergmans tid genom att aktivt satsa på att utveckla näringslivet, gymnasiet och högskoleutbildningen i det nya Rockcity som byggdes 2001 där musikmanagement och -teknik utvecklades och skapade drygt 1000 nya arbetstillfällena på 2000-talet. IKEA:s satsning på att bygga Europas modernaste spånskivefabrik och sedan komplettera med skåptillverkning var också en stor framgång. Trots det svåra läget lyckades den s-ledda kommunen skapa ett ekonomiskt överskott från 1999 och framåt och lånade inte en krona under perioden 1996 – 2010. Samtidigt lyckades man arbeta ner låneskulden till 100 miljoner kronor.

Socialdemokraterna var under åren 1994 till 2010 en homogen grupp med representanter från alla kommundelar, och man hade ett bra samarbete med Vänsterpartiet och med oppositionsråden från Centern. Partiets valresultat låg 1998 på 40 %, 2002 på 43,8 % och 2006 på 40,5 %.

2008 efterträddes Bo Bergman av Kira Berg, som blev den första kvinnan på kommunalrådsposten i Hultsfred. Hennes tid som kommunstyrelseordförande och kommunalråd avslutades dock efter valet 2010. Socialdemokraterna förlorade det valet efter en desinformationskampanj angående en förändring inom skolans värld.

Villkoren i politiken har under 2000-talet förändrats markant. Nya partier har tillkommit i kommunalvalen. Efter de två senaste valen har sex-sju partier tagit plats i fullmäktigeförsamlingen.

Högsby Arbetarekommun (tidigare Emådalen's Arbetarekommun)

Enligt skriften till partidistriktets 50-årsjubileum är det äldsta protokollet från Högsby arbetarekommun daterat april 1915. Bland dem som bröt mark för arbetarrörelsen i bygden omnämns Herman Sager, Eugen Larsson, Oskar Kjellgren, Frövi, och Arvid Engström, Berga. Från början av 1930-talet och nästan fem decennier framåt var Ingemar Fahlgren, Björkshult, den mest framträdande och mycket respekterade socialdemokratiska kommunalpolitikern. Han läste alla riksdagsprotokoll som han samlade på hög i sin bostad. Han var engagerad i kommunalpolitiken i 37 år från tiden före 1969 då Fagerhult utgjorde egen kommun och tiden därefter i den nybildade storkommunen, Högsby kommun. Han var fullmäktigeordförande under borgerlig majoritet i Högsby under många år fram till hösten 1979.

Fagerhult Kommunalfullmäktige 1967 – 1968

Sittande från vänster:

Carl R. Johansson, Ulf Ekblad, Sten Carlsson, Lennart Rosvall, Folke Gullberg, Sune Karlsson, Erik Gustafsson, Arne Nilsson, Ester Gustafsson, Paul Gandskog, Lennart Engvåg, Sten Pettersson, Nils Åkesson, Johan Nilsson, Thord Karlsson, Mattias Claesson och Karl-Henrik Fransson.

Sittande från vänster:

Thor Löfqvist, Göte Lindgren, Thor Dovskog, Gustaf Carlsson, Ingemar Fahlgren, Bengt Rydén, Martin Brandstedt och Hilmer Svenik.

På fotografiet här ser vi Fagerhults kommunalfullmäktige som upphörde 1968-12-31 då den nya Högsby kommun bildades. Den sista fullmäktigeförsamlingen bestod av 24 ledamöter, varav 8 var socialdemokrater bland dem Ingemar Fahlgren och Martin Brandstedt, den senare mästare i hyttan på Björkshults glasbruk och ledamot i Högsby fullmäktige i 20 år. Thor Johansson, senare Dovskog, var också mästare i hyttan och ledamot i Högsby kommunfullmäktige och kommunstyrelse samt ordförande i socialnämnden i många år. Ulf Ekblad är fortfarande 2021 vid 81 års ålder med som förtroendevald i kooperativet "Emådalens Trygga Hem" som arbetar med äldreboenden i kommunen. Med på bilden finns också Sune "Sune Smed" Karlsson, far till Torsten Karlsson som under många år var kommunalråd (s) i Oskarshamns kommun. Privat källa

Arbetskommunens möten var mycket välbesökta i slutet av 1970-talet och under 80-talet. När det var nomineringsmöten till kommunfullmäktige, och senare till nämnder och styrelser, var Fröviskolans matsal fullsatt och många fick nöja sig med ståplats. Det kunde bli voteringar ner till suppleantplatserna! Nomineringsmötet efter varje kommunalval föregicks av möten i varje S-förening. SSU och LO hade också möjligheter att göra egna nomineringar. Det var tuffa förhandlingar och många kände sig manade att nomineras. Varje nominering var ett hedersuppdrag. Med stolthet accepterade de nominerade sina uppdrag.

Partimötena var trevliga och positiva trots tuffa kamper om de åtråvärda uppdragen. Många studiecirkel genomfördes där partiets värderingar och de socialdemokratiska rötterna diskuterades och hur medlemmarna ville att partiet skulle utvecklas. Det var spännande möten med mycket diskussioner. Många roliga aktiviteter har genomförts under åren såsom hyttsill i glasbruksmiljö tillsammans med andra kommuners S-föreningar.

Högsby hade haft borgerlig majoritet i 119 år, sedan den stora kommunreformen trädde i kraft 1863. En grupp yngre partimedlemmar lade ner extra krut på att mobilisera inför valet 1982. De levererade små blänkare som publicerades i de lokala tidningarna varje dag veckorna före valet. Blänkare som till exempel: "Efter 119 år med borgerligt styre är det dags för växling vid makten!" och "En liten kommun behöver en stark ledning". Det gjordes en valtidning och samma dag som valet var fick hushållen ett nyhetsblad i sina brevlådor. Allt detta hade säkert betydelse men det viktigaste var att vi hade ett populärt namn som första namn: Nils-Erik "Pigge" Gustafsson, 35 år. Pigge var redan då en fantastisk talare och en person som såg den lilla människan. Hans karisma gjorde att han var populär även bland borgerliga väljare. Det kunde vi se i valanalysen då socialdemokraterna fick fler kommunala röster än röster i riksdagsvalet. Partiet vann kommunalvalet för första gången 1982! Många ledande socialdemokratiska ministrar som Birgitta Dahl, Maj-Britt Theorin, Kjell-Olof Feldt och Ingvar Karlsson besökte Högsby både före och efter det valet.

Pigge från Högsby, Thor Dovskog från Grönskåra, Sven-Gunnar Carlsson, Ruda och Raymond Asp, Berga var starka namn. Karin Furuskog, Högsby blev första kvinnliga ordföranden i kommunfullmäktige 1985.

Första Maj-demonstration i Högsby 1994 tillsammans med Socialdemokraterna i Mönsterås. Jonas Erlandsson bär fanan. På bilden syns bl.a. Sonja Jonsson, Karin Furuskog, Göran Henrysson, Berne Nilsson och Rolf Bräländer med barn på sina axlar. Bakom Jonas Erlandsson går SSU:arna med en krockskadad bil som symboliserar Carl Bilds "Enda vägens politik" som mött verkligheten. Privat fotografi

Solweig Ekh, Aboda Högsby blev partiets andra kommunalråd 1999 efter valet 1998. När hon skulle gå i pension 2005, ett år före nästa val, så var Roger Samuelsson, Björkshult tillträtt som efterträdare. Det som då hände är historiskt. Det blev votering i kommunfullmäktige med efterföljande lottning där den borgerliga kandidaten vann. Efter detta har socialdemokraterna aldrig återtagit makten, trots fler röster i de senaste två valen än de borgerliga då centern tagit hjälp av Sverigedemokraterna. Vårt oppositionsråd Jonas Erlandsson, Högsby, fortsätter envist kampen för ett maktskifte år 2022.

Oskarshamns Arbetarekommun

August Palm, som var gift med Oskarshamnsflickan Johanna Hemmingsson, besökte staden och släkten flera gånger och passade då på att arrangera agitationsmöten bland annat i Stadsparken och på Norra torget. Detta var under 1880- och 1890-talen. I staden fanns vid den tiden en arbetarklubb med något hundratal medlemmar som främst sysslade med kultur och fritidsaktiviteter. Inga politiska frågor fanns på dagordningen. Kring sekelskiftet började man organisera sig fackligt och den första fackföreningen var Typograferna som bildades år 1897. I den tidsandan bildades Oskarshamns Arbetarekommun år 1903. Initiativtagare var kakelarbetarnas stridbara ledare K B Dahlqvist. Inbjudna till första mötet var bland andra kakelarbetarna, måleriarbetarna, typograf- och träarbetarfackföreningarna. I Ishult och Påskallavik bildades också arbetarekommuner tidigt. I Ishult var småbrukaren Karl Rosén pådrivande och i Påskallavik fjärdingsmannen C O Kämpe.

Den tidigaste förstamajtalaren i Oskarshamn var redaktören på Oskarshamnsbladet Johan Danielsson som talade år 1903. Självaste Mäster Palm var förstamajtalare i Oskarshamn 1910.

I Oskarshamns stadsfullmäktige var den förste invalde socialdemokraten kooperativa föreningens föreståndare August Frisk som kom in på en frisinnad lista år 1911.

Efter denna korta beskrivningen av de inledande åren är de följande åren fram till kommunsammanläggningarna redovisade i partidistriktets historik över de första 50 åren men också i skrifterna "Arbetarrörelsen i Oskarshamn", utgiven 1956 och "Vindskifte", utgiven 1989.

1967 införlivades landskommunerna Döderhult, Kristdala och Misterhult med Oskarshamns stad. Oskarshamn var bland de första i landet som på det sättet verkställde den nya kommunorganisationen i landet, bland annat efter framställan från Misterhults landskommun när planerna på atomkraftverket vid Simpevarp var nära ett förverkligande.

Nils Falk var den gemensamma kommunens första kommunalråd 1967 och hade då redan gjort betydande insatser i samband med konkursen vid Oskarshamns Varv.

Nils Falk, den nybildade storkommunen Oskarshamns första kommunalråd och kommunstyrelseordförande. Fotografi som finns i Oskarshamns stadshus

Redan 1964 flaggade varvet för svårigheter och arbetsstyrkan minskade från rekordåren i början av 1960-talets drygt 1400 anställda till 300 år 1964. Omtalat är bland annat en uppvaktning på departementet hos finansminister Gunnar Sträng där Nils Falk väntade ut Sträng tills denne behövde gå på toaletten. Där och då tog han chansen och framförde sitt ärende om krisen i Oskarshamn. Under 1960-talet lyckades man få ersättningsföretag till Oskarshamn, bland andra LM Ericsson, Gyllings, Liljeholmen och Knivsta transformator. Varvet återuppstod 1970 då OT-rederierna köpte det gamla Oskarshamns Varv.

En viktig verksamhet för kommunen och dess hamn är färjetrafiken mellan Oskarshamn och Visby. Gotlandstrafiken har en nästan 150-årig historia och har successivt ökat i betydelse för Oskarshamn. Kommunen och Socialdemokraterna, både lokalt och regionalt, har agerat kraftfullt i förhållande till regering och trafikverk inför varje ny upphandling av Gotlandstrafiken för att försäkra sig om dess fortsatta existens.

Socialdemokraterna i Oskarshamn fick en riksdagsman vid valet 1968. Det var mästerlotsen Birger Rosqvist som då invaldes i andra kammaren. Han var sedan riksdagsman i enkammarriksdagen och ledamot i trafikutskottet från 1970 fram till sin död 1993.

Arbetarrörelsens aktiva deltagande i besluten om kärnkraften och verksamheten i Oskarshamns kommun har haft och har stor betydelse för länet som helhet och i synnerhet för Oskarshamns kommun och kranskommunerna. Tillkomsten av reaktorerna O1 och O2 under 1970-talet, byggnationen av Centralt lager för använt kärnbränsle (CLAB), med invigning av miljöminister Birgitta Dahl 1986, samt starten av reaktor O3 samma år bidrog aktivt till att arbetsmarknaden stärktes i kommunen och länet.

Efter att beslut tagits om att kärnkraftverken skulle byggas i Simpevarp, krävde OKG att en flygplats skulle byggas i kommunen. Nils Falk svarade då att ”Bygg ni O1:an så ska jag se till att vi har en flygplats innan ni är klara”. Flygplatsen stod färdig år 1971 i Virkvarn några mil norr om centrala Oskarshamn.

Den 8 maj 1989 inträffade vid flygplatsen en tragisk dödsolycka då sexton personer omkom, däribland den kände S-politikern John Olle Persson som då var generaldirektör för AMS och tidigare finansborgarråd i Stockholms stad. Landningsbanan förbättrades och förlängdes sedan med tiden. Flygplatsen var en stor tillgång för näringslivet under många år, men eftersom resandet så småningom gick ner så beslutade kommunen att lägga ner flygplatsen år 2014.

För en kommun av Oskarshamns storlek fick den allmännyttiga bostadsstiftelsen Byggebo ta ett stort ansvar för byggandet av bostäder i samband med utbyggnaden av kärnkraftverken i Simpevarp. Bland annat byggdes 1 500 bostäder i Kristinebergsområdet i Oskarshamn. Ytterligare 500 bostäder var planerade men byggdes aldrig. Däremot kom ett omfattande villabyggnad i gång i kommunen.

I och med kommunreformen i slutet av 1960- och början av 70-talet blev den gamla partiorganisationen med partikretsar och arbetarekommuner ute i orterna inte längre hållbar. I juni 1975 hölls det sista årsmötet i Oskarshamnskretsen av SAP under ledning av ordförande Henry Wahlström, Fårbo. Då bestod partikretsen av åtta arbetarkommuner, Oskarshamn, Döderhults norra, Döderhults, Paskallaviks, Kristdala, Misterhults, Fårbo och Figeholms, samt fyra kvinnoklubbar, två SSU-klubbar och en broderskapsgrupp.

Snart därefter bildades den nya Oskarshamns Arbetarekommun som omfattade hela den nya storkommunen, och de tidigare åtta arbetarekommunerna övergick till sju S-föreningar eftersom Döderhults två tidigare arbetarekommuner slogs ihop till en S-förening. Medlemsantalet var då 4 932 medlemmar. Till första ordförande i den nybildade arbetarekommunen valdes Willy Juholt, Oskarshamn, som innehade den posten från 1975 fram till 1986 då Anders Österman, Oskarshamn, tog över.

En bra inkomstkälla för arbetarekommunen var under många år julmarknaden på Forum under julslytningssöndagen. Julmarknaden startades i början av 1970-talet och drevs fram till sekelskiftet.

1 januari 1976 efterträdde Bengt Christersson Nils Falk som kommunalråd i Oskarshamn.

Kristinebergs S-förening bildades i samband med omorganisationen när arbetarekommunerna i de gamla kommunerna blev S-föreningar och följdes av Kolberga och Saab-Scanias S-föreningar som bildades i slutet av 1970-talet.

Arbetarekommunens representantskap efter sammanläggningen var stora tillställningar speciellt när man skulle utse kandidater i samband med val. Varje S-förening hade sina kandidater och omröstningarna var många och långa de kvällarna.

Första Maj-tåg i Oskarshamn i början på 1990-talet. Till vänster i första ledet går Torsten Carlsson och till höger Ulf Nilsson. Lis Lyrbo ses till vänster i vit kavaj och Peter Wretlund i vit jacka i andra raden bakom Ulf Nilsson. Privat fotografi

1980 utsåg arbetarekommunen Håkan Juholt³ till internationell ledare. Stöd gavs till en början bland annat till Solidaritetsrörelsen i Polen och andra demokratiska krafter i Östeuropa. Sedermera övertog Tormod Nesset rollen som internationell ledare och det internationella arbetet inriktades bland annat till Sydafrika och Belarus.

Socialdemokraterna fick 1982 egen majoritet i kommunfullmäktige vilket sammanföll med att partiet återtog regeringsmakten i Sverige.

Landstinget ville förändra verksamheten vid Oskarshamns sjukhus genom att lägga ner BB-avdelningen 1983. En namninsamling mot nedläggningen med 15 000 underskrifter lämnades in till landstinget. Trots det och ett omfattande motstånd från politikerna i mellanlänet, med Stig Carlsson, Oskarshamn i spetsen, beslutade dock landstinget att lägga ned BB-verksamheten från år 1985. Beslutet effektuerades dock tidigare på grund av den personalbrist som uppstod.

1987 beslutades att den fackliga kollektivanslutningen till Socialdemokraterna skulle upphöra. Detta innebar att medlemsantalet minskade med cirka 65 % i arbetarekommunen.

1988 startade arbetarekommunen en egen närradio "Radio plu(s)" med Håkan Juholt som drivande kraft och som sände några år fram till början av 1990-talet. Tidningen Rosen utgavs från 1988 och ett antal år framåt. Även här var Håkan Juholt den drivande kraften. Tidningen delades ut till alla hushåll i kommunen. I den skrevs om socialdemokraternas politik och vallöften men även artiklar och intervjuer gjordes. Rosen var uppskattad av många även utanför det socialdemokratiska partiet.

³ Ett porträtt av Håkan Juholt finns på sid 56

Bengt Christersson avgick som kommunalråd 1988 och efterträddes av Torsten Carlsson, Kristdala.

Torsten Carlsson. Privat fotografi

I samband med partiets 100-årsjubileum 1989 gjordes en utställning och en handledning kallad "Vindskifte". Det handlade om arbetarrörelsens framväxt i Oskarshamn. Det var ett samarbete mellan kulturförvaltningen, arbetarekommunen och ABF:s "Gräv där du står"-cirklar.

1990 fanns 10 socialdemokratiska föreningar, sex arbetsplatsföreningar, tre kvinnoklubbar, tre SSU-klubbar och en broderskapsförening i arbetarekommunen.

Monika Bäckman, Kommunal, var förstamajtalare 1990 och i talet riktade hon skarp kritik mot det nybildade lokala partiet Arbetarlistan och dess initiativtagare Sören Westerholm, Oskarshamn.

1992 blev Håkan Juholt ny ordförande för arbetarekommunen.

Under åren 1990 - 1993 gavs Oskarshamns kommun möjlighet att delta i ett så kallat DIALOG-projekt initierat av Statens kärnkraftsinspektion SKI. Kommunens representant i projektet var kommunalrådet Torsten Carlsson som sedermera i samverkan med partiföreträdare och övriga beslutsfattare och tjänstemän bildade ett lokalt projekt kallat Lokal Kompetensuppbyggnad i Oskarshamn, LKO. Syftet var att skaffa kunskap och informera inför avgörandet i slutförvarsfrågan.

I valet 1994 fick partiet åter egen majoritet i kommunfullmäktige vilket även denna gång sammanföll med att socialdemokraterna övertog makten i landet. Håkan Juholt blev riksdagsman för socialdemokraterna, en plats som han behöll fram till 2016. Mesta tiden var han ledamot eller ordförande i försvarsutskottet. Under 2011 - 2012 var han dessutom partiordförande för socialdemokraterna i landet.

1994 tog kommunen tillsammans med Naturvårdsverket det ekonomiska ansvaret för att genomföra en större undersökning av botten sedimenten i Oskarshamns hamn avseende tungmetaller från Kopparverket och batterifabriken Jungner. I november 1998 besökte dåvarande statsminister Göran Persson Oskarshamn för invigning av Svensk Kärnbränslehanterings kapsellaboratorium för använt kärnbränsle. Vid en rundtur i Oskarshamn med Göran Persson tog Torsten Carlsson upp frågan om föroreningarna i hamnen och kostnaderna för en sanering. Göran Persson ifrågasatte då om så mycket pengar skulle läggas på projektet. Kommunrådet Peter Wretlund lämnade år 2005 in en 70 sidor lång bidragsansökan till länsstyrelsen i Kalmar län avseende saneringen. År 2010 gav till slut Naturvårdsverket grönt ljus och beviljade en halv miljard kronor. Projektet avslutades 2020 och är den största saneringen hittills i svensk historia. Äntligen kan man se slutet av 100 års miljöskulder med tungmetaller och miljögifter till en kostnad av 627,5 miljoner. Om miljömålet kan nås vid en uppföljning 2023, så blir det en 90-procentig rening av utsläppen till Östersjön från hamnens gifter.

Göran Persson och Torsten Carlsson vid invigningen av SKB:s kapsellaboratorium för använt kärnbränsle. Peter Nygårds, då VD för SKB och tidigare statssekreterare hos Göran Persson, sitter till vänster. Fotografi från Svensk Kärnbränslehantering.

I samband med valet 1998 införde arbetarekommunen så kallade varvade listor vilket innebär en jämn könsfördelning till s-gruppen i fullmäktige. Lis Lyrbo, Oskarshamn, efterträdde Håkan Juholt som ordförande i arbetarekommunen år 2002. Peter Wretlund blev ny kommunstyrelseordförande och kommunalråd den 1 januari 2003.

Oskarshamn var under många år engagerad i frågan om slutförvar av använt kärnbränsle. Under resans gång utkristalliserades två kommuner, Oskarshamn och Östhammar, som de två slutgiltiga kandidaterna för detta. Under år 2007 enades kommunledningarna genom kommunalråden Peter Wretlund och Jacob Spangenberg (c) i Östhammar om att oavsett vilken kommun som slutgiltigt skulle få de stora investeringarna, så skulle ingen kommun bli förlorare. Man lyckades med konststycket att förhandla fram ett avtal med Eon, Vattenfall och SKB där den kommunen som inte fick slutförvaret skulle tilldelas 75% av det så kallade mervärdesavtalet. Ambitionen med mervärdesavtalet är inte främst räknat i pengar men däremot åtgärder som ska bidra till att skapa goda förutsättningar att bo, driva verksamhet och etablera sig i Östhammars och Oskarshamns kommuner. År 2009 beslutade regeringen att utse Östhammar till slutförvarsplats. Det innebär att när slutligt beslut är taget så tillfaller 75% av värdet av avtalet Oskarshamns kommun.

Yvonne Hagberg blev ny ordförande i arbetarekommunen 2007. För första gången stod LO självt som arrangör för Första Majfirandet år 2009.

*Yvonne Hagberg, numera Regionråd.
Foto: Partidistriktet*

Håkan Juholt avgick som partiordförande 2012 genom ett uppmärksammat tal på Flanaden i Oskarshamn där alla riksmidia fanns på plats

Bland motionerna som antogs av distriktskongressen 2016 återkom kravet på att Simpevarp skulle vara centrum för svensk elproduktion. Motionen hade lagts fram av länets s-riksdagsmän i riksdagen året innan men den avslogs. Nu återkom man alltså i riksdagen efter kongresskrav att överväga Äspölaboratoriets roll i Sveriges nationella forskningsinfrastruktur.

Anton Sejnhed tillträdde som ordförande i arbetarekommunen 2017. Till nytt kommunalråd när Peter Wretlund avgick nyårsafton 2017 valdes Andreas Erlands-son, Oskarshamn.

Sedan kommunsammanläggningen 1967 och fram till nu har Oskarshamn haft socialdemokratiskt styre med en socialdemokrat som kommunstyrelseordförande under varje mandatperiod. Det kan påpekas att även gamla stadsfullmäktige leddes av socialdemokraterna från 1930 fram till sammanläggningen 1966. Däremot varierade majoritetsförhållandet i landskommunerna under den perioden.

Mönsterås Arbetarekommun

Arbetarna vid Broholms snickerifabrik i Ålem gick i spetsen för bildandet av Ålems arbetarekommun år 1904. Namnet ändrades 1937 till Blomstermåla arbetarekommun. Då bildades en ny parallell arbetarekommun i Ålem. I Mönsterås bildades den första arbetarekommunen efter ett "folkmöte" år 1907 i Mönsterås idrottslokal. Den gick dock inte att hålla vid liv. Ett nytt försök gjordes 1911 i Påskallavik men också den arbetarekommunen slutade sin verksamhet 1920. Fyra år senare var man dock igång igen och det året anslöts arbetarekommunen till distriktet.

I Fliseryd bildades den första arbetarekommunen så sent som 1930 men facklig verksamhet förekom innan dess. Vid Finsjö pappersbruk organiserade sig arbetarna i Svenska Pappersindustriarbetareförbundet 1922 och dessförinnan fanns arbetarklubbar på orten. Arbetarekommunen i Fliseryd var livaktig från början. Redan året efter bildandet fick man igång en ungdomsklubb och lite senare också en kvinnoklubb. Många diskussioner arbetarekommunen gällde kommunalpolitiska frågor. Man anordnade offentliga politiska möten med kända talare, bland andra statsminister Per Albin Hansson.

Under 1950-talet genomgick dåvarande Mönsterås köping en kraftig förvandling. Från att ha varit en landsbygdskommun skedde en snabb tillväxt och flera industriföretag etablerade sig i kommunen. 1951 kom STECES fjäderfabrik flyttades med båt från Stockholm. Södra skogsägarnas massafabrik startade sin produktion 1958 och hade då en produktionskapacitet på 85 000 ton per år. Antalet anställda uppgick till en början till 230 personer. Efterhand har kapaciteten byggts ut och idag uppgår den till 750 000 ton per år. Andra större etableringar var bland annat Allack, Groths karosserier och en skjortfabrik.

År 1958 startade Mönsterås bruk sin tillverkning av pappersmassa. Fabriken hade då en produktionskapacitet på 85 000 ton per år, vilket kan jämföras med dagens Södra Cell som producerar ca 750 000 ton per år. I slutet av 1990-talet stod också ett sågverk klart vid bruket. Södra Cell sysselsätter ca 400 personer vid sin anläggning. Från ett vykort på 1960-talet

Den stora ökningen av arbetstillfällen medförde i sin tur inflyttning av arbetskraft. Eftersom befolkningen ökade så mycket på kort tid ställdes krav på fler bostadsområden. Den kommunala servicen byggdes ut med nya gator, reningsverk, vattenverk, ålderdomshem, skolor, parker m.m. Dålig kommunal ekonomi redan från början var inget som hindrade kommunen att planera för fortsatt expansion. I slutet av 1960-talet blev Mönsterås köping bankrutt och sattes under statlig tvångsförvaltning.

Det var därför trögt i portgången när det skulle bildas en ny storkommun mellan Kalmar och Oskarshamn. Misstron mot Mönsterås köping var av förklarliga skäl stor bland grannkommunerna i norr och i söder. I Fliseryd anordnades en lokal folkomröstning, där 68 procent röstade för en sammanslagning med Oskarshamn. I Ålem fanns starka krafter som ville ha ett samgående med Kalmar. Mycket av tveksamheten kan nog tillskrivas Mönsterås köpings dåliga ekonomi med en av landets högsta kommunalskatter. Även till vilka orter kommunerna, av tradition, var orienterade spelade säkert också en stor roll.

Efter de många turerna bildades Mönsterås kommun 1974 genom sammanslagning av de båda landsbygdskommunerna Ålem och Fliseryd samt Mönsterås

köping. Den samlade arbetarrörelsen hade genom bygdens struktur med flera bruksorter en stark ställning. I Mönsterås köping och Ålems kommun var socialdemokraterna tillsammans med vänsterpartiet i majoritet i kommunfullmäktige. I Fliseryds kommun hade socialdemokraterna egen majoritet. I det första valet till kommunfullmäktige 1973 fick socialdemokraterna omkring 47 % av rösterna eller 23 av 49 mandat. Då vänsterpartiet erhöll tre mandat, utgjorde de bägge partierna en majoritet i den nya kommunen. Posten som kommunalråd och ordförande i kommunstyrelsen gick till socialdemokraten Åke Tegnemo, Mönsterås. Efter att Åke blivit sjuk och avgick 1977, valdes John-Erik Eriksson, Blomstermåla, till nytt kommunalråd. En post han hade till 1985 då Socialdemokraterna förlorade majoriteten i kommunen.

Vännerna John-Erik Eriksson och Åke Tegnemo någon gång i början av 1980-talet. Privat fotografi

En stor kommunal fråga i mitten av 1970-talet var utbyggnaden av barnomsorgen. Kommunen kunde bara erbjuda platser i familjedaghem. S-kvinnor drev på för att det skulle byggas daghem som det hette på den tiden. En S-motion lämnades in till den nya storkommunens ledning. Det första daghemmet blev Blomman i Blomstermåla som öppnades i slutet av 1976. Därefter byggdes i rask takt tre daghem: Svalörten i Mönsterås, Skutan i Timmernabben och Rödluvan i Fliseryd.

År 1970 bildades en socialdemokratisk partikrets som omfattade den tilltänkta nya kommunen. Dit anslöts de "gamla" arbetarekommunerna i Mönsterås, Blomstermåla, Ålem och Fliseryd samt kvinnoklubbar, SSU, Broderskapsgruppen och de fackliga organisationer som var kollektivanslutna till partiet. Ordförande i den nya partikretsen blev veteranen Eric Gustafsson. Eric hade varit ordförande i Mönsterås AK mellan 1940 och 1970. Han var också under många år kommunalnämndens ordförande i Mönsterås köping. Han ledde köpingens utveckling under den mest expansiva perioden under 1950- och 60-talen. Eric tillhörde partidistriktets styrelse under många år och var en hängiven kooperatör.

Partikretsen verkade fram till dess den nya arbetarekommunen bildades 1976, Mönsterås Socialdemokratiska Arbetarekommun. Första ordförande i arbetarekommunen blev John Ruda, Fliseryd. Från början fanns fyra bostadsanknutna socialdemokratiska föreningar: Mönsterås, Ålem, Blomstermåla och Fliseryd. Senare tillkom också en S-förening i Timmernabben. Kvinnoklubbar fanns i Blomstermåla, Mönsterås och Fliseryd. De kristna socialdemokraterna var organiserade i en Broderskapsgrupp. SSU-klubbar har funnits i Blomstermåla och Mönsterås. Kontakten och samarbetet med LO-facken och andra fackförbund har genom åren varit omfattande.

Efter John Ruda som ordförande kom byggnadsarbetaren Östen Svensson, Mönsterås, som var ordförande till mitten av 1980-talet. Dåvarande kommunalrådet John-Erik Eriksson, Blomstermåla, tog över ordförandeklubban efter honom. John-Erik hade ett förflutet som metallarbetare genom sitt arbete vid sopbilstillverkaren Norba i Blomstermåla. Han svingade klubban i 10 år. I sin tur överlämnade han över den till Tommy Englund, Mönsterås, som innehade ordförandeskapet i fyra år under 1990-talet, tills det åter blev dags för en metallare i form av Edgar Askbom, Timmernabben, att ta över. Han var ordförande i två omgångar. Under mellanperioden var det dags för den första kvinnan som blev Gunvi Karlsson, Mönsterås. Gunvi var sågverksarbetare vid Mönsteråssågen. Nästa kvinna på posten blev Kerstin Beckman-Danielsson, Mönsterås. Kerstin efterträddes av Renée Solstad, Mönsterås, som har en facklig bakgrund inom Kommunal. Efter henne tillträdde Lars Hollner, Fliseryd, som ordförande. Ny ordförande från 2021 är Erik Jonsson, Mönsterås. Erik är också sågverksarbetare vid Mönsteråssågen. Han arbetar också fackligt inom GS-Facket som organiserar skogs, trä- och grafisk bransch.

Med en stark organisation kunde kraftfulla valrörelser genomföras såväl i bostadsområden som ute på arbetsplatserna. Områdesmöten, vilka samlade många åhörare, ordnades runt om i kommunen. Även på arbetsplatserna var partiet starkt. I valen från 1988 – 2002 gav partiet ut en lokal partitidning – S-Bulletinen i Mönsterås. Tidningen förde ut partiets politik, kandidater och olika aktiviteter som ordnades bland partiorganisationerna.

Genom åren har ministrar och centrala partiföreträdare besökt kommunen. Ett kort axplock:

- I 1985 års valrörelse gjorde partiordförande Olof Palme ett studiebesök hos sopbilstillverkaren NORBA i Blomstermåla.
- Dåvarande statsministern och partiordföranden Göran Persson invigde Mönsteråssågen i slutet av 1990-talet. Han medverkade också vid en gymnasieässa vid Mönsteråsgymnasiet och i ett partimöte med många besökare.
- När Anna Lind var utrikesminister besökte hon partidistriktets årskongress 2002, som var förlagd till Mönsterås. I anslutning till utåtriktade aktiviteter talade hon vid ett torgmöte.

I februari 1985 var statsminister Olof Palme på ett kort besök på NORBA i Blomstermåla. Trots tidspressen hann han provköra den senaste modellen av sopbilar. På bilden ses Metalls avdelningsordförande Arne Svensson och produktionschefen Lars-Olof Karlsson tillsammans med Olof Palme. Foto: Conny Brehmer

Redan när den nya arbetarekommunen bildades började diskussioner om att skaffa en egen möteslokal och partiexpedition. Det förverkligades i början av 1980-talet när Arbetarrörelsens hus kom igång. Det var ett samarbete mellan olika partiorganisationer, LO-facken och fackförbund. Lokalen var förlagd till den tidigare postlokalen på Repslagaregatan i Mönsterås. Även tidningen Östra-Småland hade sin lokalredaktion förlagd till huset. År 1998 flyttade partiet och de fackliga organisationerna till nya lokaler i IOGT/NTO-Gården. När partiet fick en egen expedition anställdes Eva-Britt Ljunggren som kanslist och hon stannade i tjänsten till 1998. Hennes efterträdare var Catharina Petersson, som jobbade fram till 2015. I dag sköts det lokala partiarbetet helt av ideella krafter.

Under en följd av år alternerade Första maj-firandet mellan orterna Mönsterås, Blomstermåla, Fliseryd och Högsby. Valåren ägde demonstrationståg och mötet rum i Mönsterås. När arbetarekommunen var ny ordnades årliga vårfester med förtäring och dans. Arrangör var den S-förening som varit ansvarig för årets Första maj-firande. Under de senaste åren har firandet av Första maj varit förlagt till Mönsterås eller Blomstermåla.

Årligen har partiet och LO-facken genomfört Första maj-aktiviteter. Under de senaste åren har firandet alternerat mellan Mönsterås och Blomstermåla. Här en bild från ett Första maj-tåg i Mönsterås i början av 2000-talet. Längst fram med FN-fanan går Tommy Englund och bredvid honom med svenska fanan Edgar Askbom. Båda två har varit ordföranden för Mönsterås arbetarekommun. Orkestern är Mönsterås musikkår. Privat fotografi

I valet 1985 tappade partiet tre mandat i kommunfullmäktige. De borgerliga partierna, med stöd av miljöpartiet, fick då majoritet och tog över makten i kommunen. En makt som de fortfarande innehar. Under många år har partiet lidit av stor röstsplittning i de tre olika valen. Lägst röstetal har partiet fått i kommunvalen. Vid kommunvalet 1985 röstade 42 % på partiet medan det till riksdagen var ca 50 %. I riksdagsvalen från mitten av 1980-talet och framåt samlade partiet omkring 50 %, i valet 1994 var det 51,7 % som stödde partiet. Succesivt har stödet minskat för att i valet 2018 uppgå till 31,9 % av det röstande. I landstingsvalen har också partiet gjort starka val. Under 1980-talet låg valresultaten strax under valen till riksdagen. När vi kom in på 2000-talet har det varit ombytta roller då landstingsvalen var de som samlat flest socialdemokratiska röster. 2014 fick partiet 44 % av de röstande till landstinget som lämnades i Mönsterås kommun. I valet 2018 jämnades siffrorna ut och ligger nu på lite drygt 30 % i alla de tre valen.

Genom åren har det tillkommit och försvunnit organisationer. I dagsläget finns tre S-föreningar med anknytning till bostadsområden. S-kvinnor har en förening. SSU har med jämna mellanrum haft en kommunförening. När kollektivanslutningen avskaffades ändrades också samarbetet mellan partiet och den fackliga rörelsen. Metallfacket och Kommunal bildade egna S-föreningar som anslöts till arbetarekommunen. Några fackliga organisationer anslöts till partiet genom en organisationsanslutning. I partiet bildades fackliga utskott som fick en stark ställning bland annat i samband med nominering av kandidater till förtroendeuppdrag.

Även om partiet varit i opposition så länge har möjligheterna att påverka utvecklingen i kommunen varit god. I kommunvalet 2018 fick partiet 15 mandat, eller omkring 30 % av rösterna. Robert Rapakko fick uppdraget som oppositionsråd, en post som han har innehaft sedan år 2009.

Kalmar Arbetarekommun

År 1882 besökte August Palm Kalmar under en agitationsturné. Då, på Augusts initiativ, bildades Kalmar Arbetarklubb på ett enskilt möte i Kägelbanan på Ängö. Klubben startade sin verksamhet med 25 medlemmar. Detta var det första socialistiska mötet i stadens historia. August Palm beskrivs som en framgångsrik agitator, fängslande och drastisk.

Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talen gjordes flera försök att bilda arbetarföreningar men försöken misslyckades på grund av sviktande intresse. Lokalfrågan var ett ständigt problem och ofta hölls möten utomhus då mötena betraktades som omstörtande. Den första permanenta lokalen var ett vindsrum på Norrdal. Här blev man kvar i 12 år.

Den första Första Maj-demonstrationen hölls i Kalmar 1890 och utgick från Sveaplan till ett utomhusmöte på Söder. I tåget deltog 2 000 personer och ytterligare ett tusental slöt upp längs vägen och vid slutmålet. 1900 köptes Folkets Park av Ernst Ancker för 9 000 kronor. Vid invigningen deltog omkring 2 000 personer. Från initiativ av den fackliga rörelsen bildades en socialdemokratisk förening 1901.

1902 etablerades Kalmar Verkstad med tillverkning av järnvägsfordon. Tillverkningen togs över av kanadensiska Bombardier men lades ner 2005. Det föranledde många möten på partiexpeditionen mellan företrädare för Metall och kommunalrådet Kjell Henriksson i syfte att få till stånd rimlig hjälp och avgångsvederlag för de många hundra anställda. Som ett litet plåster på sårerna tillverkades postbilen Tjorven under några år.

1903 grundades Kalmar Karamellfabrik med varumärket Röda Ugglan som bedrev verksamhet fram till 1948 då det såldes till KF. Bolagets anställda var då cirka 500. Bolaget har genom åren bytt ägare och namn, Nordchoklad och slutligen Candelia. Fabriken lades ner 1998 vilket slog hårt mot sysselsättningen i kommunen, framförallt för kvinnor. I början av 2000-talet, på initiativ av den socialdemokratiska majoriteten, började en ny modern byggnad ta form och är numera kontorslokaler för bland annat Skanova och Telia Sonera. Idag finns mellan 1200 – 1300 anställda i byggnaden.

År 1911 valdes den första arbetarrepresentanten från Kalmar in i riksdagens andra kammare, Karl Magnusson⁴. År 1914 fick Socialdemokraterna sitt första mandat i stadsfullmäktige. Representationen växte kontinuerligt under de följande 20 åren och 1934 hade partiet egen majoritet.

Rifa, ett världsledande företag byggde 1962 en fabrik i Kalmar för att tillverka kondensatorer av metalliserat papper. 1964 stod fabriken klar på den plats som idag omvandlas till den nya stadsdelen Linnéstaden. Verksamheten avvecklades 2005. Som mest arbetade där 800 personer.

Inledningen av 1970-talet präglades av kommunsammanslagningen. Av 40 ledamöter i stadsfullmäktige tillföll 19 ledamöter och fyra ersättare Socialdemokraterna. Ingvar Ericsson valdes till ordförande i arbetarekommunen och ledde arbetet med ombildandet av den nya partiorganisationen. Birgit Franzén bistod arbetarekommunen som expeditör 25 % som 1975 växlades upp till 100 %. År 1979 utsågs Birgit Franzén till Kalmars första kvinnliga kommunalråd.

⁴ Ett porträtt av Kalle "Masse" Magnusson finns på sid 8.

Statsrådet Thomas Östros och före detta kommunalrådet Birgit Franzén i samband med utdelningen av Tage Erlanders hedersmedalj 2007

Wilhelm Pettersson

Willhelm "Wille" Pettersson utsågs 1970 till Kalmars första kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande. Wille var ursprungligen snickare och sedermera slöjdlärare på kommunens skolor. Hans aktiva tid i arbetarrörelsen började i SSU där han var ordförande 1931 – 1936. Han var fackligt aktiv i Metall avdelning 34 där han var ordförande 1935 – 1944. Han satt också med i Metalls förbundsstyrelse 1937 – 1945. Han var ledamot i stadsfullmäktige 1951 – 1962.

1971 firade Kalmar arbetarekommun 70 år, Kvinnoklubben 40 år och SSU-Frihet 50 år i Folkets Hus. Hedersgäst var statsminister Olof Palme.

Bort med det gamla och in med det nya! Rivningshysterin i landet av äldre byggnader i städernas centrum nådde även Kalmar. Stora delar av Kvarnholmens kulturhistoriska värden som klassats som riksintresse riskerades att rivas för att ge plats åt kommersiella byggnader. Protestmöten avhölls och även i Första Maj-tåget sågs parollen "Kvarnholmen kulturcentrum eller kommersiell stadsdel." Protesterna gav frukt och på socialdemokratiskt initiativ utformades istället bevarandeplaner. Senare klassades Kvarnholmen som kulturellt riksintresse tillsammans med till exempel Gamla stan i Stockholm och Visby medeltidsstad.

1973 utsågs Ingvar Gustavsson till kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande. I början av 1970-talet inledde Ingvar förhandlingar med Gunnar Sträng och Volvos högsta ledning om Volvoverkets lokalisering till Kalmar. 1974 invigdes Volvo och blev en världsnöhet med självstyrande arbetslag. 1993 avvecklades verksamheten och som mest var 1 200 anställda i Kalmar. Efter beslutet om Volvos nedläggning 1993 besökte den socialdemokratiska fullmäktigegruppen Soft Center i Ronneby för att lära och bygga upp ett liknande industriellt utvecklingscentrum i Kalmar. Ett koncept arbetades fram och Kalmar erhöll det statliga stöd som fordrades och nya verksamheter fyllde så småningom Volvolokalerna.

Ingvar Gustavsson

Nedläggningen av Flygflottiljen F12 blev också ett hårt slag för Kalmar. Under ledning av Ingvar inleddes utvecklingsarbetet för området. Kalmar flygplats och en rad industriella verksamheter etablerades efter hand på platsen som idag är Kalmars största industriområde.

År 1978 tog Roger Kaliff⁵ över ordförandeklubban i arbetarekommunen och samma år invigde finansminister Gunnar Sträng arbetarekommunens nya fana.

I samband med de statliga utlokaliseringarna från Stockholm på 1970-talet, flyttades Teleskolan tillsammans med en av televerkets datacentraler och katalogenheter till Kalmar. Det var en av de första statliga utlokaliseringarna i landet. De nya byggnaderna i Tallhagen invigdes 1978 med tillhörande elevbostäder i separata hus. I Kalmar erbjöds även SIDA-stödda utbildningar inom teleteknik för utvecklingsländer. När förslaget till skolan presenterades på Finansdepartementet, ansåg Gunnar Sträng att det kostade för mycket och en ”tårtbit” togs bort i ett av husen. Utbildningarna bedrevs fram till 2003 och har idag ersatts med kommunal förskola, särskola och grundskola. Kalmar fullmäktigeförsamling har också sina möten där.

År 1982 bildades Bokcafé Röda Rosen för att förmedla litteratur, musik, konst och kulturell verksamhet utifrån arbetarrörelsens värderingar. Samma år fördes diskussioner inom det socialdemokratiska partiet, under ledning av civilminister Bo Holmberg, om hur den lokala demokratin skulle kunna utvecklas. 1984 beslutade fullmäktige, trots moderat motstånd, att på försök inrätta så kallade områdesgrupper. Syftet var att fördjupa den lokala demokratin genom att få till stånd en mera verklighetsnära förankring mellan invånare och politiker. Grupper bildades i Kalmar Södra tillsammans med Rinkabyholm, Lindsdal och Norrliden. Då grupperna inte hade någon beslutanderätt samtidigt som ständiga konflikter uppstod med de centrala nämnderna, upphörde försöket några år senare. Ur detta tumult bildades dock på försök en kommunaldelsnämnd i södra kommundelen som några år senare permanentades som Södermøre kommunaldelsnämnd.

⁵ En sammanfattning av Roger Kaliffs insatser i kommunen, partidistriktet och i vidare sammanhang finns på sid 34.

1985 utredde Åke Ring möjligheterna att börja sända närradio och 1989 till-sattes en socialdemokratisk mediaförening på initiativ av arbetarekommunen. En studio stod klar och sändningarna startade i september samma år. Utbildningar genomfördes och i årsberättelsen stod att läsa att flera av medlemsorganisationerna står på kö för att få börja sända radio. Trots det upphörde verksamheten under senare delen av 1990-talet. En av de mest drivande i föreningen var Steve Sjögren.

I februari 1985 gästade statsminister Olof Palme Kalmar och talade om Framtiden i socialdemokratis Sverige inför omkring 1 000 åhörare i Folkets Park. Samma år anställdes Kjell Henriksson som arbetarekommunens första ombudsman. 1986 utsågs kommunalrådet Roger Kaliff till kommunstyrelsens ordförande

Inför årsmötet 1987 fick miljöfrågorna en skjuts framåt. Ett utskott bildades under ledning av kommunalrådet Anders Engström med uppgift att utarbeta riktlinjer för ett miljövårdpolitiskt program. Efter ett antal möten presenterades ett utkast som möttes av både ris och ros och 1988 såg det första mer omfattande miljöprogrammet dagens ljus. Anders utsågs till kommunstyrelsens ordförande 1989.

ANDERS ENGSTRÖM (1944 – 2021) var kommunstyrelsens ordförande i Kalmar 1989 – 91 och 1995 – 98. Han hade politiska uppdrag i Kommunförbundet i Stockholm, och var ordförande i Östra Smålands styrelse under tidningens krisår på 1990-talet. Anders gjorde banbrytande insatser för att utveckla samarbete mellan kommuner i länderna runt Östersjön efter kommunismens kollaps 1989 – 1991. Han tog det avgörande initiativet till att bilda Union of Baltic Cities, UBC, en organisation med mål att utveckla samarbete mellan kommunerna för stöd till demokrati och effektivitet i kommunal förvaltning. Han var UBC:s president från bildandet 1991 fram till 2001. Då var hundra städer runt Östersjön med i organisationen. Foto: Jan Magnusson

1989 anställdes Mona Jeansson som arbetarekommunens första kvinnliga ombudsman och kommunalpolitiska sekreterare. Ett tjugotal studiecirkelklar under temat Framtid för Sverige genomfördes under året. Varje studiecirkel ägnade en kväll åt att diskutera löntagarfonderna.

*Mona Jeansson.
Fotograf: Jonas Hellberg*

Folkets Hus och Folkets Park har alltid varit viktiga mötesplatser för socialdemokraterna. När beskedet om Folkets Hus dåliga ekonomi kom 1992, bildade Arbetarrörelsen en förening i syfte att rekonstruera och överta både Folkets Hus och Folkets Park. Tyvärr visade det sig att man tvingades bestämma sig för ett av alternativen. Den nya ägargruppen enades då om en satsning på Folkets Park och Folkets Hus försattes därmed i konkurs. Samma år valdes Kjell Henriksson till ordförande i arbetarekommunen.

”Valet vinner vi lokalt” blev arbetarekommunens paroll i valet 1994 vilket inte uppskattades centralt eller inom ombudsmannakåren. För första gången tog arbetarekommunen fram en lokal valaffisch med dåvarande kommunalrådet Kjell Henriksson med texten ”Jag äter upp min sko om vi inte klarar att erbjuda alla förskolebarn som behöver en barnomsorgsplats 1994. Vi ska bara vinna valet!”

KJELL HENRIKSSON (1943 -) var en mycket jordnära och viljestark politiker. I mitten av 1970-talet var han drivande i bildandet av Rinkabyholms socialdemokratiska förening och var dess ordförande under många år. 1992 efterträdde han Roger Kaliff som ordförande i arbetarekommunen. Kjell var kommunalråd 1989 – 1998 och därefter kommunstyrelsens ordförande 1999 fram till den 31 mars 2006. Hans tid som ledande politiker präglades av såväl svåra motgångar som stora framgångar. Några av de mest betydelsefulla insatserna under Kjells ledning är bildandet av Destination Kalmar 1999 i samverkan med det lokala näringslivet med syftet att utveckla Kalmar som turiststad, och utbyggnaden av Varvsholmen i inledningen av 2000-talet med såväl bostäder som verksamheter. Under samma tid tog han initiativet till ett upprop om upprustningen av E22:an från Norrköping i norr till Skåne i söder. Han medverkade också i etableringen av IKEA 2005 – den största och viktigaste etableringen någonsin som förde med sig andra stora handelsetableringar i nuvarande Hansa City.
Foto: Jan Magnusson

I valet 1994 lyfte arbetarekommunen fram kvinnorna med målet varannan damernas på alla nivåer. På grund av kommunens dåliga ekonomi, beslutade arbetarekommunen att gå till val med en tillfällig skattehöjning på 50 öre. Det gick hem och partiet vann valet. Att återta majoriteten i kommunen visade på ett engagemang större än någonsin. 150 valarbetare stod till arbetarekommunens förfogande, vitala representantskap med drygt 100 ombud, varav 55 fackliga, präglade arbetarekommunens verksamhet. Studiecirklar kring temat Politiker på 90-talet lockade drygt 300 medlemmar.

På arbetarekommunens årsmöte 1996 valdes Christer Bergqvist till ordförande i arbetarekommunen. Samma år genomförde statsminister Ingvar Carlsson en riksturné där sista officiella framträdandet gjordes på Kalmar slott.

Unionsfirandet i Kalmar 1997 blev ett stort och händelserikt år. Förberedelserna leddes av Anders Engström som åter var kommunstyrelsens ordförande efter några år med partiet i opposition. Kungäppet och alla Nordens statsministrar gästade Kalmar och utan tvekan bidrog firandet till att vända utvecklingen inom turistnäringen till den positiva riktning Kalmar har idag. Årets sommarstad fyra år i rad, är ett av många kvitton på det. 1999 valdes Steve Sjögren till ordförande i arbetarekommunen.

I inledningen av 2000-talet intensifierades ett bredare samarbete mellan Kalmar arbetarekommun och LO-sektionen Kalmar/Torsås. De två styrelserna hade gemensamma styrelsemöten, en tredagarskonferens och i mars 2001 ett gemensamt årsmöte. År 2001 firade arbetarekommunen 100 årsjubileum i tidsenliga kläder. Firandet ägde rum i Folkets Park. Ett bildspel arbetades fram som skildrade varje årtionde. Kalmar Posten följde firandet så jubileet fick god publicitet i både text och bild. År 2002 beslutade arbetarekommunen att för första gången lämna Folkets Park som mötesplats på Första Maj. Tåget marscherade till Sylvanderparken tillsammans med före detta statsminister Ingvar Carlsson. På plats fanns kommunens föreningsliv som visade upp sina verksamheter och alla bjöds att pröva på. I boxarringen mötte Paolo Roberto Kalmars boxardrottning Elin Thorin. Arrangemanget blev en succé och aldrig tidigare hade deltagandet varit så stort Första Maj.

I början av 2003 tog IKEA kontakt med kommunalrådet Kjell Henriksson om en eventuell etablering i Kalmar och ett par år senare, efter den efterlängtda invigningen, slogs dörrarna upp till varuhuset. En lokalisering som skulle få en avgörande betydelse för kommunens och regionens utveckling.

Den 14 september 2003 talade statsminister Göran Persson på Seniortinget i Kalmar Folkets Park. I april 2006 avgick Kjell Henriksson som kommunstyrelsens ordförande och efterträddes av Johan Persson.

JOHAN PERSSON (1974 -) är sedan 15 år kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande i Kalmar. 1994 valdes han in i Borgholms kommunfullmäktige men flyttade redan året efter till Stockholm som pressekreterare i SSU. Tre år senare blev han pressekreterare åt Mona Sahlin. År 2000 flyttade han tillbaka till Kalmar län och 2001 efterträdde han Anders Henriksson som ombudsman på partidistriktet. Johan har varit och är en drivande politiker som på många sätt bidragit till partiets höga valresultat på drygt 40 % vilket har lett till riksuppmärksamhet. Nationellt har han varit ordförande i den parlamentariska kommittén för landsbygdsutveckling, vice ordförande i Sveriges Kommuner och Regioners beredning för tillväxt och regional utveckling samt ordförande i dess beredning för samhällsbyggnad. För närvarande är han vice ordförande i beredningen. Han är dessutom ersättare i Partistyrelsen sedan 2016. Foto: Jonas Hellberg

Vid 17-tiden den 31 augusti 2006 anlände statsminister Göran Persson till Kalmar. En och en halv timme senare skulle han tala på Norrlidens torg. Besöket var i sista stund osäkert. Orsaken var ett hotbrev som under morgonen anlänt till socialdemokraternas expedition. I brevet framgick att Göran Persson skulle mördas under sitt besök i staden. Säpo larmades direkt och agerade omedelbart. Kalmarpolisen kunde snabbt koppla brevet till en person som sedan omhändertogs.

Samma år gick Stig Persson in som tillförordnad ordförande i arbetarekommunen och efterträddes av Gunnel Akinder som blev den första kvinnliga ordföranden i Kalmar Arbetarekommun. 2007 valdes Lena Hallengren⁶ till ordförande i arbetarekommunen. Vid Första Maj-firandet samma år talade partiordföranden Mona Sahlin inför en jublande folkmassa på Larmtorget i strålände solsken. Inbjuden gäst var Mark Levengood.

Kalmar kommun övertog Kalmar flygplats och några år senare gick Region Kalmar län in som delägare. Socialdemokraternas verksamhetsplan 2008 innehöll ett 15-tal aktiviteter under rubriken Bilden av socialdemokraterna och hur vi kommunicerar. Under året gav arbetarekommunen ut fyra nummer av tidningen S-Presso. Samma år började samarbetet med Miljöpartiet bli starkt ifrågasatt och det gjordes ett försök att få till stånd samarbete med Centerpartiet. Lokalt var partierna överens men Centerns partisekreterare tvingade sina partikamrater att avstå. Viljan till samarbete var dock stor och 2012 var partierna i mål och samarbetet med Miljöpartiet upphörde.

2014 valdes Roger Holmberg som ordförande i arbetarekommunen. 2017 anställdes Linus Hellman som ombudsman och 2019 Elisabeth Heimark-Sjögren som assistent.

Vid tre tillfällen besökte statsminister Stefan Löfven arbetarekommunen för att bland annat ta det första spadtaget till det nya Linnéuniversitetet och för att meddela att E-hälsomyndigheten skulle omlokaliseras till Kalmar. En ny kvinnoförning såg dagens ljus - Curage. Bostadsbyggandet tog fart, Guldfågeln Arena uppfördes, beslut togs om en ny simhall och ishall och ett nytt kulturcentrum började ta form på Tullslätten.

Stödet till socialdemokraterna har genom åren varit högt. Från 1960-talet 56,3 % fram till 2018 42,5 %. Undantaget var valförlusten 1991 då partiet fick 39,8 % av rösterna.

Nybro Arbetarekommun

Nybro arbetarekommun bildades 1906, Alsterbro arbetarekommun 1918 och Bäckebo arbetarekommun 1920. De första 50 åren finns dokumenterade i minnesskriften från 1972 när partidistriktet fyllde 50 år. I Nybro arbetarekommunens arkiv sedan början av 70-talet finns väl bevarad dokumentation, om än inte alltid, eller rättare sagt ytterst sällan, i någon form av katalogisering eller kronologisk ordning. Det var en tid före datorer och annan modern It-teknik och tjocka pärmar var fyllda med årsmötesprotokoll i plastfickor och lösa gulnande papper som berättade om aktuella frågor i kommunpolitiken men också dokumentation från distriktskongresser och riksdagspolitik.

⁶ Ett porträtt av Lena Hallengren finns på sid 61.

Det må vara hänt att tekniken tagit jättekliv under de senaste 50 åren, men många av de socialdemokratiska värderingarna och hjärtefrågorna var lika aktuella då som de är idag. I slutet av 1980-talet var många medlemmar i arbetarekommunen bekymrade över den svaga återväxten i de socialdemokratiska föreningarna och så är det också idag. Antalet S-föreningar har minskat från 11 i mitten av 1980-talet, med sammantaget 3 485 medlemmar, till dagens fem föreningar med strax under 300 medlemmar. Det är tyvärr en trend som gäller i stort sett allt föreningsliv men kanske tydligast inom de partipolitiska organisationerna.

En annan ständigt återkommande fråga var arbetslösheten, som med jämna eller kanske ojämna intervaller dök upp i politiken. Många 40-talister har klarat sig undan detta gissel. En femtonåring kunde i början på 1960-talet gå upp till arbetsförmedlingen i Nybro och fråga om det fanns något jobb. Då blev svaret: ”Ja vi har glasbruken och så Kährs förstås”.

I arbetarekommunens och ABF:s regi anordnades många studiecirklar i de lokala S-föreningarna. De handlade ofta om ideologiska frågor men också om mötes-teknik. Ett populärt ämne var: ”Det var en gång ett glasbrukssamhälle” där man läste om och anordnade utställningar om samhället och dess nedlagda glasbruk: Flygsfors, Gadderås, Alsterbro och Flerohopp. Glasbruken var grunden till det som idag heter Glasriket. De anlades där tillgången på brännved för glasugnarna fanns i överflöd. Samhällen med affärer, hantverkare och skolor växte upp runt bruken, eller hyttorna, som de i dagligt tal kallades. Överallt organiserade sig glasarbetarna i fackföreningar och bruksherrarna fick finna sig i att ha starka förespråkare att förhandla löner och arbetsvillkor med. Genom förståelse och insikt i att man var beroende av varandra, löste man oftast förhandlingarna utan stora konflikter.

Otaliga var de studiecirklar i arbetarekommunernas regi som under senare delen av 1970-talet och början av 80-talet försökte förklara och förstå tanken med löntagarfondernas förträfflighet, som därefter skulle förankras hos medborgarna. Vi som var med glömmer aldrig Kjell-Olof Feldts klassiska anteckningar vid en kammardebatt i riksdagen, nedskrivna i frustration och påpassligt fotograferat av en journalist: ”Löntagarfonder är ett jävla skit men nu har vi baxat dem ända hit”.

I slutet av 70-talet dök tanken på ett nytt kommunalt förvaltningshus upp på agendan. Detta skulle bli ett tämligen kontroversiellt projekt, som dåvarande kommunalrådet Alf Johansson drev med stort engagemang. Kommunens förvaltningar var vid denna tidpunkt geografiskt utspridda och vissa i tämligen enkla baracker. Många menade ändå att det fungerade bra och att investeringen skulle bli orimligt dyr. Det slutade med att kvarteret Balder i centrala Nybro med butiker som Sporthelge, P-A Jonssons Järnaffär, Handelsbanken och ”syndens näste” Jockey Club jämnades med marken, och det nya kommunhuset, som efter kvartersnamnet fick benämningen Balder, reste sig ur rivningsmassorna till ett pris på cirka 50 miljoner svenska kronor. Stadens största enskilda projekt var i hamn och så här i efterhand är nog den allmänna uppfattningen, att det var ett klokt beslut även om vissa äldre Nybrobor fortfarande hävdar att det hela är ett monument över den tidens starke man, socialdemokraten Alf Johansson. Han var utan konkurrens den kommunpolitiker som har betytt mest för utvecklingen i Nybro under 1900-talet⁸. Från kommunsammanslagningen 1969 till sin död 1983 var Alf involverad i det mesta som rörde sig i kommunen.

Första spadtagen tas för byggandet av gymnasieskolan i Åkrahäll. Bilden är från mitten av 1960-talet. Från vänster ses Harald Magnusson, legendarisk skolman i Nybro, rektor och sedermera skoldirektör, Bertil Petersson, riksdagsman och skolstyrelsens ordförande, Ingemar Hansson, studierektor, en grävande Alf Johansson (s), kommunstyrelsens ordförande och Nybros starke man, Per Gerdbo (m), Anders Ljungdahl, VD och delägare till Ljungdahls kuvertfabrik, en av Nybros stora industrier som nu är helt borta, Torsten Petersson (s), yrkeslärare och byggnadsnämndens ordförande, senare på 1980-talet kommunalråd under en period, och Thor Priem (m), kommunstyrelsens vice ordförande. Anders Ljungdals närvaro symboliserar ett intressant tecken från den tiden. Då var industriledarna ofta politiskt aktiva. De tillhörde samhällsbyggarna. Det är en koppling som tyvärr till stora delar saknas idag. Uppställningen på bilden symboliserar och illustrerar det samförstånd och det samarbete som var ett kännetecken för samhällsutvecklingen i Nybro. Det kallades för "Nybroandan".

Åkrahällskolans lokalisering föregicks av stora meningsskiljaktigheter inte minst inom det socialdemokratiska partiet. Alf Johansson⁷ förordade en central placering i den så kallade Joelskogen nära befintliga idrottsanläggningar och järnvägsstationen, vilket var särskilt viktigt för eleverna från Emmaboda som var hänvisade till gymnasiet i Nybro. Byggnadsnämndens ordförande Torsten Petersson förordade det som senare blev den slutliga lokaliseringen relativt långt från centrum i Nybros periferi i riktning mot Kalmar. Ett skäl till det torde vara att Åkrahällskolan i händelse av krig skulle tjänstgöra som krigssjukhus. Detta var ju under kalla krigets allra värsta period. Av den anledningen utgick betydelsefulla statsbidrag som förmodligen var avgörande för lokaliseringen.

⁷ Ett porträtt av Alf Johansson finns på sid 20

På 1980-talet antogs ett bostadsförsörjningsprogram som bland annat innehöll startskottet för nybyggnation av lägenheter i Bäckebo och Örsjö, vilket tyder på att småsamhällena levde och att den socialdemokratiskt styrda kommunen satsade på landsbygden. Detta tack vare starka socialdemokratiska föreningar och deras företrädare på landsbygden och i de mindre orterna.

Nybro kommunstyrelse med tjänstemän vid möte i på Stora Hotellet år 1980. Sittande från vänster: Roy Sandgren (c), Stig Davidsson (c), Willy Lundqvist (s), kommunstyrelsens ordförande Alf Johansson (s) och Lars Karlsson, Stig Offerlind och Rolf Hagström, alla tre tjänstemän. Stående från vänster: Anders Eriksson Bondetorp (kds), Stern Gustafsson Butetorp (c), Thor Priem (m), Arne Gustafsson (m), Linnéa Edsenius (fp), Enar Karlsson (s), Börje Lilja, tjänsteman, Henning Nilsson, Torskemåla (c), Roland Larsson (s), Rolf Lundh (s), Nils Jonasson Madesjö (s), Torsten Pettersson (s) och Mildred Persson Alsjöholm (c). Räknar man ihop antalet politiker så har det borgerliga blocket nio ledamöter och socialdemokraterna sju. Trots detta var alltså socialdemokraten Alf Johansson ordförande vilket säger en hel del om hans starka ställning och förtroende i kommunen. Källa: Nybro kommun

Under 90-talet handlade mycket om utbyggd barnomsorg, en klassisk socialdemokratisk käpphäst, där meningarna delvis gick isär i valet mellan kommunal barnomsorg och privat sådan, och då i synnerhet om så kallade dagmammor. En annan intressant fråga som spänner lite utanför kommungränsen var ett projekt mellan Kalmar och Nybro som eventuellt skulle leda fram till ett gemensamt energibolag.

Ett litet sus av historiens vingslag hörs och känns när man tittar tillbaka och minns långa Första-Majtåg som sträckte sig i täta led, från Folkets Hus till Nybro kyrka. När man sedan läser i listan från de talare som besökte kommunen vid denna årliga manifestation, så finns där namn som Arne Geijer, Lena-Hjelm Wallén, Gunnar Sträng, Maj-Britt Theorin och naturligtvis kommunens egen riksdagskvinna, Lena Öhrsvik.

Emmaboda Arbetarekommun

Den första arbetarkommunen i Emmaboda såg dagens ljus 1907. Träarbetarnas fackförening som bildats 1905 insåg behovet av att en politisk del av arbetarrörelsen behövdes i samhället. 60-talet medlemmar anslöt sig varav 40 kollektivt från Träarbetarnas fackförening. Redan första verksamhetsåret hade man fint besök då August Palm gästade arbetarekommunen och höll ett två timmar långt anförande om arbetarrörelsen i Sverige och utlandet. 1911 gästade Kata Dalström Emmaboda, ett framträdande som samlade en publik på mer än 1 000 personer.

Första ordförande i arbetarekommunen var möbelsnickare Gustaf Johansson. Efter några år upphörde verksamheten men återupptogs i maj 1919 men då med namnet Vissefjärda arbetarekommun. 1920 beslutade arbetarekommunen att nominera dåvarande ordförande Ture Molin från Lindås till kandidat vid riksdagsmannavalet.

Arbetarekommunernas bildande, delning och sammanslagning ser sammantaget ut på följande sätt:

- 1906 Emmaboda arbetarekommun bildades.
Den ombildades 1919 till Vissefjärda arbetarekommun
- 1921 Algutsboda arbetarekommun bildades då tillhörande Kronobergs län
- 1924 Boda arbetarekommun bildades
- 1926 En ny Vissefjärda arbetarekommun bildades och den gamla ombildades till Vissefjärda norra arbetarekommun som 1929 fick namnet Lindås arbetarekommun, men samma år återtog det gamla namnet Emmaboda arbetarekommun
- 1926 Eriksmåla arbetarekommun bildades då tillhörande Kronobergs län
- 1927 Algutsboda förenade arbetarekommun bildades då tillhörande Kronobergs län
- 1934 Åfors arbetarekommun bildades då tillhörande Kronobergs län
- 1942 Långasjö arbetarekommun bildades då tillhörande Kronobergs län
- 1974 En ny Emmaboda Arbetarekommun bildades i anslutning till kommunreformen då länsgränsen mellan Kalmar och Kronobergs län ändrades genom sammanslagning av de tidigare Emmaboda, Lindås, Vissefjärda, Boda, Algutsboda och Långasjö arbetarekommuner: De tidigare arbetarekommunerna blev då S-föreningar.

När kretsen omvandlades till arbetarekommun var Erik Augustsson ordförande. 1979 tog Anita Jonsson över klubban i Arbetarekommunen och därefter följde Berit Carlsson, Bo-Eddie Rossbol och Jarkko Pekkala. Det finns många fler profiler att nämna. En partivän som får representera alla andra är Arne Olsson som var Emmaboda socialdemokratiska förenings ordförande och vice ordförande i arbetarekommunen under många år. Arne var en klippa när det gällde att hålla ihop partiet i alla sammanhang. Han var också Första Maj-general under många år.

Genomtänkta program vid Första Maj kan man tacka Emmaboda Folkets Hus för under ledning av Pähr Gustavsson. Pähr såg till att huset blomstrade denna arbetarnas dag med olika aktiviteter för stora som små.

ABF var en viktig aktör för rörelsens utveckling. Många studiecirklar gav kunskap och framtidstro. Detta visade sig inte minst i valet 2002 då, med Karl-Erik

Nilsson som förstanamn, partiet fick 56,8 % av rösterna och därmed 23 mandat av 41 i fullmäktige. Till Karl-Eriks popularitet bidrog också LO-sektionen starkt inför valet med att erbjuda ABF:s studiecirklar för fackliga medlemmar såväl som partimedlemmar.

Socialdemokraterna i Emmaboda har varit starkt engagerade och är verksamma på flera sätt. Tidigt bildades en kvinnoklubb, SSU och Unga Örnar. Kvinnoklubben bildades 1935 och dess första ordförande var Frida Gleisner. 2020 startade S-kvinnor en ny verksamhet med Frida Larsson som ordförande. Däremellan startades en kvinnoförening med namnet ”Lady in red” med Gabriela Håveland som ordförande, nuvarande Fernandez. SSU-klubbar kommer och går alltefter ungdomarnas ålder eller deras flytt till andra orter.

I kyrkovalen har socialdemokraterna med framgång haft ett stort engagemang.

Under tidiga år organiserade sig arbetarna och bildade fackliga klubbar som har lett till att Kommunal, IF Metall, Byggnads, Skogs och Trä har bildat S-föreningar för att nämna några under LO:s paraply.

Vid årsskiftet 1968 – 1969 tillträdde Tage Johansson som kommunalråd – den första innehavaren av denna befattning i Emmaboda storkommun. Tage hade uppdraget till och med 1973.

I valet 1976 vann socialdemokraterna tillbaka förtroendet med Anita Jonsson som första kvinna på kommunalrådsposten. Med sitt engagemang för bland annat jämställdhet blev Anita en av två kvinnor i hela Sverige som då hade förtroendet att politiskt leda en kommun. Anita insåg av egen erfarenhet att ett jämställt samhälle endast skulle kunna bli verklighet om både män och kvinnor gavs samma förutsättningar att förvärvsarbeta och försörja sig. För att göra det möjligt måste det till en trygg barnomsorg. Vid den tiden tillkom också en snabb utbyggnad av barnomsorgen för alla barns rätt i den kommunala barnomsorgen som Olof Palme uttryckte det på 1982 års partikongress. Anita brann för mycket. Hennes intresse och agerande i struktururomvandlingen gav resultat. När Saint Gobain Emmaboda Glas varslade över 100 anställda tog Anita kontakt med Olof Palme och dåvarande industriminister Nils G. Åsling och lyckades få fem miljoner till Emmaboda kommun i ett utvecklingsbolag för att starta alternativ sysselsättning som en del av sysselsättningsgarantin.

Kommunalrådet Anita Jonsson, Emmaboda, kröner kungen av glasriket, Jostein Rovik från Stavanger, i Orrefors 1987. Källa: Kalmar läns Museum. Foto: Ola Lejonborn

Under slutet av 70-talet och in på 80-talet var det stora problemet med den manuella glasindustrin. Bruken var nedläggningshotade. Det nystartade statliga Arbetslivscentrums första projekt blev att belysa hur strukturomvandlingen påverkade människor och bygder i Sverige. Där visade det sig att nedläggningar skulle slå hårt mot landsbygden. Vid den tiden tog Anita Jonsson initiativ till Dackeuppropet. Det var inte bara glasbruken som var i fara utan många andra branscher, företag och orter i länet. Tillsammans med socialdemokratiska partiet och LO samlades 40 000 namnunderskrifter in och vid juletid 1982 drog sex fulla bussar iväg till Stockholm för att demonstrera från Norra Bantorget till Sergels Torg där bland andra Olof Palme, som då var oppositionsledare och industriministern Nils Åsling (C) tog emot. Resultatet blev en snabbutredning som gav den manuella glasindustrin ett statligt stöd med 82 miljoner till gemensamma satsningar. Ett företag som då etablerade sig var Glasma i Emmaboda Glas lokaler. Anita Jonsson ledde kommunen fram till 1988 års val då partiet tappade mandat.

Vid 1994 års val fick partiet återigen förtroendet att med stöd av Vänsterpartiet leda kommunen genom Karl-Erik Nilsson som fram till valet 2006 hade uppdraget som kommunstyrelsens ordförande.

KARL-ERIK NILSSON (1957 -) var ett mycket framgångsrikt kommunalråd i Emmaboda mellan 1994 och 2006, då partiet fick 57 procent av rösterna – ett närmast oslagbart rekord på våra breddgrader. Karl-Erik var också ledamot i länets Kommunförbund 1992 – 2001. Han var fotbollsdomare och dömde 150 allsvenska matcher och ett stort antal internationella matcher på högsta nivå, bland annat 12 matcher i UEFA Champions League. 2007 utsågs han till organisationschef för kampanjen ”Hela Sverige ska leva” och engagerade sig i Svenska Fotbollförbundet. Han var 2009 organisationschef för U21-EM i Sverige och ordförande i Bohusläns fotbollförbund. År 2012 utsågs han till ordförande i Svenska fotbollförbundet – en post som han fortfarande innehar. 2017 invaldes han i UEFA:s exekutivkommitté och fick flest röster av alla kandidater. Han utsågs samma år till UEFA:s Förste Vice-president. Foto: Mats Gröning

*Ann-Marie Fagerström under riksdagsperioden.
Foto från Riksdagsarkivet*

År 2006 efterträdde Ann-Marie Fagerström Karl-Erik som kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande. Under dessa år arbetade politiken bland annat med två viktiga beslut som har bäring på regionalpolitisk utveckling. Det ena var en statlig satsning på Emmaboda-banan, en upprustning som kostade 800 miljoner på järnvägen mellan Emmaboda och Karlskrona. I december 2013 invigdes den nya järnvägen med stationer i Vissefjärda och Holmsjön.

Dessförinnan, år 2009, köpte Emmaboda kommun in det historiska glaslet, skisserna och bruksarkiven från Kosta, Boda och Åfors glasbruk av New Wave Group. Ett köp som den lokala borgerliga alliansen var mycket tveksam till. Efter en kort tid köptes också glasbruket i Boda in och omvandlades till ett museum, med tillhörande hytta, The Glass Factory. Detta köp röstade alliansen emot bland annat med motiveringen att Boda Glasbruk var ett utdöende samhälle och därmed fel plats att visa glaslet på. Hyttan drevs till en början av Design House Stockholm som också hyrde en butikslokal i byggnaden. The Glass Factory invigdes 2011 av dåvarande partiordförande Håkan Juholt.

I början av 2021 beviljade Region Kalmar Emmaboda kommun ett bidrag på drygt tre miljoner för att säkra glasskatten på The Glass Factory. Samtidigt gick kommunen in med lika mycket pengar i projektet. Värt att nämna i sammanhanget är att flera näringar har sökt sig till Boda Glasbruk efter kommunens förvärv från New Wave Group. Bland andra har Hönsalottas Luffarmuseum etablerat sig och hyr lokaler av kommunen till sin verksamhet som drar många besökare till samhället.

År 1982 invigde Olof Palme ett Kristallmuseum i Johansfors Glasbruk. Det innehöll en fantastisk samling slipat glas från bruket och dess historia. Denna samling och bruksarkivet från Modala Glasbruk ägs av Emmaboda kommun och finns idag på The Glass Factory och Emmaboda Arkivförening som har till uppdrag att digitalisera skisser och bruksarkiv. Glaset och dess historia är en viktig magnet för regionens attraktivitet.

Efter 2018 års val tappade socialdemokraterna majoriteten i kommunen. Då valdes Maria Ixcot Nilsson till kommunstyrelsens andre vice ordförande.

Torsås Arbetarekommun

Torsås Arbetarekommun hade sitt första sammanträde den 21 april 1917 och fick 27 medlemmar vid starten. Samma år bildades även Söderåkra Arbetarekommun med 13 medlemmar. Aktiviteten där var stor. Man avverkade inte mindre än 37 möten under första året och medlemsantalet steg till 159.

Vid utgången av 1950 bildades landskommunen Torsås genom en sammanslagning av Torsås och Gullabo. Då tillkom också en samarbetskommitté mellan Torsås och Gullabo Arbetarekommuner som så småningom ledde till en sammanslagning av arbetarekommunerna.

Under ledning av hamnstyrelsen, med bland annat dess ordförande landstingsman Karl Pedersen, gjordes en viktig utbyggnad av Bergkvara fiske- och småbåtshamn 1959. Utbyggnaden skedde med stöd av statliga medel och tanken var att det skulle rymmas upp till 20 fiskebåtar. Dock blev det inte så. Hamnen övergick istället till att bli en första viktig del i kommunens turismsatsning tillsammans med Dal-skärs camping strax bredvid.

Vid arbetarekommunens 50-årsjubileum 1967, som firades gemensamt av de båda arbetarekommunerna i Torsås och Söderåkra, gästades tillställningen av dåvarande finansminister Gunnar Sträng.

Bild från arbetarekommunens 50-årsjubileum. Finansminister Gunnar Sträng tackar för Torsåstuppen. En gåva från slöjdaren Arvid Jonsson, Gullabo. Till vänster om Sträng sitter Amandus Håkansson som var ledamot i den allra första arbetarekommunens styrelse 1917. Privat fotografi

Vid 50-årsjubileet hölls även tal av Sune Hartman, Torsås Arbetarekommun och Herbert Johansson, Bergkvara Arbetarekommun.

Inför kommunreformen 1971 fördes diskussioner om Torsås och Söderåkra skulle bilda en gemensam kommun eller om de båda kommunerna skulle gå upp i Kalmar kommun. Tack vare att den kommande Torsås kommun bedömdes vara en fullvärdig kommun med handel, arbetstillfällen och boende blev beslutet att Torsås kommun skulle bildas. Årskiftet 1970/1971 skedde kommunsammanslagningen mellan Torsås kommun och Söderåkra kommun. Den 16 juni 1972 hölls ett möte mellan Torsås och Söderåkra Arbetarekommuner och därefter sammanslogs de båda arbetarekommunerna till Torsås Arbetarekommun.

Kommunreformen 1971 innebar att Centerpartiet för en lång tid kom att dominera den kommunala politiken. 1970-talet innebar ändå en tid för industriell utveckling med många jobb och människor som byggde egna villor och ville satsa på Torsås. Detta var något som Socialdemokraterna drev hårt för att få genomfört. Profiler och samhällsdebattörer som exempelvis Sune Hartman, Sigurd Mellström och Gunnar Gillisson hade täta kontakter med näringslivet när den politiska makten stod passiv.

Arbetarekommunens kassör Gunnar Gillissson och ordförande Sune Hartman. Privat fotografi

Sigurd Mellström, som arbetade på AB Torsmaskiner, hade stort stöd av det lokala näringslivet och var den som oftast fick driva deras frågor. Han var också den som stred för miljöfrågorna och den som förvandlade en näst intill igenvuxen Vallermans göl i Torsås till en oas i samhällets centrum.

Garpens fyr utanför Bergkvara drevs av Sjöfartsverket fram till 1997 då den såldes till Torsås kommun. Året efter såldes den vidare för en symbolisk summa till den ideella föreningen Garpens vänner som sedan dess har drivit och utvecklat fyrplatsen med stöd av bland annat bidrag från kommunen och EU, ideella krafter och arrendatorer till det den är idag. Socialdemokrater på olika nivåer har aktivt stöttat utvecklingen av Garpen, bland annat genom att stödja ansökningar om lokala utvecklingsmedel via EU-programmet Leader Sydost. Garpens fyr är nu en skatt i Kalmarsund som erbjuder restaurang, vandrarhem och konferensmöjligheter.

Bergkvara utvecklades under andra hälften av 1800-talet till ett betydande handels- och sjöfartscentrum. År 1900 hade Bergkvara tillsammans med Brantevik i Skåne Sveriges största segelbåtsflottor. 1903 anlades järnvägen mellan Torsås och Bergkvara. Linjen lades ned 1965. 1955 byggdes silon. Hamnverksamheten minskade under 1970-talet men fortsatte ändå in på 2000-talet med ett uppsving i och med utskeppning av timmer efter stormen Gudrun 2005. Under 2012 sålde kommunen bolaget Bergkvara hamn & stuveri med ett nyttjanderättsavtal. Hamnverksamheten tynade och hamnepoken utvecklades definitivt 2015 i och med att beslut togs om att ny planläggning skulle göras av hamnområdet. Bergkvara hamn ses nu av kommunens styrande majoritet, med Socialdemokraterna i spetsen, som ett mycket lovande och spännande utvecklingsområde för boende och rekreation med stor betydelse för hela kommunens utveckling.

AB Torsmaskiner var kommunens flaggskepp och så småningom bildades dotterbolaget AB Torsteknik som sedermera blev Motoman Robotics. Idag heter företaget Yaskawa, ett dotterbolag till japanska Yaskawa Electric Cooperation. Det är den största industrin i kommunen.

Industrin utvecklades. Därför kom nedläggningen av Fauresia (Torsmaskiner) som ett dråpslag 2010. Det slog hårt mot hela kommunen. Socialdemokraterna och fackföreningsrörelsen kämpade hårt tillsammans med många andra för att försöka lindra konsekvenserna. Uttrycket "Torsåsmodellen" myntades eftersom det så småningom uppstod en hel del avknoppningar i nya företagsbildningar och därmed också nya arbetstillfällen.

Vid valet 2006 skrevs politisk historia i kommunen. Socialdemokraterna tog makten med stöd av det nybildade Torsåspartiet. De borgerliga partierna tappade därmed makten efter att ha styrt kommunen i 68 år utan avbrott. Roland Swedestam blev kommunalråd och Ann-Britt Mårtensson blev den första kvinnan någonsin som ordförande i kommunfullmäktige.

Då blev det fart i kommunen. ”Tuppenhuset” byggdes, gamla Brobacksgården förvandlades till lägenheter och det stora och igenvuxna markområdet nära Torsås centrum blev bostadsområdet Valfridsbo, en pärla i samhället.

Satsningarna innebar att invånarna åter fick hopp och en tro på att Torsås bygger för framtiden. Torsåspartiet kraschade och Centern återtog makten vid valet 2010. Det blev fyra nya år med passivitet, utan satsningar för framtiden. Väljarna insåg situationen och vid valet 2014 fick Socialdemokraterna åter makten, nu i samarbete med flera traditionellt borgerliga partier som hade vänt ryggen åt Centern.

Kommunen och partiet tog ett stort ansvar i samband med flyktingvågen 2015. Det innebar att Möre hotell i Söderåkra som redan 2014 omvandlats till asylboende fylldes med flyktingar. Kommunen, föreningar och civilsamhället gjorde under de år som hotellet var asylboende stora insatser med att skaffa praktikplatser, ordna aktiviteter och skapa en trygg plats för flyktingarna. Lokala partimedlemmar deltog i aktiviteterna för att skapa en meningsfull vardag på asylboendet, bland annat med språkcaféer. Asylboendet avvecklades 2017 och är nu under ny ledning åter hotell och restaurang med god utvecklingspotential.

Henrik Nilsson Bokor blev kommunstyrelsens ordförande och kommunalråd 2014 och har sedan dess styrt Torsås kommun med stor framgång. Endast Centern och Sverigedemokraterna står utanför den styrande koalitionen.

Många ifrågasatte om Henrik Nilsson Bokor verkligen skulle kunna hålla sex partier under sina vingar utan splittring men det har lyckats och den idag styrande majoriteten har fortsatt utveckla kommunen i positiv riktning.

Bland mycket som har hänt kan nämnas nya bostäder, nybyggd och modern högstadieskola i Torsås, nybyggd förskola och matsal för grundskolan i Bergkvara. Invid idrottsplatsen Torshammar har företagen visat sin framtidstro genom att investera och bygga nya lokaler.

Framför den nya Torskolan i centrala Torsås ses från vänster förra kommunalrådet Roland Swedestam, kommunfullmäktiges ordförande Ann-Britt Mårtensson, kommunalrådet Henrik Nilsson Bokor och riksdagsledamoten Björn Petersson. Foto: Leif Pettersson

I maj 2018 beslutade regeringen om en nationell trafikplan för perioden 2018 – 2029 som innehöll en ny sträckning av E22:an mellan Söderåkra och Bröms med förbifart Bergkvara – en efterlängtd satsning som har diskuterats under många år. Arbete har påbörjats med ett samråd som genomfördes under december 2020.

Ny politisk historia för Torsås kommun skrevs vid valet 2018. Byggnads- och fackföreningskämpen Björn ”Böna” Petersson blev invald i riksdagen. Björn gör ett mycket uppskattat arbete och har ett brett stöd för sina insatser.

Norra Ölands Arbetarekommun

På Öland som på många andra platser i landet kom den fackliga arbetarrörelsen före den politiska. I Borgholm hade järnvägsfolket en stark facklig organisation sedan början av 1900-talet. Den hade till och med utkämpat en facklig strid 1913. Den varade bara i tre dagar, men ändå... Därför var det ganska naturligt att förslaget om att bilda en socialdemokratisk arbetarkommun kom just från järnvägsmannahåll. Den 19 november 1924 beslöts att bilda Borgholms med omnejd arbetarekommun. Dess förste ordförande blev stationskarlen Karl Hagman och den styrelse som valdes kom att bestå av fyra järnvägare och en posttjänsteman. Ett av de första beslut som fattades var att ansluta arbetarekommunen till socialdemokratiska partiet vid andra kvartalet 1925.

Så började det. Någon fast mötesordning förekom inte i början. Styrelsen kallade till möte när anledning fanns. Vid årsmötet i februari 1932 beslöt man att anordna Första Maj-möte och demonstration. Nu arbetade man för en socialdemokratisk valseger. Man kunde också glädjas åt att frågan om ett Folkets Hus, som legat i malpåse många år, äntligen fått sin lösning. Det viktiga samarbetet med den socialdemokratiska ungdomsrörelsen togs också upp på årsmötet.

Alla socialdemokratiska föreningar på norra Öland bildades som Arbetarekommuner ute i socknarna i slutet av 1920-talet och början av 1930-talet, som till exempel Runsten/Långlöt och Råpplinge/Högsrum. Där gick man på 1940-talet samman i Gärdslösa kommun för att 1973 gå ihop med Borgholms S-förening, som bildats efter kommunsammanslagningen. I norr har föreningarna i Böda, Högby/Källa och Persnäs haft fortsatt verksamhet som lokala S-föreningar fram till år 2019.

Den 22 januari 1973 hölls det sista årsmötet i Borgholms Arbetarekommun, som från årsskiftet övergick till att bli en socialdemokratisk förening, Borgholms socialdemokratiska förening. Denna omorganisation kom till stånd för att anpassa partiorganisationerna till de nya primärkommunerna efter kommunsammanslagningen. Arbetarekommunen fick nu namnet Norra Ölands Arbetarekommun.

År 1929 bildades Köpingsviks Arbetarekommun och den 17 oktober 1937 startade Förä Arbetarekommun sin verksamhet, båda från och med 1946 i Köpingsviks kommun. 1973 slogs de ihop i Köpingsviks socialdemokratiska förening. Ett par kända och i länet aktuella socialdemokrater som fostrats i Köpingsviks s-förening är Johan Persson, kommunstyrelsens ordförande i Kalmar och Ilko Corkovic, kommunstyrelsens ordförande i Borgholm.

Bo Svantesson var föreningens ordförande i 20 år och den som den 2 mars 1986 representerade Norra Ölands socialdemokrater på Olof Palmes begravning med Köpingsviks föreningsfana, eftersom Norra Ölands Arbetarekommun då ännu inte hade någon egen fana.

Bilden visar Köpingsviks Arbetarekommuns fana som var med när Bo Svantesson representerade Norra Ölands socialdemokrater vid Olof Palmes begravning i början av mars 1986. På bilden ses Stig Augustsson och Inger Sundbom. Foto: Oscar Sundbom

År 2015 gick föreningen samman med Borgholms s-förening och Borgholm-Köpingsviks socialdemokratiska förening bildades. Från Borgholms s-förening kom arbetarekommunens hittillsvarande två riksdagsledamöter Lena Öhrsvik och Agneta Ringman. Lena satt i riksdagen åren 1976 - 1994 och Agneta 1994 - 2006. Lena var också AK-ordförande i slutet av 1990-talet.

Lena Öhrsvik talar på ett torgmöte i Borgholm 1982. Privat fotografi

Persnäs socialdemokratiska förening tros ha bildats av Svenska Stenarbetareförbundet avd. 54, Södvik, som i sin tur bildades 1916. Det var vanligt att fackföreningsrörelsen på den tiden var kollektivt ansluten till socialdemokraterna. Geografiskt hörde man först till Persnäs socken, därefter till Åkerbo kommun och från 1973 var man en lokalpolitisk förening i Borgholms kommun. I och med årsmötet 2019 har socialdemokraterna i Persnäs upphört som förening. Medlemmarna blir allt äldre och färre och man vill kunna bedriva partiverksamhet under enklare former. Föreningens tillgångar har tillfallit Arbetarekommunen enligt partiets stadgar. I stället föreslogs partiarbetet ske i form av "fria grupper", som utan dagordning och annan formalia träffas, diskuterar politik, deltar i kampanjer, valrörelser och AK:s övriga verksamhet. "Fria grupper" har inget verksamhetstvång, ingen styrelse, ej heller formell ekonomi men är fortsatt en del av partiets organisation i den utsträckning AK bestämmer.

På våren 1934 bildades först Böda Arbetarekommun och strax därefter Högby Arbetarekommun, vilka båda från och med 1950 verkade i Åkerbo kommun. Lite kurios: När Böda AK hade 30-årsjubileum beslöts att på försök hålla mötena i hemmen och att fruarna skulle vara med. Detta visade sig vara lyckosamt och aktiviteten ökade liksom även medlemsantalet med ett tiotal personer. I och med kommunsammanslagningen 1973 gick de båda arbetarekommunerna över till att bli Böda socialdemokratiska förening och Högby socialdemokratiska förening, sedermera ändrat till Högby-Källa socialdemokratiska förening, då man fått medlemmar även från Källa socken. De båda föreningarna började redan på 1990-talet att tala om en sammanslagning och man började 1997 att ha gemensamma möten. 2011 slogs föreningarna samman till Böda-Högby-Källa socialdemokratiska förening. I likhet med persnäsföreningen upplevde man här svårigheter att rekrytera nya medlemmar och en tröghet i föreningsarbetet och beslöt 2019 att upphöra som formell förening och övergå till s.k. "fri grupp". Samma sak beslöts samtidigt i föreningen Borgholm-Köpingsvik.

Nu pågår diskussioner inom Norra Ölands Arbetarekommun hur formerna för det fortsatta partiarbetet bland medlemmarna ska utformas. Ett förslag är att bilda s.k. fokusgrupper som samlar medlemmarna kring olika för dem intressanta politiska frågor. AK har här en grannliga uppgift att finna nya former för det politiska arbetet i denna tid med sjunkande medlemstal och svårigheter att engagera såväl äldre som yngre i partiarbetet.

Socialdemokraterna på norra Öland har i alla tider fram till 2010-talet verkat i en konservativ politisk miljö, företrädd framför allt av Högern/Moderaterna och Bondeförbundet/Centerpartiet. Först på 1990-talet bröts den trenden då Socialdemokraterna och Moderaterna tillsammans styrde kommunen åren 1994 – 1998. Socialdemokratiska krafter i opposition har dock genom årtiondena påverkat utformningen av det moderna Borgholm. I ett AK-protokoll efter valet hösten 1932 konstaterar man att ”det efter valsegern strax gick lite lättare att arbeta med stadsfullmäktige, föredragningslistor och dylikt”. Man övergick också nu till att hålla mötena i Folkets Hus samt att i samarbete med ABF utöka studiearbetet.

Arbetarkommunens grundare och förste ordförande Karl Hagman beskrivs som den stridbare socialdemokraten i den samtida debatten. Från 1930 dyker Karl Englund upp i AK-protokollen och i media som socialdemokraternas starke man. Vid årsmötet 1945 ersattes Karl Hagman av Karl Englund på ordförandeposten. Karl Englunds starka drivkraft i det politiska arbetet lyser klart genom årens alla AK-protokoll. Båda dessa namn förekommer allt som oftast i lokalpressen, när stora saker är i görningen, till exempel vid utformningen och namnvalet av det som till slut blev Bäckmans park i Borgholms stad på 1940-talet och i samband med alla turer runt Societetsparkens utformning på 1960-talet. I annalerna återfinns Karl Englund 1963 som vice ordförande i stadsfullmäktige.

En kvinnoklubb bildades 1935 och hade ett ganska frekvent samarbete med arbetarekommunen genom åren. Från slutet av 1970-talet verkar den dock ha fört en tynande tillvaro för att i november 1995 få en nystart under namnet Röda Bönor. Som sådana bönor är kvinnoklubben fortfarande verksam.

Från kommunsammanslagningen 1972 fram till valet 1991 styrdes Borgholms kommun av Centerpartiet och dess starke man, den legendariske Ivar Nilsson. Han efterträddes av Stig Bertilsson fram till valet 1994, då Socialdemokraterna tog makten tillsammans med Moderaterna i fyra år med Jan Engelholm (s) som kommunstyrelsens ordförande. Efter valet 1998 var Centern tillbaka i kommunledningen.

Samarbetet mellan C och S under Ivar Nilssons tid gick smidigt och prestigelöst till med Lars Persson på 70-talet och Jan Engelholm på 80-talet som oppositionsledare. Jan var också kommunstyrelsens vice ordförande under de flesta mandatperioderna på 80-talet. Man samverkade helt enkelt för kommunens bästa och löste för kommunen basala frågor tillsammans. Också i nämnderna intog socialdemokrater både ordförande- och viceordförandeposter. På Borgholm Energis bolagsstämma våren 1994 valdes Sune Axelsson (s) till ordförande efter Torsten Björneke (m), som suttit på den posten i många år. Siv Axelsson (s) kuppades in som ordförande i barnvårdsnämnden eftersom centern ville ha en socialdemokrat på den posten. Fler exempel finns på hur Socialdemokraterna i opposition hade många möjligheter genom åren att påverka utvecklingen av Borgholm.

Ett av Borgholms socialdemokraters verkliga toppnamn var Elsie Cohen som 1988 efter 21 år i kommunalpolitiken övergick till landstingspolitiken där hon redan var ordförande i Ölands sjukvårdsdirektion. Hon kom in i Borgholms stadsfullmäktige som socialdemokraternas ungdomskandidat 1967 under häradshövding Gudmund Lindencronas tid samt 1969 – 1972 var Elsie vice ordförande i den första kommunstyrelsen efter kommunsammanslagningen. En hjärtefråga för henne var inrättandet av företagshälsovård för de kommunanställda, ett ärende

hon personligen drev i ett tiotal år. Ett annat område var barnomsorgen. Hon blev redan under sina första politiska år ordförande i barnavårdsnämnden och arbetade för byggande av daghem som då inte fanns i kommunen. Hon var med och drog igång de lekskolor som senare bildade grunden för barnomsorgen i Borgholm. Också i folkhälsofrågor var Elsie en starkt drivande kraft genom alla åren som politiker.

Socialdemokraternas kommunfullmäktige i mitten av 1980-talet. Stående fr. v.: Gösta Lundgren, Persnäs, Eva Runklint, Löttorp, Ivar Karlsson, Persnäs, Sune Axelsson, Köpingsvik, Mayny Ekberg, Rälla, Jan Engelholm, Rälla och Aldor Andersson, Rällinge, Sittande fr. v.: Torsten Olsson, Borgholm, David Wahlén, Borgholm, Elsie Cohen, Borgholm, Sven Lindgren, Källa och Ingrid Andersson, Persnäs. Privat fotografi

Från början av 1980-talet har Ekerums gård löpt som en röd tråd i den politiska samhällsdebatten. Socialdemokraterna arbetade för att bevara gården som jordbruk och skydda den för kommersiella krafter. Även idag är utvecklingen av Ekerum Golf Resort föremål för folkligt och politiskt engagemang. I början av 2000-talet uppstod en diskussion om att etablera ett casino i landet, där Borgholm var ett av lokaliseringsalternativen, vilket väckte kraftig debatt för och emot. Företagarna i Borgholm propagerade starkt för en etablering. Casinot hamnade dock i Sundsvall.

Ölandsbron har naturligtvis haft en enorm betydelse för Borgholms kommuns utveckling, inte minst för turistnäringen. Inför bronns öppnande hösten 1972 framfördes dock farhågor från olika håll att turister, likt Egyptens gräshoppor, i stora mängder skulle invadera ön. Vägar och alvar skulle köras sönder. Detta har dock inte skett även om turistinvasionen, särskilt i norr, innebär en stor påfrestning på infrastrukturen. Under 4-5 sommarveckor blir Borgholm befolkningsmässigt lika stort som Malmö och det är en stor utmaning för bland annat vattenförsörjning, renhållning, sophämtning, för att inte tala om framkomligheten på vägarna.

Två välkända namn i Borgholms kommun är paret Gunnar Aldestam och Agneta Ringman, Västra Sörby, skapare av Bildningsförlaget och Kackelstugan med dess konsertprogram. Agneta var Ölands riksdagsledamot 1994 – 2006.

Gunnar Aldestam och Agneta Ringman tar emot priset som Årets företagare i Kalmar län 2019.

Gunnar var socialdemokratisk oppositionsledare i kommunen 1998 – 2002. Sune Axelsson var då arbetarekommunens ordförande och fram till 2004, då Eva-Lena Israelsson tog över AK-klubban. Sune, aktiv i arbetarekommunen från slutet av 1960-talet, då han satt i nykterhetsnämnden, var Gunnars ersättare i kommunstyrelsen när Centern styrde 1998 – 2002 och vice ordförande under Lisbeth Lennartssons (c) ordförandeskap fram till 2010. Utöver det lokala politiska arbetet var Sune engagerad i samarbetet med de vänorter som Borgholms kommun har med Korsnäs i finska Österbotten, Zelenogradsk i Kaliningradregionen, Lleba i Polen, Lohmen i forna Östtyskland och Rockford i USA. Kontakten med vänorterna har tyvärr glesnat betydligt under senare år.

Inför valet 2010 genomförde arbetarekommunen ett provval. Ilko Corkovic⁸ fick mer än hälften av rösterna, tätt följd av Pia Holgersson och Bengt Jonsson. Årsmötet ställde sig bakom dessa tre namn i topp att företråda Socialdemokraterna på norra Öland. Samma årsmöte valde också Gunilla Johansson till ny AK-ordförande efter Eva-Lena Israelsson. Ilko och Gunilla blev radarparet som organiserade valarbetet och entusiasmerade valarbetarna, vilket visade sig i det goda valresultatet och vid 2014 års kommunalval kunde Socialdemokraterna ta makten tillsammans med det nybildade partiet Framtid Öland och med stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet. 2018 gjorde Socialdemokraterna ett ännu bättre resultat och styr nu Borgholms kommun tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet. Ilko Corcovic kräver en särskild kommentar. Han kom med sin familj som flykting från Balkan i början på 1990-talet. Han tog civilekonomexamen, fick tjänst på skatteverket i Kalmar, senare en chefstjänst, och så var det dags att axla posten som kommunstyrelsens ordförande i Borgholms kommun. En verklig livsresa!

⁸ Ett porträtt av Ilko Corcovic finns på sid 70.

Ilko Corkovic på partikongressen 2017 i Göteborg. Foto: Jonas Hellberg

Några påtagliga resultat under dessa två mandatperioder: - Det byggs mer än på länge runt om i kommunen, i Borgholm, Rälla, Stora Rör och Löttorp. Det gäller främst hyresrätter och bostadsrätter.

- Lekparker upprustas och aktivitetsparker har byggts i Borgholm och Löttorp.
- Fortsatt utbyggnad har skett av cykelvägen från fyr till fyr.
- Nybyggd förskola Skogsbrynet i Borgholm och byggstart på nya Åkerboskolan i Löttorp, som brann för ett par år sedan.

Den största investeringen är utbyggnaden av Byxelkroks hamn, som kom till efter en s-motion av Sune Axelsson. I vården satsar man på borttagande av deladurer och att erbjuda medarbetare heltid. Tillsammans med Borgholms hälsocentral har skapats en hemsjukvård som har uppmärksammats runt om i vårdsverige. Dessa satsningar har möjliggjorts av kommunens goda ekonomi. Alla investeringar har gjorts med egna medel.

Partiets distriktskongress 2016 var förlagd till Borgholm och det noterades att Socialdemokraterna gjort ett framgångsrikt val i kommunen och tagit makten tillsammans med Framtid Öland när Borgholms gamla centerfäste föll. Man noterade också att kommunen tagit emot 1 500 asylsökande varav 120 ensamkommande barn och 150 skolbarn.

Södra Ölands Arbetarekommun

Ölänningarna med sin historia som sträcker sig flera tusen år bakåt i tiden har ofta upplevt sig som ett hunsat folk. Fribytare, krigsherrar och kungar har genom århundraden tvingat ölänningarna till lydnad. Så var det också när förra seklet var ungt och arbetarrörelsen var i sin linda. Att arbetsgivare då var hårda mot arbetarklassen är ingen hemlighet, och inte heller att Ölandsbönderna var tuffa mot lantarbetarna. Jan G Andersson, Östrans tidigare chefredaktör, beskriver i sin skrift Politisk dagbok åren 1986 – 2019 följande belysande historia:

Gunnar Sträng besökte Kastlösa i mitten av 1930-talet som lantarbetare och agitator. På kyrkmuren stod Gunnar och uppmanade lantarbetarna att organisera sig. Bönder från hela södra Öland hade samlats och försökte riva ner honom från muren bara för att han ville bilda fackförening och teckna avtal för lantarbetare. En ökad guling (strejkbrytarorganisatör) från Mörestrejken ledde attackerna. Det var många hårda ord som fölls.

När Sträng lite senare cyklade hem till resanderummet som han hyrt i Mörbylånga märkte han plösligt att han cyklade mitt i en flock av andra cyklister. Det var bondsönerna som levte rövare vid kyrkan. Nu var de utkommenderade till att ge Gunnar stryk.

- Har du inte fått stryk förut någon gång ska du få det nu, skrek de. Gunnar gav svar på tal:

- Hoppas ni är såpass hederliga att ni tar ett slagsmål med mig på ett hedervärdigt sätt.

Vi lägger cyklarna i diket och så börjar jag med den som ni utser att vara först. Sedan är jag beredd att hålla på så länge jag orkar. Då blev det intressant utifrån perspektivet att lika tuffa som de var i flock, lika fege var de individuellt. Ingen ville börja. Så Sträng kunde cykla mitt i flocken hela vägen till Mörbylånga. Sedan stod de utanför hans fönster och skrek hela natten.

Att organisera sig tog lite tid i Mörbylånga kommun. 1919 bildades den första fackföreningen, Grov och Fabriks Avdelning 401. Ett försök att bilda en arbetarekommun gjordes 1920 men det rann ut i sanden. 1924 bildades en arbetarekommun. Det var stor avoghet mot arbetarrörelsen och svårt att finna lokaler att samlas i. Lantarbetare Karl Granqvist upplät sin bostad trots protester från jordbrukarna.

I den första styrelsen valdes Gustav Nilsson till ordförande. De första åren var det många frågor i vardagen för arbetarklassen som stod på agendan. En fråga som ställde till problem var att kommunalstämmor och fullmäktige hölls på vardagar och då var det svårt för en arbetare att delta. Arbetslösheten har alltid varit en viktig fråga för arbetarrörelsen och redan 1926 diskuterades detta på medlemsmötena.

I norra delen av kommunen, Torslanda socken, tillkom en arbetarekommun 1925. Initiativtagare var Gustav Wahlberg som också valdes till Färjestadens Arbetarekommuns första ordförande. Med på mötet vid bildandet såväl i Färjestaden som i Mörbylånga var ordförande i Södra Smålands Partidistrikt, Gust L. Johnsson från Kalmar. Det kan vara viktigt att nu ett sekel senare lyfta fram några tankar från hans tal:

- Det är viktigt för de arbetande klasserna att organisera sig och att det är den enda vägen för arbetarna att få gehör för sina idéer, att mangrant slå vakt om sina politiska och fackliga organisationer. På detta sätt skulle arbetarklassen kunna uppnå maktställning och genom denna skapa åt sig och sina medmänniskor en dragligare tillvaro.

Vid starten var det 22 medlemmar som fick betala 25 öre var i möteshyra och uppeldning. Frågor som stod på dagordningen var religionens betydelse för människan, alkoholfrågan, arbetslösheten, det kommunala nöjeslivet och fattigvård. En fråga man drev även i Färjestaden var att kommunalstämman hölls på söckendagar, då den arbetande befolkningen inte kunde närvara. Efter uppvakning hos ordföranden i kommunalstämman blev det ändring och mötena hölls på söndagarna i stället. Idag 100 år senare är det kanske svårt att sätta sig in i varför arbetarekommunen drev frågan om uppstart av en kooperativ matbutik i Färjestaden. Bakgrunden var naturligtvis att om man ägde butiken gemensamt i en förening så kunde man köpa in maten tillsammans och därmed göra varorna billigare för medlemmarna. Eventuella vinster delar man på via återbäring till medlemmar. 1925 började arbetarekommunen driva frågan om en kooperativ matbutik men det tog ända till 1949 innan Konsum kunde öppna en butik i Färjestaden.

Arbetarekommunen engagerade sig för hädelserna i Ådalen och beslutade att inrätta en arbetslöshetskommitté. Man samlade även in pengar till arbetslösa och sjuka.

På årsmötet 1936 beslutades att namnet på arbetarekommunen skulle bytas till Torslunda Arbetarekommun eftersom de flesta medlemmar inte bodde i Färjestaden utan i andra delar av socknen.

I Mörbylånga kommun har det funnits fyra eller fem arbetarekommuner. Det saknas protokoll så det går inte att vara mer precis. Degerhamns arbetarekommun är antagligen den äldsta på Öland. Detaljer går inte att få fram, men mycket pekar mot att kommunen bildades 1906. Degerhamns arbetarekommun är tidigt omnämnd såväl i Kalmar arbetarekommuns protokoll som i handlingar från de tidigare Smålandsdistrikten. I Degerhamn har arbetarrörelsen varit stark och orten har ju varit präglad av kalk- och cementindustrin. Arbetarrörelsens egen högtidsdag Första maj har firats där många gånger genom åren.

”Tänk bara vad bron betyder för jordgubbarna!” Det står att läsa i boken Glömminge En sockenbeskrivning av Alrik Palm (tryckt 1949) att 1928 har Kalmar Motorklubb föreslagit en Kalmarsundsbro. Dåvarande Glömminge kommun har instämt livligt. Idag snart 100 år senare vet vi att Ölandsbron invigdes 30 september 1972.

”Ölandsbron har haft stor betydelse för utvecklingen på Öland och i Mörbylånga kommun. Att inte bli isolerad vintertid har påverkat såväl näringslivets alla delar men också befolkningsutvecklingen. Mest tydligt är det i norra kommundelen. En av de mest drivande för att få till stånd en Ölandsbro var kommunpolitikern och riksdagsmannen Sigvard Ohlsson.” Detta är ett citat från en intervju ”Tänk bara vad bron betyder för jordgubbarna!” Sigvard Ohlsson trodde på en ökning i levnadsstandarden för öborna med Ölandsbron på plats och han uttalade ”och kan vi enas om att rätt marknadsföra denna särpräglade geografiska enhet så går vi en ljus framtid till mötes.”

*Sigvard Ohlsson.
Privat fotografi*

Eddy Jonsson som var gruppleddare under många år för socialdemokraterna säger: ”Jag jobbade i Kalmar på den tiden. Var bara glad att det byggdes en bro”.

Från en rast vid bro-bygget med en modell av bron. På bilden ses bland andra Adolf Jonsson sittande uppe till höger i arbetskeps, farfar till Carina Adolfsson Älgestam i Mörbylånga kommun. Fotokälla: okänd

I slutet av 1960-talet och i början på 1970-talet var frågan om kommunsammanslagningar en av de stora frågorna liksom en generalplan för Färjestadens samhälle. Som ett led i detta bildades 25 februari 1973 Södra Ölands Arbetarekommun. Mötet hölls i Folkets hus i Degerhamn. Utöver personer från de tre dåvarande arbetarekommunerna fanns Byggnads Avdelning med sju ombud. De tidigare arbetarekommunerna/kretsarna Torslunda, Mörbylånga och Degerhamn bildade tillsammans en arbetarekommun för hela kommunen. Mötet beslutade att styrelsen skulle bestå av sju ledamöter och sju suppleanter. På mötet valdes Karl-Erik Bladh till ordförande och Anker Lundström till kassör. Mötet beslutade också att tillskapa ett representantskap och att varje förening får ett ombud per påbörjat 25-tal medlemmar och anslutna föreningar, fackföreningar och klubbar. Det ska noteras att vid tillfället fanns det också en Arbetarekommun i Vickleby som sedermera lades ner. Kvinnoklubbar fanns i såväl Degerhamn som i Mörbylånga. Värt att notera är också att Fabriks avd. 401, Livsmedels avd. 45, Lantarbetarna avd. 164, Byggnads avd. 10, Fabriks avd. 392, kommunal avd. 69 sektion 6 samt Metall avd.34 fanns representerade med ombud i representantskapet.

Några politiska frågor som återkommer i protokollen är kommunalt bostadstillägg, färdtjänst för pensionärer, arbetstillfällen främst på Södra Öland, och behov av fler barnomsorgsplatser. Det finns också kommentarer om motstånd mot Ölands djurpark etableras.

Att arbetstillfällena är viktiga framgår mellan raderna och då handlar det bland annat om den så kallade Broileraffären där KS-ordföranden Alf Johansson (s) i Nybro tillsammans med andra Nybropolitiker under 1974 uppvaktade Ingemund Bengtsson i regeringen om att stoppa en broileretablering i Mörbylånga, alltså det som blev Guldfågeln. Orsaken till agerandet från Nybro kommun var att man

i Kristvalla Brunn hade ett fjäderfäslakteri som man såg hotat av en etablering i Mörbylånga. Sigvard Olsson fick tillsammans med Lars Ternblad i uppdrag av kommunstyrelsen att sätta upp en skrivelse i frågan till departementet i Stockholm, och vi vet ju alla hur det gick i denna fråga.

Att ha ett eget Folkets hus var en viktig fråga för socialdemokraterna i Färjestaden/Torslunda. Sedan tidigare fanns det Folkets hus i Södra Möckleby och Mörbylånga. Det första spadtaget togs 1977 då en kommitté bildades som bestod av Anders Wahlström, Jan Pettersson och Gunnar Lindeborg. Flera projekt undersöktes men det blev inte konkret förrän Hamnmagasinet blev till salu men de kommunala myndigheterna sade nej. I april 1984 blev Turistbyrån i Färjestaden till salu då den flyttade till nya lokaler intill Ölandsbron. Den 24 oktober 1984 bildades Färjestadens Folkets Husförening. Tyvärr finns inga dokument i nuet om när föreningen upphörde men i ett protokoll daterat 2001-05-10 står: "Folkets hus i Färjestaden är uttröjt. S-föreningens tillhörigheter finns hos Anders Waldenström. Fanor och protokoll behöver förvaras i något arkiv, ev. i kommunkontoret"

Arbetarrörelsen har alltid satt jobben i främsta rummet. Så gjordes också när det skulle byggas en Broiler-fabrik. Först var tanken att den skulle byggas på privat mark norr om Mörbylånga men tyvärr släppte inte den markägaren till marken. Då undersöktes ett annat alternativ men det överklagades av två herrar och då det var bråttom med beslutet och markanvisning eftersom det fanns andra kommuner som också gärna ville se en etablering, så blev beslutet att kommunen fick anvisa mark och det är på den plats Guldfågeln AB idag är etablerat.

Folkbildning och studiecirklar är viktigt för utveckling och under 1980-talet kan man utläsa att det var många av medlemmarna och de förtroendevalda som deltog i cirklar. Några exempel är Trygghet för äldre, Dröm eller verklighet, partiskolan och Energipolitik för framtiden.

I valrörelsen 1988 gick socialdemokraterna till val med orden "Mörbylånga ska vara en kommun med bra service, trygghet och trivsel". En av frågorna partiet drev var att alla barn ska erbjudas plats inom kommunal barnomsorg. Mot bakgrund av det skrev Tommy Eliasson och Eva Hederstam en motion och Socialdemokraterna lyckades få majoritet för den i kommunfullmäktige så att en ny förskola Skogsglántan kunde öppnas.

Inför valet 2002 beslutade arbetarekommunen att genomföra ett provval. Alla medlemmar fick rösta och 133 personer tog chansen att påverka. Röstningen utföll så att Anna Hedh fick flest röster och blev därmed första namn på listan till kommunfullmäktige för valkretsen Mörbylånga och Degerhamn. Färjestadens S-förening hade sedan tidigare tagit beslut om att ha en egen lista och den toppades av Tommy Eliasson. Det visade sig att Socialdemokraterna lyckats få två nya mandat i kommunfullmäktige. Gentemot valet 1998 hade 364 fler väljare valt att lägga sin röst på Socialdemokraterna. Detta i sin tur ledde till att Socialdemokraterna förhandlade med såväl Vänsterpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna om att bilda majoritet med 26 mandat. Tyvärr drog Kristdemokraterna sig ur efter påtryckningar från fastlandet och Socialdemokraterna fick fortsätta i opposition.

I Mörbylånga kommun har det varit Centerpartiet och Moderaterna som haft majoritet under åren, aldrig tidigare med Socialdemokraterna i koalition. Efter valet 2018 bildade Socialdemokraterna tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet majoritet och kommunstyrelsens ordförande blev Matilda Wärenfalk (s). Ledorden Förändring och Tillsammans gör att socialdemokratiska värderingar allt mer styr vardagen för Mörbylånga kommuns invånare.

När man läser protokoll och följer politiken över 50 år i Mörbylånga kommun kan man se att vissa frågor ständigt står på agendan. Bostadsbrist, besöksnäring, äldreomsorg, simbassäng och badhus. Årsmöten genomförs oftast i Degerhamn på Södra Öland och då liksom nu är Guldfågeln AB i focus, nu med behov av ny väg för transporterna. Dessutom finns det de som anser att det behöver en ytterligare bro till Öland.

Befolkningen i kommunen halverades mellan åren 1860 och 1970. Ölandsbron stod klar 1972 och det syns en tydlig förändring redan på 1970-talet med ökad befolkning. Då var 9 900 bosatta i kommunen och år 2019 var siffran 15 250. Ett samhälle i förändring, och som en sann Ölänning med den rätta dialekten skulle säga - Vi stann på Ölann.

PARTIETS SIDOORGANISATIONER

LO-distriktet

Facklig-politisk samverkan är centralt i fackföreningsrörelsens arbete både regionalt och lokalt. LO-distriktet har alltid har varit representerat i partidistriktets styrelse och kunnat påverka partiets politik. Första Maj och gemensamma valplaner har varit naturliga delar i det samarbetet.

Under 20 års tid genomförde LO-distriktet och partidistriktet tillsammans "Arbete och Framtid i Kalmar län" med uppemot 200 deltagare varje år. De bästa föreläsarna i landet anlätades och det arbetades fram planer på hur vi kunde utveckla Kalmar län. I mitten på 90-talet och 10 år framåt genomfördes regelbundet Framtidsakademin i Kalmar län i syfte att "trimma" ungdomar och fackliga företrädare för ett politiskt engagemang. Politiska aftonskolor har förekommit både före och efter och lyfts ofta fram i samband med ett val.

Folkets Park i Kalmar 1950. LO-ordförande Axel Strand talar på 1 maj.. Källa: Kalmar läns museum

Från FCO till LO

1972 organiserades fackföreningarnas gemensamma verksamhet i FCO, Fackliga Centralorganisationen. Lokalt fanns FCO-sektioner i varje kommun och regionalt fanns FCO-distrikt. 1977 byttes namnet FCO till LO efter kongressbeslut 1976. LO-distriktet omfattade Kalmar, Blekinge och Gotlands län fram till 1996. 1997 genomfördes en ny organisationsförändring till ett distrikt per län. LO-distriktet i Kalmar län blev inte långvarigt. I syfte att få ekonomi för viktiga verksamheter söktes samarbete med våra grannar. LO-distriktet Sydost var en sammanslagning av Kalmar län, Blekinge och Kronoberg under perioden 2006–2015. Därefter tillkom även Jönköpings län och då förändrades samtidigt namnet till det nuvarande, LO-distriktet i Småland och Blekinge. Den följande beskrivningen fokuserar på Kalmar län.

Fackföreningsrörelsen har under de senaste 50 åren genomgått stora förändringar. Under 70-talet och fram till början av 80-talet var i stort sett alla LO-medlemmar kollektivanslutna till det socialdemokratiska partiet. I mitten på 80-talet började flera fackförbund att vackla i sina ståndpunkter om kollektivanslutningen. Med Kommunalarbetarförbundet i spetsen lämnade förbunden kollektivanslutningen från slutet av 80-talet och 1991 upphörde den helt.

I början av 70-talet var den stora fackliga frågan § 32 om att arbetsgivarna fritt kunde anställa och avskeda vem man ville. Detta var grogrunden till omfattande lagstiftning på den svenska arbetsmarknaden som bl.a. reglerade anställning och uppsägning, arbetsmiljö och studier på betald arbetstid som genomfördes på 70-talet tack vare ett stort inflytande i partiet.

Löntagarfondsfrågan blev fackföreningsrörelsens början på minskad politisk kraft men banden till partiet har hållit för ett starkt politiskt inflytande och en form av kamratskap som är tidsenlig och gynnsam för båda i en stark folkrörelse. Socialdemokraterna och LO i Kalmar län har alltid haft ett bra samarbete i politiken.

Arbetsmarknads-, näringspolitik och ungdomsverksamhet

Arbetsmarknads- och näringspolitik har alltid varit centrala LO-frågor där kommittéer arbetat med programutveckling och remissarbete. Under 90-talet genomförde SAF-regionen och LO-distriktet projektet "Företagslyftet", ett utvecklingsprogram för små och medelstora företag i Norra Kalmar län. Syftet var att stödja företag med produktutveckling, företagsstyrning och utbildning. Styrgruppen för projektet delade ut drygt 20 miljoner till nära 100 företag. Pengarna kom från Trygghetsfonden, Länsstyrelsen och Länsarbetsnämnden och bidrog starkt till att många industriföretag överlevde under 90-talskrisen.

Den fackliga ungdomsverksamheten ökade kraftigt efter LO-kongressen 1976. Man fick ökade ekonomiska resurser och ombudsmän med särskilt ansvar för ungdomsverksamheten inrättades i distriktet. I förbundsavdelningarna och fackklubborna utsågs ungdomsansvariga. Ungdomsverksamheten startade tidigare än så. Från 1972 fram till 2020 genomförde LO-distriktet ideologisk och facklig grundutbildning för facklig ungdom under 30 år för fler än 7 000 ungdomar i Kalmar län.

Andra inslag i ungdomsverksamheten var Facket i Sommarland som startade på Öland 1982 och varit återkommande varje sommar sedan dess. Verksamheten utvecklades i länet och idag bedrivs den framgångsrikt i hela landet. Under de senaste 10 åren har minst 2 000 ungdomar varje sommar fått facklig information om avtal, villkor, försäkringar och anställningsbevis. Det innebär sammantaget samtal mellan drygt 75 000 ungdomar och fackliga representanter från främst Handels, Hotell- och Restaurang och Transport.

När lokal radioverksamhet möjliggjordes i mitten på 80-talet tog LO-distriktet snabbt upp bollen. Distriktet blev den största aktören vid sidan om public service vid den här tiden med Radio Borgholm.

Medarbetare utanför LO:s närradiostudio i Borgholm. Källa: LO-distriktets arkiv

Under 90-talet utökades verksamheten då pråmen ”Sophia” köptes in. Hon placerades i Borgholms hamn och fungerade som fackexpedition. När Radio Borgholm startade placerades en byggbod på båten som inreddes till en studio. Redan andra året byggdes en permanent studio i hörnet Tullgatan/Badhusgatan. När våra största svenska artister spelade i Borgholms slottsruin kom de först till Radio Borgholm, därefter till P3. LO sände 11 timmar per dag under sommaren, mindre vintertid. Under helgerna fick lokala band spela på Café LO-katten som pråmen döpts till.

Fackets hjälptelefon för sommararbetande ungdomar startades i början på 90-talet på Öland. LO centralt övertog hjälptelefonen, införde den för hela landet och den finns kvar än idag och är uppskattad.

Under slutet på 80-talet bildade LO-distriktet LO-kattens MC. Det var en motorcykelklubb vars träffar blev populära. 1988 ordnades på Lundegårds camping en träff med över 300 motorcyklar. Det kördes kortege genom Borgholm och Jerry Williams underhöll på kvällen. Året efter genomfördes träffen på Saxnäs med över 350 motorcyklar och 1990 var Ekerum värd för träffen. Motorcykelklubben lever kvar än idag.

Hultsfredsfestivalen startade 1986 och LO-distriktet var med från 1992, första året utanför grindarna. Nästa år hade LO ett marknadsstånd på festivalområdet och 1994 sattes ett 200 kvm stort tält upp på bästa platsen på festivalen. LO var då den enskilt största aktören vid sidan om Rockparty, och var så fram tills festivalen lades ner 2009. Från 1994 genomförde vi minst 15 000 samtal varje år under festivalen.

Utbildningspolitik och skolinformation

Under 70 och 80-talet var LO-distriktet mycket aktivt inom utbildningspolitiken. Facklig skolinformation blev vanlig på både gymnasie- och grundskolenivå. Under det senaste decenniet har LO-distriktet genomfört minst 100 skolinformationer varje år på de studieförberedande utbildningarna. Därtill kommer de som förbundsavdelningarna gjort på de teoretiska utbildningarna. Varje år har LO-distriktet mött cirka 2 000 elever i Kalmar län. Det innebär att under de senaste fem decennierna har över 100 000 elever fått facklig information.

A-pressen

LO-distriktet har under åren fram till Östra Smålands nedläggning 2019 varit engagerat i tidningens ledning och spridning i länet. LO-distriktet har under åren engagerat förbundsavdelningarna i flera prenumerationskampanjer och i penninginsamlingar för tidningens överlevnad.

LO i samverkan

Representanter för LO-distriktet har ofta suttit i ABF-distriktets ledning. Studieverksamheten för medlemmarna är en grundbult i den fackliga utvecklingen. Den ideologiska utbildningen i arbetarrörelsen har varit en viktig del av LO:s verksamhet. LO-distriktets ungdomsverksamhet är ett av exemplen på detta. LO-distriktet genomför ett stort antal förtroendemanna-utbildningar varje år och alltid i samverkan med ABF. Gemensamt med ABF organiseras facklig kursverksamhet som leds av Regionala Fackliga Studiekommittén, RFS. Denna medlems- och förtroendemanna-utbildning vänder sig direkt till förbundsavdelningarna. LO-distriktet har genom åren också haft ett nära samarbete med Folksam, Sparbankerna, KF, OK och TCO.

Miljöverksamhet

Att LO-distriktet har arbetat med arbetsmiljöfrågorna överraskar säkert ingen men LO-distriktet var också en av de första aktörerna i landet som försökte påverka den politiska utvecklingen genom en rad olika projekt. 1987 anställdes en projektledare som arbetade med miljöfrågorna på heltid. Det ledde bland annat till att en Ozon-Freon-konferens genomfördes i Kalmar Folkets Hus med 300 deltagare där hela myndighets- och organisationsverige deltog.

I slutet på 80-talet köptes och iordningsställdes en miljöbuss. Den var utrustad för testning av vatten och jord, gjorde bullermätningar, freonläckagesökning och gasspårning m.m.

LO:s miljöbuss vid ett företagsbesök. Källa: LO-distriktets arkiv

När LO-distriktet kände sig färdigt på hemmaplan så exporterades verksamheten till Polen och Rumänien. Där rullade bussen i flera år. Verksamheten tilldelades flera priser.

Internationellt solidaritetsarbete

LO-distriktet har haft en omfattande internationell verksamhet. Det har genomförts projekt i Polen, Rumänien, Ungern, Belarus, Ukraina, Ryssland, Sydafrika med flera länder. Det har funnits ett stort engagemang med många grupper igång samtidigt. Under 80- och 90-talet genomfördes inte ett enda årsmöte utan ekonomisk insamling till ett eller flera internationella projekt. Vanligtvis fattades beslut om att LO-distriktet skulle lägga lika mycket som insamlingen gav vid mötet.

Åren innan murens fall 1989 var LO-distriktet extra aktivt och genomförde utbildningar i demokrati och organisering, översatte material och bidrog med möjligheter till tryck. I många länder har LO-distriktet genomfört mindre projekt som bidragit till återuppbyggnaden av ett land eller en facklig organisation.

EU-frågor

Utbildning och information kring Sveriges inträde i EU var under mitten av 90-talet ett naturligt inslag. LO-distriktet jobbade också med EU-projekt i syfte att skapa samverkan och förståelse mellan länder och folk inom EU. Distriktet har varit framgångsrikt på samarbete med fackliga organisationer i Europa och universitet i Sverige och Europa, skapade utbildningar på hemmaplan och bedrev EU-projekt med fackföreningar i bl.a. Italien och Nederländerna. På 90-talet var projektverksamheten så stor att den var den omsättningsmässigt största verksamheten under några år.

Medlemsutvecklingen

I början av 1970-talet hade FCO i Kalmar län 13 FCO-sektioner, och cirka 43 000 medlemmar var anslutna i fackförbunden. 1982 hade LO-förbunden över 53 000 medlemmar och ökningarna höll i sig fram till 1992 – 93 då det var fler än 62 000 medlemmar. Således ökade medlemstalen från 1972 – 1992 med nästan 20 000. Efter det har antalet medlemmar minskat till att i dag vara knappt 40 000. Samtidigt har antalet förbundsavdelningar minskat genom sammanslagningar av förbund och avdelningar. Organisationsgraden i distriktet är en av de högsta i landet.

Nedslag i SSU-distriktets historia

Socialdemokraternas och LO:s ungdomsförbund, grundades i oktober 1917. SSU hade snart 22 000 medlemmar och var den största ungdomsrörelsen i landet och har sedan dess varit Sveriges viktigaste ungdomsförbund. Sju år senare, den 5 februari 1924, grundades Kalmar läns SSU-distrikt. Dess första ordförande var Jarl Ekstam, Kalmar. I augusti 1947 anställdes distriktets första ombudsman, Eric Rosander från Flygsfors. Då rörligheten av naturliga skäl alltid varit signifikativ inom ungdomsrörelsen, har skiftena varit många genom åren.

De första åren ägnades huvudsakligen åt organisatoriska frågor, bildandet av klubbar och medlemsvärvning. Vid distriktets femårsjubileum i februari 1929 var antalet klubbar 42 och medlemsantalet 1 950. Kampanjer för tidningen Östra Småland och Tidskriften Frihet stod under många år högt upp på agendan. Tidningen å sin sida understödde på alla sätt ungdomsrörelsen och betydde mycket för SSU:s framgångar. Vid den här tiden kunde också konstateras att ungdomsrörelsen vunnit avsevärd ökad anslutning från ungdomar i lantbrukets tjänst. Även arbetet på Öland, där det tidigare inte hade funnits några klubbar, hade efter flera års ansträngningar nått framgång med fyra nya klubbar.

Agitationsmöten anordnades på de större hamnplatserna i länet för sjömännen och ett starkt stöd uttalades till arbetarrörelsens egen nykterhetsorganisation Verdandi. En ökad delaktighet och aktivitet i valagitationen med inriktning på de sociala frågorna tog sin början. Studieverksamheten fick en trög start trots det stora medlemsantalet men allteftersom klubbarna stabiliserades ökade antalet studiecirklar.

Härefter inriktade ungdomsrörelsen sitt arbete på de demokratiska principerna och anpassningen för att trygga en god kontakt mellan väljare och förtroendevalda. En effektiv kontroll av de styrande stod alltmer i fokus mot bakgrund av en allt större maktkoncentration i förtroendevalda församlingar. SSU uttalade: ”Detta är en fara för demokratin och hela vårt samhälle. För att förebygga detta måste de förtroendevalda församlingarna företräda alla åldersgrupper. Bland annat måste ungdomens underrepresentation hävas”, alltså frågor som alltjämt är högst aktuella.

SSU är en helt omistlig del av partidistriktet. Så har det varit historiskt och så kommer det att vara i framtiden. Partidistriktet behöver ha en vital ungdomsrörelse som känner till vad den unga generationen har för åsikter och vilka samhällsproblem som är angelägna bland ungdomar. Många viktiga samhällsfrågor har kanaliserats genom SSU in i partidistriktet genom åren, till exempel inom hållbarhetsområdet och i kampen mot främlingsfientligheten. SSU har också traditionellt varit viktig för medlemsrekryteringen till partiet. Många partimedlemmar har fått sin skolning genom SSU, vilket är värdefullt både för partiorganisationen och när

partiet ska besätta förtroendeuppdrag i kommunerna och länet. SSU-distriktet har fungerat som en nyttig politisk ”blåslampa” och varit en stark röst för en kontinuerlig förnyring inom Socialdemokraterna i Kalmar län.

I det följande möter vi några partimedlemmar som alla varit SSU-aktiva i länet. Deras erfarenheter sträcker sig från tidigt 70-tal fram tills idag. De här personerna får representera alla de tusentals unga socialdemokrater som har vuxit upp och skolats inom SSU de senaste 50 åren.

Varför gick du med i SSU?

Lena Segerberg från Västervik var bara 13 – 14 år när hon gick med i SSU. Hon kan idag överblicka ett helt liv inom politiken. Efter valet 2018 slutade hon som heltidspolitiker efter många år som landstingsråd och även partidistriktets ordförande. Hon minns att hennes politiska engagemang tog fart vid jultid 1970 när hon var med och demonstrerade under parollen ”Portugal ut ur Afrika”.

För Peter Wretlund, tidigare distriktsordförande i SSU och nu kassör i partidistriktet, väcktes det politiska intresset hemma vid köksbordet. ”Min pappa var viktig för mig. När han kom hem efter jobbet diskuterade vi väldigt mycket kring olika samhällsfrågor, ofta med utgångspunkt i något som stått i Aftonbladet. Så en dag 1980 gick jag ner till partiexpeditionen på en lunchrast och anmälde mitt intresse för SSU”. Där jobbade då Anders Österman, berättar Peter. Det var framförallt de internationella frågorna mot förtryck och för en mer rättvis värld som engagerade. Han nämner Vietnamkriget och de europeiska ländernas intressen i Afrika som viktiga konflikter.

Jonas Erlandsson.

Källa: Partidistriktet i Kalmar län

Jonas Erlandsson, oppositionsråd i Högsby och före detta ledamot i SSU-distriktets styrelse, gick med i Emådälens SSU-klubb 1986. Skälet var främst att ungdomsförbundet drev viktiga ungdomsfrågor, som en bättre sporthall och fritidsgård men också frågan om människors lika värde och motståndet mot främlingsfientligheten. ”Jag minns att vi anordnade demonstrationer när en av våra medlemmar blev angripen på skolan just för att han var invandrare”, säger Jonas.

Lena Hallengren, tidigare bland annat förbundssekreterare i SSU och nu statsråd, berättar att hennes politiska intresse väcktes på högstadiet. ”Jag insåg att både lärare och elever hade lägre förväntningar på oss som gått på Oxhagsskolan. Jag minns att jag tyckte det var så oräddvist. Det var först på gymnasiet 1991 som

jag tog steget och gick med i SSU. Caroline Waldheim var aktiv i SSU och hon och jag gick i samma klass. Det var valår och jag åkte med på läger med sydöstra SSU-distrikten i Kosta. Sen var jag fast. För mig var det just helheten som lockade, att SSU och socialdemokratin hade en politik som hängde ihop till skillnad från de enfrågerörelser som var stora på 90-talet. Antirasism och SSU-kampanjen Rör inte min kompis betydde mycket. Annars var det skolfrågor och betygsmotstånd, arbetslösheten i början på 90-talet, EG-medlemskap och kärnkraftsmotstånd”, berättar Lena Hallengren. Lenas SSU-klubb hette SSU-Frihet, som många andra klubbar i landet. Thomas Bengtsson, Mattias Adolfson, Daniel Svensson, Patricia Widergren var några av medlemmarna och ombudsmannen hette Martin Rapp.

För Laila Naraghi, tidigare bland annat ledamot i SSU:s förbundsstyrelse och numera riksdagsledamot, grundlades det politiska engagemanget tidigt i barndomen som präglades av kriget mellan Iran och Irak. ”Som liten målade jag teckningar på soldater som ’gjorde fred’. Sången ’I natt jag drömde’ fångade min längtan”. Det var inte ett partipolitiskt hem jag växte upp i, men kyrkligt och medvetet, berättar Laila. I tonåren började hon även märka av de ekonomiska skillnaderna mellan människor. Hon blev medveten om sina ärvda kläder och familjens slitna soffa. Dessutom var rasismen utbredd på 90-talet. Allt detta gjorde att Laila var arg och att hon ville göra något åt orättvisorna.

Jenny Melander, boende i Kalmar och tidigare SSU-ombudsman, berättar att hennes uppvaknande skedde när hon märkte av den växande högerextremismen. ”Det var en chock för mig när jag förstod att alla människor inte har samma grundvärderingar. Jag var naiv och tänkte att alla människors lika värde var en självklarhet för alla”, säger Jenny. Hon gick med i SSU 2014 efter att ha deltagit på en manifestation mot rasism i samband med att Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson talat på torget i Karlskrona där hon då bodde.

Jenny Melander

Hur såg SSU-verksamheten ut på din tid?

Lena Segerberg berättar att hon satt med i kretsstyrelsen tillsammans med Krister Örnfrjäder som då var ordförande. Studieverksamheten var stor. ”Jag kommer ihåg att vi läste flera böcker om konflikten på Nordirland. Under de här åren hade SSU en distriktsexpedition i Västervik som skulle betjäna norra länsdelen. Ansvarig var ombudsmannen Lennart Kroon från Kalmar som anställde Christer Selö och Tom

Frisell från Västervik. SSU bildade många fackliga SSU-klubbar och verksamheten växte på alla småorter i kommunen”, berättar hon.

Peter Wretlund gick först med i SSU-klubben Fram i Oskarshamn där Yvonne Bergvall och Håkan Juholt var aktiva. Efter några månader startades SSU-klubben Sisu i Påskallavik som med tiden blev den största i länet. Klubben hade ett eget hus som kallades för ”Kula”. Det blev ortens samlingsplats i mitten av 1980-talet. ”Vi hade en enorm aktivitet med säkert trettio ungdomar på varje möte”.

Jonas Erlandsson berättar också om en växande ungdomsverksamhet med runt 100 medlemmar. ”Det var möten varje vecka, på fredagskvällarna och sedan aktiviteter i sporthallen efter mötet. För att vara med i sporthallen var man också tvungen att vara med på mötet”, säger Jonas. Det var nog många gånger enkelheten och det okomplicerade förhållandet till politik som gjorde att SSU hade så många som var delaktiga på den tiden, resonerar Jonas. Till stor del var SSU i Emådalens en fritidsgård utan fritidsledare. ”Det var frihet under ansvar vilket faktiskt sköttes på ett bra sätt”.

Lena Hallengren minns sina första valrörelser och känslan när SSU:arna tillsammans körde runt i en minibuss och affischerade. Alla kurserna som då hölls på Bossholmen, Ljungnäs och Hornsö. ”Jag älskade alla diskussioner och den kreativitet som det alltid blev. Samkvämen där charader, debattutmaningar, tjuv och polis blandades med sång och musik. Det var i SSU jag lärde mig alla arbetarrörelsesånger som är en så viktig och fin del av vår historia”, berättar Lena. ”Vi spelade också gatuteater på ombudsmannen Lennart Anderssons initiativ med Daniel ”Danne” Svensson i spetsen. Vi fejkade slagsmål, meningsutbyten och slagord som fick människor att stanna upp”, säger Lena. ”För många SSU:are under 90-talet var också valläget på Böda Sand 1998 ett starkt minne liksom SSU:s konsert i slottsruiuen med bland andra Tomas di Leva. Valläget satte Öland och Kalmar län på kartan i partisammanhang”, fortsätter hon.

När Laila Naraghi ska beskriva sin ungdomstid och vad man gjorde inom SSU så berättar hon om de populära nattcaféerna för ungdomar. SSU ordnade också temakvällar. Hon minns särskilt en tjejkväll som handlade om objektifieringen av tjejer och kvinnor. Under hennes aktiva år var SSU betydelsefullt i arbetet för att Oskarshamn skulle investera i en ny fritidsgård i centralorten.

Som SSU-ombudsman har Jenny Melander varit navet runt SSU i Kalmar stad de senaste åren. ”Vi har manifesterat mycket, bland annat genom Pride, Black Lives Matter och i Fridays for future. Vanligtvis träffades vi på partiexpeditionen, först på södra Långgatan och senare på Jenny Nyströms gränd. Under Corona-pandemin har alla aktiviteterna skett via videokonferenser. SSU har bland annat fått ett digitalt besök av Stefan Löfven”.

Vad ska SSU och partidistriktet tänka på inför framtiden?

Lena Segerberg menar att det är avgörande att SSU får ordentliga resurser i hela länet. ”När vi anställde en kretsombudsman och byggde upp en lokal styrelse med support från SSU-distriktet så lyckades vi vända utvecklingen på ett fantastiskt sätt. Vi rekryterade massor med medlemmar och klubbar bildades över hela vår kommun med stor aktivitet”, berättar hon. Lena tycker också att det är viktigt att ungdomarna får en ordentlig skolning så att de förstår arbetarrörelsens historia och den viktiga kopplingen till fackföreningsrörelsen.

Peter Wretlund lyfter fram att det behövs naturliga mötesplatser mellan partidistriktet och SSU:arna: ”Vi behöver verkligen varandra för att skapa den nödvändiga dynamik som krävs för att vi ska vara fortsatt den starkaste politiska kraften i det svenska samhället”.

Jonas Erlandsson betonar att SSU i länet måste släppa fokuset på att värva medlemmar på gymnasieskolorna. ”Det är viktigt att bygga från unga år och det är i högstadiet som man har lättast att påverka ungdomarna. SSU måste kombinera politik och andra aktiviteter, skapa den politiska fritidsgården där känslan av gemenskap bygger starka individer som kan föra den socialdemokratiska andan vidare mot framtiden”.

Lena Hallengren framhåller att SSU ska ha låga trösklar, helst inga alls för ungdomar. ”Om det är teater, innebandy, musik eller en sakfråga som lockar är inte väsentligt. De som känner att Socialdemokraterna eller SSU är rätt parti men vill lära sig mer ska få många chanser. Sen ska vi inte vara rädda för debatt och diskussion när vi inte tycker lika – tvärtom vässar det våra argument. Men vi får aldrig glömma bort vilka de riktiga motståndarna är som hotar friheten och alla människors lika värde”, säger Lena.

Laila Naraghi menar att både partiet och SSU måste värva medlemmar: Fler måste få chans att utvecklas och ta plats. Hon tycker också att ideologin behöver ta en större plats. ”Partiet måste få ta plats, och vara en plats för vår vilja att vi kan mer, större, och längre, en plats för medlemmar och för våra ideologiska övertygelser”.

Laila lyfter också fram det internationella engagemanget. Hon understryker att många medlemmar har hittat till socialdemokratin tack vare det internationella arbetet, och stannat i rörelsen tack vare det. Råd till SSU vill hon egentligen inte ge, det klarar de unga själva. ”Ska jag säga något så handlar det om att SSU ska organisera ungdomar för socialdemokratin idéer och politik. SSU har en avgörande roll i att socialdemokratin ska nå ungdomarna och att ungdomarnas idéer ska nå socialdemokratin”.

Jenny Melander menar att partidistriktet behöver lita på SSU och att släppa fram den nya generationen. ”SSU:s nyfikenhet och ifrågasättande är guld värt och behöver tas tillvara. Se aldrig SSU som framtiden. SSU är alltid nutiden och garanten för socialdemokratin framtid”.

Socialdemokratiska kvinnodistriktet

Kvinnoförbundet har en lång historia. År 1892 bildades den första socialdemokratiska kvinnoklubben i Stockholm. 1920 slöt sig 120 kvinnoklubbar samman till Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redan från början arbetade S-kvinnor för bättre villkor för kvinnor och barn genom att kräva barnomsorg, möjlighet till utbildning, drägliga arbetsförhållanden, rättvisa löner samt kvinnors rätt att bestämma över sin egen kropp och fri abort. Under 1950-talet tog kvinnoförbundet mycket starkt avstånd från ett svenskt atomvapen. Detta ställningstagande gjorde att den dåvarande regeringen sa nej till atomvapen. Sedan 1950-talet har S-kvinnor ett starkt engagemang i frågor som berör världens kvinnor. Genom åren har åtskilliga samarbetsprojekt genomförts i Afrika, Asien och Latinamerika.

År 1997 lyckades S-kvinnor på socialdemokraternas partikongress driva igenom

beslut om kriminalisering av sexköpare. Sexköp kriminaliserades 1999. År 2001 drev S-kvinnor igenom ett kongressbeslut om heltid som en rättighet i lag – med möjlighet till deltid. Annat som kommit till stånd tack vare av S-kvinnor är max-taxan inom barnomsorgen och att det socialdemokratiska partiet sedan partikon-gressen 2001 är uttalat feministiskt.

Många kvinnor har arbetat aktivt i de socialdemokratiska kvinnoklubbarna som funnits i varje tätort i länet. Klubbisterna har aktivt deltagit i samhällsarbetet för att bana väg till arbete och försörjning för kvinnorna. Jämställdhet, sysselsättning, fredsfrågor och sex timmars arbetsdag har varit de ledande frågorna i kvinnorörelsen. Många är de kvinnofötter som valrörelse efter valrörelse kämpat tillsammans med manliga partivänner för att sprida valmaterial och agitera. Motioner har skrivits till kongresser och förbund i viktiga frågor. Fri tandvård för pensionärer, parkeringsplatser för handikappade, anställningsförhållanden för hemsamariter, fria glasögon till barn, efterlevandepension för maka/make, synpunkter på TV-programmen och bättre bostadstillägg är ett axplock ur den digra motionsfloran.

Semesterhemmet Lilla Forsa i Mönsterås kommun ägdes och drevs med ideella krafter av kvinnoklubbarna. Arbetarkvinnor erbjöds en semestervecka där under sommaren men allt eftersom vi svenskar fick det ekonomiskt bättre så minskade antalet besökare och hemmet blev allt mer ett billigt semesterställe för damer från Stockholm. 1980 avvecklades hemmet och en annan social verksamhet tog över, ett kollektiv för missbrukande ungdomar startade på Lilla Forsa.

*Kvinmodistriktet drev under många år semesterhemmet Lilla Forsa som låg utanför Mönsterås.
Foto: Mönsterås Bokhandel.*

Under 1970- och början av 80-talet var Anne Marie Lennartsson distriktsordförande. Hon efterträddes 1982 av Gerd Mahl Karlsson, nu Gerd Mahl Nilsson, som var ordförande i tio år.

*Gerd Mahl Nilsson.
Privat fotografi*

Under den tioårsperioden kämpade kvinnoförbundet mot porrtidningsförsäljning som resulterade i att de flesta kiosker och butiker i länet tog bort tidningarna från sitt sortiment. Kvinnomisshandel som ofta var en dold fråga togs fram i ljuset. Många kvinnor fick hjälp och stöd. Kvinnojouren tillskapades i flera kommuner.

Det internationella arbetet har starkt engagerat kvinnoklubbarna. Under flera år stöttades kvinnokooperativ i Zimbabwe med insamlade strumpor och material till skolor. Distriktet besöktes av tre kvinnor från Zimbabwe som fick studera svenska daghem, bostadsområden och arbetsplatser. I samband med ett projekt som Oskarshamns arbetarekommun drev i Belarus, inleddes vid ett besök i Mogilev-regionen ett samarbete med kvinnor som hade involverats i den politiska kampen. Flera av dessa kvinnor besökte Kalmar och ett utbyte genomfördes mellan de båda länderna kring politiska organisationers arbete kombinerat med stöd i till exempel social-, skol- och sjukvårdspolitiska frågor.

Under 2000-talet har Lena Nilsson, Oskarshamn, Inger Lord, Hultsfred, Mia Askbom, Mönsterås, Desirée Liljevall, Kalmar och Anna Lööf Hedh, Kalmar varit ordföranden i länets kvinnoförbund.

Inger Lord: ”Viktiga frågor under min ordförandetid var våld i nära relationer och att kvinnors hälsa måste behandlas jämlikt med männens”.

Desirée Liljevall: "Viktiga frågor under min ordförandetid var kvinnors möjlighet till avlönat arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut och rätten till barnomsorg under kvällar och nätter".

Anna Hedh: "Viktiga frågor för mig har varit gratis mammografi, porrfilter i skolorna, skapandet av en jämställdhetsmyndighet liksom inrättandet av samtyckeslagen".

Vägen till en god kvinnorepresentation i beslutande församlingar har varit lång och snårig, men med idogt arbete och skolade kvinnor har distriktet till slut lyckats få en bra kvinnorepresentation i styrelser och kommunfullmäktige.

Under 2000-talet har S-kvinnorna i distriktet satsat på ledarutbildningar på lokal och regional nivå. Många duktiga kvinnor har som en följd av "varannan damernas" tagit plats i beslutandeförsamlingar i kommuner, landsting och riksdag. Beslutet på partikongressen 2001 om att det socialdemokratiska partiet är uttalat feministiskt underströk också att den kompetens som kvinnorna besitter måste tas till vara för att ett jämlikt samhälle ska bli verklighet. Ett självklart steg i byggandet av det feministiska folkhemmet är rätten till arbete och möjlighet att själv kunna försörja sig. Kampen för ett genomförande av rätten till heltidsanställning med möjlighet till deltid måste gå vidare men man hade inte släppt kravet om sex timmars arbetsdag.

Ett tema med många infallsvinklar som lyftes på kurser och konferenser var kvinnors hälsa. Kvinnors ökande långtidssjukskrivningar på grund av ökad stress på arbetet och i hemmet klargjorde ett behov av forskning för att förhindra en ökning av stressrelaterade åkommor och utbrändhet. En studie som gjorts av Socialstyrelsen pekade på att kvinnor inte fick tillgång till viss del av den högspecialiserade vården i samma omfattning som män, något som också kunde konstateras när det gällde tillgången till nya och dyra läkemedel.

En annan fråga som kvinnodistriktet genom motioner, skrivelser och på konferenser lyft är det faktum att vart tredje mordoffer i Sverige var en kvinna som misshandlats till döds av den man hon lever eller hade levt med. Trots att en stark kvinnorörelse drivit fram en lagstiftning med brottsrubricering på våld i nära relationer och grov kvinnofridskränkning, vittnar många kvinnojourers omfattande arbete ute i kommunerna om hur gamla föreställningar levt kvar hos både polis och rättsväsende och att endast 10 - 20 % av cirka 20 000 anmälda misshandelsfall kommer till myndigheternas kännedom.

En motion om porr-fria hotell ställdes till förbundsmötet 2003 där det föreslogs att alla S-kvinnor skulle arbeta för detta bland annat genom att kräva beslut om resepolicy i kommuner och landsting. Ett krav ställdes också om en skärpning av straff för sexualbrott för de som med tvång eller vilseledande uppgifter på annat sätt rekryterar och handlar med kvinnor för sexuella ändamål – så kallad trafficking.

Socialdemokrater för Tro och Solidaritet

Broderskapsrörelsen bildades 1929 i Örebro. I Kalmar län bildades en Broderskapsgrupp 1932 i Oskarshamn. En distriktsorganisation kom till 1935. Åren därefter bildades broderskapsgrupper i Västervik, Hultsfred, Högsby, Mönsterås, Kalmar, Nybro och Emmaboda. Förbundsdistriktets och broderskapsgruppernas verksamhet riktades till såväl förbundsledningen som orternas kommunalpolitiska verksamheter. Medlemsantalet uppgick på 1930-talet till cirka 200, knutna till respektive arbetarekommun. Det antalet medlemmar gällde också i början av 1970-talet.

*Kalmardistriktet hade under många år Torge Nilsson som ordförande. Här mottar han år 2017 tillsammans med Bo Bergman (t.v) Tage Erlanders Hedersmedalj.
Foto: Partidistriktets arkiv*

Birger Rosqvist, Oskarshamn, som var riksdagsledamot och ledamot av partiets distriktsstyrelse, ingick i Broderskapsrörelsens förbundsstyrelse och i flera utskottsgrupper.

Förbundets medlemmar rekryterades från Svenska kyrkans och frikyrkosamfundens verksamheter. Under åren kring sekelskiftet till 2000-talet, med det ökande antalet invandrare till Sverige, sökte många av de nya svenskarna en plattform att verka från. Människor med andra trosinriktningar behövde beredas möjlighet att verka inom det socialdemokratiska partiet. Broderskapsrörelsen ändrade sin organisation och bytte 2011 namn till Socialdemokrater för Tro och Solidaritet för att öppna för medlemskap för andra trosinriktningar och deras medlemmars möjligheter att verka aktivt i partipolitiken.

Om personer som kom till Sverige visade intresse för att vara aktiva i partiorganisationen, visade många svenskar en omvänd attityd. Viljan till medverkan i partiarbete avtog efterhand och möjligheterna att rekrytera styrelseledamöter från invandrargrupperna avtog. Kalmardistriktet består nu av en distriktsledning och en grupporganisation med medlemmar från flera kommuner. Medlemsantalet var år 2020 39 personer.

BILAGOR ÖVER FÖRTROENDEVALDA OCH DISTRIKTETS PERSONAL

Distriktsstyrelsen

Redovisningen visar valda ordföranden och ordinarie ledamöter de senaste 50 åren.

Ordföranden 1972 – 2021

1962 – 1974	Gösta Erlandsson, Kalmar
1974 – 1983	Alf Johansson, Nybro
1984 – 1991	Stig Alemyr, Vimmerby
1992 – 2005	Roger Kaliff, Kalmar
2006 – 2010	Håkan Juholt, Oskarshamn
2011 – 2015	Lena Segerberg, Västervik, partidistriktets första kvinnliga ordförande
2016 -	Anders Henriksson, Kalmar

Ordinarie distriktsstyrelseledamöter

1954–1974	Gösta Erlandsson	Kalmar
- 1983	Alf Johansson	Nybro
- 1975	Ebbe Carlsson	Kalmar
- 1983	Tor Johansson	Hultsfred
- 1973	Bertil Petersson	Nybro
- 1984	Filip Svensson	Kalmar
- 1991	Stig Alemyr	Vimmerby
- 1979	Nils Grönedahl	Överum
- 1979	Henry Wahlström	Fårbo
- 1990	Elise Lundberg	Mönsterås
- 1977	Olov Edmark	Västervik
- 1973	Karl-Erik Bladh	Degerhamn
- 1980	Ingvar Ericsson	Kalmar
- 1991	Birger Rosqvist	Oskarshamn
- 1979	Ingemar Fahlgren	Grönskåra
1973 – 1984	Willy Lundqvist	Nybro
1973 – 1983	Lars Persson	Löttorp
1973 – 1984	Sune Hartman	Torsås
1973 – 1979	Erik Augustsson	Lindås
1974 – 1978	Lars Ternblad	Färjestaden
1974 – 2005	Roger Kaliff	Kalmar
1975 – 1981	Ann-Marie Lennartsson	Kalmar
1976 – 1991	Arne Andersson	Gamleby
1976 – 1986	Willy Juholt	Oskarshamn
1976 – 1992	Göran Adolfsson	Kalmar
1978 – 1987	Egert Gardmar	Mörbylånga
1978 – 1983	Sif Joelsson	Västervik
1979 – 1994	Nils Erik Gustafsson	Högsby
1979 - 1991	Anita Jonsson	Broakulla

1982 – 1989	Siv Holm	Kalmar
1982	Roland Malmqvist	Mörbylånga
1984 – 1992	Krister Örnfjäder	Västervik
1984 – 1991	Georg Karlsson	Hultsfred
1984 – 1992	Kjell Fust	Alsterbro
1984 – 1992	Jan Engelholm	Borgholm
1984 – 1985	Ulla Palmgren	Färjestaden
1985 – 1992	Birgit Franzén	Kalmar
1985 – 1993	Lena Öhrsvik	Nybro
1985 – 1988	Stig Ottosson	Söderåkra
1985	Jan Pettersson	Färjestaden
1987 – 2009	Ulf Nilsson	Figeholm
1988 – 1989	Karl-Erik Johansson	Degerhamn
1989 – 2000	Eddy Johnsson	Mörbylånga
1989 – 1992	Bengt Kronblad	Kalmar
1989 – 1992	Ulf Bruce	Bergkvara
1990 – 1993	Eva Hjertqvist	Kalmar
1991 – 1992	John-Erik Eriksson	Blomstermåla
1992 - 1993	Ingemo Karlsson	Västervik
1992 – 1993	Lena Nilsson	Oskarshamn
1992 – 2002	Berit Carlsson	Broakulla
1992 – 2011	Håkan Juholt	Oskarshamn
1992 – 1993	Inge Schultz	Vimmerby
1992 – 1999	Lars Hagberg	Virserum
1993	Lis Erixon	Oskarshamn
1993 - 1995	Åse Bergheim-Nilsson	Ålem
1994 – 2000	Gerd Dahl	Överum
1994 – 1995	Ann-Britt Mårtensson	Torsås
1994 – 2000	Lis Lyrbo	Figeholm
1994 – 2009	Evy Annér	Nybro
1994 – 2007	Jussi Gröhn	Kalmar
1995 – 1999	Kenneth Björklund	Vimmerby
1996 – 1999	Kerstin Beckman-Danielsson	Mönsterås
1996 - 1999	Anita Bohman	Överum
1997 – 16/8 2011	Inger Rydbrink	Nybro
1998 – 2008	Jonny Bengtsson	Hultsfred
1998 – 2003	Agneta Ringman	Kalmar
1999 – 2001	Solweig Ekh	Högsby
2000 – 2015	Lena Segerberg	Västervik
2000 – 2004	Gert Wollinger	Västervik
2000 – 2010	Jan Henriksson	Vimmerby
2001 – 2006	Anna Hedh	Mörbylånga
2002 - 2004	Inger Gustavsson	Högsby
2003 – 2009	Ann-Marie Fagerström	Emmaboda
2003 -	Lena Hallengren	Kalmar
2004 -	Gunnar Jansson	Västervik
2004 -	Anders Henriksson	Kalmar

2006 – 2010	Tommy Englund	Mönsterås
2007 – 2010	Birgitta Rosqvist	Degerhamn
2008 – 2018	Johan Persson	Kalmar
2009 – 2010	Kira Berg	Hultsfred
2009 – 2012	Yvonne Hagberg	Oskarshamn
2009 – 17/10 2016	Luigi Ixcot	Emmaboda
2009 – 2010	Markus Lundh	Nybro
2011 -	Peter Wretlund	Oskarshamn
2011 – 2014	Henrik Nilsson Bokor	Söderåkra
2011 -	Robert Rapakko	Mönsterås
2011 – 2014	Malin Hedberg	Färjestaden
2012 -	Helen Nilsson	Vimmerby
2013 -	Jonas Erlandsson	Högsby
2013 – 2014	Lisa Björk	Oskarshamn
2014 -	Laila Naraghi	Oskarshamn
2015 – 31/8 2015	Gunilla Johansson	Borgholm
2015 – 2016	Carina Adolfsson Elgestam	Färjestaden
2015 -	Martina Aronsson	Nybro
2016	Susanne Rosén	Torsås
2016	Kristina Sjöström	Mörbylånga
2016	Marianne Sörensen	Köpingsvik
2017 -	Nermina Mizimovic	Hultsfred
2017 – 2018	Per-Olof Johansson	Färjestaden
2017 – 17/10 2020	Marie-Helen Ståhl	Borgholm
2017 – 27/10 2020	Emöke Bokor	Söderåkra
2019 -	Maria Ixcot Nilsson	Emmaboda
2019 – 17/10 2020	Mattias Nilsson	Mörbylånga
17/10 2020 –	Ilko Corkovic	Borgholm
17/10 2020 –	Matilda Wärenfalk	Färjestaden
2021 -	Henrik Nilsson Bokor	Söderåkra

Personal

Ombudsmän:

31/10 1969 - 20/4 1975	Hans Svensson
7/3 1975 - 1983	Rolf Lundh
9/10 1978 - 31/12 1988	Bengt Nordlöw
1984 - 1/8 1994	Lennart Andersson
1/10 1994 - 1/3 2001	Anders Henriksson
1/3 2001 - 31/3 2006	Johan Persson
1/4 2006 - 31/8 2015	Mattias Adolfsson
1/9 2015 -	Gunilla Johansson, länets första kvinnliga ombudsman
1/7 2019 -	Annika Högberg

Landstingspolitisk sekreterare:

1975 - 1983	Rolf Lundh
16/5 1984 - 1999	Sune Tidlund
2000 - 2003	Johan Persson
2004 - 2006	Mattias Adolfsson
17/9 2006 - 2007, halvtid	Desiree Liljevall
2006 - 28/2 2007, halvtid	Britt Lindblad
1/3 2007 - 30/9 2017	Jonas Hellberg, därefter politisk samordnare för regionen på halvtid
1/10 2017 - 19/2 2020	Fredrik Persson
2017 - 2018	Helen Samuelsson
1/3 2020	Richard Ilett

Kontorister:

Från tidigt 60-tal - 1/10 1982	Sigbritt Malmberg
1967 - 1/10 1975	Birgit Franzén
1/11 1972 - 15/5 1989	Mona Jeansson
1983 - 31/11 2017	Britt Lindblad
1/11 1983 - 18/7 1987	Irene Petersson (tidigare Lundberg)
1/1 1990	Helen Samuelsson

Arkivarbetare:

1971 - 31/8 1976	Nils Andersson
1/11 1976 - 31/5 1980	Bengt Sjöbohm
21/4 1980 - 1995	Nils-Olof Brodin
Anette Fransson, ungdomsplats 13/2 - 14/5 1989, vikariat 15/5 - 31/12 1989 och 14/11 1991 - 3/11 1992. Sune Tidlund vikarierade som ombudsman under valrörelsen 1994. Ulf Kroon, ALU-anställd januari - oktober 1994. Marianne Dahlberg, EU-regionombudsman 1/1 2005 - 2010. Annika Högberg, valkretssekreterare 15/6 2005 - 28/2 2007 samt valanställd 1/12 2017 - 30/6 2019. Jonas Franzén, valombudsman 1/3 - 30/9 2010. Matilda Wärenfalk, valkretsombudsman 1/9 2015 - 3/8 2018.	

Arbetsgrupper, projekt och utskott

Utöver ordinarie verksamhet, har följande grupper, projekt och utskott verkat som en viktig del i partidistriktets verksamhet:

Studieråd, Facklig/politisk samverkan, Informationsgrupp, Pensionärs-/Seniorutskott, Företagarkommitté, Internationell verksamhet, Ungdomsutskott, Kyrkopolitisk verksamhet, Jämställdhetsgrupp, Integration och mänskliga rättigheter, Sydafrikaprojekt och medlemsvärvarprojekt. Trelänssamarbetet - ett utökat samarbete med Blekinge och Kronobergs partidistrikt i syfte att stärka Sydöstra Sveriges position i ett vidare utvecklingsperspektiv samt genom samverkan och erfarenhetsutbyte bidra till en positiv utveckling för det socialdemokratiska partiet i regionen. En framtidsgrupp med representanter från ABF-LO-SAP för att stärka och utveckla arbetarrörelsen i Kalmar län. Framtidsakademin, som gav en långsiktig utbildning till nästa generations politiska ledare. Rådsgruppen för gruppleddare, kommunal- och landstingsråd samt riksdagsledamöter.

Mottagare av Tage Erlanders Hedersmedalj

Sedan 1989 har denna medalj delats ut av Partistyrelsen till medlemmar som varit aktiva eller anställda i Arbetarrörelsen i minst 30 år. Medaljen delas ut på partidistriktets kongress varje år. Följande partimedlemmar har erhållit medaljen:

1989

Gösta Liebera, Kalmar
Erik Gustafsson, Västervik
Hagar Lindberg, Oskarshamn

1990

Arvid Jansson, Oskarshamn
Axel Olsson, Blomstermåla
Olle Gustavsson, Kalmar

1991

Carl Johansson, Kristdala
Wera Pettersson, Kalmar
Sven Gustavsson, Örsjö

1992

Artur Kaibjer, Kalmar
Anna Lundgren, Hultsfred
Henry Wahlström, Fårbo

1993

Arne E Johansson, Gamleby
Ingvar Gustavsson, Kalmar
Sigbritt Malmberg, Färjestaden

1994

Bengt Christersson, Oskarshamn
Carl-Axel Carlsson, Kalmar
Sven-Gunnar Karlsson, Ruda

1995

Stig Alemyr, Vimmerby
Arne Andersson, Gamleby
Elise Lundberg, Mönsterås

1996

John Rudha, Fliseryd
Lennart Dahl, Västervik
Inga Malmqvist, Kalmar

1997

Eira Jonsson, Kalmar
Thor Dovskog, Grönskåra
Sven-Gunnar Carlsson, Oskarshamn

1998

Gunnar Andersson, Kalmar
Stig Carlsson, Oskarshamn

1999

Rune Hultqvist, Vimmerby

2000

Filip Svensson, Kalmar

2001
Gunnar Lindeborg, Färjestaden

2003
Maj-Britt Person, Kalmar
Börje Hermansson, Nybro
Gunnar Gillisson, Söderåkra

2005
Elva Andersson, Västervik
Ulf Hjelmberg, Oskarshamn
Helge Rigemar, Kalmar

2007
Birgit Franzén, Kalmar
Allan Seger, Hultsfred
Erik Olsson, Oskarshamn

2009
Tage Karlsson, Nybro

2011
Lena Öhrsvik, Nybro
Karin Furuskog, Högsby

2013
Torsten Carlsson, Oskarshamn
Sune Axelsson, Borgholm
Eddy Johnsson, Mörbylånga

2015
Georg Karlsson, Hultsfred

2017
Torgny Nilsson, Oskarshamn
Bo Bergman, Målilla

2019
Lennart Andersson, Borgholm
Ulf Nilsson, Figeholm

2021
Mona Jeansson, Kalmar
Sven-Åke Johanson, Oskarshamn

2002
Erik Augustsson, Lindås

2004
Gunnar Larsson, Ankarsrum

2006
Ingen utdelning.

2008
Inga-Lise Wallin, Mönsterås
Inge Schultz, Vimmerby

2010
Siv Holm, Kalmar
Berit Carlsson, Västervik

2012
Gösta Branting, Kalmar
Anita Bohman, Överum

2014
Göran Adolfsson, Kalmar

2016
Bengt Kronblad, Kalmar
Gert Wollinger, Västervik

2018
Kjell Henriksson, Kalmar

2020
Ann-Marie Fagerström, Emmaboda
Agneta Ringman, Borgholm

Kommunförbundsgruppen

Kommunförbundet var ett regionalt organ med representanter för länets 12 primärkommuner. Redovisningen nedan visar de partimedlemmar som representerade Socialdemokraterna i förbundet fram till och med ombildningen till Regionförbund 2001.

1972 – 1983	Alf Johansson, Nybro, ordförande
1972 – 1977	Nils Falk, Oskarshamn
1972 – 1978	Tor Johansson, Hultsfred
1972 – 1986	Ingvar Gustavsson, Kalmar, ordförande 1984-86
1972 – 1980	Olov Edmark, Västervik
1972 – 1978	Åke Tegnemo, Mönsterås
1977 – 1982	Bengt Christersson, Oskarshamn
1978 – 1992	John-Erik Eriksson, Blomstermåla
1978 – 1992	Gunnar Oskarsson, Ankarsrum
1978 – 1992	Anita Jonsson, Broakulla
1982 – 1992	Stig Carlsson, Oskarshamn
1986 – 1997	Roger Kaliff, Kalmar, ordförande
1987 – 1997	Bernt Svensson, Nybro
1987 – 1997	Nils-Erik Gustavsson, Högsby
1992 – 1997	Torsten Carlsson, Oskarshamn
1992 – 1997	Karl-Erik Nilsson, Lindås
1992 – 1997	Ewa Klase, Fliseryd
1992 – 1997	Bo Bergman, Målilla

Regionförbundsgruppen

1997 inleddes en försöksverksamhet som innebar en övergång från ett Kommunförbund till ett Regionförbund med utökat ansvar för den regionala utvecklingen i länet med representanter för kommunerna och landstinget. Försöket permanentades 2001. Med utgångspunkt från de uppgifter vi har lyckats få fram, redovisas här de partiledamöter som representerat Socialdemokraterna i förbundet fram till och med ombildandet till Region Kalmar län 2020.

1997 – 1998	Elsie Cohen, Borgholm
1997 – 2001	Roger Kaliff, ordförande, Kalmar
1997 – 2001	Karl-Erik Nilsson, Emmaboda
1997 – 2001	Torsten Carlsson, Oskarshamn
1997 – 2001	Anita Bohman, Västervik
1997 – 2001	Bernt Svensson, Nybro
1992 – 2002	Berit Carlsson, Broakulla
1997 – 2002	Gerd Dahl, Västervik
1997 – 2002	Göran Adolfsson, Kalmar
1997 – 2002	Inger Lord, Hultsfred
1997 – 2002	Solweig Ekh, Högsby
1997 – 2006	Gert Wollinger, Västervik
1997 – 2006	Kjell Henriksson, Kalmar
1997 – 2018	Ulf Nilsson, Oskarshamn, ordförande 2015 – 2018
1999 – 2002	Anders Waldenström, Mörbylånga
2001 - 2002	Kristina Podolak-Andersson, Kalmar
2003 – 2020	Peter Wretlund, Oskarshamn
2003 – 2020	Anders Henriksson, Kalmar
2003 – 2014	Lena Segerberg, Västervik
2007 – 2014	Mona Jeansson, Kalmar
2007 – 2020	Johan Persson, Kalmar
2007 - 2010	Maria Ixcot Nilsson, Emmaboda
2011 – 2018	Thomas Kronståhl, Västervik
2011 – 2014	Markus Lund, Nybro
2015 – 2018	Margareta Löf-Johanson, Mörbylånga
2015 – 2020	Saad Benatallah, Västervik
2015 – 2020	Ilko Corkovic, Borgholm
2015 – 2020	Ann-Marie Fagerström, Emmaboda
2015 – 2020	Dzenita Abaza, Kalmar
2015 – 2018	Marianne Dahlberg, Kalmar
2015 – 2018	Kaj Göransson, Nybro
2015 – 2020	Henrik Bokor Nilsson, Söderåkra
2015 – 2020	Helen Nilsson, Vimmerby
2015 – 2020	Dan Nilsson, Västervik
2019 – 2020	Andreas Erlandsson, Oskarshamn

Landstinget/Region Kalmar län

Redovisningen visar gruppledare och valda socialdemokratiska landsstingsstyrelseordföranden samt ordinarie landstingsledamöter de senaste 50 åren.

Gruppleddare i landstingsgruppen/Regiongruppen

1972 – 1979	Tor Johansson, Hultsfred
1980 – 1994	Kjell Fust, Alsterbro
1995 – 2005	Gert Wollinger, Västervik
2006 – 2019	Yvonne Hagberg, Oskarshamn
2020 -	Mattias Adolfson, Kalmar

Ordförande i Landstingsstyrelsen/Regionstyrelsen

Tor Johansson, Hultsfred	Göran Adolfsson, Kalmar
Ulf Nilsson, Oskarshamn	Anders Henriksson, Kalmar

Angelica Katsanidou, Västervik, regionstyrelseordförande sedan 2019. Den första kvinnliga ordföranden på den ledande regionala positionen.

Landstingsledamöter

Valkrets 1 – Västervik

1973 – 1976	Elving Fridolfsson
1973 – 1979	Edvin Nilsson
1973 – 1982	Gunnar Oskarsson
1973 – 1976	Märta Jansson
1973 – 1979	Bertil Adolfsson
1973 – 1985	Lennart Dahl
1976 – 1985	Erik Mansfeld
1976 – 1979	Lena Lundkvist
1979 - 1991, 1998-	Lena Segerberg
1979 – 1988	Arne E Johansson
1979 – 1998	Gerd Dahl
1982 – 1985	Gunnar Larsson
1982 – 1988	Arne Kägo
1985 - 2006	Gert Wollinger
1985 – 1998	Gunvor Gustavsson
1991 – 2010	Allan Nilsson
1991 – 1994	Bengt Sahlin
1994 – 2006	Ann-Cathrine Kreutz
1994 – 2006	Göran Nilsson
1998 – 2010	Ritva Johansson
2006 – 2014	Lennart Fredriksson
2006 – 2010	Ann-Britt Ljungberg
2006 – 2018	Britt Karlsson
2010 –	Saad Benatallah
2010 – 2014	Hans Söderberg
2010 – 2014	Erica Andersson
2014 – 2018	Tomas Kronståhl

2014 - Katrin Stagnell
2014 - Per Degerman
2014 - Angelica Katsanidou
2018 - Ulf Friberg

Valkrets 2 – Vimmerby – Hultsfred

1973 – 1985 Tor Johansson, Hultsfred
1973 – 1982 Inge Schultz, Vimmerby
1973 – 2002 Allan Seger, Hultsfred
1973 – 1979 Sune Tidlund, Vimmerby
1976 – 1998 Tage Gustafsson, Vimmerby
1982 – 1985 Gun-Britt Lundqvist, Vimmerby
1985 – 1994 Bengt Hultgren, Hultsfred
1985 – 1991 Eva Alemyr, Vimmerby
1991 – 1994 Kenneth Nilsson, Vimmerby
1994 – 2006 Inger Lord, Hultsfred
1994 – 2002 Margareta Mattsson-Ottosson, Vimmerby
1998 – 2014 Åke Ströberg, Vimmerby
2002 – Peter Högberg, Vimmerby
2002 – 2006 Bengt Nilsson, Hultsfred
2006 – 2010 Eva Berglund, Vimmerby
2010 – 2014 Per-Uno Nilsson, Vimmerby
2010 – Helen Nilsson, Vimmerby
2010 – 2014, 2018 - Lizette Wästerlund, Hultsfred
2014 – 2018 Erica Andersson, Vimmerby
2014 – 2018 Cissi Hammar, Vimmerby
2018 – Mattias Wärnsberg, Hultsfred

Valkrets 3 – Högsby – Oskarshamn – Mönsterås

1973 – 1982 Stig Carlsson, Oskarshamn
1973 – 1976 Ture Marelius, Mönsterås
1973 – 1976 Bengt Christersson, Oskarshamn
1973 – 1976 Hans Erlandsson, Högsby
1973 – 1976 Carl Johansson, Oskarshamn
1973 – 1979 Eskil Rosander, Mönsterås
1976 – 1991 Elise Lundberg, Mönsterås
1976 – 1979 Gösta Nilsson, Oskarshamn
1976 – 1988 Sven-Gunnar Karlsson, Högsby
1976 – 1988 Sven-Åke Johansson, Oskarshamn
1976 – 2002 Torgny Nilsson, Oskarshamn
1979 – 1982 Älva Bjurelid, Oskarshamn
1979 – 1994 Arne Svensson, Mönsterås
1982 – 2018 Ulf Nilsson, Oskarshamn
1982 – 1994 Lennart Johansson, Oskarshamn
1988 – 2002 Karin Furuskog, Högsby
1994 – 2006 Kerstin Beckman-Danielsson, Mönsterås
1994 – 2006 Lis Lyrbo, Oskarshamn

1994 – 1998 Siv Nilsson, Mönsterås
 1994 – 2002, 06 -10 Hans Bolling, Oskarshamn
 1998 – 2002 Björn Nilsson, Mönsterås
 2002 – 2018 Elisabeth Hultqvist, Högsby
 2002 – 2006 Henrik Axelsson, Oskarshamn
 2002 – 2006 Anne Nilsson, Mönsterås
 2002 – 2006 Annette Sundell, Oskarshamn
 2006 – Yvonne Hagberg, Oskarshamn
 2006 – 2014 Tommy Englund, Mönsterås
 2006 – 2014 Lis Erixsson, Oskarshamn
 2010 – 2018 Yvonne Bergvall, Oskarshamn
 2014 - Lejla Bajraktarevic, Mönsterås
 2014 - Rickard Bäck, Oskarshamn
 2014 – 2018 Mikael Karlsson, Mönsterås
 2018 – Peter Wretlund, Oskarshamn
 2018 - Jonas Erlandsson, Högsby
 2018 - Renée Solstad, Mönsterås
 2018 - Magnus Gabrielsson, Högsby

Valkrets 4 – Nybro – Emmaboda – Torsås

1973 – 1979 Torsten Pettersson, Nybro
 1973 – 1976 Karl Pedersen, Torsås
 1973 – 1976 Tage Johansson, Nybro
 1973 – 1998 Kjell Fust, Nybro
 1973 – 1976, 79 - 82 Willy Lundqvist, Nybro
 1974 – 1976 Helge Lilja, Torsås
 1976 – 1985 Sune Hartman, Torsås
 1976 – 1985 Erik Augustsson, Emmaboda
 1979 – 1982 Waileth Elmersson, Nybro
 1982 – 1985 Rolf Lundh, Nybro
 1982 – 1991 Krister Gleisner, Nybro
 1985 – 2006 Berit Carlsson, Emmaboda
 1985 – 1988 Roland Niklasson, Torsås
 1985 – 1991 Maria Blad, Nybro
 1988 – 2010 Roland Swedestam, Torsås
 1991 – 1998 Maj-Britt Lundh, Nybro
 1998 – 2002 Leif Sjölander, Nybro
 1998 – 2010 Evy Annér, Nybro
 2002 – 2006 Christina Lund, Nybro
 2006 – 2018 Maria Ixcot Nilsson, Emmaboda
 2006 – 2010, 2014 - Martina Andersson, Nybro
 2010 – 2014 Markus Lund, Nybro
 2010 - Henrik Nilsson Bokor, Torsås
 2010 – 2014 Catarina Bentrud, Nybro
 2014 – 2018 Anders Lundell, Nybro
 2018 – Erik Fors Emmaboda
 2018 - Zeljka Krajinovic, Emmaboda

Valkrets 5 – Kalmar

1973 – 1976	Erik Johansson
1973 – 1985	Filip Svensson
1973 – 2002	Göran Adolfsson
1973 – 1976	Hans Svensson
1973 – 1985	Gertrud Engkvist
1973 – 1979	Arvid Svensson
1976 – 1979	Birgit Franzén
1976 – 1982	Siv-Britt Sondér
1979 – 2006	Siv Holm
1979 – 1985	Jan Törnström
1979 – 1985	Helena Svensson
1982 – 1994	Åke Svensson
1982 – 1991, 2006 -	Olle Hjertqvist
1985 – 1991	Agneta Ringman
1985 – 1988	Karl-Axel Gusmark
1985 – 1994	Mats Davidsson
1988 – 2006	Ulf Ohlsson
1991 – 1994	Eva Hjertqvist
1991 – 1998	Steve Sjögren
1994 – 2014	Inger Henriksson
1994 – 1998	Sten-Ove Allgren
1994 – 1998	Annika Brundin
1998 – 2020	Anders Henriksson
1998 - 2014	Kristina Podolak-Andersson
1998 – 2010	Bo Lindwall
2002 – 2006	Michael Granstedt
2006 – 2014	Pierre Nilsson
2006 – 2010	Ewy Thorell
2010 – 2014	Martina Jansson
2010 – 2018	Mats Wedin
2010 – 2018	Kerstin Arvidsson
2014 –	Maria Hammarström
2014 -	Jonas Hellberg
2014 - 2018	Anna Soltorp
2014 - 2018	Karin Abrahamsson
2018 –	Malin Anell
2018 -	Pia Edin
2018 -	Mattias Adolfsson

Valkrets 6 – Borgholm – Mörbylånga

1973 – 1976	Sigvard Ohlsson, Mörbylånga
1973 – 1998	Elsie Cohen, Borgholm
1976 – 1982	Anker Lundström, Mörbylånga
1982 – 1991	Siv Ekwall, Mörbylånga
1991 – 1998	Maria Blad, Mörbylånga
1998 – 2006	Anders Waldenström, Mörbylånga

1998 – 2002	Britt-Inger Lindvall, Borgholm
2002 – 2010	Eva-Lena Israelsson, Borgholm
2006 –	Gunilla Johansson, Färjestaden
2010 – 2014	Michael Granstedt, Mörbylånga
2014 –	Margaretha Lööf-Johansson, Mörbylånga
2014-	Ilko Corkovic

Riksdagsledamöter

Redovisningen visar valda ledamöter de senaste 50 åren.

1973 - 1994	Stig Alemyr, Vimmerby (invald 1956)
1973 - 1981	Bertil Petersson, Nybro (invald 1960)
1973 - 1985	Bernt Nilsson, Kalmar (invald 1968)
1973 - 1993	Birger Rosqvist, Oskarshamn (invald 1968)
1973 -	Erik W Johansson, Västervik (invald 1963)

Den 21 juli 1973 avled Erik W Johansson och till ny riksdagsledamot på partiets femte mandat utsågs Arne Andersson, Gamleby.

1973 – 1991	Arne Andersson, Gamleby
1981 – 1994	Lena Öhrsvik, Nybro
1985 – 1998	Bengt Kronblad, Kalmar

I januari 1993 avled Birger Rosqvist och till ny ledamot på partiets fjärde mandat utsågs Krister Örnfjäder, Västervik

1993 – 2018	Krister Örnfjäder, Västervik
1994 – 2006	Ann-Marie Fagerström, Emmaboda
1994 – 2006	Agneta Ringman, Borgholm
1994 – 2016	Håkan Juholt, Oskarshamn
2006 -	Lena Hallengren, Kalmar
2006 – 2014	Desiree Liljevall, Kalmar
2008	Dan Nilsson, Västervik tjänstgjorde under Lena Hallengrens föräldraledighet
2016 -	Laila Naghari, Oskarshamn
2018 -	Thomas Kronståhl, Västervik
2018 -	Björn Petersson, Torsås tjänstgör under Lena Hallengrens ministertid
2019 – 2020	Nermina Mizimovic, Hultsfred tjänstgjorde under Laila Nagharis och Thomas Kronståhls föräldraledighet

Representanter i Partistyrelsen

Att som län vara representerat i Partistyrelsen är prestigefyllt. Kalmar läns partidistrikt har genom åren representerats av Stig Alemyr, Vimmerby, ersättare, Roger Kaliff, Kalmar, ersättare, Håkan Juholt, Oskarshamn, ordinarie, Lena Hallengren, Kalmar, ordinarie och tillika ledamot av partiets verkställande utskott och Johan Persson, Kalmar, ersättare.

Ombud på partikongresserna

Partikongressen är partiets högsta beslutande organ och kallas året innan ordinarie val. 350 ombud ska utses och varje partidistrikt utser ombud baserat på antalet medlemmar. Vid behov kallas till mellankongress eller extra partikongress. Redovisningen visar representationen från Kalmar läns partidistrikt de senaste 50 åren.

Partiets 25:e ordinarie kongress avhölls i Stockholm Folkets Hus den 30 september – 7 oktober 1972. Kalmar läns partidistrikt representerades av 11 ombud varav en kvinna:

Arne Andersson, Gamleby	Ivan Gustafsson, Gunnebobruk
Tage Gustavsson, Vimmerby	Tor Johansson, Hultsfred
John-Erik Eriksson, Blomstermåla	Georg Andersson, Påskallavik
Sigrid Petersson, Nybro	Helmer Gustavsson, Emmaboda
Anker Lundström, Mörbylånga	Roger Kaliff, Kalmar
Ingvar Ericsson; Kalmar	

Partiets 26:e ordinarie kongress avhölls i Stockholms Folkets Hus den 27 september – 5 oktober 1975. Kalmar läns partidistrikt representerades av 11 ombud varav fem kvinnor:

Lennart Petersson, Gamleby	Gunnar Larsson, Ankarsrum
Anne-Marie Karlsson, Vimmerby	Gösta Ottosson, Vimmerby
Elvi Nilsson, Mönsterås	Georg Andersson, Påskallavik
Anne-Marie Lennartsson, Kalmar	Birgit Franzén, Kalmar
Willy Lundqvist, Nybro	David Karlsson, Nybro
Eva Runklint, Löttorp	

Partiets 27:e ordinarie kongress avhölls i Stockholms Folkets Hus den 23 september - 1 oktober 1978. Kalmar läns partidistrikt representerades av 12 ombud varav en kvinna:

Ingegerd Andersson, Västervik	Yngve Råberg, Västervik
Inge Schultz, Vimmerby	Georg Karlsson, Hultsfred
Willy Juholt, Oskarshamn	Sven Carlsson, Oskarshamn
Elof Andersson-Junkka, Kalmar	Ulf Näström, Kalmar
Åke Linderö, Nybro	Rolf Lundh, Nybro
Bernt Svensson, Orrefors	Lars Ternblad, Färjestaden

Partiets 28:e ordinarie kongress avhölls i Stockholms Folkets Hus den 26 september – 3 oktober 1981. Kongressens huvudfrågor var sysselsättningen och löntagarfonderna. Kalmar läns partidistrikt representerades av 11 ombud varav fem kvinnor:

Ingemo Karlsson, Västervik	Gerd Karlsson, Hultsfred
Lars Hagberg, Vimmerby	Ralf Lorentzson, Västervik
Nils-Erik Gustavsson, Högsby	Willy Juholt, Oskarshamn
Birgitta Åström, Kalmar	Roger Kaliff, Kalmar
Pär Lönegård, Kalmar	Anita Jonsson, Broakulla
Elsie Cohen, Borgholm	

Partiets 29:e ordinarie kongress avhölls i Stockholms Folkets Hus den 15 – 21 september 1984. Kalmar läns partidistrikt representerades av 11 ombud varav tre kvinnor:

Krister Örnfjäder, Västervik	Gerd Dahl, Överum
Bo Holmberg, Vimmerby	Lennart Fält, Virserum
Åge Skansberg, Figeholm	John-Erik Eriksson, Blomstermåla
Bengt Kronblad, Kalmar	Siv Holm, Kalmar
Bertil Jonsson, Nybro	Anita Jonsson, Broakulla
Gunnar Lindeborg, Färjestaden	

Partiets 30:e ordinarie kongress avhölls den 19 – 25 september 1987. Kalmar läns partidistrikt representerades av 13 ombud varav sex kvinnor:

Krister Örnfjäder, Västervik	Ingemo Karlsson, Västervik
Annika Rubensson, Vimmerby	Bo Bergman, Målilla
Karin Furuskog, Högsby	Monica Bäckman, Oskarshamn
Anders Österman, Oskarshamn	Siv Holm, Kalmar
Ingvar Nilsson, Kalmar	Anders Engström, Kalmar
Maria Bladh, Nybro	Tage Karlsson, Nybro
Jan Engelholm, Borgholm	

Partiets 31:e ordinarie kongress avhölls i Stockholms Folkets Hus den 15 – 21 september 1990. Kongressen tog bland annat beslut om kollektivanslutningens upphörande och Öresundsbron. Kalmar representerades av 13 ombud varav fem kvinnor:

Inger Wiman, Edsbruk	Roland Johansson, Västervik
Allan Seger, Hultsfred	Tomas Söreling, Målilla
Monica Bäckman, Oskarshamn	Torsten Karlsson, Oskarshamn
Tommy Englund, Mönsterås	Maria Bergström, Nybro
Stig- Ove Andersson, Emmaboda	Ingvar Nilsson, Kalmar
Mona Jeansson, Kalmar	Birgitta Theander, Kalmar
Eddy Johnsson, Mörbylånga	

Partiets 32:e ordinarie kongress avhölls på Svenska Mässan i Göteborg den 15 – 21 september 1993. Kalmar läns partidistrikt representerades av 13 ombud varav fyra kvinnor:

Waldemar Kock, Västervik	Else-Marie Persson, Edsbruk
Eva Berglund, Vimmerby	Bengt Nilsson, Hultsfred

Håkan Juholt, Oskarshamn
Tommy Englund, Mönsterås
Arne Olsson, Emmaboda
Jussi Gröhn, Kalmar
Johan Persson, Köpingsvik

Lena Nilsson, Oskarshamn
Berit Carlsson, Broakulla
Lennart Johansson, Söderåkra
Thomas Nilsson, Kalmar

Håkan Juholt fick kongressen med sig beträffande huvudlinjerna i den ekonomiska politiken. Detta rönt stor uppmärksamhet i media eftersom kongressen röstade emot partistyrelsens förslag. Johan Persson uppmärksammades som kongressens yngsta ombud.

Den 15 – 17 mars 1996 genomfördes en extra kongress i Stockholm där Göran Persson valdes till ny partiordförande efter avgående Ingvar Carlsson. Kalmar läns partidistrikt representerades av 13 ombud varav tre kvinnor:

Gert Wollinger, Västervik	Mats Pettersson, Västervik
Bo Bergman, Målilla	Ove Klingstedt, Hulstfred
Solweig Ekh, Högsby	Ivar Ivarsson, Mönsterås
Kerstin Beckman-Danielsson, Mönsterås	Karl-Erik Nilsson, Lindås
Marcus Johansson, Orrefors	Ingvar Nilsson, Kalmar
Christer Bergqvist, Kalmar	Lena Hallengren, Kalmar
Michael Ländin, Färjestaden	

Partiets 33:e ordinarie kongress avhölls i Sundsvall den 8 – 14 september 1997. För första gången genomfördes poströstning i ombudsvalet. Sex arbetarekommuner genomförde poströstningen och röstdeltagandet ökade markant. 23,6% jämfört med ombudsvalet 1993 13,4%. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav sju kvinnor:

Malin Wimmerström, Västervik	Håkan Karlsson, Ankarsrum
Kenneth Björklund, Gullringen	Jonny Bengtsson, Hulstfred
Peter Wretlund, Oskarshamn	Sören Westerholm, Oskarshamn
Kerstin Ericsson, Figeholm	Inger Karlsson, Blomstermåla
Marcus Lundh, Nybro	Martina Fagerström, Lindås
Marianne Dahlberg, Kalmar	Sven-Erik Ekblad, Kalmar
Lena Hallengren, Kalmar	Marina Gustavsson, Mörbylånga

Den 10 – 12 mars 2000 genomfördes en extra kongress i Stockholm. Valet genomfördes via poströstning i samtliga arbetarekommuner och 21,9% av partidistriktets medlemmar deltog. Partikongressen antog ett välfärdspolitiskt handlingsprogram och partiets riktlinjer för Sveriges medlemskap i EMU.

Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav sju kvinnor:

Ingegerd Carlsson, Västervik	Göran Carlsson, Västervik
Ove Engqvist, Hulstfred	Mattias Wärnsberg, Hulstfred
Torgny Nilsson, Oskarshamn	Laila Naraghi, Oskarshamn
Solweig Ekh, Högsby	Ewa Klase, Mönsterås
Zita Hörling, Emmaboda	Kenneth Slättman, Nybro
Marianne Dahlberg, Kalmar	Birgitta Elfström, Kalmar
Magnus Karlsson, Kalmar	Marianne Nilsson, Södra Öland

Laila Naraghi uppmärksammades som kongressens yngsta ombud.

Partiets 34:e ordinarie kongress avhölls den 5 – 11 november 2001 i Västerås.

Kalmar läns partidistrikt representerades av 15 ombud varav åtta kvinnor:

Lena Segerberg, Västervik	Solveig Eriksson, Vimmerby
Jonny Bengtsson, Hulthsfred	Inger Gustavsson, Högsby
Edgar Askbom, Mönsterås	Gunvi Karlsson, Mönsterås
Henrik Axelsson, Oskarshamn	Yvonne Hagberg, Oskarshamn
Marcus Lundh, Nybro	Håge Mattisson, Emmaboda
Marianne Dahlberg, Kalmar	Steve Sjögren, Kalmar
Bo Ström, Kalmar	Jessica Petersson, Torsås
Anna Hedh, Mörbylånga	

Den 16 – 18 april 2004 avhölls en mellankongress i Stockholms Folkets Hus. Ett handlingsprogram för tillväxt och rättvisa behandlades. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav fem kvinnor:

Gunnar Jansson, Västervik	Ann-Britt Ljungberg, Västervik
Bodil Liedberg-Jönsson, Hulthsfred	Jan Henriksson, Vimmerby
Waieth Elmersson, Mönsterås	Dennis Bäckman, Oskarshamn
Sören Westerholm, Oskarshamn	Martina Andersson, Nybro
Christer Jonsson, Emmaboda	Peter Olofsson, Kalmar
Stig Persson, Kalmar	Bo Ström, Kalmar
Pia Kask, Kalmar	Tommy Eliasson, Färjestaden

Partiets 35:e ordinarie kongress avhölls i Malmö den 29 oktober – 3 november 2005 med inriktning på jobben, utbildning, tillväxt och välfärd. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav åtta kvinnor:

Ingegerd Karlsson, Västervik	Tommy Rålg, Hulthsfred
Arne Fäldt, Virserum	Kerstin Eriksson, Oskarshamn
Lis Lyrbo, Oskarshamn	Mattias Johansson, Mönsterås
Katarina Karlsson, Mönsterås	Peter Olofsson, Kalmar
Stig Persson, Kalmar	Annika Brodin, Kalmar
Gunnel Akinder, Kalmar	Karl Längberg, Nybro
Elisabeth Losell, Lindås	Pia Holgersson, Södra Öland
Karl Längberg uppmärksammades som kongressens yngsta ombud.	

Den 17 – 18 mars 2007 avhölls en extra kongress i Stockholm. Mona Sahlin valdes till ny partiordförande. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav sex kvinnor:

Gunnar Jansson, Västervik	Bo Bergman, Målilla
Kira Berg, Hulthsfred	Nadja Lyrberg Mönsterås
Andreas Furuskog, Högsby	Tormod Nasset, Oskarshamn
Lars Wingerup, Oskarshamn	Inger Rydbrink, Nybro
Zita Hörling, Emmaboda	Mats Larsson, Nybro
Johan Persson, Kalmar	Bengt Kronblad, Kalmar
Annika Brodin, Kalmar	Anna Hedh, Mörbylånga

Partiets 36:e ordinarie kongress avhölls den 28 oktober - 1 november 2009 på Stockholmsmässan i Älvsjö. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav tre kvinnor:

Thomas Kronståhl, Västervik	Ulf Jonsson, Gunnebo
Jan Henriksson, Södra Vi	Mattias Wärnsberg, Mörlunda
Thomas Hall, Mönsterås	Jonas Erlandsson, Högsby
Yvonne Bergvall, Oskarshamn	Robert Rapakko, Mönsterås
Mikael Svanström, Nybro	Martina Andersson, Nybro
Bo-Eddie Rossbol, Emmaboda	Johan Persson, Kalmar
Camilla Westin, Kalmar	Michael Granstedt, Färjestaden

Den 25 – 27 november 2011 avhölls en extra kongress på Waterfront Congress Center i Stockholm. Håkan Juholt valdes till ny partiordförande. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav sex kvinnor:

Dan Nilsson, Västervik	Angelica Katsanidou, Västervik
Britt Sorpola, Hulfsfred	Mattias Wärnsberg, Mörlunda
Robert Rapakko, Mönsterås	Peter Wretlund, Oskarshamn
Anne Nilsson, Fliseryd	Mikael Svanström, Nybro
Inger Rydbrink, Nybro	Gabriella Håveland, Emmaboda
Johan Persson, Kalmar	Bengt Kronblad, Kalmar
Annette Lingmerth, Kalmar	Ilko Corkovic, Borgholm

Partiets 37:e ordinarie kongress avhölls den 3 – 7 april 2013 på Svenska Mässan i Göteborg. Kalmar läns partidistrikt representerades av 14 ombud varav åtta kvinnor:

Gunnar Jansson, Västervik	Bertil Thall, Västervik
Helen Nilsson, Vimmerby	Rosmarie Folkesson, Hulfsfred
Renée Solstad, Mönsterås	Lejla Bajratarovic, Mönsterås
Kochar Ismail Ahmad, Mönsterås	Maria Ixcot Nilsson, Emmaboda
Anders Lundell, Nybro	Martina Aronsson, Nybro
Annette Lingmerth, Kalmar	Anders Henriksson, Kalmar
Jussi Gröhn, Kalmar	Malin Hedberg, Färjestaden

Partiets 38:e ordinarie kongress avhölls den 29 – 31 maj 2015 i Västerås under temat Framtidens jobb och Framtidens Folk rörelse. Kalmar läns partidistrikt representerades av 12 ombud varav fyra kvinnor:

Dan Nilsson, Västervik	Michael Svensson, Vimmerby
Rosie Folkesson, Hulfsfred	Anton Holmgren, Oskarshamn
Jonas Erlandsson, Högsby	Henrik Nilsson Bokor, Söderåkra
Per Sigvardsson, Emmaboda	Mari-Louise Eddegård, Emmaboda
Martina Aronsson, Nybro	Roger Holmberg, Kalmar
Cecilia Jansson, Kalmar	Ilko Corkovic, Borgholm

Partiets 39:e ordinarie kongress avhölls den 8 – 12 april 2017 på Svenska Mässan i Göteborg under temat Trygghet i en ny tid. Kalmar läns partidistrikt representerades av 12 ombud varav sju kvinnor:

Elisabeth Johansson, Västervik	Saad Benatallah, Västervik
Daniel Nestor, Vimmerby	Nermina Mizimovic, Hultsfred
Elin Sejnelyed, Oskarshamn	Eva Österberg, Ålem
Ulrica Widesdotter, Mönsterås	Per Adolfsson, Emmaboda
Marianne Dahlberg, Kalmar	Lasse Johansson, Kalmar
Ilko Corkovic, Borgholm	Ann-Christine Quist-Karlsson, Nybro

Partiets 40:e ordinarie kongress avhölls den 22 – 24 mars 2019 på Conventum i Örebro under temat Kunskap för framtiden och Det politiska samtalet utvecklar socialdemokratien. Kalmar läns partidistrikt representerades av 12 ombud varav sex kvinnor:

Katrin Stagnell, Västervik	Markus Fridlund, Västervik
Daniel Nestor, Vimmerby	Mikael Lång, Hultsfred
Catrin Alfredsson, Oskarshamn	Robert Rapakko, Mönsterås
Martina Palmér, Mönsterås	Tobias Fagergård, Nybro
Martina Aronsson, Nybro	Michael Ländin, Kalmar
Malin Anell, Kalmar	Matilda Wärenfalk, Färjestaden

Partiets 41:e ordinarie kongress avhölls på svenska mässan i Göteborg den 3 – 7 november 2021 under temat Vi bygger landet. Magdalena Andersson valdes till ny partiordförande efter avgående Stefan Löfven. Tobias Baudin, tidigare ordförande i Kommunalarbetareförbundet, valdes till ny partisekreterare. Lena Hallengren återvaldes som ledamot i partistyrelsen och valdes till ny ledamot i partiets verkställande utskott. Kalmar läns partidistrikt representerades av 11 ombud varav fem kvinnor:

Marcus Fridlund, Västervik	Dan Nilsson, Västervik
Helen Nilsson, Vimmerby	Catrin Alfredsson, Oskarshamn
Erik Jonsson, Mönsterås	Renée Solstad, Mönsterås
Lasse Johansson, Kalmar	Jenny Melander, Kalmar
Jarkko Pekkala, Emmaboda	Björn Petersson, Torsås
Eva-Lena Israelsson, Köpingsvik	

Partistyrelsens förtroenderåd

Förtroenderådet var Partistyrelsens samrådsorgan och bestod av 120 ombud som utsågs av distriktskongresserna vart fjärde år. Mandaten fördelades i proportion till distriktens medlemsantal. Syftet var att mötas minst en gång om året de år det inte var partikongress och om Partistyrelsen valde att kalla. Rådet hade sitt första möte i november 1998 i Stockholm. Kalmar län har representerats av följande medlemmar:

1998 – 2008	Peter Wretlund, Oskarshamn
1998 – 2006	Kjell Henriksson, Kalmar
1998 – 2006	Berit Carlsson, Broakulla
1998 – 1999	Mats Pettersson, Västervik
1998 – 2001	Lena Öhrsvik, Nybro
1999 – 2003	John Westby, Västervik
2001 – 2011	Anna Hedh, Mörbylånga
2003 – 2017	Gunnar Jansson, Västervik
2006 – 2017	Anders Henriksson, Kalmar
2006 – 2010	Evy Annér, Nybro
2008 – 2017	Yvonne Hagberg, Oskarshamn
2010 – 2011	Katarina Johansson, Mönsterås
2011 – 2017	Ilko Corkovic, Borgholm
2011 - 2017	Camilla Stridh, Vimmerby
2017	upphörde rådet.

Socialdemokraterna i Kalmar län firar 100-årsjubileum i början av juni 2022. Denna skrift har ställts samman inför jubileet. Här behandlas vad som hänt i partidistriktet, i arbetarekommunerna och i partiets sidoorganisationer sedan bildandet av partidistriktet. Partiets representanter i olika organ från 1970-talet till nutid redovisas. Porträtt med texter finns på framträdande regionala och lokala partirepresentanter under 100-årsperioden. Vissa regionalt och internationellt betydelsefulla frågor belyses, och en betraktelse om möjliga framtider för partiet presenteras.

Socialdemokraterna